

KOMÜNAR

Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun Geleceğinden Kuşku Duymaktır

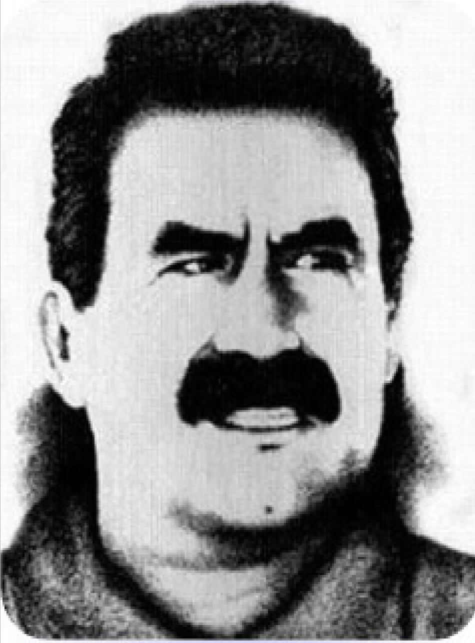
Aralık-Ocak-Şubat 2014
Yıl-9 Sayı 59

Üç Aylık İdeolojik-Teorik Dergi

KOMÜN ve MECLISLER

İÇİNDEKİLER...

Tarihte felsefe ve ahlaki öğretiler, tüm erdemli bilgelikler, dönemlerindeki modernite sorunlarına yanıt olmak için geliştirilmişlerdir

KOMÜNARDAN

Merhaba Sevgili Komünar okuyucuları,

Bu sayımızı demokratik ulus inşasının temelini oluşturan komün ve meclislere ayırdık. Demokratik ulus zihniyetinin oluşması için gerekli olan yapma eyleminden önce bu eylemin nasıl olacağına ilişkin zihniyet çalışmasının güçlü olması şartının bu konuda eksik olduğunu gördük. Komün ve meclislere ilişkin fikir ve zikir oluşturalım ki bu işin eylemi ortaya çıkabilsin. Konunun önemi sistem inşamızın bunlarsız olamayacağından kaynağını alıyor.

Komün ve meclislere dair tanımlamalar, tarihsel olarak komün ve meclis yapılanmalarına benzer toplumsal sistemler, hiyerarşik sistemler boyunca bu yapılanmaların nasıl baskılandığı, nasıl yok edilmeye çalışıldığı ve bunca baskı altında nasıl varolma çabası verilerek toplumsallığın korunmasına çalışıldığı konuları bu sayımızın başlıkları dahilindedir.

Demokratik ulus inşasını konu edinirken ülkemiz Kürdistan özgülünde ele alınması ve ayrıntılandırılması gereken konuların da hayli fazla olduğunu gördük. Kürdistan'ın çoklu sömürge durumundan kaynaklı mevcut dört ulus devlet sömürüsü altındaki toplumsal şekillenmenin tarihimizle bağlantısı, egemen ulus devlet zihniyetinin yarattığı tahribatlar ve demokratik ulus inşasının hangi düzeylerde mümkün olduğu konuları da bu yazılar kapsamında ele alındı.

Ayrıca paradigma değişimiyle başlayan 2005 konfederalizm ilanıyla somut bir arayışa dönüşen inşa çalışmalarının en somut boyutu olan komün ve meclis çalışmasında; nerdeyiz, hangi aşamadayız, hangi düzeyde komün ve meclis kurulması gerçekleşti, gerçekleşemediği kadarıyla sebepler nelerdir, komün ve meclis kuramamakta demokratik ulus inşasının öncü kadrolarının rolü nedir gibi sıralayabileceğimiz sorulara cevap aramaya çalıştık.

Aradığımız tüm soruların cevaplarının Önder Apo'nun sisteminde varolduğunu, tüm savunmaların, bizi bu soruların cevaplarına götüren yollara çıkardığını bir kez daha gördük. Gelişecek olan üçüncü doğa bilincinin demokratik ulus zihniyetiyle gelişeceğinin, bunun da ancak komün ve meclislerin kurulmasıyla mümkün olduğunu gördük. Toplum olmanın ilk şartlarından olan komünün gelişmesinin, her birimizin kapitalist modernitenin bencilleştirme saldırılarından kendimizi koruyarak mümkün olduğunu bir kez daha gördük. Bu vesileyle komün ve meclislere dair yoğunlaşmalarımızı ve araştırmalarımızı sizinle paylaşıyoruz. Komün olamayan bir yaşamın özgür olamayacağı gerçeğini bilince çıkararak özgür topluma doğru;

Kavgayla, sevgiyle ve özgürlükle yürüyoruz.

Devrimci Selam ve Saygılarımızla

KOMÜNAR

BİR BÜTÜNÜN PARÇALARI OLARAK KOMÜN VE MECLİSLER

Demokratik ulusal yaşamı boyutlandırırken bir yanlışa düşmemek için peşinen bir uyarıda bulunmak gerekir. O da demokratik ulusun veya başka tür bir ulus yaşamının daima zihinsel ve kurumsal bütünlük taşıdığına ilişkindir. Genelde toplumlar, özelde demokratik ulusal toplumlar çözümlemelerde kolaylık olsun diye çeşitli alanlara ve boyutlara ayrılır. Fakat bu ayrımların her biri kendi başına, bütünlükten kopuk şekilde var olmaz. Toplumları, özellikle çağımızdaki demokratik ulusları canlı bir organizmaya benzetirsek, tüm alanlar ve boyutları itibariyle birbirlerine bağlı bir canlı organizma bütünlüğü içinde yaşarlar. Dolayısıyla boyutların her biri tek tek ele alınsa da, bir bütünün parçaları olduğu daima göz önünde tutulmalıdır.

Demokratik ulus birey-yurttaşı özgür olduğu kadar komünal olmak durumundadır. Kapitalist bireyciliğin topluma karşı kışkırtılmış sahte özgür bireyi özünde en derinleştirilmiş köleliği yaşar. Fakat liberal ideoloji öyle bir imaj oluşturur ki, birey sanki toplumda sonsuz özgürlüklere sahiptir. Gerçekte ise, tarihin hiçbir döneminde gerçekleştirilemeyen azami kâr eğilimini gerçekleştirip hegemonik sisteme dönüştüren ücretli emek kölesi birey, köleliğin en geliştirilmiş biçimini temsil eder. Bu tür birey ulus-devletçiliğin acımasız eğitim ve yaşam pratiğinde üretilir. Yaşaması paranın egemenliğine bağlandığı için, ücret sistemi bir köpeğin boynuna takılan tasma gibi kendisini bağlayıp istenilen yöne çevrilmesini sağlar. Çünkü yaşamak için başka çaresi yoktur. Kaçsa yani işsizliği tercih etse, bu da bir nevi ayakta can çekişmek demektir. Ayrıca kapitalist bireycilik toplumu inkâr temelinde şekillenmiştir. Her türlü tarihsel toplum kültürünü ve geleneğini yadsıdığı oranda kendini gerçekleştireceğini sanır. Liberal ideolojinin en büyük çarpıtması budur. Başlıca sloganı "Toplum yoktur, birey vardır" biçiminde dile getirilir. Kapitalizm esas olarak toplumu tüketme temeline dayalı hastalıklı bir sistemdir.

Buna karşılık demokratik ulusun bireyi kendi özgürlüğünü toplumun komünalitesinde, yani daha işlevsel küçük topluluklar halindeki yaşamında bulur. Özgür ve demokratik komün veya topluluk, demokratik ulus bireyinin gerçekleştiği temel okuldur. Komünü olmayanın, komünsel yaşamayanın bireyselliği de gerçekleşemez. Komünler son derece çeşitlidir ve toplumsal yaşamın her alanında geçerlidir. Farklılıklarına uygun olarak, birey birden çok komünde, toplulukta yaşamını gerçekleştirebilir. Önemli olan bireyin yeteneklerine, emeğine ve farklılıklarına uygun olarak komünal topluluk içinde yaşamayı bilmesidir. Birey komüne veya bağlı olduğu toplumsal birimlere karşı sorumluluğunu ahlaki olmanın temel ilkesi sayar. Ahlâk topluluğa, komünal yaşama saygı ve bağlılık demektir. Komün veya topluluk da bireylerine

sonuna kadar sahip çıkarak onları korur ve yaşatır. Zaten insan toplumunun temel kuruluş ilkesi bu ahlaki sorumluluk ilkesidir. Komünün veya toplulukların demokratik karakteri kolektif özgürlüğü, diğer bir deyişle politik komün veya topluluğu gerçekleştirir. Demokratik olmayan komün veya topluluk politik olamaz. Politik olmayan topluluk veya komün ise özgür olamaz. Komünün demokratikliği, politikliği ve özgürlüğü arasında sıkı bir özdeşlik vardır.

Demokratik Ulus Olmanın İlk Koşulu Komünlerdir

O halde demokratik ulusun ilk temel boyutu, esas aldığı birey ve komünü bağlamında böyle tanımlanmak durumundadır. Demokratik ulus olmanın ilk koşulu bireyin özgür olması ve bu özgürlüğünü bağlı olduğu komün veya toplulukla birlikte demokratik politika temelinde gerçekleştirmesidir. Demokratik ulusun birey-yurttaşı ulus-devletle aynı siyasi çatı altında yaşadığında tanımı biraz daha genişler. Bu durumda 'anayasal vatandaşlık' çerçevesinde kendi demokratik ulusunun olduğu kadar ulus-devletin de birey-yurttaşıdır. Burada önem kazanan husus demokratik ulus statüsünün tanınması, yani demokratik özerkliğin ulusal anayasada bir hukuki statü olarak belirlenmesidir. Demokratik ulusal statü iki yönlüdür: Birincisi, kendi içinde demokratik özerklik statüsü, yasası veya anayasasının gerçekleştirilmesini ifade eder. İkincisi, özerklik statüsünün ulusal anayasal statünün bir alt bölümü olarak düzenlenmesidir. Birçok AB ülkesinin, hatta dünya ülkelerinin anayasasında bu yönlerde statü düzenlemeleri mevcuttur.

KCK'nin tek taraflı, özgür birey-yurttaş ve komün birlikteliğine dayalı demokratik ulus inşası esas olmakla birlikte, egemen ulus-devletlerle demokratik özerklik statüsünü kabul eden ulusal demokratik anayasal statü altında çözüme gitmesi de mümkündür. KCK yapılanması her iki özgür birey-yurttaş ve topluluk yaşamına, bu yaşamın yasal ve anayasal statüye bağlanmasına açık bir yapılanmadır.

KCK üyeliğini demokratik ulusun özgür birey-yurttaşı olarak tanımlamak da mümkündür. Fakat bu üyeliği, yurttaşlığı ulus-devlet yurttaşlığıyla karıştırmamak gerekir. Ulus-devlet yurttaşlığı kapitalizmin modern kölelik statüsünü belirler. Kapitalist bireycilik ulus-devlet tanrısına mutlak kulluğu, demokratik ulus yurttaşlığı ise gerçek anlamıyla özgür birey haline gelişi ifade eder. Kürtlerin kendi demokratik ulus yurttaşlığı KCK statüsü altında gerçekleştirilebilir. Dolayısıyla KCK üyeliğine demokratik ulus yurttaşlığı kimliğini atfetmek daha uygun bir tanımlama olacaktır. Kürtlerin kendi demokratik uluslarının yurttaşı olmaları hem vazgeçilmez hakları hem de görevleridir. Kendi ulusunun yurttaşı olamamak büyük bir yabancılaşmayı ifade eder ve hiç bir gerekçe ile savunulamaz. Burada karşımıza çıkan sorun, egemen ulus-devlet yurttaşlığının ne olacağına ilişkindir. Aslında her iki tür yurttaşlığı iç içe temsil etmek mümkündür. Eğer Kürt sorunu ilgili ülkede demokratik anayasal vatandaşlık statüsü altında bir çözüme kavuşturulursa, iki yurttaşlığı da birlikte taşımak toplumsal gerçekliğe daha uygundur. Hatta eğer Türkiye AB üyesi olsaydı, üçlü yurttaşlık tarifi de mümkün olurdu. Nasıl İspanya'da Katalonya-İspanya-AB yurttaşlığı üçlü bir anlama sahipse, Kürdistan-Türkiye-AB yurttaşlığı da aynı anlama sahip olurdu ve mümkündü. KCK döneminde ilgili her ulus-devlette her Kürt bireyi kendini iki yurttaşlık çerçevesinde tanımlamaya özen göstermeli, özen göstermekten çok iki yurttaş kimliğini gerçekleştirmelidir. KCK kendi demokratik ulus bireylerine özgü ikili veya uzlaşmayla bu gerçekleştirilemezse tekli yurttaş kimliğini gerçekleştirmelidir. Bunun için egemen ulus-devletlerin baskıcı durumlarını göz önünde bulundurarak, her bireyine uygun ebatta ve amblemli yazılı yurttaş kimliğini kazandırma görevini yerine getirmelidir.

Her KCK üyesi-yurttaşı, kapitalizmin

bireycilikle bir hiç durumuna indirgediği bireyini aşmak ve komün üyesi olarak yaşamak durumundadır. Komünal yaşamı olmayanın bireyselliğinin de mümkün olmayacağını temel ahlaki bir ilke olarak bilmek ve benimsemek durumundayız. Komün veya topluluk üyesi olmanın aynı zamanda demokratik bir yönü olduğunu daimi olarak göz önünde bulundurmak gerekir. Komün veya topluluk ancak demokratik işleyişle politik, dolayısıyla özgür olabilir. Böylece her komünün veya topluluğun aynı zamanda ahlaki ve politik bir toplum birimi olduğu kavranmış olur. KCK'nin her komünü ve topluluğu aynı zamanda ahlaki ve politik bir birim konumundadır. Birey-yurttaşları da ahlaki ve politik birey-yurttaşlardır. Komün veya topluluklardan söz ederken, toplumun her alanında işlevsel olan insan gruplarını kastediyoruz. Örneğin komün şartlarını taşıyan bir köy bir komün veya topluluk olduğu gibi, bu tanımı mahalle ve kent düzeyine kadar taşırabiliriz. Bir kooperatif, fabrika, vakıf, dernek ve sivil örgütlenme de komün olabilir. Aynı zamanda demokratik olmaları gerektiği için bunlara demokratik komünal düzen de diyebiliriz. Komünü yaşamın tüm alanlarına, eğitsel, kültürel, sanatsal ve bilimsel alanlara taşımak mümkün olduğu gibi, sosyal ve politik yaşamı da hem komünleştirmek hem de demokratikleştirmek mümkündür. Özgür birey-yurttaş ancak bu demokratik komünal yaşam içinde gerçekleşebilir. Genelde demokratik ulus birey-yurttaşlığı, özelde ve daha somutlaşmış biçimi olarak KCK birey-yurttaşlığı sorumlu, ahlaki ve politik yaşamın bir gereğidir. Bu gereklilik aynı zamanda temel hak ve görevimiz olarak da anlaşılmalıdır. Ulus-devletler bu temel hak ve görevlerimizi kabul ettiklerinde, Kürtler de o devletlerin temel yurttaşlık hak ve görevlerini kabul edebilirler.

Komünal Ekonominin Örgütlendirilmesi;

Demokratik komün ekonomisi kapitalizmin azami kâr eğiliminin işçi ve işsiz köleler haline getirdiği toplumun yeniden insanca yaşamını mümkün kılmanın çözüm yoludur. Tarih boyunca ekonomi her zaman komün ile gerçekleştirilen bir olgudur. Komünsüz ekonomi düşünülemez. Ekonomi kelimesinin kök anlamı bile 'aile komünü yasası' demektir. Yani bir komün olarak ailenin geçimlik işleridir. Toplumun varoluş tarzı hepten komün biçimindedir. Tarih bireyle başlayan bir ekonomiye tanıklık etmez. Özel ekonomi tarihin ve toplumun tanımadığı, en az ulus-devlet kadar kapitalizmin ürettiği bir canavardır. Özel ekonomi tarih boyunca hep 'hırsızlıkla' eş tutulmuş ve marjinal bırakılmıştır. Kapitalist modernitenin yükselişe geçişiyle birlikte yeni bir kategori olarak piyasaya çıkmıştır. Bir nevi sürekli yer altında kalmış bir farenin kedileşerek piyasalara dalmasına benzer. Tarihte özel ekonomi veya sermaye peşinde olanlar hep hırsız olarak yargılandıklarından kendilerini görünmez kılmışlardı. Yükselen kapitalist hegemonyayla birlikte piyasa üzerinde egemenlik kuran bu kedi-fareler insan toplumu için gerçekten felaket

Tarih boyunca ekonomi her zaman komün ile gerçekleştirilen bir olgudur. Komünsüz ekonomi düşünülemez. Ekonomi kelimesinin kök anlamı bile 'aile komünü yasası' demektir. Yani bir komün olarak ailenin geçimlik işleridir. Toplumun varoluş tarzı hepten komün biçimindedir.

oldular.

Tarihçi Braudel'in çok yerinde bir tespitiyle, ekonomi olmayan kapitalizm piyasa üzerinde kâr amacıyla egemenlik kuran tekelciliktir. İster özel kişilerin ister devletin tekelleri olsun, ekonomi üzerinde tahakküm kuranlar, insanların yaşamsal ihtiyaçlarını temin etmek için belki de başvurdukları ilk örgütlenme olan komünü yıktıkları oranda hırsızlıklarını gerçekleştirdiklerinin bilincindeydiler. Özel veya devlet tekelciliği, komünal ekonomi üzerinde soygunculuk demektir. Kapitalist modernitenin kendini bin bir kılıkla maskeleyerek gerçekleştirdiği bu soygunculuk, komünün ve dolayısıyla toplumun temelinin çökertilmesi demektir. Tüm ekonomik krizler ve hastalıklar toplumun temeli olan komün ekonomisinin çözdürülmesi ve yıkılmasıyla başlar. Kapitalizmin tarihi komün ekonomisini yıkım tarihidir. Sonuç, tarihin en büyük toplumsal felaketlerinin yaşanmasıdır. Ekonomideki çözülüş ve yıkım tüm toplumsal alanın, ahlâkın ve siyasetin çözülüşü ve yıkılışının gerçek nedenidir. Ekonomik çözülüş toplumsal çözülüşün kendisidir. Bu durumda geriye işsiz, ahlâksız ve politikasız toplum artıkları kalır. Kapitalizmin özel ve devlet tekelciliği budur.

Tüm dünyada son dört yüz yılda, özellikle günümüz finans kapital çağında yaşanan ve zirve yapan yapısal bunalımın bir yılda dört yüz milyon işsiz doğurması bu nedenledir. Ortadoğu toplumundaki çözülüş daha da çarpıcıdır. Komünal yaşamın son elli yıldaki çözülüşü toplumun topyekûn işsizleşmesine yol açmıştır. Ortadoğu toplumu tarihin hiçbir döneminde bu denli çözülmedi. Kaldı ki, Ortadoğu toplumu komünal ekonomiyi hem ilk gerçekleştiren, hem de kapitalist hegemonik aşamaya kadar dünya çapında öncülük eden toplumdur. Günümüzde yaşadığı bunalım üç yüz bin yılı aşkın bir süreden beri aklıyla inşa ettiği komün yaşamının kaybıyla eşanlamlıdır. Topyekûn bir felaketi yaşaması bu tarihsel nedenledir. Yaşanan bunalımın sonuçları tarihte yaşanan hiçbir barbarlık felaketiyle karşılaştırılamaz. Çünkü barbar saldırılarında bile komünal yaşam hep esastı. Kimse ona dokunmayı aklına bile getirmezdi. Kapitalist barbarlık ilk defa en iblis mantığıyla komünü çözmeyi akıl etti ve başardı. Sonuç, son dört yüz yılın savaşları, sömürge talanları, toplumun klasik kölecilikten beter modern ücret köleliğine tabi tutulması ve daha da acımasız olanı işsizleştirilmesidir; ahlaki ve politik bütünlüğünü yitirmesidir; çevreyi tahrip etmesi ve biyolojik dünyanın dengesini yıkmasıdır; yerin altını boşaltması, üstünü kirletmesidir; iklim felaketleridir.

Açık ki, demokratik modernitenin komünal ekonomisi dışında herhangi bir yolla kapitalist modernitenin liberal ve devletçi ekonomik tahakkümünün sonuçları olan bu yıkımlarla baş etmek oldukça zordur. Komün ekonomisini yeni bir icat veya doktrin olarak düşünmemek gerekir. Komün ekonomisi yeni bir plan veya proje de değildir. İnsan toplumunun onsuz yaşayamayacağı bir varoluş tarzı olarak düşünmek veya hakikat olarak kavramak gerekir. Eğer toplum ayakta durmak ve varlığını sürdürmek istiyorsa, komün ekonomisini esas almak zorundadır. Zorundadır demek belki katı bir yasallığı içermektedir. Ama ekonomisiz yaşanamayacağına ve bu ekonomi de komünsüz gerçekleşemeyeceğine göre, buradaki zorunda olmak fiili yerindedir. Sadece Ortadoğu'da değil, tüm dünyada toplumsal yaşamı sürdürmek istiyorsak, komün ekonomisini başat kılmak zorundayız. Başat diyorum, zira özel kapitalizmi ve devlet kapitalizmini bıçakla keser gibi bir tarafa atamayız. Eskiden olduğu gibi onu marjinal kılarak yaşatırken, komünü de başat kılmak durumundayız.

Ortadoğu'da Komünal Kökenler Güçlüdür

Ortadoğu toplumu Avrupa ve dünyanın diğer bölgelerinde olduğu kadar kapitalizmle barışık değildir. Onu özümsemiş olmaktan uzaktır. Dolayısıyla komünal kökenleri güçlüdür. Çağın bilim ve

teknolojisiyle desteklenmiş demokratik modernitenin komünal ekonomik unsuru sadece kapitalizmin çürütücü, çözücü ve yıkıcı etkileriyle baş etmekle kalmaz; tüm toplumsal alanların yeniden inşasına güçlü bir temel sağlar. Fakat kapitalizm son yüzyılda insan bireylerini o denli aylak, işsiz ve anti-toplumsal yapmıştır ki, onları yeniden komünal ekonomik düzene kazandırmak gerçek bir sosyal devrim ister. Liberal bireycilik kanser kadar tehlikeli bir hastalıktır. Onu ancak özenle tedavi ettikçe komünal yaşama katabiliriz. Bunda zihniyet ve ahlaki eğitim büyük rol oynar. Fakat komünal ekonomiye giderken, bunun demokratik siyasetsiz inşa edilemeyeceğini bütün önemiyle kavramalı ve gereğini yerine getirmeliyiz. Ayrıca ahlaki boyut ihmale gelmez. Kısacası, komün ekonomisini yeniden inşa etmek sıkı bir ideolojik, politik ve ahlaki eğitim ister.

Komün ekonomisi derken, onu salt birkaç alanla ilgili olarak değil, tarımdan sanayiye, hizmetlerden bilime ve zanaatların her alanına ilişkin olarak düşünmeliyiz. Komün ekonomisi köyde olduğu kadar kentte de geliştirilmesi gereken bir sistemdir. Hatta kapitalist modernitenin yok ettiği köylü-tarım ekonomisiyle kanserleştirdiği kent ekonomisinin alternatifi olarak geliştirilmesi gereken köy-kent ekonomisi, esas olarak ancak komün ekonomisi etrafında inşa edilebilir. Çağdaş komün ekonomisi ağırlıklı olarak bir köy-kent ekonomisidir. Köy-kent ekonomisini yanlış kavramamak gerekir. Bu ne köyün şehirleştirilmesi ne de kentten köye dönüşüm demektir. Köy-kent ekonomisi komünal toplumun çağdaş ünitesi olarak kavranmak durumundadır. Tarihte hâkim eğilim elbette köy-kent karakterindedir. Köy ve kentin çarpık ayrışması kapitalist moderniteyle bağlantılıdır. Tarih boyunca başta Fırat, Dicle, Nil, İndus ve Pencab olmak üzere, nehir kıyılarında gerçekleştirilen ekonomilerin hepsi komünaldir. Zaten uygarlığı mümkün kılan da bu komünal ekonomilerdir. Kapitalizmin azami kâr eğilimiyle inşa ettiği barajlar politikası sadece bu nehirlere bağlı olarak kurulan köy ekonomilerini yıkmakla kalmadı; en verimli arazileri, bitki örtüsünü, hayvan türlerini, arkeolojik dünyanın en güzel eserlerini de yuttu. Toplumsal imhalar kadar ekolojik ve arkeolojik imhaları da gerçekleştirdi. Tüm bu yıkımların üstesinden ancak demokratik siyaset bağlantılı komün ekonomisi gelebilir.

Köy-kent ekonomisi komünal toplumun çağdaş ünitesi olarak kavranmak durumundadır. Tarihte hâkim eğilim elbette köy-kent karakterindedir. Köy ve kentin çarpık ayrışması kapitalist moderniteyle bağlantılıdır. Tarih boyunca başta Fırat, Dicle, Nil, İndus ve Pencab olmak üzere, nehir kıyılarında gerçekleştirilen ekonomilerin hepsi komünaldir.

Komün ekonomisine devrimci ideoloji ve politikalar tarafından çok az değinilmiştir. Özellikle reel sosyalizmin devlet kapitalizmini sosyalizmle özdeşleştirmesi büyük felaketlere yol açmış, sosyalizmi yozlaştırmak kadar komünal ekonomiyi de gerçek işlevinden yoksun bırakmıştır. Kolektivizm adına kapitalizme en büyük desteği devlet kapitalizmiyle sağlamıştır. Komün ekonomisinin özel ekonomi kadar devlet eliyle ekonomiyi, daha doğrusu ekonomik tahakkümü de reddetmesi gerekir. Özellikle devlet tekelciliğini komün kolektivizminin yozlaşması olarak değerlendirip her koşulda mücadele etmesi

gerekir. Ayrıca şu hususları da iyi bilmek gerekir: Kapitalizm de günümüze doğru kendini aile şirketlerinden oluşan ve profesyonel CEO'larla yönetilen bir nevi kapitalist komünlere dönüştürme sürecindedir. Bu süreci her alanda yaşatmaya çalışmaktadır. Bunu liberal kapitalizmin önemli bir tuzağı olarak görmek gerekir. Kendini holding sistemi olarak komün tarzı kalıplara uyduran kapitalizm, en çok da bu biçimiyle komünal ekonominin ve toplumun düşmanıdır. Kapitalizm her ne kadar görünürde eski toplumsal biçimlenişleri aştığını iddia etse de, kendini bir kabile toplumu gibi örgütlemekten de geri kalmaz. Bir nevi modern kabilecilik ve klancılık yapar. Çünkü toplum esas olarak klan ve kabilenin, yani komünal toplum birimlerinin oluşturduğu temel üzerinde yükselir. Fakat kapitalist modernite kendini özünde temel toplumsal biçimlenişlerin inkârı üzerinde kurgulayıp gerçekleştirir. Gerçekleştirirken de eski kalıpları kendine uyarlamaktan geri kalmaz.

Ulus-devletçilik kapitalist tekellere göre şekillendiğinden, komün ekonomisini tanımak istemez. Daha doğrusu, o da tekelcilik gibi üzerinde egemenlik kurmak ister. Ulus-devletçilik Ortadoğu komünal yaşamını dağıtarak homojen toplumu gerçekleştirme ideasındadır. Komünal yaşamı, cemaat toplumunu kendi önünde engel olarak görür. Ulus-devletçiliğin ideal toplumu tüm tarihsel komün ve cemaat kimliğini yitirmiş, kimliksiz, kişiliksiz, karınca türü çalışan köle insan yığınıdır. Aslında toplum bu yığınlaşma temelinde bitirilmiştir. Nietzsche ve Foucault gibi filozoflar "Toplum veya insan modernite tarafından öldürüldü" derken bu gerçeği anlatmak isterler. Kişilikli, kimlikli ve komünlü toplumun çökertilmesiyle kişiliksiz ve kimliksiz bireylerden oluşan yığın toplumu kapitalist moderniteye özgüdür ve ulus-devletçiliğin yurttaş tipini oluşturur.

Demokratik modernitenin temelinde yer alan ve tarihsel nitelik taşıyan tüm gelenekler değerlidir. Bunların en başında gelen dayanışma komün ekonomileri temel birim rolünü oynar. Komün ekonomisi demokratik ulusun da temel birimidir. Nasıl ki ekonomik tahakküm tekelleri ulus-devletin temel ekonomik sömürü birimleriyse, komün ekonomik birimleri de demokratik ulusun temel ekonomik yaşam birimleridir. Demokratik ulus ve demokratik modernite komün ekonomisi üzerinde yükselir. Komün ekonomisinin içeriğini fazla açma gereği duymuyoruz. Bir aile komününden tutalım bir demokratik ulusa kadar, ihtiyaca göre nicelik olarak büyük ve nitelik olarak sayısız birim inşa edilebilir. İdeal tarım ve fabrika komünleri en başta gelenleridir. Ayrıca çok amaçlı kooperatif, ulaşım, sağlık ve eğitim komünleri de önde gelen komün tipleridir. Mühim olan önceden komünleri belirlemek değil, ihtiyaca ve işlevine göre komünal birimlerin her çeşidini uygun sayıda ve nitelikte inşa etmek, komünsüz hiçbir birey bırakmamaktır. Demokratik ulus tüm üyelerini komünlerde örgütleyen ve görevlendiren ulustur. Bu sistemde komünsüz birey mümkün olmadığı gibi, olduğunda da hastalanmış ve yozlaşmaya yatmış demektir. Demokratik ulus bireylerinin, özellikle onun inşacı kadrolarının temel görevi, tüm bireyleri mutlaka bir veya birkaç komünün aktif çalışanı yapmaktır.

Komünsüz Çıkış Olmaz!

Günümüz Ortadoğu toplumları yaşadıkları ağır bunalımdan ancak başta ekonomik komünler olmak üzere her alanda komünleşmeyi gerçekleştirdikleri oranda çıkış yapabilirler. Komünsüz çıkış olamaz. Tarihsel ve kültürel gelenekler ancak komünal yaşamla güncellikte yer tutup varlıklarını devam ettirebilirler. Gelenek taklit edilemez ama geleneğe dayanmadan da yaşanamaz. Ancak gelenek geleneğin inkârına ve taklidine dayanmayan güncel yaratıcı değerlerle beslendiğinde tarihsel-toplumsal yaşam hakiki anlamına kavuşur. Bunda ekonomik komünal gelenek başrolü oynar. Ekonomik ko-

münler tüm ülkeler için gereklidir. İşsizliği ve toplumsal çözülüşü önlemenin yolu komünal çalışma dönemine geçiştir. Özellikle yenilenmiş komün zihniyeti ve örgütlenmesi temelinde tarıma ve köye dönüş en değerli DEVRİMCİ FAALİYETTİR. Gerçek devrimcilik, tarihsel varoluşumuzu gerçekleştiren komünal yaşamı, başta ekonomik alan olmak üzere tüm toplumsal alanlarda gerçekleştirmektir. Nasıl ki demokratik federalizm ve demokratik özerklik demokratik ulusun politik yaşam örgütlenmesi ve kurumlaşması ise, komünal ekonomik birlikler federasyonu da ekonomik yaşamın örgütlenmesi ve kurumsallaşmasıdır.

Komünal Ekonomik Birlikler Federasyonu yerel, ulusal ve bölgesel çapta Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nin ekonomik temelini ifade eder. Hegemonik güç çekirdeği İsrail'in Kibbutz adlı ekonomik birimlerinin komünal ekonomiye oldukça benzeyen birimler olması, komünal ekonominin üstünlüğünü kanıtlar. İsrail'in ulus-devlet hegemonyacılığı aşılmak isteniyorsa, ekonomik alanda komünal ekonomiye geçişin dışında başka yol yoktur. Ayrıca dünya kapitalist hegemonyasından ve onun her türlü tekelci sömürüsünden kurtuluşun yolu da eşitliğin, özgürlüğün ve demokrasinin maddi temeli olan yeni komünal ekonomiyi gerçekleştirmekten geçer.

Kürdistan'da halen zorbela da olsa ayakta durmaya çalışan komünal ekonomik gelenekler, ulus-devletin toplumu çökertmesiyle oluşan işsiz yığınlar, düşük ücret köleliğinden ve ırgatçılıktan ötürü yaşamın anlamını ve onurunu yitirenler için yenilenmiş komünal ekonomik yaşam tek kurtuluş yoludur. Tarihin ve toplumun komünle oluştuğu topraklar günümüzde kapitalist moderniteye, onun ulus-devletçiliğine, endüstriyalist talanına ve azami kâr peşindeki yıkım faaliyetlerine karşı ancak demokratik modernitenin ve demokratik ulusun komünal ekonomisi ve ekolojik endüstrisiyle en büyük devrimlerini gerçekleştirebilir. Böylece eşit, özgür ve demokratik bir toplumda barış içinde, güvenlikli, onurlu ve güzel yaşanacak alanlar haline gelebilir.

Demokratik modernitenin üçüncü başta gelen çözüm unsuru, kapitalist endüstriyalizme karşı ekolojik endüstridir. Endüstriyalizm kapitalizmin azami kârı gerçekleştirmek için tekniği sınırsız kullanımı biçiminde tanımlanabilir. Azami kâr eğilimi nasıl devleti azami iktidar aracı olarak ulus-devlet biçiminde yeniden örgütlediyse, teknik donanımı da azami kâr amaçlı kullanmayı ifade eden endüstriyalizm biçiminde örgütledi. Endüstriyalizmin asıl tehlikesi, canlı ve duygulu bir dünyası olan toplumu mekanik aletler mezarlığına çevirmesi, toplumu robotlaştırmasıdır. Endüstriyalizme sınır konulmadan hiçbir toplum sağlıklı duygular dünyası halinde yaşamını sürdüremez. Toplumun makineleştirilmesi belli bir eşikten sonra toplumun yıkımına dönüşür. Kapitalizmin belki de savaştan daha tehlikeli olan yönü endüstriyalizmi azamileştirme eğiliminde olmasıdır. Daha şimdiden dünya doğal çevresinden kopuk kentlerin ve sanal aletlerin tutsağı haline gelmiş bulunmaktadır. Kentlerin kanser tarzı büyümesini mümkün kılan endüstriyalizmdir. Kentler canlı gezegenimizi yutan canavarlara dönüşmüşlerdir. Milyonluk, on milyonluk kentlerin hiçbir sosyal anlamı olmadığı ve bu tür kentlerin varlığı hiçbir ihtiyaçtan kaynaklanmadığı halde halen kanser tarzı büyümeleri hastalıktan başka anlam taşımaz.

Buna bağlı olarak sadece yol açtıkları kazalarla ulaşım araçlarının ortaya çıkardığı ölüm olayları savaş bilançolarını çoktan aşmıştır. Yol açtıkları gürültü, hava kirliliği ve insan fiziğini dumura uğratmaları itibariyle ulaşımda kolaylık sağlayan araçlar olmaktan çoktan çıkmışlardır. Endüstriyalizmin diğer başta gelen alanlarından biri olarak sanal, görsel ve yazınsal iletişim araçları, hakikatle bağlarını kopardıkları insanlığı sanal bir dünyanın bağımlısı yapmışlardır. Toplumla hakikat temelinde bağlarını yitiren birey yığınları toplumun atomize olmasını ifade eder. Çözülmüş ve toplum olmaktan çıkmış yığınlar ve savaş

araçları endüstrisi insanlığı tüm çevresiyle yutacak boyutları çoktan aşmıştır. Ancak çevresiyle var olabilen bir canlı olarak insan, diğer çok sayıda çevresel canlıyla birlikte -Bitkiler ve ormanlar da buna dahildir- endüstriyalizm tarafından ekolojik anlamda da yutulmaktadır. Şüphesiz bütün dünya için yıkım araçlarına dönüşen endüstriyalizm tekniklerine ve onu mümkün kılan kapitalist moderniteye karşı demokratik modernitenin endüstriye yaklaşımı tamamen ekolojiktir. Ekolojik olmayan endüstri en az kapitalizm ve ulus-devlet kadar toplumu yıkım aracıdır. Demokratik modernitenin demokratik ulus ve komünal ekonomi unsurları pratikleşmek için elbette teknikten ve endüstriden yoksun kalamazlar. Tersine, bu modernite ve unsurları bilimin ve teknoyutlarda gerçekleşmiştir. Bir dönem bitkilerin ve hayvanların cenneti olan bölge şimdi cehennemine dönüşmektedir. Bölge ekolojik yaşama en çok ihtiyaç duyulan bir konumdadır. Tümüyle ekolojik bir endüstri bölgeyi yeniden eski verimliliğine kavuşturabilir.

Toplumsal sorunların şöyle bir özelliği vardır: Nerede sorunlar ağırlaşmışsa, orada çözüm yolları da o kadar olgunlaşmış demektir. Çözümsüz sorun düşünülemez. Sorunların geliştiği mekân ve zaman koşulları çözüm koşullarını da beraberinde taşır. Dünya genelinde olduğu gibi Ortadoğu'da da ekolojik çözüm ilkesi, en az siyasi devrimler kadar çözümleyici önem taşıyan bir konuma erişmiş bulunmaktadır. İsrail bu konuda da başarılı örnekler sunmaktadır. Bilim ve teknolo-

Demokratik modernitenin teknik altyapısı ekolojik olmak durumundadır. Endüstriyalizme ve endüstri inkârcılığına kaçmadan geliştirilecek bir komünal ekolojik ekonomi, demokratik modernitenin ve demokratik ulusal yaşamın bütünleyici ve sağlam gerçekleştirici gücü olacaktır.

lojinin gelişimini ve endüstride kullanılmasını gerekli kılar. Endüstrinin toplum açısından asıl anlamı da burada ortaya çıkar. Endüstri bütünlük halinde toplumun varlığına, onun ahlaki ve politik yetkinliğine, demokratik ve ekonomik gelişimine katkıda bulunduğu oranda değerlidir. Şüphesiz katkı eşiğini belirlemek, ahlaki ve politik yönetimin başta gelen görevidir.

Ortadoğu toplumları kapitalizmin endüstriyalizmi tarafından henüz metropol ülkelerde olduğu kadar bir yıkımı yaşamıyorlarsa da, merkezî uygarlık sisteminin binlerce yıllık çevreyi tahrip etme özellikleri ve ondan önceki neolitik toplumun yol açtığı bazı olumsuzluklar nedeniyle bu yönde uzun süreli bir yıkıma maruz kalmışlardır. Beş bin yılı aşan süre merkezî uygarlığa beşiklik etmesi yıkımın ileri boyutlarda gerçekleşmesine yol açmıştır. Ormansızlaşma çoktan ve çok ileri bo-jideki üstünlüğünü ekolojik endüstride kullanarak, çöllerde bile cennetimsi yaşam çevresini mümkün kılmaktadır. Tüm bölge ülkelerinde komün ekonomisiyle birlikte kullanılacak ekolojik endüstriler, toplumun en çok ihtiyaç duyduğu özgür, eşit, demokratik ve sürdürülebilir inşasını yeniden mümkün kılacaktır. Endüstriyalizm yerine ekolojik kalkınma gerçek ve öncelikli ihtiyaçtır. Gelişmiş Avrupa ülkeleri ekolojik olmayan endüstrilerini ekolojik endüstriyle ikame ederken, onların otomobil, tekstil ve turizm tedarikçisi olmak toplumsal sorunları ancak ağırlaştırabilir. Kapitalizm bu yolla da insanlığı yıkım unsurlarını küreselleştirmektedir. Demokratik modernitenin teknik altyapısı ekolojik olmak durumundadır. Endüstriyalizme ve endüstri inkârcılığına kaçmadan geliştirilecek bir komünal ekolojik ekonomi, demokratik modernitenin ve demokratik ulusal yaşamın bütünleyici

ve sağlam gerçekleştirici gücü olacaktır.

Kapitalizmin, ulus-devletçiliğin ve endüstriyalizmin en az geliştiği bir ülke olarak Kürdistan, bu konumunu ekolojik ve komünal ekonomik inşa için en iyi şekilde değerlendirebilecek durumdadır. Bu yöndeki geri konumunu avantaja dönüştürebilir. Tüm insan yığınlarını, işsizlerini ekolojik ve komünal ekonomide örgütleyerek, eskinin cennet ülkesini demokratik uygarlık yolunda demokratik ulus olarak yeniden inşa edebilir. Bunun için yeter ki özgür ülkede ve demokratik toplumda yaşamanın onuru ve aşkı olsun!

Ben Olsaydım…

Duyulan derin tarihsel ve toplumsal ihtiyaç nedeniyle şimdiye kadar Kürtler için kolektif ve özgür bir kimlik, demokratik ulus kimliği için çalıştım. Bir an için bile olsa bireysel yaşamaya fırsat bulamadım. Bundan sonra fırsatım doğar mı, bilemiyorum. Ama görüyorum ki, halkımızdan ve dostlarımızdan milyonlarca insan sanki yapılacak bir iş yokmuş gibi avare avare dolaşıyor. Bu yaşam tarzı bende büyük öfke yaratır. Buna en aşağılık ve sorumsuz yaşam tarzı da demeyeceğim, yaşamın inkârı diyeceğim. Bu anti-yaşam her birey ve toplulukta mutlaka aşılmalıdır.

Gerilla yaşamında da bu tür avareliklerin yoğunca yaşandığını ve bu durumun bende büyük öfke yarattığını hep belirtmiştim. Silahlı militan eğer sınırsız özgür yaşam yaratıcısıysa, bu yaşamın aşk derecesinde tutkulusuysa, bir karış yerde-dağ parçasında destanlar yazacak denli bilgili, akıllı ve idealliyse dağa çıkış yapmalıdır. Sıradan dağ yürüyüşçüleri ve turistler kadar bile bir heyecan ve iradeden yoksun kişilerin dağların, ormanların ve çöllerin gerillası olamayacağı açıktır. Bu avare işsiz insanlar nasıl böyle yaşama kıyarlar diyordum hep. Kendini işsiz avare durumuna düşüren insan her kimse en büyük namussuzluğu yapmış, onursuzluğa ve alçaklığa düşmüştür derdim. Şunu da söylemiştim: İşsiz karınca ve arı var mıdır? Karıncalar ve arılar işsiz oldular mı hemen ölürler. Onlar bile işsizliği onursuzluk sayarak buna ölümleriyle yanıt verirler. Demokratik ulusun inşası koşullarında her insanımız için, yedi yaşındaki çocuğundan yetmiş yedi yaşındaki yaşlısına, kadınından erkeğine kadar, eğitim seviyesi ne olursa olsun herkes için bir iş mümkündür. Herkes için hem de ibadet edercesine uğraşacağı, kendini hem koruyarak, hem besleyerek, hem de çoğaltarak yerine getirebileceği ve onunla özgürleşebileceği bir veya birçok iş vardır. Yeter ki demokratik ulus bilincinden ve iradesinden azıcık da olsa nasibini almış olsun!

Mesela ben olsaydım, kendi köyüme, Cudi Dağına, Cilo Dağı eteklerine, Van Gölü çevresine, Ağrı, Munzur ve Bingöl dağlarına, Fırat, Dicle ve Zap kıyılarına, Urfa, Muş ve Iğdır ovalarına kadar yolum nereye düşerse düşsün, her yerde sanki korkunç tufandan çıkan Nuh'un gemisinden inmiş gibi davranır, İbrahim'in Nemrutlardan, Musa'nın Firavunlardan, İsa'nın Roma İmparatorlarından, Muhammed'in cehaletten kaçması misali kapitalist moderniteden kaçar, Zerdüşt'ün ziraat tutkusuna ve hayvan dostluğuna (ilk vejetaryen) dayanır, bu tarihsel kişiliklerden ve toplum gerçeklerinden ilham alarak İŞLERİME koyulurdum. İşlerimin sayısı düşünülemeyecek kadar çok olurdu. Hemen köy komüncülüğünden işe başlayabilirdim. İdeale yakın bir köy veya köyler komünü oluşturmak ne kadar coşkulu, özgürleştirici ve sağlıklı bir iş olurdu! Bir mahalle veya kent komünü, konseyi oluşturmak ve çalıştırmak ne kadar yaratıcı ve özgürleştirici olurdu! Kentte bir akademi, bir kooperatif, bir fabrika komünü oluşturmak nelere yol açmazdı ki! Halkın genel demokrasi kongrelerini, meclislerini oluşturmak, bu kurumlarda söz söylemek, iş yürütmek ne kadar kıvanç ve onur verici olurdu! Görülüyor ki, özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde ciddi bir engel de yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!

KOM, KOMÜN, KOMÜNAL YAPILAR VE KOMÜNALİTE ÖRNEKLERİ

Toplumsal yaşamın hakikatleri kendi kavramlarını yaratmıştır. İktidar kavramlarıyla toplumsal alanın kavramları birbiriyle çatışırken iktidar alanı toplumun kavramlarını çarpıtıp kendine mal etmeye çalışır. Toplumsal alan ise kendi kavramlarına sahip çıktığı oranda hakikatlerini açığa çıkarır. Kimi kavramlar da vardır ki iktidar alanı bunlara saldırsa, çarpıtsa da kendine mal edemez, çünkü her koşulda toplumsallığı anlatan kavramlardır. Bu türden kavramların başında da KOMÜN kavramı gelir. KOM kelimesi Aryenik dillerde ve Kürtçede topluluk ve grup anlamına gelir. Komünalite ortakçı yaşamı anlatır. Komün bu ortakçı yaşamın örgütlenme formudur. Komün toplumda sosyal grup ve kesimlerin devleti esas almadan, hiyerarşik düzene, hâkimiyete, sömürüye ve sömürülmeye dayanmayan, özgür, eşit ve demokratik ilkeler ve yardımlaşma temelinde bir arada gönüllü yaşamak için örgütlenmiş halkın sosyal yaşam biçimidir.

Toplumsal yaşam insan türünün var oluş koşuludur. İnsan yaşamı doğal olarak toplumsaldır. İnsan türünün var oluş koşulu toplumsallıkta anlam bulur. Eğer insanlar toplumlar biçiminde yaşamaktan vazgeçerlerse, insan diye bir şey ortada kalmaz. Eski primatlara geri dönülmüş olur. Toplum sadece insanların bir arada yaşadıkları, ortak yiyip içtikleri ve birbirlerine psikolojik olarak alışıp bağlandıkları bir form değildir. Bundan daha fazla ve daha öteye bir etkinliktir. Birçok hayvan türü de bir arada yaşamakta, ortak otlamakta ve yiyip içmektedir. Çok sayıda kuş ve hayvan türü böyle yaşar. Hatta daha da genelleştirirsek, yalnız başına yaşayan canlı yoktur diyebiliriz. Hepsi bir denge, dayanışma ve sistem içinde yaşarlar. Ama yine de insan türü gibi toplumsal özellikler gösteren hiçbir hayvan ve canlı türü yoktur.

İnsanın diğer canlılardan farkı, akıl ve düşüncenin farklı bir boyutta gelişmiş olmasıdır. Ancak bu akıl ve düşüncenin işlendiği ve anlam bulduğu ortam toplumsallık ortamıdır. Toplumsallık olmadan akıl ve düşüncenin de gelişme şansı bulması çok zordur. Onun için toplum insanoğlunun basit fiziksel biraradalığı değil, düşünsel, sosyal, siyasal, ekonomik ve ahlaki tüm etkinliklerinin ve insana has tüm özelliklerinin içinde hayat bulduğu yaşam formudur. Tek başına insan çok güçsüz ve anlamsızdır. Ama toplum ve topluluk olarak insan hâkim ve güçlü bir yaratıcıdır.

Toplum kendi içinden sınıflara ayrışabilir, hiyerarşi ve statü farkları ortaya çıkabilir, akıl almaz birçok eşitsizliği yaşayabilir, mantık ve doğal olana ters birçok ucube davranış gösterebilir, ama ne olursa olsun her koşulda toplum var olmaya devam eder. Toplum kendi içinde hastalıklıdır diye toplum olmaktan çıkmaz. Bir organı felçli olabilir, kulakları sağır olabilir, ama insan vücudu gibi yine de bir canlı organizmadır. Dolayısıyla toplumun kendi içinde yapay bölünmelere uğraması ve hastalıklı hale gelmesi, sadece tedavi edilmesi gereken hastalıklı bir toplum ve bünye haline geldiğini gösterir. Onun için bütün bireyci ve toplum karşıtı vaazlara rağmen, liberal kapitalizmin bireyciliği de dâhil hiçbir bireycilik türü, toplumsallığı aşacak gücü gösteremez. Bireyci kapitalistlerin ve siyasi nüfuz sahiplerinin devlet, sermaye ve ticari alışverişleri toplum sayesinde vardır. Eğer kendilerine çalışan personel ve mallarını tüketen toplum olmazsa, onların değil kapitalist ya da egemen bir sınıf, bir insan olarak var olmaları bile düşünülemez. Onun için liberal bireyciliğin tüm toplum karşıtı iddialarına rağmen, kapitalist birey, toplum içinde ürettikleri bir hastalık biçimidir. Aşılması gereken toplum değil, bu hastalık olmalıdır.

Komünal yaşam, toplumun bu bir arada varoluşu ve ortak yaşamıyla ilgilidir. Toplumun bu tarz bir arada yaşamı sonuçta iki tezin ortaya çıkmasına neden olur: Birincisi, şimdiye kadar sınıflı uygarlıkla gelen toplumun kendi içinde devletli, egemenlikli, eşitsiz ve özel mülkiyetli yaşamasını savunan ve bunun da insanlığın doğal durumundan kaynaklandığını iddia eden hâkim egemen görüştür; ikinci görüş ise, devlet, sınıf, egemenlik, eşitsizlik gibi hastalıkların yarattığı toplumsal sistem yerine, bunların toplumun doğal durumları olmadığını, zorla dayatılan toplumsal olgular ve kurgular olduğunu söyler. Bunlar en azından dönüştürülerek kaldırılmalı, yerine bunların olmadığı özgür ve eşit toplumsal sistem kurulmalıdır. Bunun adı da komün ya da komünal sistemdir. İşte komünün toplum felsefesi ve kuruluş amacı budur.

Komün sadece ortak mülkiyet ve ekonomik yaşam değildir. Gerek ütopik klasik sosyalistlerin gerekse Marks ve Engels'in komünü ekonomik yaşama indirgeyerek tarif etmeleri ciddi hatalara ve olumsuz sonuçlara yol açmıştır. Marksizm'in komünist toplumu,"herkesin yeteneğine ve herkesin ihtiyacına göre" ekonomik refahın ve bolluğun olduğu bir toplumu temsil eder. İnsanların karınlarını doyurmak, bolluk ve refah içinde tutmak, komünizmin esası olarak anlaşılmıştır. Zaten Marks'ın komünist ütopyası çok gelişmiş bir teknolojik ve refah toplumunu temel alır. Onun için Sovyet devletinin yaptığı ilk iş, beş yıllık kalkınma planlamalarıyla devletçi ekonomiyi geliştirmek ve bolluğu yaratan bir gıda üretimini gerçekleştirmek oldu. Sovyetlerden esinlenen Üçüncü Dünyanın ve Ortadoğu'nun birçok devleti, devletçi kalkınmayı programlarının başına koydular. Eğer ulusal devletler sanayileşir ve kalkınırsa bağımsız olacakları gibi, tüm ulusal ve toplumsal sorunlarını da halletmiş olacaklardı. Bu ulusal kalkınmaya dayalı ekonomik politikaların her şeyi yaratacağı ve kurtaracağı varsayılıyordu. Bu anlayış Sovyetlerin uyguladığı reel sosyalizmin ekonomik determinizm anlayışından, ekonomik belirleyicilikten kaynaklanıyordu. Sonra anlaşıldı ki, sadece insanların karınlarını doyurmak, refah ve bolluk içinde tutmak kendi başına ne sosyalizmi ne de komünizmi getirir. Sovyet Rusya'da ne açlık ne de sefalet vardı. Kaba anlamda karın doyuran bolluk, herkes için az çok vardı. Yine de sistem çökmekten kurtulamadı çünkü olmayan demokrasi ve özgürlüktü.

Burada toplumsal kuruluşta teknolojik gelişme ve ekonominin önemsiz olduğu söylenmiyor. Elbette açlık, sefalet, hırsızlık ve eşitsizlik toplumsal ahlaksızlığın kaynağıdır. Burada vurgulanmak istenen, ekonomik refah ve teknolojik gelişmeyi toplumun hizmetine sokan, demokrasi ve özgürlüğü esas alan zihniyet ve etiğin önemidir. Özgürlük ve demokrasinin ol-

madığı toplumsal refahın bir anlam taşımadığı anlaşılmıştır. Efendilerine hizmet eden kölelerin de çoğunlukla karınları doyurulmuştur. Buradan çıkarılması gereken birinci ders şudur: Komün sadece ekonomik birim değil ve olmamalıdır da. Komüne insanların bir arada yiyip içmesinin ötesinde yepyeni anlamlar yüklemek gerekir. Bu yeni tanımlamalardan birincisi, komünün gönüllü birliğe dayanan bir kuruluş olmasıdır. İkincisi, komün toplumun doğrudan demokrasi ve özyönetim okuludur. Üçüncüsü, bireyin içinde anlam bulduğu ve amaçlarını gerçekleştirdiği özgürlük alanıdır. Dördüncüsü, hümanizmin, adaletin ve insan ahlakının içinde yetiştiği ocaktır. Beşincisi, kadın-erkek eşitliğinin sağlandığı, kadının bir meta olmaktan çıkarıldığı özgür eş yaşam ve sevgi alanıdır. Kısacası toplumun özgür birliktelik, eşitlik, dayanışma ve paylaşımı esas alan ne kadar olumlu özelliği varsa kendi içinde barındıran ve yaratıcı kılan, devlet dışı toplumsal örgütlenme modelidir.

Komüne insanların bir arada yiyip içmesinin ötesinde yepyeni anlamlar yüklemek gerekir. Bu yeni tanımlamalardan birincisi, komünün gönüllü birliğe dayanan bir kuruluş olmasıdır.

Anlaşılacağı gibi komün, yüce insan ideallerinin yeşerdiği ve yetiştiği en dar yerel ve küçük örgütlenmedir. Nasıl ki maddenin en küçük çekirdeği atom olarak kabul edilirse, toplumun en dar temel yapı taşı komün olmalıdır. Bu hücre ne kadar sağlam, ideal ve doğal yasalarına göre yapılandırılırsa, toplum o kadar sağlıklı ve zinde olur. Komün tüm olumlu toplumsal özelliklerin, yaşamın ve ideallerin içinde temsil edildiği küçük ve yerel insan topluluğudur. Mikro insanlıktır.

İnsanlığın karşılaştığı sömürü gerçeği yabancılaşmayı doğurmuş ve komünal yaşamdan uzaklaşma gerçekleşmiştir. Komünal yaşamdan uzaklaştırılarak toplumsallığı dağıtılan insanın baskı ve sömürü cenderesine alınması daha kolay olmuştur. Toplumu koruyan en büyük savunma gücü toplumsallığın kendisidir. Toplumsallığı baskılanmayan, geriletilemeyen bir topluluğu hiçbir güç uzun süreli olarak egemenliği altına alamaz. Bu nedenledir ki egemenlerin ilk saldırdığı şey toplumsallığın kendisidir.

Yine, toplumsallığa karakterini veren olgusallıkta kadın ve erkek birbirini tamamlar, birbirine yabancı değildir ve egemenlikçi bir ilişki tarzı tanınmamaktadır. Kadın aleyhine başlayan kırılma süreci toplumda yabancılaşmanın, hiyerarşik egemenlikçi ilişkinin başladığı süreçtir. Kadın ne derecede geriletilirse toplum o derecede kolay egemenlik altına alınır. Bu aşamadan sonra kadınıyla erkeğiyle toplum var oluş özünden uzaklaşmaya başlar. Bunun için tüm egemenlikçi sistemler ilkin ve en çok kadına saldırır. Kadın geriletilmeden toplum geriletilemez. Bunun bilincinde olan egemenler kadını her çağın ilk hedefi haline getirmişlerdir. Dolayısıyla komünden bahsetmek ilkin kadın kimliği ve toplumsallıktaki öneminden bahsetmeyi gerektirir.

İlk insan topluluklarının göçebe halde toplayıcılık yaptığı ve komünal yaşadığı bilinmektedir. İnsanlığın bu aşamasına dair halen büyük tarihi yalanlar uydurulmaktadır. Hem komünal toplumdan bahsedilmekte hem de ilkellik damgasıyla geri ilan edilip kölecilik meşrulaştırılmaktadır. Köleci iktidarın toplumu kıskıvrak mahkûm ettiği aşamanın ileri bir insanlık düzeyi olarak gösterilmesi, kadın köleliğinin sonraki yüzyıllarda derinleşerek sürmesinin temel sebeplerinin başında gelir.

Toplum neolitik aşamada kadın kimliği ve rolü etrafında şekillenirken köy

yaşamının temel karakteri yine komünal haldedir. Sömürüye, baskıya yer yoktur. Neolitik dönemin kültürel birikimleri son derece güçlüdür. Sınıflı, devletli uygarlık bu değerlerin envai çeşit hile ve entrikalarla ele geçirilmesi üzerinden vücut bulur. Böylelikle devletli uygarlığın sömürü kültürü hâkim kılınır. Ancak bu durum karşısında toplumun varoluş karakteri yok edilemez, bir direnç kaynağı olarak varlığını sürdürür. Bugün de bütün canlılığını koruyan bu direnç günümüzde olduğu gibi insanlık tarihinde de birçok destansı direniş mücadelesinin gelişimine kaynaklık eder.

A-Ortadoğu'da Komün Deneyimleri

Mazdek, Hürrem Ve Babek

Mazdek isyanı tarihin tanık olduğu ilk komünalist hareketlerden biri olarak önemli bir yere sahiptir. Doğum tarihi tam olarak bilinmeyen Mazdek, Hamedanlı olup 499 tarihinde katledilen yenilikçi bir halk önderidir. Mazdek, geliştirdiği felsefik anlayış ile Zerdüşt rahipleri ile Sasani aristokratlarının ortaklığıyla bozulan toplumsal düzene karşı eşitlikçi, ortakçı ve özgürlükçü bir düzeni savunmuştur.

1-Mal ve servetlerin paylaşılması anlamında ortakçılığı,

2-Kadın-erkek arasında eşitliği,

3-İnsanlar üzerinde iktidar ve tahakküm kurulamayacağını savunmuştur.

Toprak sahibi Dikhanlar ve tapınak topraklarının sahibi din adamları buna karşı hemen tavır almıştır. Her çağda olduğu gibi egemenlerin karalamasına maruz kalan bu düşünceleri çarpıtılarak egemenler tarafından çeşitli ideolojik saldırılar geliştirilmiştir. Tüm saldırılara rağmen, Mazdek'in düşünceleri ve savunduğu toplumsal düzen anlayışının hızla toplum içinde kabul görüp yaygınlaşmasının en temel sebebi, Mezopotamya topraklarında yaşayan halkların ortakçı yaşama aşinalığı ve o günkü koşullarda halen canlı olan köy komünlerinin varlığıdır.

Ne var ki 499'da Mazdek tutuklanmış, taraftarları yenilgiye uğratılmıştır. İnanç kaynağı gereği şiddet karşıtlığını savunmuş olan ve devletin içine girerek reform çalışmalarına yönelen Mazdek ve taraftarları kendilerini korumayı başaramamış ve katliamdan geçirilmişlerdir. Mazdek'in katledilmesinden sonra eşi Hürrem bu mücadeleyi yüklenmiştir. Mazdeizm, Hürrem tarafından sürdürülmüş ve daha sonra Hürremizm adını alacak olan harekete de kaynaklık yapmıştır. Hürremizm, kökenleri Zerdüşti felsefeye dayanan özgürlükçü, eşitlikçi komünalist bir mücadele çizgisidir. Anadolu Aleviliğinin de temel çıkış kaynağıdır.

Mazdekilere karşı takibatlar Mazdek'in öldürüldüğü katliamla bitmemiştir. Bundan dolayı Hürremizm yayıldığı her yerde farklı adlar almış, bazen yer altına çekilmek zorunda kalmış ve kültürel olarak etkisini toplum içinde ve direnişlerde sürdürmüştür.

Mazdekten esinlemeli Hürremizm hareketinin gücünün zirvesine ulaşması Babek döneminde gerçekleşmiştir. 808 yılında Azerbaycan'ın Bezz bölgesinde bir isyan başlatmış olan Hürremi hareketin başında Cavidan bin Sehl bulunmaktadır. Cavidan'ın ölümünden sonra Babek, Hürremi hareketin başına geçmiştir. Babek hareketin güçlendirilmesi için gerekli tüm hazırlıkları yapmış ve 816 yılında Bezz bölgesinde programının tebliğlerine başlamıştır. Programında, en sade haliyle eşitlikçi, ortakçı bir yaşam kurmayı hedeflemiştir. Bu yaşamı korumak için bir nevi kurtarılmış alanlar yaratmanın mücadelesini başlatmıştır.

Babek genellikle Bezz karargâhından savaşları yönetse de birçok savaşa bizzat katılmıştır. Mücadeleyi yürüttüğü coğrafyanın niteliği ve kayıtlara düşen savaş sahnelerinden anlaşılmaktadır ki, özellikle dağlık araziyi iyi kullanarak yer yer pusu, sızma, baskın gibi gerilla tarzları ile başarılar elde etmiştir. Abbasi zulmünden bıkan Kürtler, Türkmenler, Farslar, Bedeviler, Ermeniler ve Gürcüler tarafından desteklenen Babek, esas gücünü de bu topluluklardan alarak savaşların galibi oluyordu.

Abbasiler 835'te Babek'e karşı saraydaki devşirme Türk komutan Afşin'i hazırlar ve Bezz üzerine gönderirler. Savaş birçok cephede yürür ve üç yıl boyunca sürer. Afşin orduları yenildikçe Halife destek gönderir ve en son Bezz kalesini kuşatmaya almayı başarırlar. Kuşatma karşısında Babek kent halkının savaş bölgesi dışına çıkması için anlaşma önerir. Afşin bunu red edip, üstelik Halifeden bir af belgesi isteyip, ardından teslim olursa ancak o zaman bağışlanacağını söyler. Babek'in yanıtı, kimsenin affına ihtiyacının olmadığı şeklinde olur ve bir yarma hareketiyle kuşatmayı aşıp Ermeni topraklarına doğru yol alır. Kaledeki halk-Müslümanlığı kabul edenler hariç-kılıçtan geçirilir.

Ermeni emirlerinden Sehl İbn-Sumbat, yanına sığınmış olan Babek'e ihanet eder. Babek Bizans topraklarına geçip gücünü toparlamak isterken onu oyalayıp bir komployla, yanındaki yoldaşlarıyla birlikte Abbasilere teslim eder.

Babek kendi döneminde kurduğu toplumsal düzenle eşitlikçi, ortakçı yaşamı hâkim kılmış ve ezilen bölge halklarının umudu haline gelerek 20 yıl sürecek olan isyanlara katılımını sağlamıştır.

Babek'in öldürülmeden önce Muteesim karşısındaki son sözleri:

"... Bütün zalim hükümdarlar gibi sen de yanılıyorsun. Çünkü benim destanım öyle bir destandır ki, ne Babek'le başlamıştır, ne de Babek'le bitecektir. Ey zavallılar, siz hiçbir zaman özgürlük yangısının ne demek olduğunu anlamayacaksınız. O dehşetli yangı ki, yüreği yakıp küle çeviriyor. Özgürlük, o ister tatlı olsun, isterse acı; yalnız oydu benim secdegâhım! Ve zalim ki beni öldürüyor, o da hiçbir zaman anlamayacak ki, ölümü ile özgürlük fedaisi büsbütün yok olmuyor..."

İsmaililer Hareketi Ve Hasan Sabbah

İsmâilîyye mezhebinin ortaya çıkışı Abbasi Hanedanlığının ilk dönemine denk gelmektedir. Çok geçmeden Abbasilerin iç yüzünün açığa çıkmış olması, buna karşın birçok halk kesiminde gelişen kandırılmış olmanın yarattığı hayal kırıklığı ortamında, İsmâilîler ortaya çıkmışlardır. Adını, Hz. Ali'nin katliamdan kurtulan tek torunu Zeynel Abidin'in soyundan gelen 6. İmam Cafer el Sadık'ın iki oğlundan biri olan İsmâil'den almıştır.

İsmâilîler hareketi daha çok da Hasan Sabbah direnişiyle adını dünyaya duyurmuştur. Hassan Sabbah "Dağın Şeyhi" olarak da bilinir. 1054 tarihinde Kum kentinde doğduğu söylense de, doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Fakat 11. yüzyılın ortalarında yaşadığı bilinmektedir. İlk eğitimini babasından alan Hasan Sabbah 7 yaşından 17 yaşına kadar On iki İmamcı Şii eğitimi alır. Yanı sıra kendisini matematik, felsefe ve dilbilim konusunda da yetiştirir.

17 yaşından sonra İsmâilîliği benimseyen Hasan Sabah, bölgenin İsmâilî önderlerinden de eğitim görmüştür. Bu tarikatın eğitimini tamamlayınca, 1078'de Fatımi İsmâilîler'in merkezi olan bugünkü Mısır'daki Fatımi devletinin başkentine gider. Üç yıl boyunca Kahire ve İskenderiye'de dönemin ünlü bilginlerinden dersler alır. 1081 yılında İsfahan'a dönerek yetkinleşmiş bir şekilde mücadeleye başlar. Yaklaşık 9 yıl çeşitli kentleri gezerek İsmâilîliği yaymaya çalışır. Bu çalışmaları sonucu var olan İsmâilî tabanını daha da genişletir. 1090 yılında Alamut Kalesi'nde eğitim ve örgütlenme mücadelesine yeni bir boyut kazandırarak Alamut Kalesi'ni merkezi üs olarak seçer.

Alamut Kalesi, Elbruz sıradağlarının en doruğunda olup çok korunaklı bir konumdadır. Nitekim yıllarca ordular Alamut'u kuşatmalarına rağmen fethedememişlerdir. Hasan Sabbah burayı bilinçli seçmiştir. Alamut'un bütün eksiklerini tamamlamak için önce su kanalları açıp, ambarlar kurar. Ardından çevredeki küçük kaleleri alıp onlara kuleler yapar. Yanı sıra yürüttüğü örgütlenme çalışmasının bir sonucu olarak da, çevrede bulunan yerleşim alanlarının çoğu İsmâilî olur. Bu arada bazı kurallar getirip reformlar yaparak İsmâilîleri kardeşlik bağlarıyla birleştirir. Böylece her birey kendisini topluluğun sorumlu bir

üyesi ve onun ayrılmaz bir parçası olarak hissetmeye başlamıştır. Alamut Kalesi'nin Hasan Sabbah tarafından ele geçirildiğini öğrenen Selçuklu veziri Nizamülmülk, dört ay boyunca Alamut'u kuşatmasına rağmen sonuç alamaz. Bu dönemde Selçuklu devletinde süren taht kavgasını en iyi şekilde değerlendiren Hasan Sabbah, örgütlenme alanını günden güne genişletir. Öyle ki Selçuklu devletinin üst düzey memurları dahi İsmâilî olur.

Hasan Sabbah taraftarlarına sözde afyon içenler anlamında "haşhaşin"ler dendiği söylenir. Oysaki o dönem onlara "Assasin" deniliyordu. Assasin kavramının anlamı ise, "bekçiler, sır bekçileri" dir. Öyle anlaşılıyor ki, "Assasin" deyimi diğer dillere "haşhaşin" olarak geçmiştir. Egemenler sırf karalamak için onların afyon-haşhaş kullandığını iddia etmişlerdir. Diğer bir karalama ise, kadınları kullanarak fedailerini hazırladıkları iddiasıdır ki, tamamen özgür iradeleri ile fedaileşen Hasan Sabbah militanlarını ve öğretisini gözden düşürmeye dönük olup gerçeklikle hiçbir alakası yoktur.

Kendine bağladığı güçlerle devlet için tehlikeli olmaya başlayan Hasan Sabbah'ın faaliyetleri Selçuklular tarafından dikkatle izlenir. Hasan Sabbah'ın adamlarıyla mücadele Melikşah tarafından devlet politikası haline getirilir. Bunun bir sonucu olarak bir taraftan ilmi noktada mücadeleyi sağlamak için medreseler aracılığıyla Sünnilik takviye edilirken, diğer taraftan da Alamut Kalesi'nin alınması için girişim başlatılır. Ancak bundan bir netice alınamadığı gibi meşhur Selçuklu veziri Nizamülmülk de Hasan Sabbah'ın bir fedaisi tarafından öldürülür.

Melikşah'ın ölümünden sonra da Selçuklularda taht kavgalarının çıkması, Haçlı Seferlerinin başlamasıyla birlikte Müslümanların yaşadığı bazı bölgelerin işgale uğraması Hasan Sabbah'ın işine yarar. Fırsatı değerlendirerek faaliyetlerine hız verir. Önemli bazı kaleleri ele geçirmek suretiyle konumunu güçlendirir. Bu arada propaganda faaliyetlerine de hız katar. Ardından Selçuklu ordusuna sızmak suretiyle taht kavgalarına fiili olarak kendisi de dahil olur. Tarihin bu döneminde Hasan Sabbah'ın adamlarının korkusundan (din ve devlet adamlarını herkesin gözü önünde suikastle öldürmelerinden dolayı) devlet ileri gelenleri elbiselerinin altına zırh giymeden sokağa çıkamaz olurlar.

Hasan Sabbah 1124 yılına kadar Alamut Kalesi'ni elinde tutmaya ve faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Birçok bilim dalında önemli birikime sahip olması, teşkilatçılığı, kurduğu düzenli örgütü ile önemli bir güç durumuna gelmiştir. 1124 yılında Alamut Kalesi'nde ölmüş, tarihe fedailer örgütü mirasını bırakmıştır.

Hasan Sabbah 1124 yılına kadar Alamut Kalesi'ni elinde tutmaya ve faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Birçok bilim dalında önemli birikime sahip olması, teşkilatçılığı, kurduğu düzenli örgütü ile önemli bir güç durumuna gelmiştir. 1124 yılında Alamut Kalesi'nde ölmüş, tarihe fedailer örgütü mirasını bırakmıştır.

Karmatiler

Karmatiler, eğitim ve örgütlenme tarzlarıyla komün ve meclis çalışmalarımızda dikkatle incelenmesi gereken önemli bir harekettir.

870'lerden başlayarak 1070'lere kadar, 200 yıla varan bir dönem içerisinde Ortadoğu'nun bütününe yayılmış olan Karmati hareketi bölgenin en büyük toplumsal hareketidir. Karmati ismi hakkında en yaygın kabul Karmati hareketin kuru-

cusu olan Hamdan bin Eş'as El-Karmat'ın lakabı olan Karmat'tan geldiğidir.

Hareket mensuplarının birbirlerine Arapçada yoldaş, arkadaş anlamına gelen 'Refiq' hitabıyla seslenmeleri hareketin karakterine dair önemli bir veridir. Hamdan Karmat, Küfe bölgesinin Baş Daîsi olarak atandıktan sonra bölgede kendi öğretisini yaymak amacıyla üç kişilik bir ekip kurar. Bunlardan ilki hareketin "filozofu ve beyni" olarak tanınan Abdan'dı. Abdan, Belagat-ül Safa (Kardeşliğin Hitabeti) adında yedi ciltten oluşan bir kitabı kaleme almıştı. Bu kitapta kurulmak istenen komünal toplum düzeninin nasıl olacağı, bu düzene ulaşmak için insanların nasıl bir kişiliğe sahip olması gerektiği, bu amaçla toplum ve bireylerin eğitiminin nasıl yapılacağı ve genel olarak Karmati hareketinin dünyaya bakış açısının ne olduğu anlatılmaktadır. Yani Abdan, hareketin ideolojik önderliğini yürütmektedir.

Ekip içerisindeki ikinci isim olan El-Cenabi, hareketin Hamdan Karmat'tan sonra gelen ikinci önderi düzeyindedir. Hareketin bir numaralı örgütleyicisi ve eylem adamı olarak tanınır. Tüm tarihçiler tarafından komünal toplum projesini hayata geçiren en cesur Karmati komutanı olarak tanıtılır. Üçüncüsü ise Hamdan Karmat'ın öğrencisi olan Zikreveyh El-Dendani'dir. Daha çok İran topraklarında hareketi tanıtmak ve yaymak için görevlendirilmiş ve bu alanlarda çalışma yürütmüş bir öncüdür.

Irak'tan Yemen, Mısır, Şam ve Afrika'daki halklara kadar Ortadoğu baştanbaşa bu komünal halk örgütlenmesi etrafında şekil almıştır. Örgüt yapısı üçer kişilik komitelerden oluşan ve üstten alta doğru uzanan bir örgüt modeli olarak ortaya çıkıyordu. Örneğin Hamdan'a bağlı olan üç kişiden biri olan Abdan da kendine bağlı üç kişilik bir komite oluşturmuş ve bunları Küfe'nin değişik alanlarına öğretiyi yaymaları amacıyla göndermişti.

Hareket kendi içerisinde oldukça gizli bir yapıyı da ifade etmekteydi. Özellikle Daîlik mertebesinden itibaren örgütsel yapı oldukça derin bir gizlilik içerisinde korunuyordu. Bölgenin her tarafına yayılmış olan Abbasi iktidarına ve onun ajan yapısına karşı alınan en büyük tedbir bu gizlilik olmaktaydı. Öyle ki hareketin kadroları arasında sıkça yer değiştirme, birden fazla kod isim kullanma, hücre yöntemine göre çalışma, her sorumlunun kendi yerine bir vekil tayin etmesi gibi pratik adımlar örgütün hareket tarzında olmazsa olmaz kurallar şeklindeydi. Kendi aralarındaki yazışmalarda bile Arapça Cifr adı verilen ve sayılarla kodlamalara dayalı bir şifre sistemi kullanılmaktaydı.

Hareketin kendisini yeterince geliştirdiği kanısına ulaşan Hamdan Karmat taraftarlarına Küfe yakınlarındaki Mühtemâbâz köyünü Dar'ül Hicre (hicret evleri) olarak inşa etmelerini salık verir. Bunun üzerine Karmatiler için günümüzün komün evleri ve akademilerine karşılık gelen mekânlar kurulmaya başlanır. Bu mekânlar hem toplumun yaşam mekânları hem de hareketin kadrolarının eğitilip örgütlendirildikleri temel mekânlar olarak dönemin Devrim Ocaklarıdır.

Karmatiler eğitim sistemlerini çeşitli derecelere ayrıştırmışlardı. Dokuz aşamadan oluşan bu sistem içerisinde halk değişik aşamalarda çok farklı konular üzerinde tartışmalar yürütülerek eğitiliyordu. Her aşama için davet adı kullanılmaktaydı. Birinci davet olarak adlandırılan ilk eğitim hareketi yeni tanıyan ve Karmati sistemi içerisine yeni girmiş olanlara verilen eğitimdi. İnsanların akıllarına gelen hemen her türlü sorun üzerinde tartışmalar yürütülüyor ve bu tartışmalar içerisinde insanların yaşadıkları toplumsal çelişkiler üzerinde duruluyordu. Hareketin genel öğretileri hakkında çok fazla tartışmalar yürütülmüyordu. Bu eğitimler son aşama olan dokuzuncu aşamaya kadar yavaş yavaş ağırlaştırılarak ilerliyordu. Her aşamada yeni bir konu ve değişik bir sorun üzerinde tartışılıyordu. Sona doğru yaklaşıldığında ise artık daha geneli kapsayan toplumsal sorunlar, siyaset, ilahiyat konuları ele alınıyordu. Son olarak dokuzuncu mertebede ise tasavvuf konuları, felsefe, hakikat gibi sorunlar tartışma ko-

nusu oluyordu. Bu aşamayla beraber artık kişi bir ermiş düzeyine ulaşmış sayılıyordu. Bu eğitimler sadece hareket kadroları ile sınırlı eğitimler değildi. Toplumun tüm kesimleri bu eğitimlerden geçiriliyordu. Özellikle 'Hicret Evleri'ne yerleşen tüm toplumsal kesimler bu eğitim prosedüründen geçirilerek temel bir bilinçlenme faaliyeti gerçekleştirilmiş oluyordu. Yine halk içerisinde Mecalis'ül Teğziye (Beslenme Meclisleri) ismiyle düzenledikleri tartışma platformlarında halkın çok değişik konular hakkındaki sorularına tartışma yöntemiyle cevaplar veriliyordu.

Örgütlenme konusunda Karmatiler halklar ve inançlar arasına hiçbir ayrım koymazken, her etnik kökene ve dine göre bir propaganda faaliyeti yürütüyorlardı. Sabii, Mecusi, Yahudi, Hıristiyan, Maniheist ya da filozof olmasına bakmadan herkese ulaşmak ve onları bu öğreti çerçevesinde örgütlemek her Daî'nin önüne konulan en temel görev oluyordu. Bir alana gönderilen bir Daî'nin ilk görevi, gideceği alanın toplumsal özelliklerini çok iyi bilmek ve tanımak olmaktaydı. Eğer bir Daî Sünni Müslümanların bulunduğu bir alana gidiyorsa, önce o yörenin insanını iyi tanıyacak, çelişkilerini bilecek, sorunlarını anlayacak ve buna göre o yöre halkına yaklaşacaktır. Yine örneğin Mecusi ya da Maniheist bir alana gidiyorsa, o dini inanca sahip kesimlerin inançlarını iyi bilecek, onlarla onlar gibi ilişki kuracak ve onların devletlerle, özellikle de Abbasi devleti ile olan çelişkisini anlayıp ona göre bir yaklaşım sergileyerek o kesimleri de Karmati davetine katacaktır.

Yine en temel bir toplumsal kesim olarak kadınların toplum içerisindeki etki düzeyleri hissedilir derecede artmıştı. Kadınlar her türlü toplumsal faaliyet içerisinde erkeklerin yanında yer alıyordu. Çocuklara da ayrı bir yer tanınmaktaydı. Özellikle çocukların eğitim konuları bizzat hareketin Daî'leri tarafından yerine getirilmesi gereken en önemli görevlerden birisiydi. Yemen Karmatilerinin Başdaîsi olan El-Cenabi bulunduğu yerde cins, sınıf, renk, ırk ayrımı yapmadan her yaştan çocuğu kendi yanında topluyordu. Bunlara Urefa (arifler-anlayanlar) adını vermişti. Onları özel olarak eğitiyordu. Hareketin temel öğretilerinin yanı sıra ata binmeyi, kılıç kullanmayı ve savaş taktiklerini de öğretiyordu. Hareketi geleceğe taşırmanın ancak yeni kuşaklar üzerinden gerçekleşeceğinin bilincinde olan Karmatiler, bunu da en yetkin bir biçimde gerçekleştiriyorlardı. Ayrıca çocukların üretim içerisinde de kendi güçleri oranında katılımları sağlanıyordu. Örneğin ekili tarlalara zarar vermek isteyen kuşları kovalayarak toplumsal üretime katılmış oluyorlardı.

Karmatiliğin gelecek perspektifini Yemenli bir Karmati Önderi olan Hasan Bin Mansur şu sözlerle dile getiriyordu:

"Gün gelip beklenen Mehdi zuhur ettiğinde, aslan ile boğa aynı havuzdan su içecek, çoban koyunlarını kurtlara teslim edip gidebilecektir. Kötülüğün yerini iyilik alacak, sapıklıklar sona erecek, sahibine hakkı verilecek ve insan doğduğu günkü gibi eşit ve özgür olacaktır."

Karmatiler dayandıkları felsefi yaklaşım ve toplumsal zemine uygun bir ekonomi anlayışını da toplum içerisinde geliştiriyorlardı. Hamdan Karmat, örgütlülüğün belli bir güce ulaşmasından sonra hareketin hâkim olduğu alanlardaki halklardan "fitre" adını verdiği bir dirhemlik vergi ödemelerini ister. Bu alınan vergiler o dönemlerde daha çok da hareketin ihtiyaçları ve kadrolaşma çalışmaları için aktarılır. Ancak daha sonra belli bir toplumsal zemin oluştuktan ve hareket belli bir sistematiğe kavuştuktan sonra "*hicret*" adı verilen kişi başına bir dinarlık vergiyi şart koşarlar. Bu ise hareketin hâkim olmaya başladığı alanlarda sistemin kurumlaşma ihtiyaçları için harcanmaktaydı. İlk Dar'ül Hicre'nin kurulması bu sayede gerçekleşmiştir. Dar'ül Hicre kurulduktan sonra ise ilk önce halktan sahip oldukları mal ve giyeceklerinden beşte birini toplumsal ortaklığa sunmaları istenmiştir. Bu karar ortak mülkiyet sistemine geçişin bir ara aşaması oluyordu. Bir süre sonra da ülfet sistemi getirilmiştir.

Ülfet, insanların mallarını tek bir merkezde toplayarak birbirlerine karşı maddi üstünlük sağlamadıkları ve mallarını ortaklaştırdıkları sistemin adı olmaktaydı. Bununla toplumda özel mülkiyete son verilmiş oluyordu. Hamdan insanlara *yanlarındaki mallara ihtiyaçları olmayacağını, çünkü dünyanın tamamının kendilerinin olacağını* bildiriyordu. Zaten Karmati hareketine komüncü özelliğini veren en temel anlayış, özel mülkiyete son verilerek toplumsal mülkiyetin gerçekleştirilmesidir. İnsanların kılıç, ok ve yay gibi silahları dışında hiçbir bireysel eşyası yoktu.

Üretim imece usulü gerçekleştiriliyordu. Herkes tarlaların ekim ve biçiminde ortak çalışıyor, ürün ortak dağıtılıyordu. Besi hayvanları ortak bir biçimde besleniyor, ürünleri (süt, peynir, yağ, vb.) ortak kullanılıyordu. Toplumdaki her kesim, üretimin bir yerinde bir biçimde çalışmalara dâhil oluyordu. Toplumda herkes gücü kadar ve yeteneği çerçevesinde çalışıyor ve ihtiyacı kapsamında ve oranında üründen yararlanıyordu.

Üretimde ortaya çıkan ürünler halk evi de denilebilecek yerlerde toparlanıyordu. İlk başlarda Dar'ül Hicret'in kendisi ürünün toparlandığı alan olmaktaydı. Ancak sistem büyüdükçe buralar için daha geniş alanlar ayrılmaya başlandı. Her alan kendi özgülünde buraları isimlendirmişti. Örneğin Yemen'de Hasan Bin Mansur, La Aden bölgesindeki Reyp Kalesi'ndeki topluluklar için geliştirdiği model siteye 'Barış Evi' anlamına gelen Beyt Ribe/Beyt Selem adını verdi. Ortaya çıkan ortak hazineye ise Beyt'ül Mal denilmekteydi. Beyt'ül Mal tüm topluma aitti ve tüm topluluk üyeleri ihtiyaçlarını buralardan karşılamaktaydılar. Mağrip (Fas-Tunus) Karmatilerinde buralar Beyt-ül Teşriq (Aydınlanma Evi), Bahreyn Karmatilerinde ise El Meşhed-ül Azam denilmekteydi. İsimleri farklı olsa da buralar topluluğun mallarının ortaklaştırıldığı, kolektif bir faaliyetle yürütülen üretim sonucu elde edilen ürünlerin bir araya getirilerek yine topluma ihtiyaçları oranında dağıtıldıkları alanlar olmaktaydı.

Üretimde ortaya çıkan ürünler halk evi de denilebilecek yerlerde toparlanıyordu. İlk başlarda Dar'ül Hicret'in kendisi ürünün toparlandığı alan olmaktaydı. Ancak sistem büyüdükçe buralar için daha geniş alanlar ayrılmaya başlandı. Her alan kendi özgülünde buraları isimlendirmişti.

Karmati hareketinin yarattığı özgürlük ortamında gelişen hakikat arayışçılığı kendinden sonraki dönemlere de ilham kaynağı olmuştur. Merkezi uygarlık güçlerinin topluma dayattıkları iktidar eksenli zihniyet yapılarının hakikat olamayacağını savunuyorlardı. Hakikatin insanda, gerçek aşkın insana olan aşkta aranması gerektiğine inanan tasavvuf ehli bilginler, topluma iktidar dışı bir zihniyet ve inanç alternatifi sunuyorlardı. Bununla toplumların devlete ve onun talan, sömürü ve kölelik dayatmalarına mecbur olmadıkları, insana dayalı bir özgürlük seçeneğinin halkların gerçek yaşam hakikati olduğu, en büyük işkenceler ve ölümler pahasına savunuluyordu.

Şeyh Bedreddin

Şeyh Bedreddin'in doğum tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte 14. yüzyılın ikinci yarısından sonra, 1358 veya 1365 tarihlerinde Edirne yakınlarındaki Simavna Kalesi'nde doğduğu söylenmektedir. Asıl adı Mahmud'dur. Daha öğrenciyken bilime katkı sunacak biri olarak görülmüştür. Bu da kendisine saygınlık kazandırmıştır. Bursa'da eğitimini tamamlayıp

yola çıkacağı sırada Emin Buhari kendisine Bedreddin ismini vermiştir. 'Bedr' 'ay ışığı' anlamına gelir. Bedreddin ise, 'dinin ayı, dinin ışığı' demektir.

Bedreddin, Osmanlı toprağında yaşayan halklar arasında, din farkının kaldırılmasını ve Müslüman olmayanların da ülke topraklarından yararlanması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu çerçevede "bir toprak reformu ve buna koşut olarak dinsel bir reform" yapılmasını savunmuştur. Bu nedenle de Şeyh Bedreddin ve müritleri halkın arasına karışarak, toprakların onu işleyen, ona alın terini karıştıranların olduğunu söylemişler ve insanların kar-

Çelebi Mehmet bir ordu hazırlatır, başına da geleceğin sultanı Şehzade Murat'ı geçirir. Yanına da o döneme değin hileleriyle iktidar çevrelerinde birçok oyuna karışmış olan Beyazid Paşa'yı verir.

Büyük direnişler sonucunda Börklüce esir düşer ve işkenceyle katledilir. Ardından Torlak Kemal savaş meydanında vurulur. Sıra Bedreddin'e gelmiştir. Osmanlı sultanı iyi bilmektedir ki, her şeyin başı odur ve yandaşları ne kadar katledilse de, o ışığını yaymaya devam ettiği müddetçe, bu iş tamamen çözülmeyecek, tekrar tekrar karşısına çıkacaktır.

Eğer düşüncelerinden vazgeçerse ba-

Bedreddin hareketinin kurduğu bu yeni düzene "Ortaklar" ismini verirler. Emeğin paylaşımında kadın-erkek, ırk, din ve dil farkı yoktur.

deşliğini öğütlemişlerdir.

Bedreddin'in ideolojisini halka taşırma görevini üslenen Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal öncülüğünde dervişler, aydınlar, ozanlar Ege'ye yönelirler ve yeni bir toplumsal düzen kurarlar. Bedreddin hareketinin kurduğu bu yeni düzene "Ortaklar" ismini verirler. Emeğin paylaşımında kadın-erkek, ırk, din ve dil farkı yoktur. Kadın-erkek omuz omuza, derviş-papaz yan yana geleceğin kurulması için çalışmaktadır. Kurulan yeryüzü cennetinin muştuları günbegün Bedreddin'e ulaşmaktadır.

Bedreddin'in Osmanlı topraklarında oluşturmaya çalıştığı ve Ege'nin birçok yerinde pratikleştirdiği bu sistem (Ortaklar Hareketi), kaynağını devletçi uygarlığın toplum dışılığından alıyordu. "Ortaklar" hem bilinçlerde hem de pratik yaşamda kökleşirken, Osmanlı egemenlerinin saldırıları da gecikmeyecektir. Fakat birçok saldırı yapmalarına rağmen direnişle karşılaşacaklardır.

"Ortaklar"ın bu kadar güçlenmesi, üstelik üzerine giden tüm güçleri geri püskürtmesi, Osmanlı otoritesinin sarsılması anlamına gelmekteydi. Bunun üzerine ğışlanabilir ancak Bedreddin düşüncesinden vazgeçmez. Hatta kendini savunma gereği bile duymaz. İdamı için fetva gerekiyordur, ama mevcut Osmanlı bilginlerinin hiçbiri buna cesaret edemez. En sonunda İranlı iki kadı; "Malı haramdır, canı helal!" diyerek mal varlığına dokunmaksızın idam edilmesinin fetvasını verirler. Bunun üzerine hemen idam kararı uygulanır. 1420'de Serez çarşısı meydanında idam edilir.

B- Kent Direnişleriyle Gelişen Komün Deneyimleri

Ortaçağ Avrupa'sında Komünler

Avrupa'da kentsel gelişmeye bakıldığında kentlerin iç ve dış tehditlere karşı özgürlüğünü korumak amacıyla birlikler oluşturdukları görülür. Bunlar da elbette kırsal alandaki direnişlerden güç almışlardır. Burada kent özerkliklerinde yaşanan direniş ve oluşturulan modelleri, birlik ve meclisleşme temelinde kısaca değerlendirdiğimizde günümüze ilham veren bir tablo ortaya çıkacaktır.

Antik Yunan'da kent özgürlüğünü korumak ve birlik oluşturmak amacıyla 15 ayrı

konfederasyon kurulmuştur. Bu konfederasyonlarda siyasetin belirleyicisi halk meclisleridir. Kentler arası birliğin sürmesinin garantisi halk meclislerinin demokratik nitelikte olmasıdır. Meclise katılanlar yurttaşlar olarak tanımlanır ve eşit oy hakkına sahip olurlar. Ortaçağ sürecine gelinceye kadar Avrupa'da site devletleri hâkimiyetini sürdürürken, özellikle ticaretin gelişmesiyle birlikte kentlere göç artacak ve antik çağ sitelerinin yerine komün yönetimleri öne çıkacaktır.

Kent komünlerin çıkışında birçok etken sayılabilse de en belirgin olanı ticaretin gelişmesi ve özgür alan arayanların kentlerde birikmesidir. Ticaret yapanlar ve zanaatçılar güvenlikli kalelere yerleşirlerken zamanla loncalarda örgütlenecek ve komünleri oluşturacaklardır. Kral, kilise ve yeni orta sınıfın yer yer çatıştığı yer yer uzlaştığı bir döneme girilmiştir artık. Bu mücadelede kentler birer özgürlük alanı haline geleceklerdir. Bunu da sağlayan komün örgütlenmesi olacaktır.

Kent komünlerin çıkışında birçok etken sayılabilse de en belirgin olanı ticaretin gelişmesi ve özgür alan arayanların kentlerde birikmesidir. Ticaret yapanlar ve zanaatçılar güvenlikli kalelere yerleşirlerken zamanla loncalarda örgütlenecek ve komünleri oluşturacaklardır.

Kent sınırları içinde feodal kölelik kaldırıldığı gibi insanlar arasındaki farklara karşın herkes eşit sayılmıştır. Doğal yurttaşlık anlayışı burada temellerini atmıştır. Kent komünleri eşitliği bir nevi kent sözleşmesi olan **'KENT BARIŞI'** ile güvenceye almışlardır. Kent içinde yaşayan herkesin kabul ettiği ve herkese uygulanan bu sözleşme sayesinde kentin birliği sağlanmıştır. Bu birliği de bir kurul yönetmiştir. Yönetim Kurulu bir nevi yargıçlar kurulu görevini de görmüştür. Kimi komünlerde kentin önde geleni komünün belediye başkanı olmuş ve bir meclisle beraber belediyeyi yönetmiştir.

Kent komününün ilk ortak harcaması kentin etrafına güvenlik duvarlarının örülmesinde yapılmış; herkesten gücüne göre, maddi imkânları ölçüsünde bir pay alınmıştır. Toplumun ortak faydası için toplanan bu parayı ödemeyi red edenler kente alınmamıştır. Kent komünleri böylece toplumsal zeminini güçlendirmiş, tüm toplumun faydasına çalışan bir sistem kurarak ittifakını geliştirmiş ve bu sayede de kraliyetler karşısında özerk kalabilmiştir.

Kent özerkliği konusunda İtalyan kentleri tarihteki en önemli örneklerdendir. Venedik, Cenova, Floransa, Pissa gibi kentler yerel özgürlüklerini uzun süre korumuşlardır. İtalya'da kent özgürlüğünün güvencesi kasabalarda yaşayan yurttaşların birbirine bağlılığının belgesi olan sadakat yeminidir. Conjuratio yani konsül adı verilen bu resmi sadakat belgesini kabul edenler komün oluşturmuş olurlar ve bu komünün yönetimi de komün üyelerince seçilip aynı adla -konsül- anılırlar. Bütün konsüller bir araya gelip Genel Meclisi oluştururlar.

İtalya komününün temeli böylece kasabalarda atılmış olur. Komşu kasabaların komünleri konfederal tarzda bir araya gelip Kent Komününü oluştururlar. Savaş ve barış işleri gibi önemli konularda tartışırlar ve karar vermeden önce halk meclisinin görüşünü alırlar. Daha sonraları diktatörlüğe dönüştürülmüş olsa da ilk uygulamalar kent adına önemli demokrasi uygulamalarıdır ve ileri düzeydedir.

Yerel inisiyatif ve komün deneyiminde İspanya da önemli bir örnek teşkil etmiştir. İspanya 1500'lerin Avrupa'sında katı

mutlakıyetçi krallıkların öncüleri arasındadır. 1520'den itibaren İspanyol merkeziyetçiliğine karşı kent ayaklanmaları yaşanır ve komünler kurulur. Kimi kentler vergileri kendileri toplayıp yurttaşlardan milis savunma güçleri oluşturacak duruma gelirler.

Aynı şekilde Almanya tarihinde de yüzlerce yıl boyunca kent konfederasyonları hakim olmuşlardır. Alman köylülüğünün bunda büyük bir rolü olmuş, direnişleriyle kendilerini yönetecek duruma gelmişlerdir. Kentlere de yansıyacak olan bu özgürlük eğilimi sayesinde, diğer ülkelerde kentler saldırıya uğrayıp özerkliklerini yitirirken, Almanya kentleri daha uzun süre bağımsız var olmuşlardır.

Paris Komünleri doğrudan demokrasi uygulamasında çok öğretici tarihsel bir örnek teşkil etmiştir. Daha 1790'lı yıllarda yani Fransız Devriminin hemen akabinde mahalle ve kent meclislerine dayalı yönetim modeliyle tüm Fransa konfederasyon haline getirilmek istenmiştir.

Avrupa kent özerklikleri monarşik krallıkların saldırılarına uğrayıp zayıflasa da esas yenilgiyi endüstriyalizm karşısında alacaklardır. Sanayi devrimi kar hırsında sınır tanımayan burjuvazinin elinde kırı, kenti ve kent komünlerini yutan bir canavara dönüşecektir.

Paris Komünü

Paris Komünleri doğrudan demokrasi uygulamasında çok öğretici tarihsel bir örnek teşkil etmiştir. Daha 1790'lı yıllarda yani Fransız Devriminin hemen akabinde mahalle ve kent meclislerine dayalı yönetim modeliyle tüm Fransa konfederasyon haline getirilmek istenmiştir. Halk hareketi burjuvazinin eline geçince komünler halk adına kalıcı sonuçlar doğurmamıştır. Fakat bir halk özgürlük eğilimi olarak hep varlığını korumuştur. Nitekim 1871 Paris komünü tüm kentlerdeki komünleri konfederasyon çatısı altında birleşmeye çağırmıştır.

Paris Komünü, Fransa-Prusya arasındaki savaş koşullarında temelini atmıştır. 19 Temmuz 1870'de Fransa Prusya'ya savaş açmış ve bu savaşta yenilmiş, 2 Eylül 1870'te Prusya ordusuna teslim olmuşlardır. Fransa kralı da esir alınmış, Paris kuşatılmış fakat halk direnmiştir. Ulusal Savunma Hükümeti kurulmuş olsa da Prusya karşısında direnmemiş ve 28 Ocak 1871'de teslimiyet anlaşması imzalamıştır. Bunun üzerine Ulusal Muhafız içerisinden 215 taburun delegeleri toplanıp direniş kararı almış ve Ulusal Muhafız Federasyonu Tüzüğünü kabul etmişlerdir. Bu direniş gücünün başına seçilen 20 kişilik Merkez Komite Komün devriminin yönetimini üstleneceklerdir.

Hükümet Paris halkını silahsızlandırmaya kalkınca 18 Mart 1871 günü halk direnişe geçmiş, iki generali teslim almış ve kurşuna dizmişlerdir. Bu gün Paris Komününün kuruluş günü olarak anılır. Artık Fransa'da iki hükümet vardır. Biri Paris Komününün hükümeti, diğeri de Versailles'e kaçmış olan burjuvaların hükümeti. Hemen ertesi gün Merkez Komite bir bildiri yayınlayıp halkı komün seçimlerine çağırmış, sıkıyönetim kaldırılmış, siyasi tutsaklar serbest bırakılmıştır. Komite 23 Mart'ta ise Komün Programını açıklamıştır.

Buna göre: Emekçiye emeğinin tam değerini sağlamak, yani kapitalist karı ortadan kaldırmak için kredinin, ticaretin ve ortaklaşmanın örgütlenmesi; herkes için parasız, laik ve tam eğitim; toplantı, dernek kurma ve basın özgürlükleri; polisin ve ordunun komünal düzeyde örgütlenmesi esas alınmıştır. Dışarıdan hiçbir oto-

rite kabul edilmemiş ve ister bir yöneticinin, ister belediye başkanı ya da valinin olsun, tüm seçilenlerin seçenler tarafından sürekli denetimi temel bir ilke olarak esas alınmıştır.

26 Mart'ta komün seçimleri yapılmış, Paris'in 20 ilçe belediye dairesinin yöneticileri belirlenmiş; Merkez Komite de yetkilerini resmen Komün yönetimine devretmiştir. Komün yönetiminde işçiler, memurlar, öğretmenler, ressamlar, yazarlar, gazeteciler ve iş adamları yer almış; Komün bünyesinde tüm Paris halkının katılımını sağlayabilen sendikalar, kooperatifler, kulüpler, komisyonlar, kurullar tarzında örgütlenmeler gerçekleştirilmiştir. İaşe, darphane, basımevi, sağlık, posta gibi hizmet alanları ile eğitim, yargı, maliye gibi konularda komisyonlar kurulmuştur. Ayrıca Kadınlar Birliği örgütlendirilmiştir.

Komün yerel yönetim özerkliğini, en ücra köşelere kadar tabandan örgütlenmeyi esas alsa da kendisini çevreye, yerellere yayamamış, sistem Paris'le sınırlı kalmıştır.

Öte yandan Ulusal Muhafız Merkez Komitesi, yetkilerini Komüne devrettiğini açıklamasına rağmen toplantılarını yapmaya devam etmiş, askeri işleri doğrudan yönetmek istemiştir. Dolayısıyla Komün Yönetiminin yanında ikinci bir iktidar gibi kalmıştır. Askeri işlerde Komün iradesini hiçe sayabilmiştir.

Komünün örgütlenme çabalarına rağmen kendi içinde demokratik bir düzeyi tutturduğundan söz edilemez. Bu yüzden kişisel rekabetler, çekişmeler, sık sık görev değiştirmeler yaşanabilmiş; disiplin tam sağlanamamıştır. Bu zafiyetler Komünün zayıf düşmesine yol açmış olsa da halk direnişten yana olmuştur.

Komünün örgütlenme çabalarına rağmen kendi içinde demokratik bir düzeyi tutturduğundan söz edilemez. Bu yüzden kişisel rekabetler, çekişmeler, sık sık görev değiştirmeler yaşanabilmiş; disiplin tam sağlanamamıştır. Bu zafiyetler Komünün zayıf düşmesine yol açmış olsa da halk direnişten yana olmuştur.

12 Mayıs'ta Almanların da desteklediği burjuva orduları Paris'e girmiş ve kıran kırana bir direniş yaşanmıştır. 28 Mayıs'a gelindiğinde halkın kahramanca direnişlerine rağmen, Paris direnişleri kırılmış, toplu kurşuna dizmeler başlamıştır. 30 bin insan katledilmiş, 38 bini esir alınmış ve Paris düşmüştür.

70 günlük iktidarına birçok şey sığdırmış olan Paris Komünü toplumsal mücadeleler tarihinde önemli bir dönemeç olmuştur. Komünal direnişler adına büyük bir esin kaynağı olmakla birlikte ileriki tarihlerde 'proletarya diktatörlüğü' tezlerine de temellik etmiştir. Burjuvazinin üzerine yeterince sert gidilmediği, kenti terk edip yeni bir karargâhta güç toplamalarına fırsat verildiği; bankalarındaki paraya bile dokunulmadığı ve neticede fırsat kollayan burjuvazinin gücünü toplayıp saldırıya geçtiği değerlendirilmiştir. Bundan çıkarılan sonuç ise proletarya diktatörlüğünün mutlak gerekli olduğudur. Marks ve Lenin'de Paris Komünü bu tarzda yankısını bulacaktır. Öyle ki, bir anlamda Paris Komününden çıkarılan dersler Sovyet devriminde pratikleşecektir.

Ekim Devrimi Sürecinde Komünlerin Rolü

Tarih 1917 dediğinde Sovyetler Birliği deneyimi komünlerin komünü biçiminde devasa bir sistem olarak karşımızda durur. Komünler ve meclisler halka dayalı

olduğu süre boyunca da ihtişamını korur. Sovyet devrimine ilişkin genel bir değerlendirmeden ziyade konumuz açısından sovyet örgütlenmesi ve oynadıkları role bakmakta yarar vardır.

Sovyet kelimesi şura, kurul, meclis veya konsey anlamlarına gelmektedir ki her biri bir komünü temsil edip toplamı Sovyetler Birliğini oluşturmuştur.

İlk sovyet deneyimi 1905 yılında gerçekleştirilirken, 1917 devrim yılına gelindiğinde kitlesel hareket kendi içinden, pratik ihtiyaçlara yanıt olarak sovyet örgütlenmesini geliştirmiştir. Bunların başında Petersburg ve Moskova Sovyetleri gelmektedir. Petersburg Sovyeti devrimci ayaklanma şehirde hakim olduktan sonra kurulmuştur. İşçi ve asker temsilcilerinin ortak sovyetidir. 1917 Mart'ına gelindiğinde Petersburg Sovyetinin delege sayısı 3000'i bulacaktır. Askerlerin ve işçilerin kendi sorunlarını tartıştıkları seksiyon örgütlenmeleri de kurulmuş olup bunların yürütme komisyonları vardır ve iki yürütme komisyonu birlikte Sovyet Yürütmesini oluşturmuştur. Askerler ve işçiler birbirlerinin toplantılarına konuşmacı olarak katılabilmişlerdir. Ayrıca günlük pratik çalışmaları yürütmek üzere işçi ve asker delegelerin eşit sayıda olduğu 600 kişilik bir küçük sovyet oluşturulmuştur. Esas pratikleşme de yürütme komitesi üzerinden sağlanmıştır.

Mart sonlarında üye sayısı 42 olan ve giderek artacak olan yürütme komitesi çeşitli işlere bakmak üzere kendi içinde 15 ayrı komisyon oluşturmuş, bir de gündelik işlere bakması için 7 kişiden oluşan yürütme komitesi bürosunu kurmuştur. Genel kent sovyeti yanında kentin yerel alanlarında bölge sovyetleri de kurulmuştur. Fakat bölge sovyetleri nadiren bağımsız hareket edip esasen genel sovyetin kararlarını hayata geçirmişlerdir.

Petersburg Sovyetinin hemen akabinde gelişmeler hızlanmış ve 25-27 Mart tarihlerinde Moskova Bölge Sovyetleri Konferansı toplanarak Moskova Sovyetini oluşturmuştur. Moskova Sovyetinde işçiler temsil edilmiş, askerler ayrı bir sovyet oluşturmayı tercih etmişlerdir. Kısa süre içerisinde Rusya'nın tüm şehirlerinde sovyetler oluşturulmuştur. Cephede ise asker sovyetleri yaygınlık kazanmıştır. Ayrıca köylerdeki kooperatifler, öğretmenler ve ziraatçılar aracılığıyla örgütlenme yapılmış ve ilk köylü sovyetleri şehirde oluşturulmuş ancak kısa sürede köylü sovyetleri köylerde de yaygınlık kazanarak devrimin önemli organları haline gelmişlerdir. Asker sovyetleri de köylerde tarım komitelerinin kurulmasına yardım etmiş ve bu gelişmeler neticesinde Luga kentinde işçi-köylü-asker sovyeti kurulmuştur.

Ülke baştanbaşa hızlı bir şekilde sovyetlerle örülmüş, yerellerde sovyetlerin birlik çalışmaları başlamış ve neticede Nisan başında 1. Tüm Rusya İşçi ve Asker Sovyetleri Konferansı ile Sovyetlerin birliği sağlanmıştır.

Sovyet kuruluşları hızla yaygınlık kazanıp devrimci bir rol oynamasa Ekim Devrimi mümkün olamazdı. Sovyet kuruluşlarının olduğu her yerde farklı siyasi fraksiyonlar yer almıştır. Hatta çoğu zaman devrimin öncüsü Bolşevikler azın-

Sovyet kelimesi şura, kurul, meclis veya konsey anlamlarına gelmektedir ki her biri bir komünü temsil edip toplamı Sovyetler Birliğini oluşturmuştur. İlk sovyet deneyimi 1905 yılında gerçekleştirilirken, 1917 devrim yılına gelindiğinde kitlesel hareket kendi içinden, pratik ihtiyaçlara yanıt olarak sovyet örgütlenmesini geliştirmiştir.

lıkta kalabilmişlerdir. Fakat buna rağmen çok güçlü bir örgütlenme mücadelesi verilmiş ve sovyet komünleri her yerde halkı kendisine çekmiş, Çarlık rejimiyle çatışmış ve 1917 Ekiminde Lenin öncülüğünde Sovyet devrimi gerçekleştirilmiştir.

GÜNCEL DURUM VE SONUÇ:

Komün kavramı, doğrudan toplumsal yaşamın varoluş tarzını içerdiği için iktidarlar kendilerine mal edemezler. Komün, insanlık tarihinde ve günümüzde insanca yaşamanın adıdır. Komünalizm toplumun var oluş tarzı olduğu gibi, komün de toplumsallığını korumanın vazgeçilmez örgütlülüğüdür. İnsan ve toplumsallığıyla bu denli özdeşleşmiş kavram olan komünün, yeniden canlandırılma ihtiyacı bulunmaktadır. Komünal yaşamın yeniden örgütlenmesi demek, yeni bir toplum icat etmek değildir. Toplumun geriletilen, yabancılaşmaya uğratılan, baskılanan özünü açığa çıkarmadır.

İktidarcı sistem gelişimini toplumun değerlerine saldırarak, bu değerlerin tahrifine yönelerek sağlamıştır. Son dört yüzyılda bu saldırılar tarihin hiçbir dönemiyle kıyaslanamayacak oranda yoğunlaştırılmıştır. Bir avuç çıkar sahibinin pervasızlığı, gezegenimizi yıkımın eşiğine getirmiştir. Nükleer dehşet, küresel ısınma, işsizlik ve açlık sorunu şimdiden milyarlarca insanı etkileyen boyutlar kazanmıştır. Bilimsel ve teknolojik gelişmenin ayyuka çıktığı bir çağda, insanların açlık nedeniyle ölüyor olması, kapitalist modernitenin gelişim paradoksunu gözler önüne sermektedir. Karşı karşıya kalınan tablo insani olan hiçbir değerle bağdaştırılamayacak bir muhtevadadır. Daha fazla para kazanma dışında herhangi bir ideal ve amaç gütmeyen, bu uğurda hiçbir sınır tanımayan, bir avuç kapitalist şahsında kaybeden bütün insanlık ailesi olmaktadır.

Bu noktada kapitalist modernitenin ekonomi adı altında adeta altın tepside topluma sunduğu ekonomi karşıtı uygulamalarını kabul etmek ve bu uygulamalara katlanmak durumunda mıyız sorusu gündeme gelmektedir. İnsanlığın sömürü ve baskı cenderesine alınmasından bu yana, öze dönüş arayışı olarak da nitelenebilecek olan komünalite doğrultusundaki arayışları, bu ve benzeri sorulara verilen etkili birer yanıt niteliği taşımaktadır. Tarihte neolitiğin ana vatanı olan Kürdistan ve Ortadoğu coğrafyası başta olmak üzere, dünyanın birçok yerinde komünal bir sistem kurma doğrultusunda gelişen ve halen günümüze ışık tutan destansı mücadeleler, bu kapsam içerisindedir. Yine bu mücadeleler köleliğin, sömürünün ve her türlüsünden eşitsizliğin insanlığın kaderi olmadığını, bunun üzerinden vücut bulan sistemlerin ezel-ebed kendilerini sürdüremeyeceklerini, bilakis baki olanın insanı insan yapan özgürlük ve eşitlik değerleri olduğunu, bu uğurda verilen mücadelelerin insanın tabiatı gereği her daim süreceğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Nitekim günümüzde gerek toplumun ahlaki ve politik olarak kapitalist modernite karşısında içerisine girdiği yaşamsal düzlemdeki -Ortadoğu toplumu buna en iyi örnektir- direnç, gerekse komünalite doğrultusunda verilen mücadeleler, bu hakikati göstermektedir.

20. yüzyıl, insanlığın komünal yaşam değerlerine en büyük saldırıların geliştiği bir yüzyıl olmuştur. Kapitalist modernite toplumun ahlaki-politik dokusuna karşı en büyük saldırıları bu çağda gerçekleştirmiştir. Toplum bu saldırılar karşısında kayıtsız kalmamış, kendi varlığını ve özgürlüğünü savunma noktasında direniş içerisine girmiş ve bu uğurda büyük bedeller verilmiştir. 20. yüzyılda gerçekleştirilen sosyalizm, feminizm, anarşizm ekseninde verilen mücadeleler bu kapsamdadır. Bu mücadeleler adeta yüzyılın bir bütününe damgasını vurmuştur.

Kapitalist moderniteye karşısında 20. yüzyıldaki en etkili karşı duruş Avrupa'da gelişen ve oradan tüm dünyaya hızla yayılan 68 kuşağı ve sosyalizmden esinlenen ulusal kurtuluş mücadeleleri olmuştur. İsyan niteliği ile ön plana çıkan 68 hareketi kapitalist merkezlerde gelişmiş ve oradan tüm dünyaya yayılım göstermiştir.

Kapitalizmin merkezinde gelişen isyan ve reddediş, kapitalizmin toplum, yaşam ve ekonomi karşıtlığınadır. Kapitalist sistem 68 hareketinin mücadelesi karşısında çareyi, baskı ve sömürü yöntemlerini değiştirmekte bulmuş, bu doğrultuda kimi değişikliklere gitmiştir. Halen Avrupa'da belli oranda sürdürülmekte olan sosyal devlet modeli de dahil olmak üzere yürürlükte olan insan hak ve özgürlüklerin gelişiminde 68 hareketinin katkısı belirleyici olmuştur.

Reel sosyalizm şahsında insanlığın alternatif yaşam arayışları birçok konuda olduğu gibi ekonomik alanda da kapitalizmin kötü bir taklidinden öteye gidemeyen Sovyet sistemince bir nevi boşa çıkarılmıştır. Fakat her ne kadar Alternatif bir sistem geliştirilememiş de olsa, kuşkusuz sovyet deneyimi insanlığın özgürlük, eşitlik ve demokrasi mücadelesinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu anlamda Sovyet deneyimi komünal yaşamı kurma mücadelesinde başvurulabilecek, olumlulukları ve olumsuzluklarıyla, paha biçilmez dersler barındırmaktadır.

Yerel özgürlük eğilimi dünya genelinde oldukça yaygınlaşmış durumdadır. Günümüzde Zapatista Hareketi, Topraksızlar Hareketi, Sosyal Forumlar ya da Larzak Hareketi bu eğilimi kanıtlayan bir niteliktedir. Özellikle bir köyde verilen mücadelenin koskoca bir dünyayı etkileyebileceğini göstermesi bakımından Larzak hareketi çarpıcı bir örnektir.

Larzak, Fransa'nın güneyinde 1000 km'lik bir yaylada kurulmuş olan bir köydür. Yaylanın coğrafi ve iklimsel koşulları koyun yetiştirmek için elverişlidir. 1902'den beri Larzak köyünde askeri alan bulunmaktadır. 1971 yılında Fransız hükümeti bu askeri alanı 3000 hektardan, 17.000 hektara çıkarma kararı alır. Bu karar köyde yaşayanların topraklarından çıkarılmasını gerektirmektedir. Larzak köylülerinin Fransız hükümeti ile çelişkisi bu kararın ardında başlar. Bu karara karşı 10 yıl boyunca uluslararası çapta destek gören şiddetsiz bir köylü direnişi gelişir. Bu zorlu mücadele köylülerin koyunlarını Eyfel Kulesi'nin altına götürmesinden, traktörlerle Paris'e gidilmesine, illegal çiftliklerin inşasından, büyük mitingler düzenlenmesine kadar çok yönlü ve çok renkli bir eylemsel çizgide seyreder. Larzak mücadelesi kısa sürede yöresel olmaktan çıkar, Fransa başta olmak üzere komünal bir sistem arayışı içerisinde olan çevrelerin tüm dünyada desteğini, aktif katılım boyutuyla, kazanır. Direniş köylüler arasındaki her tür fikir ayrılığının, çelişkilerin etkisizleşmesini doğurur, bu anlamda örnek bir dayanışma örneğini açığa çıkarır. Dayanışma salt Larzak köylüleri arasında değildir. Dışarıdan destek için gelenler de bu dayanışmaya katılırlar. Eylem ve etkinlik başta olmak üzere her türlü karar demokratik bir tarzda tartışılarak alınır. Kararların pratikleştirilmesi esnasında ise tam bir birlik ruhu sergilenir. Bir noktadan sonra Fransa şahsında kapitalist sistemle Larzak Hareketi çerçevesinde mücadele yürüten muhalif çevrelerin mücadelesine dönüşür. Fransız hükümeti askeri alanı genişletme kararından 1981 yılında geri adım atmak durumunda kalır. Larzak Hareketi şahsında kazanan Komünal dayanışma ve birlik ruhu olmuştur.

Larzak hareketi sayıca küçük bir topluluğun dahi komünal değerlerde ısrar etmesinin başarının anahtarı olduğunu ispatlamaktadır. Bundan dolayı Larzak mücadelesinin sembolik değeri büyüktür. Toplumsallaşmanın ve komünal değerlerin ilk gelişim gösterdiği Ortadoğu toplumu için de bu durum geçerli olmaktadır.

Günümüzde Ortadoğu tam bir keşmekeş içerisinde debelenmektedir. Merkezi hegomanik iktidarların piyonları konumundaki despotik yönetimlere, halkların tahammül edecek takati kalmamıştır. Kısa süre içerisinde Ortadoğu'nun birçok ülkesinde gelişen devrimler, özünde halkların hegemon iktidarlar ve onların yerli versiyonlarına karşı adil, özgür ve demokratik yaşam arayışının ne denli güçlü olduğunu göstermektedir. Fakat büyük emek ve bedellerle gerçekleştirilen devrimler kısa bir

zamanda kendi karşıtlarına dönüşmektedir. Hatta, eskiyi aratacak tablolar açığa çıkabilmektedir. Mezhepsel, kabilesel çelişkilerin aşılamaması nedeniyle, büyük bir mücadele potansiyeli barındıran, islam menşeli Ortadoğu radikalizmi saplandığı çıkmaz sokaktan bir türlü kendini kurtaramamaktadır. Kapitalist moderniteye cepheden karşı durmaktan geri kalınmamakta, ancak buna karşın tarihsel ve güncel olarak Ortadoğu'nun sosyal dokusuna uygun olan bir alternatif sistem geliştirilememektedir. Gelenekçi yapısıyla komünal değerlerin tutucu bir tarzda savunusu içerisinde olan, fakat çözüm geliştirememekten dolayı, kökten karşı olduğu merkezi hegemonik sisteme hizmet etmekten kendini kurtaramayan ve bu durumun neticesinde heba olan devasa bir mücadele potansiyeli, Ortadoğu'nun yaşadığı temel paradoks olmaktadır.

Tam da bu noktada Ortadoğu'nun kadim halklarından birisi olan Kürt halkının son 40 yılda yaşadığı değişimin başta Kürdistan halkı olmak üzere Ortadoğu halklarına umudu muştulayan bir karakterde olduğu görülebilmektedir. Bu değişimin başlıca mimarı olan Önderliğin " *Nasıl ki demokratik federalizm ve demokratik özerklik demokratik ulusun politik yaşam örgütlenmesi ve kurumlaşması ise, komünal ekonomik birlikler federasyonu da ekonomik yaşamın örgütlenmesi ve kurumsallaşmasıdır. Komünal Ekonomik Birlikler Federasyonu yerel, ulusal ve bölgesel çapta Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nin ekonomik temelini ifade eder"*[1] tespiti Ortadoğu'nun içinden çıkılamayan sorunsalına devrimsel nitelikte bir çözüm perspektifini barındırmaktadır.

Bugün, Kürdistan halkı, PKK öncülüğünde Kürdistan'ın dört parçası başta olmak üzere, yaşadığı her yerde örgütlenmektedir. Ve Önderliğin perspektifleri doğrultusunda kapitalist moderniteye alternatif olarak, demokratik modernite yaklaşımı ekseninde demokratik konfederal sistem kurmanın, bu yolla demokratik ulus çözümünü yaşamsallaştırmanın mücadelesini yürütmektedir. Komün ve meclisler oluşturmak suretiyle, örgütsel, siyasal ve ekonomik düzlemde alternatif yaşam kurma faaliyeti Kürt sorunu kadar, Ortadoğu sorununa, yine insanlığın yaşadığı sorunlara çözüm getirecek yegâne çözüm olmaktadır. Adorno'nun "*yanlış hayat doğru yaşanmaz*" sözü, tam da bu noktada anlam kazanmaktadır. Zira salt kapitalizme karşı olmak yeterli olmamakta, kapitalizmin sanatından siyasetine, sosyalitesinden ekonomisine kadar hemen her alanda tanınmaz hale getirdiği yaşamı düzeltmek, bunun için de kapitalizm dışı bir alternatif yaşamın inşasına yönelmek gerekmektedir.

Rojava Kürdistan'da yaşanan gelişmeler, demokratik ulus çözümünün asgari düzeyde de olsa, doğru bir tarzda uygulamasıyla, devrimsel bir düzey yaratılabildiğini göstermektedir. Rojava modeli, henüz meclis ve komün örgütlülüğü bağlamında tamamlanamamış da olsa, Kürdistan halkı kadar bütün Ortadoğu halkları için bir model olma iddiasındadır. Rojava devrimi başta olmak üzere, bugün Kürdistan'da gelişen çizgi, en genelde insanlığın özgürlük eğiliminin temsil edilmesi ve 21.yüzyıla taşırılması anlamını taşımaktadır. Fakat bu tarihsel iddiaya rağmen uygulamada yaşanan sorunlar, göz ardı edilemeyecek bir boyuttadır. Tarihin büyük özgürlük yürüyüşüne layıkıyla cevap olabilecek bir düzeyin yakalanabilmesi için komünal bir örgütlülüğün toplumun her zerresinde geliştirilebilmesi gerekmektedir. Bunun için de uygulama sorunlarının süratle aşılması gerektiği açıktır.

Kaynaklar:

1- Abdullah Öcalan – Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü

-Faik Bulut - İslam Komüncüleri

-Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi – Komün ve Meclisler Broşürü

MODERN ZAMANIN KÖRDÜĞÜMÜ VE UMUDU: KÜRTLER

Bina yapmayı biliyor musunuz? Pek çoğunuz yok dese de, bir kısmınız evet diyecektir. Bina yapılırken neye dikkat edilmeli diye sorarsak daha fazlanız görüş belirtebilecektir. Binanın yapılması için gerekli malzeme, binayı yapacak işçilerin işlerinin ehli olması, binanın yapılacağı yerin uygunluğu diye sayılmaya başlanacaktır.

Pek çok görüş dile gelse de ilk akla gelmesi ve ilk yapılması gereken şey binanın yapıldığı yerin doğru tespit edilmesine dikkat etmek olacaktır. Evet, gerçekten bir binayı nerede yapacağımız çok önemlidir. Her yerde aynı özelliklerde bina yapılmaz. Sel yatağı üzerinde yapacağınız binanın tedbir alınmazsa sonu su altında kalmak ya da yıkılmaktır. Heyelan tehlikesi olan bir yerde yaptıysanız, eğer tedbir alınmazsa binanızın sonu; moloz yığını olmaktır. Bu tür sonuçlarla karşılaşmamak için her şeyden önce binanın yapılacağı yer doğru tespit edilmelidir. Zemin etüdünün sonuçlarına göre inşa çalışması başlatılmalıdır. Genel söylenenlerin aksine aslında her yerde bina yapılabilir ama her yerin bina yapım biçimi farklıdır. Örneğin zemini hiç de uygun olmayan Japonya, bina yapılış tarzındaki ustalık sayesinde depreme en hazırlıklı ülke konumundadır. Bu başarılarında kendi topraklarını tanımaları ve buna göre yaklaşmaları belirleyici etkendir.

Bu soruyla ve verdiğimiz cevapla varmak istediğimiz sonuç şudur: Toplumsal, siyasal, ekonomik çalışmalarda dahil her türlü işte, işin yapılacağı zemini tanımak çok önemlidir hatta işin başarısı için hayatidir. Örneğin Amerikan toplumu arasında yapılması planlanan bir ekonomi faaliyetinde Amerikan toplumunun ihtiyaçlarını, sosyal özelliklerini bilmeden işe girişilmesi zemin etüdü yapılmadan inşa edilen binaya benzer sonuçlarla karşılaşacaktır. Yükü kitap olan bir çerçinin körler köyünde kitap satma girişiminin başarısız olmasının nedeni de aynıdır. Örnekler çoğaltılabilir.

Somuta gelecek olursak, yıllardır gündemimizde olan komün-meclis örgütlenmeleri de toplumsal yapılanma-kurumsallaşma olmasına rağmen geçmişi ve mevcut durumu değerlendirdiğimizde komün ve meclis örgütlenmelerini gerçekleştiremeyişimizin bir nedeninin de komün ve meclisin kurulacağı toplumu yeterince tanımamamız olduğunu görüyoruz. Tanıdığımızı iddia etsek de tarihsel ve sosyolojik olarak bütünsel bir tanımlamadaki yetersizlikler mevcudiyetini çoğunlukla korumaktadır ve baş sıralardadır. Maalesef çoğunlukla çalışma yürütülen zeminin tahlili üzerinden çalışmaya girişilmiyor. Bütünsel bir anlama ve tanıma çabasının olduğu hallerde de bu tanımlamaya göre bir inşa çalışmasının olmaması mevcut durumun bir diğer nedenidir.

Yukarıda bahsi geçen bina örneğinden çok daha karmaşık bir niteliğe sahip olan toplum söz konusu olduğunda, eksik ve yanlış tanımlamalar çok kötü sonuçlar doğuracaktır. Hele hele söz konusu olan Kürt toplumuysa durum daha da karmaşıklaşacaktır. Uzun yıllar ismi bile anılmak istenmeyen, daha sonraları hep sorun diye adlandırılan bir toplumsal gerçekliği doğru tanımlamadan komün ve meclisi nasıl kuracağımız, ne amaçla kuracağımız, nelere dikkat edeceğimiz çok fazla anlaşılmayacaktır.

Kürt gerçeğini politik, ekonomik, sosyal açıdan hem genel hem de her parça özgülünde tanımlamaya çalışacağız. Tabi açımlamaya çalışacağımız Kürt gerçekdan biridir. Şunu çok net dile getirmek gerekir ki; *"eğer kapitalist modernitenin ulus-devlet yapılanması, azami* ***kâr*** *kanunu ve endüstriyalizm olmasaydı Kürt gerçekliği bu durumda olmazdı."* Kürt gerçekliğinin vatan, ulus, politika, ekonomi, kültür, diplomasi ve daha pek çok alanda yaşadığı durum kapitalist modernitenin unsurlarının direkt etkisiyle oluşmuştur.

Oluşan bu gerçeklik öyle bir hal almıştır ki, tanımlamada bile güçlükler yaşanmaktadır. Tanımlamadaki bu güçlükler olgunun direkt kendisinden kaynaklanmaktadır. Kapitalist modernitenin Kürt gerçeğine bulaşmasının ardından geliştirilen politikalar sonucunda Kürtler varlık olarak bile tanımlanamamanın

Kürt gerçekliğinin vatan, ulus, politika, ekonomi, kültür, diplomasi ve daha pek çok alanda yaşadığı durum kapitalist modernitenin unsurlarının direkt etkisiyle oluşmuştur.

liğinin tüm toplumsal gerçeklikler gibi yaratılmış bir gerçeklik olduğunu ve özellikle Kürt gerçeği söz konusu olduğunda bu gerçeğin bölge ve uluslararası güçlerin politikalarının bir sonucu olduğunu özelikle vurgulamak gerekir. Bu gerçeğe binaen komün ve meclislerin nasıl bir ortamda, hangi devlet ya da güçlerin, politikalarının yürürlükte olduğu bir ortamda kurulacağı, kurulması gerektiğine bir bakalım.

Kürt Gerçeğine Genel Bir Bakış:

Kürt gerçeğini açıklamaya çalışan pek çok kimse kapitalist modernite unsurlarının etkisinin pek gelişmediğini, kapitalizmin Kürt gerçekliğinde olup bitenlerle ilişkilerinin olmadığı veya çok sınırlı olduğunu dile getirirler. Hatta Kürt gerçeğinin mevcut durumunun kapitalist moderniteye olan yabancılığından kaynaklandığını iddia eder, "neden kapitalist olmuyoruz?" der, sorunların çözümünü kapitalizmde ararlar. Bu, temel yanlışlareşiğine gelmişlerdir. Bu politikalar soykırımlara kadar varmıştır. Ancak Kürt gerçekliğine uygulanan soykırım, dünya ve Ortadoğu'da yaşananlardan ayrıdır. Fiziki soykırımdan çok, zamana yayılmış bir kültürel soykırımla iki yüzyıla yakın bir süredir yüz yüzedir ve bu soykırım örtülüdür. Bu soykırımın en acı yanı ise, kendi olmaktan zihnen vazgeçişi yaratmasıdır. Bu vazgeçiş sonucu gelinen yer tüm boyutları ile birlikte değerlendirildiğinde Kürdistan'ın tüm parçalarında görülen ortak noktalar şunlardır: Parçalanmışlık, nesneye dönüştürülmüşlük, eritilmişlik ve kendisi olmaktan çıkarılmışlık.

Kürt gerçeğinin bu durumuna sebep olan, etkide bulunan, aynı zamanda soykırımın bir parçası olarak da nitelendirilebilecek önemli bir etken vatansızlaştırmadır. Kürtler, dünyanın pek çok yerinde mülteci konumuna düşürülmüşlerdir. Maddi üretim ve kültürün oluştuğu alan olarak vatandan yoksunluk sadece maddi kültürden yoksunluk değil, evsiz

ve ruhsuz bırakılarak hem maddi hem de manevi kültürden yoksun duruma düşmeyi ifade eder. Kürtler evsizlik ve ruhsuzluk durumunu yoğun bir şekilde yaşamaktadırlar. Vatansızlaştırma ve insansızlaştırma Kürtler ve Kürdistan üzerinde yoğun şekilde uygulanmış ve uygulanmakta olan vazgeçilmez politikalardandır.

Kürt toplumu dinin etkisinin yoğun yaşandığı bir toplumsal gerçekliğe sahiptir. Farklı inançlardan kesimler olsa da çoğunluğu İslam dinine mensuptur. İslam dininin geleneksel etkisi Kürtler üzerinde halen kendini yoğun şekilde göstermektedir. İktidarın dayattığı İslam'a karşı kültürel İslam'ı tarih boyunca yaşamıştır. Geçmişte sivil toplum kuruluşu rolünde olan tarikatlar iktidarların çok yönlü oyunlarıyla kitleleri kandırma ve kendi politikalarına göre örgütleme aracı haline gelmişlerdir. Bu yolla iktidara yakınlaştırılarak, kullaştırılarak, kendi olmaktan çıkarılmak istenmektedirler. Özellikle Kürtlerin dine bağlılığı istismar edilerek, dinin komplocu tarzda kullanımına büyük ağırlık verilmiştir. Tarikatların geleneksel direnişçi özelliklerinin yerine tersi amaçlar için kullanılmıştır. Bu yolla hem egemenlikleri altında yaşadıkları devletlerin hem de uluslararası güçlerin oyunlarına zemin oluşturan bir hal almışlardır ve bu durum halen çeşitli boyutlarıyla devam etmektedir.

Kürt toplumu bilinen anlamda modern bir sınıfsal gerçeklikten uzaktır. Çoğunluğu fakir diye tanımlanabilecek emekçi-karker kesimlerden oluşur. Gerek Kürdistan'da gelişen özgürlük hareketi, gerekse de kapitalizmin gelmiş olduğu genel konjonktür sonucu yeni bir toplumsal sınıf yaratılmak istenmektedir: Kürt burjuvazisi! Tarih tekerrür ettirilmek istenmektedir; geleneksel feodal işbirlikçilik yerine, modern Kürt burjuva işbirlikçiliği geliştirilmektedir. Güney Kürdistan bunun somut örneğidir. Kürdistan genelinde tüm sermaye gruplarına buradaki ekonomik yatırımlarda öncülük şansı tanınmaktadır. Arabistan Yarımadası'nda Dubai'nin oynadığı rolün benzeri Kürdistan'da Hewler'e oynatılmak istenmektedir. Süleymaniye ve Diyarbakır ikinci ayak olarak düşünülmektedir. Bu temelde siyasi parti ve sivil toplum örgütleri kurulmaktadır. Sanki Kürt davasının emekçisi, takipçileriymiş gibi bir algı yaratmak istemektedirler. Bu şekilde sahte bir Kürtçülük türü de bu projede paravan olarak kullanılmaktadır. Bu oluşumun arkasında bulunan küresel sermaye, tıpkı Türkiye'de olduğu gibi bu işte belirleyici rol oynamaktadır. Kürt gerçekliğini bu politikalarla birlikte değerlendirdiğimizde, Kürdistan yaşamının ekonomik boyutunu sadece "yaşam ekonomik yaşam olmaktan çıkmıştır" diye tanımlayamayız. Bu yorum dar ve yanıltıcıdır. Ekonomik anlamda yüzde seksenleri aşan bir işsizlik, tasfiye edilmiş bir tarım ve hayvancılık, talan edilen yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları ekonomik yaşamın tasfiyesi değil bir halkın tümden tasfiyesi anlamına gelir. Diğer tanımlama ekonomist yaklaşımın sonucudur.

Değerlendirilmesi gereken diğer bir boyut kültürel boyuttur. Kürt kültürü tarih boyunca ana nehir kültürünün gelişiminde etkin olan kültürlerdendir ve aynı zamanda bu kültürden de etkilenmiştir. Uygarlık tarihinin kanlı çatışma sahasında yaşamış olması, varlığını koruyabilmesi için dağ başlarına, kuytuluklara gizlenmesine neden olmuştur. Tüm uygarlık çatışmalarının merkezinde yaşayıp bu güne gelebilmesi bu dağ yaşamıyla bağlantılıdır. Bunun olumsuz sonucu ise, bünyesinde kent kültürüne fazla yer vermemesidir. Kent uygarlığıyla sürekli zıtlık içinde olmuş, kenti kendisini yutan bir karşı-barbar olarak görmüştür. Dolayısıyla geleneksel kabile ve aşiret kültürü varlığını günümüze kadar koruyabilmiştir. Kabile ve aşiret formu Kürt kültürünün temel biçimi, kapları durumundadır. Aşiret kültürünü sosyolojide tanımlandığı gibi kan bağına dayalı bir kültür olarak değil, uygarlığa karşı direnişin belirlediği bir varoluş tarzı ve özgür yaşam kültürü olarak tanımlamak daha doğrudur. Özellikle son çeyrek yüz

yılda binlerce yıllık aşiret kültürü de ciddi darbeler yemiştir. Mevcut durumda ne kentli olabilmeyi başaran ne de aşiret kültürünü koruyabilen bir kötürüm durumu yaşayan bir Kürt sosyal gerçekliği mevcuttur. Tüm bunları Önder APO kültürel anlamda büyük bir çürüme süreci olarak tanımlamakta ve bu çürümenin devam ettiğini vurgulamaktadır.

Kürt gerçeğinin tanımlanmasında belirtilmesi gereken bir diğer boyut kadın boyutudur. Kürt kültürünün korunup geliştirilmesinde tarihi role sahip olan Kürt kadını Kürt halk gerçekliğinde olduğu gibi ve ondan daha derin bir kültürel ve varoluşsal soykırımı yaşamaktadır. Genel anlamda toplumsal statüsü yok denecek düzeye düşmüştür. Kadınlık varlıkla yokluk arasındaki ince sınırda yaşamaktadır.

Tüm bu saydığımız noktalarda soykırım politikalarıyla birlikte buna karşı bir direniş ve varolma mücadelesi de gelişmiştir. Özelde kırk yıllık özgürlük mücadelesiyle Kürt halkı tarihindeki en ileri bilinç aşamasını yakalamıştır. Bunun farklı tarihsel dönemlerdekine oranla karakteristik yanı elit bir grup-sınıf ya da partiyi aşmış olmasıdır. Tüm saydığımız politikalara rağmen kendi bilincine varmıştır. Halk olmada önemli olan zihniyet boyutu belli bir aşamaya gelmiş olsa da zihniyetin yapıya kavuşması, somutlaşması konusunda yetersizlikler ciddidir. Politik-ekonomik-sosyal boyutlarda oluşmuş, yaygınlaşmış bir yapısallaşma, mevcut yapıları koruyabilecek bir öz savunma örgütlülüğünün eksikliği göz önündedir. Mevcut durumu ana hatlarıyla da olsa bu şekliyle ifade edebiliriz. Daha iyi anlamak açısından Kürdistan'ın her parçasını ayrı ayrı ele almak daha öğretici olacaktır.

Kuzey Kürdistan

Hem nüfus yoğunluğu, hem de coğrafik alan olarak Kürdistan'ın en büyük parçasıdır. 20 milyonluk Kürt nüfusunun yaşadığı bu parçada, 1800'lü yıllardan bu yana Kürtler üzerinde çok yoğun bir ekonomik sömürü ve soykırım sürdürülmektedir. Osmanlı imparatorluğunun yıkılışının ardından, ortaya çıkan Türkiye Cumhuriyeti ve batılı kapitalist güçler tarafından bu coğrafyada sürdürülen ekonomik sömürü, diğer parçalarda sürdürülmek istenen ekonomik baskılara da, sömürüye de öncülük ve örnek teşkil etmiştir.

Kürdistan yüz yıla yakın bir süredir T.C. tarafından bir oligarşik diktatörlükle yönetilmektedir. Son yıllara kadar Kürtler, varlıkları bile kabul edilmeyen bir konumdaydılar. Sadece Kürtler değil, T.C. içindeki tüm farklı etnik, dini, politik unsurlar, ulus devletin homojen toplum oluşturma stratejisine göre hareket eden siyasi mühendislerince çok yönlü imha-inkâr politikalarına maruz bırakılmışlardır. Bu politikaların önceliklerinden biri, tarihsel bir ihanet ve işbirlikçilik alt yapısı bulunan üst tabakasının kültürel ve politik olarak teslim alınmasıdır. Geriye kalan ana kitleyi ise kolektif Kürtlükten uzaklaştırmak için gerek fiziki, gerek siyasi ve kültürel soykırım politikalarını kesintisiz ve yoğun bir şekilde uygulamıştır. Bu politikalar sonucu ortaya çıkan sınıfsal gerçeği Rêber APO şu şekilde dile getirmektedir: "*Ortada ne bilinçli ve kültürlü olarak bir Kürt burjuvazisi (Zaten buna niyet bile edilmedi) ne de çağdaş proleter veya küçük burjuva sınıf vardır. Bu durumda gölge veya sanal sınıflardan bahsetmek gerekiyor.*"

Kürt soykırımında T.C. tarafından kullanılan temel yöntemlerden biri, egemen kültür dışındaki tüm kültürleri yasaklayan, yok sayan, suç sayan politikalar olmuştur. Farklı kültürleri egemen kültür içinde eritmeyi amaçlayan çok yönlü uygulamalar yürütülmüştür. Burada çok önemli rolü olan politika, anadilde eğitimin yasaklanmasıdır. Ulus-devlet ideolojisine göre okul-kışla-üniversitelerde verilen eğitimler Kürt varlığına ciddi zararlar vermiştir. Artık Kürtler Kürt olduklarından utanır konuma gelmişlerdir. Son dönemde buna ilişkin geliştirilen yeni politika, dilin direk inkârı üzerinden değil, Kürt dilini kullanarak Kürtlerin sistemiçileşmesini sağlamaktır. Bunun yanında Kürt kültürünü yozlaştırmak için kültür endüstrisi

devreye girmiş, çok yönlü, yoğun bir saldırı altında bir kültürel yaşam söz konusudur.

Bir diğer sosyal politika Kürdistan'da fuhuş-uyuşturucu gibi toplumu yozlaştırmayı, bitirmeyi amaçlayan uygulamaların hızla yaygınlaştırılmasıdır. Bunda devletin destek ve teşviki çok açıktır.

Kürt toplumunun tarihsel-sosyal-politik özelliklerinden biri olan dinin etkisinin yoğunluğunu gören egemenlerin özelde 12 Eylül askeri darbesinden sonra yoğunca uyguladıkları bir diğer politika, dini kullanarak Kürtleri apolitikleştirmek, sistemiçileştirmek olmuştur. Burada demokrasi mücadelesi veren güçlerin dine yanlış yaklaşımlarının da etkisi olmuştur. Din, iktidarın toplumu "*gütmek*", ehlileştirmek için kullandığı bir enstrümana dönüşmüştür. Halen Bingöl, Adıyaman, Bitlis, Urfa başta olmak üzere iktidarın aracı konumundaki tarikatların varlığı Kürt gerçeğiyle birlikte Anadolu'nun diğer halk ve kültürlerine karşı bir tehdit olmayı sürdürmektedir. Kürdistan'da demokratik modernite geleneğini temsil eden tarikatlar da az da olsa varlıklarını korumaktadırlar. Devletin din konusundaki politikalarını boşa çıkarmak açısından Kürdistan'ın dört bir yanında çoğunluğu bu medreselerde eğitim görmüş din adamları mevcuttur ve bu konuda önemli görevler üslenebilirler. Ancak bunların örgütlülükleri zayıftır.

Kuzey Kürdistan'da soykırım politikalarının temel boyutlarından bir diğeri ise ekonomik alandaki soykırım politikalarıdır. Bu politikaların bir sonucu olarak Kürtlerin temel ekonomik faaliyeti olan hayvancılık bitme eşiğine gelmiştir. Halkın kendi iradesiyle ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde bu faaliyeti yürütecek imkânları elinden alınmış, bunun yerine devlet-özel sermaye-şirket ve kuruluşlarının egemenlikleri tesis edilmiştir.

Hayvancılıkta meraların kullanımı sırasında yaşanan sıkıntılar, yem bitkilerinin temini, hayvansal ürünlerin pazarlanması, örgütlenmenin yeterli seviyede olmaması, Bölge'deki işletmelerin halen düşük kapasitede ve aile işletmesi şeklinde sürdürülmesi, arazilerin parçalı yapıda olması, sulama sorunu, arazilerin kullanımının akılcı şekilde yapılmaması ve buna bağlı olarak emeğin üretimden aldığı payın düşük kalması gibi sorunlar halen devam etmektedir. Özelde 1993-97 yılları arasında yoğunlaşan köy boşaltmalarla hem hayvancılık hem tarım bitme eşiğine getirilmiş, milyonlarca Kürt vatansızlaştırılmış, mülteцileştirilmiştir. Aynı zamanda Kürdistan ve Türkiye'deki köy-kent dengesi büyük bir darbe almıştır. Kente yerleşen köylüler ciddi sosyal-kültürel zorlanmalar yaşamış ve yaşamaktadırlar. Bununla birlikte devletin askeri operasyonlarının sonucu Kürdistan coğrafyası bir serseri mayın tarlasına dönmüş, kullanılan silahların etkisiyle ormanlar ciddi anlamda zarar görmüş, eşsiz Kürdistan doğası büyük oranda tahrip edilmiştir.

2000 yılına kadar açık yürütülen bu politikalar daha sonrasında çeşitli maskelerle yine aynı amaç doğrultusunda yürütülmektedir. Bu maskenin adı "bölgenin kalkınması ve bölgeye ekonomik destek"tir. Bu politikalar sonucunda serbest geleneksel tarım ve hayvancılık ekonomisi tasfiye edilmeye başlanmış, yerine modern endüstriyalist tarım ve hayvancılık kurulmaya başlanmıştır. Dışarıdan getirilen ve salt **kârı** amaçlayan kültür ırkı ve GDO'lu tohumlar aracılığıyla bölgeye has yerli ürünler ve hayvan cinsleri yok olmayla karşı karşıya bırakılmışlardır. Yerel-küçük ve orta ölçekli sermayeler her ilde yaratılmak istenen holdingler yoluyla bitirilmektedir. Kar ve ihracata dayalı üretim faaliyetleri halkın kendi ekonomisini örgütlemesinde de ciddi sorunlar yaratmaktadır. Ekonomik ve ekolojik soykırım politikalarından bir diğeri de baraj ve HES'ler yoluyla yürütülenlerdir. Baraj ve HES projelerinin yapım aşamasında yüzlerce köy boşaltılırken, yol açtıkları yıkımlar nedeniyle daha sonraki süreçte de göçler devam etmektedir.

Birkaç önemli örnek verirsek;

Keban barajı nedeniyle boşaltılan yüz-

lerce köy-mezra hakkında herhangi veri dahi ortada yoktur. Ilısu Barajı yapımı ile Amed, Sêrt, Şirnex, Mardîn illeri sınırları içerisinde kalan 95'i köy, 104'ü mezra ve ayrıca Êlih'e bağlı Heskêf ilçesini etkileyecektir. Ilısu projesinin gerçekleşmesi halinde 78 bin civarında insan köylerinden-yerlerinden olacak, yüz binden fazla insan da dolaylı biçimde etkilenecektir. Semsûr ili sınırları içindeki tarihi Samosat ilçesi ve yaklaşık 110 köy, Atatürk barajı nedeniyle boşaltılmış, göç daha sonraki süreçte de sürmüştür. İlin toplam nüfusu 2000 yılında 623.811 iken 2011 yılında 593.931'e düşmüştür. Birecik ve Karkamış barajlarının etkilediği Dîlok ilinin nüfusu 2000 yılında 1.285.249'dir. Toplam nüfus içerisinde köy nüfusu 276.123 iken 2011 yılında 1.753.596 olan nüfus içinde köy nüfusu 197.447'ye düşmüştür. 1976-1987 yılları arasında inşası tamamlanan Karakaya Barajı nedeniyle Amed iline bağlı onlarca köy boşaltılmıştır. Ancak doğru dürüst ne köylülere tazminat verilmiş ne de bu konu toplumsal anlamda gündeme getirilmiştir. Karakaya, Kral Kızı, Batman, Dicle, Atatürk ve Ilısu barajları 9 il, 17 ilçe ve yaklaşık 500 köyü ve toplam yaklaşık 300 bin insanı doğrudan etkilemiştir. Diğer baraj ve HES'lerle birlikte yüzlerce köy boşaltılmış, 2 milyon civarında insan, yerlerinden-yurtlarından göçertilmiştir.

Baraj ve HES projeleri nedeniyle köylülerin ellerindeki topraklar da alınmış, tarımsal arazilerin büyük kısmı sular altında kalmış, büyük ovalar ise devlet ve özel sermaye güçlerinin tekellerine alınmıştır. Arazilerin dağılımı konusunda öteden beri tesis edilmiş olan adaletsizlik, baraj-HES projelerine bağlı olarak daha da derinleştirilmiştir. Örneğin Urfa'da topraksız köylülerin genel içindeki oranı % 70 iken, son yıllarda bu oran % 90'lara çıkmış, ikinci olan Amed'de % 60 iken, % 82 gibi bir orana ulaşmıştır

Barajlarla, ulaşılmak istenen bir diğer önemli hedef de, tarımsal sulamanın kapitalistleştirilmesidir. T.C. sınırları içindeki sulanabilir 8.5 milyon hektar arazinin yaklaşık % 35'i Kürdistan coğrafyasındadır. Baraj projelerinin tamamlanması halinde, T.C. geneli toplam su potansiyelinin yaklaşık % 40'ı devlet ve özel sermaye tekellerinin kontrolüne alınacaktır. Barajlar, ekonomik yıkımla birlikte toplum-doğa açısından birçok yıkıma daha yol açmaktadırlar.

Son olarak vurgulanması gereken diğer bir boyut baraj ve HES'ler yoluyla Kürdistan'da gerçekleştirilen tarihi eserlerin yok edilmesidir. Bu yolla Kürt halkı tarihsiz, hafızasız bırakılmak istenmektedir.

Tüm bu uygulamalar karşısında Kuzey Kürdistan'da demokratik ulus zihniyeti ve bunun örgütlülüğü bir düzeye ulaşmıştır, ancak bu düzey zayıf ve yetersizdir. Hem genel Türkiye hem de Kürdistan özelinde sistemden ciddi anlamda rahatsız olan kitleler olmasına karşın bunları örgütleme düzeyi hem nicel hem de nitel anlamda zayıftır. Geçen yıl içinde gelişen Gezi olaylarında da çok somut görülen ciddi bir arayış ve istem olmasına rağmen buna öncülük edecek güç zayıftır. Bunun temel nedenlerinden biri devletli sistemin gayri meşruluğuna karşı olan bilinç zayıflığıdır. Bir diğer zayıflık da belli bir bilinç düzeyi olsa bile bunu doğru çizgide örgütleyememe durumudur. Pek çok toplumsal sorunun çözümü halen devletten beklenmektedir. Örgütlenme-inşa çalışmalarını sekteye uğratan diğer bir temel yanlış da demokratik siyasetin hak mücadelesinin sistem içi hukuk mücadelesi ekseninde yürütülmesidir. Hukukun güçlü ve egemen olanın meşruluğunu sağlayan bir araç olma gerçeğini görmeme durumu vardır. Demokratik siyasetin yaşadığı temel örgütlenme sorunlarından biri de bürokratik tarzı aşamamadır. Halkın kendi sorunlarını örgütlenerek çözme yerine kurulan bürokratik yapılarla, seçilen yönetimlerden çözüm beklemek kurulan örgütlenmelerin yumuşak karnıdır. Alanda pek çok meclisin üst örgütü DTK'nın olmasına rağmen komünlerin yeterince örgütlü olmaması ayaksız bir vücut durumunu ifade eder. Bunda demokratik siyaset alanındaki kadro ve çalışanların orta

sınıfa mensubiyetlerinin ya da o anlayışa yatkın olmalarının payı büyüktür.

Siyasal alandaki bu yetersizliklerin yanında ekonomi ve kültür alanındaki saldırılara karşı öz güç ve öz kültüre dayalı örgütlenmelerin bir biriyle bağlantılı şekilde yürütülmemesi durumu da mevcuttur.

Güney Kürdistan

Güney Kürdistan kültürel açıdan esas olarak Behdinan ve Soran bölgeleri diye ikiye ayrılmaktadır. Bölgenin kuzeyinde bulunan Behdinan bölgesi KDP'nin kontrolündedir. Halkı, Kurmanci lehçesine yakın olan Behdini lehçesiyle konuşur. Bölgenin güney doğusunda bulunan Soran bölgesi ise YNK ve Goran kontrolündedir. Soranca konuşulur. Bölge insanı sosyal ve siyasi yapısı açısından sayıları 70-80 civarında bulunan aşiretler halinde yaşamaktadır.

Bu iki bölge halkı arasında yaratılmış bir çelişki ve ayrışma yıllardır varlığını korumaktadır. Güney Kürdistan'da Türkiye'dekine benzer bir idari teşkilatlanma vardır. İl, ilçe ve köyden oluşan idari birimlerin yöneticileri vali, kaymakam ve muhtardır. İl ve ilçelerdeki belediye başkanları, vali ve kaymakamların emrinde çalışmaktadırlar. Belediye başkanı parti tarafından atanmaktadır. Bu idari ve siyasi örgütlenme şemasına bakıldığında bile bölgede yaşanan antidemokratik sistem çok açık görülmektedir.

Güney Kürdistan'da bulunan İslami partilerinin çoğunluğu İran desteklidir. Aynı zamanda Suudi Arabistan ve Avrupa'dan destek alan İslami partiler de mevcuttur. Güney Kürdistan'da faaliyet gösteren Irak, Suriye, İran, İngiltere, Fransa gibi ülkelerin açık destek verdiği Kürt ve komünist partiler, birbirlerinden küçük ayrılıklar gösterseler de "bağımsız bir Kürdistan devleti" ideallerine hizmet konusunda birleşmektedirler. Bu parçadaki Kürtler Irak ulus devletinin hâkimiyetinde yaşamışlardır. Devletlerin karakterlerinin farklılığından dolayı, Kuzey Kürdistan'dakinden farklı bir gerçekliğe sahiptirler. Bunda uluslararası güçlerin bölgeye biçtiği misyonun payı büyüktür. Irak ulus devletinin geç ve zayıf oluşumu, buradaki Kürtlerin varlıklarını sürdürmede avantaj sağlamıştır. Yaklaşık yüz yıllık bir süreçte on binlerce Kürt katledilmiştir. Enfal diye tanımlanan süreç bu katliamlardan bilinenlerindendir. Bu sert ve yoğun soykırım uygulamaları karşısında Kürtler varolma yanı ağır basan bir direniş sergilemişlerdir.

3.Dünya Savaşı'yla uluslararası güçlerin menfaatlerine uygun olması dolayısıyla Kürtler federe nitelikte de olsa bir ulus-devletçik kurma şansını elde etmişlerdir. Fakat bu şans komşu ulus-devletler, hatta merkezî Irak ulus-devleti nazarında hep tehdit olarak algılanmakta ve ilk fırsatta tasfiyesi amaçlanmaktadır

3.Dünya Savaşı'yla uluslararası güçlerin menfaatlerine uygun olması dolayısıyla Kürtler federe nitelikte de olsa bir ulus-devletçik kurma şansını elde etmişlerdir. Fakat bu şans komşu ulus-devletler, hatta merkezî Irak ulus-devleti nazarında hep tehdit olarak algılanmakta ve ilk fırsatta tasfiyesi amaçlanmaktadır. Her iki durumda uluslaşmaya da, ulus olmaktan çıkmaya da açık kapı bırakan Irak Kürtlerinin varlık ve özgür yaşama sorunları devam etmektedir.

Bu varlık ve özgür yaşama sorunlarını açacak olursak, öncelikli olarak yaratılmak istenen kültüre değinmemiz gere-

kir. Güney Kürdistan'da suni bir burjuva kültür egemen kılınmak istenmektedir. Çok renkli olan toplumsal yapılanma ulus devletçik eliyle yapay iktidarların hizmetinde bir yapıya dönüştürülmek istenmektedir. Demokratik ulusal toplum yerine ulus-devletçiliği kutsal ütopyası sayan, demokratik olmayan, özgürlüğe ve eşitliğe kapalı, kadın düşmanı bir ulusal kültür âdeta tek toplumsal gerçeklikmiş ve onu da kendileri temsil edebilirlermiş gibi yapay bir hakikat algısı yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu yolla Kürtlerin varlıkları bu parçada yaratılmak istenen devletçiğe kanalize edilmekte, örnek-protip bir yapılanma yaratılmak istenmektedir. Bu şekilde bölge ulus devletlerinin terbiye ve kontrolünde var olan yapı bir sopa rolünü oynamaktadır. Bu yolla genel Kürtler açısından da varlıklarını koruma, özgürlüklerini sağlama hareketleri yerine öz gücüne dayanmayan dış güçlerden bekleyen bir gerçeklik yaratılmak istenmektedir. Böylelikle tarihsel pek çok örneği olan katliamlara her an açık bir gerçeklik sürekli yaşatılmak istenmektedir.

Farklı halklarla çelişkili durumla birlikte, bölge aşiretleri arasında da bir çelişki ve rekabet durumunu barındırmaktadır. Siyasal yönetimler, ekonomik etkinlikler demokratik işleyişe göre değil aşiretsel dengelere göre yürütülmektedir.

Güney Kürdistan'da yürütülen tüm bu politikaların yanında ekonomi politikaları da bölge halkının soykırımının devamı için kullanılan bir yöntemdir. Geçmişte Saddam tarafından Kürt köylüleri dağdaki köylerinden indirerek ordugâh denilen toplu yerleşim birimlerine yerleştirilmiş ve bu insanlara tarımsal üretim yapmaları durumunda kazanacakları paradan daha fazlasını maaş olarak verilmiştir. Bu şekilde halk üretimden koparılmış, ekonomik yaşamı ciddi zarar görmüştür. Günümüzde de benzer politikalar uygulanmaktadır. Petrol karşılığı güney piyasasına yok pahasına sunulan binlerce ürün ülke pazarını ciddi anlamda tahrip etmekte, halkı üretimden koparmaktadır. Bununla birlikte iktidarın peşmergelik, memurluk maskesiyle on binlerce insana maaş bağlaması halkı salt bir tüketiciye dönüştürmektedir.

Güney Kürdistan'da uzun yıllar savaş ve mücadele ortamından sonra iktidarların mevcut durumu karşısında öfkeli bir halk gerçeği vardır. Siyasal iktidarın yolsuzluklarına karşı sabır kalmamıştır. Tabi diğer taraftan bu gerçeğin sonucu olarak siyasete güven sorunu da yaşanmaktadır. Yıllardır mücadeleye bilfiil katılmış, destek vermiş halkı örgütlemek, öncülük yapma konusunda bölgenin siyasal-sosyal alan kadrolarının halk içinde rahat çalışmasına sistem ciddi engeller çıkarmaktadır. Tabi bu durum yetersizliklerin gerekçesi değildir. Kadroların elit-bürokratik tarzı komün-meclis örgütlenmelerinin önündeki en büyük engeldir. Bunun yanında ön yargılı, iddiasız öncülüğün başarılı olamayacağı Güney Kürdistan pratiğinde görülmüştür.

Doğu Kürdistan

İran Devletinin egemenliğinde olan Doğu Kürdistan'da Kürt gerçekliğinde hâkim kültür dinsel ve mezhepsel olmaktan çok etnik ve kavmi niteliktedir. Şia kültürü içinde Farslar ve Azerilerin kavmi nitelikleri daha çok zayıflarken, resmi Şia kültürüne karşıtlıklarından ötürü Kürtler kavmi niteliklerini önemli ölçüde korumuşlardır. Buna karşılık Şia Kürtlerinin ve Kürtlerin en eski kültürel kollarından biri olan Lorların kavmi nitelikleri zayıflatılmış olup Şia kültürü içinde asimile olmaları söz konusudur. Ayrıca önemli bir nüfusa sahip olan Horasan Kürtleri Şia Kurmanc olup, yoğun asimile etme çabalarına ve siyasal açıdan etkisiz bir konuma düşürülmelerine rağmen, kimliklerini ve kültürlerini korumada ısrarlı davranmışlardır.

İran ulus-devletinin hâkimiyetindeki Kürdistan ve Kürt gerçekliğinin varoluş hali Türk ulus-devlet modelinkinden pek farklı değildir. Farklılık modernitelerinin farklı olmalarından kaynaklanmaktadır. Yaşadıkları farklı tarihsel ve toplumsal gerçeklikler uygulama modellerinde de

biçimsel farklılıklara yol açmaktadır.

İran devleti anayasal olarak Kürtlerin varlığını kabul etmiş olsa da bu sadece göstermeliktir. Kürt kültürünün yaşanması konusunda da Türkiye ve Kuzey Kürdistan'a göre görünüşte farklı bir yapısı vardır. Devlet Kürt kültürünün yaşanmasına ciddi bir yasak koymuş gibi görünmemektedir. Ancak bu işin altında Acem kurnazlığı vardır. Kürt kültürü, dili reddedilmemekte, hatta anayasada isimleri bile geçmektedir. Ancak Kürtlerin merkezi oligarşinin onayı dışında her hangi bir siyasal örgütlenmeye gitme hakkı yoktur. Siyasal anlamda olmayan, kabul edilmeyen bir Kürt gerçeği vardır. En küçük siyasal bir eylem idam etmeye varan cezalandırmalarla karşılaşmaktadır. Bu da halkta bir sinme yaratmıştır.

Bölgede ulusal kurtuluş hareketi olarak tarihi bir geçmiş olsa da, bu amaçla hareket eden örgütlerin Kürt varlığının korunması ve zihniyet olarak varolmasında etkisi olmuştur. Ancak bu örgütlerin ideolojik-stratejik hata ve yoksunlukları sonucu olumsuz etkiler de yaratmıştır. Bu örgütlerin bir kısmı şimdi Avrupa ve Güney Kürdistan'da örgütlenme çalışmalarını halen sürdürüyor olsalar bile marjinal bir konumu aşma durumunda değildirler. Beklentileri ABD'nin İran'a olası müdahalesiyle açılacak alana yerleşmek, fırsatlara konmaktır.

Doğu Kürdistan toplumsal yapısında en tahripkâr politikalardan biri "besic"tir. Besiclik yerel ajanlık ağıdır. Bu yolla halk arasında bir güven sorunu yaratılmaktadır. Aynı zamanda Besic'lere devletin yarattığı ekonomik özgünlükler yoluyla toplumun ekonomik yaşamı tahrip edilmektedir. Örneğin Besic sistemi yoluyla koruculuk ve kaçakçılık devlet kontrolünde yaygınlaştırılmakta, Serhat sınır boylarındaki kaçakçılar devletle işbirliği yapan tüccarlar haline getirilmektedir.

Kürtler üzerine uygulanan soykırım politikalarından biri de bölgenin doğal zenginliklerinin farklı yol-yöntemlerle başka alanlara aktarılma çalışmaları yoğunlaşmaktadır. İran devleti son yıllarda baraj ve HES yapımını yaygınlaştırmakta, Kürdistan'da halkın kendi bölgelerindeki su kaynaklarını kullanmasını engellemekte; bu suları kanallar, borular ve tünellerle Azeri bölgelerine götürmektedir.

İran devletinin, en etkili sömürü yöntemlerinden biri de halı dokumacılığını yaygınlaştırmaktır. Ancak son yıllarda halkta bu konuda ciddi bir bilinç gelişmiştir. Bununla bağlantılı olarak da İran devleti, köylerde ekonomik zemin ve imkân bırakmamaktadır. Örneğin, devletin bu politikaları neticesinde 2007 yılında sadece Salmas'ta 70-80 köy kendiliğinden boşalmıştır. Devlet bu durumun farkına vardığı için bölgede yaşanan göçlere ve farklı alanlarda Kürtlerin dağınık bir şekilde yaşamalarına her türlü müsamahayı göstermektedir. Halk içinde Kristal adlı uyuşturucunun kullanımını yaygınlaştırmaktadır.

İran devletinin ekonomik sahada Kürtlere yönelik uyguladığı politikalardan biri de Yarane uygulamasıdır. 2010 yılı Temmuz'unda başlatılan bu politikanın özünde yardım adı altında halkın devlete

Bu örgütlerin bir kısmı şimdi Avrupa ve Güney Kürdistan'da örgütlenme çalışmalarını halen sürdürüyor olsalar bile marjinal bir konumu aşma durumunda değildirler. Beklentileri ABD'nin İran'a olası müdahalesiyle açılacak alana yerleşmek, fırsatlara konmaktır.

bağlanması esas alınmaktadır. Bu politika doğrultusunda İran devleti tarafından her aileye 50 bin tümen yardım verilmektedir. Ancak bunun karşılığında iç pazarda her şeyin fiyatı da yine aynı İran devleti tarafından arttırılmaktadır. Bir yandan verdiğini, diğer yandan daha katmerli bir şekilde geri almaktadır. Örneğin bu politikalardan önce bir torba un 6-7 bin tümenken, bu politikanın ardından 20-25 bin tümene çıkmıştır.

İran devletinin bir diğer ekonomi politikası kendi kontrolünde endüstriyalist çiftlikler ve üretim yerlerini yaygınlaştırmaya çalışmasıdır. Özellikle Soran bölgesinde devlet odaklı endüstriyalist tarım egemen hale getiriliyor. Örneğin çilek, mantar, hayvansal ürünlerin üretimlerinde bu politikalar izlenilmektedir. Fakat burada halkın bu üretime katılımı salt işçilik düzeyinde kalmaktadır.

Kürt kültürel yapısını en diri şekilde yaşayan Doğu Kürdistan halkı, ulusal bilinç konusunda da önemli bir düzeye sahiptir. İlkel milliyetçi örgütlerin geçmiş pratiklerinin toplumsal yapıda etkisi halen varlığını sürdürmekle birlikte arayış ve beklentileri yoğun olan, sisteme karşı rahatsızlıkları had safhaya gelmiş bir halk gerçeği vardır. Buna karşı bunu örgütleyecek örgütlenme yok denecek gibidir.

Rojava Kürdistan

Suriye devleti oligarşik-mezhepsel yapısı gereği Kürt soykırımının bir ayağı olarak rol oynamıştır. 1920'lerden beri normal bir süreç yaşamamış olan Suriye devleti Arap baharıyla birlikte yoğun bir karmaşa ortamına girmiştir. Yüz yıla yakın bir süredir Suriye toplumsal uzlaşıdan geçen bir anayasal sisteme sahip değildir.

Suriye'deki Kürtlerin önemli bir kısmı vatandaş bile değildir, hukuki açıdan yok hükmündedir. Geriye kalanların hiçbir yasal, kültürel, ekonomik, idari ve siyasi hakları yoktur. Kürtlerin durumu önce Fransa'nın mandater ve daha sonra Arap milli çıkarları gereği sömürge konumundan daha geri olup, varlıkları üzerinde inkâr, imha ve kültürel soykırım süreci başlatılmıştır. Hegemonik iktidarların denge hesaplarına göre bu statüko kısmi değişikliklerle ama sonuçta yoğunlaşarak günümüze kadar devam etmiştir.

Kürtler arasına Arapları yerleştirerek zamanla Kürtleri asimile etmeyle birlikte tarımsal araziyi de ele geçirmeyi amaçlayan Arap kemeri politikaları sonucu Kürtler birbirinden kopuk üç ayrı bölgede yaşamaktadırlar. Bunun dışında uygulanan çeşitli politikalar sonucu 250 bin civarında Kürt Şam'a, yüz binlerce Kürt de Suriye'nin Halep'e göç etmiştir.

Toprak reformunun yanı sıra 1962 yılında yapılan nüfus sayımı, bugünkü birçok sorunun temelini oluşturmuştur. Sayımın amacının, Türkiye ve Irak'tan yasa dışı yolla ne kadar Kürt'ün Suriye'ye geçtiğini tespit etmek olduğu belirtilmiş olmasına rağmen, asıl hedef tarımsal üretim yönünden zengin kuzeydoğu bölgesinin Araplaştırılmasıdır. Sayım sürecinde Kürtlere vatandaşlık kazanabilmeleri için en az 1935 yılından beri Suriye'de yaşadıklarını ispatlama zorunluluğu getirilmiştir. Bunu ispatlayamayan Kürtlerin vatandaşlığı ellerinden alınmıştır. Sonradan gelen farklı etnik unsurları ayırma iddiasıyla gerçekleşen sayımda yaklaşık 120.000 Kürt'ün vatandaşlığı kaldırılmıştır. Bu gün vatandaşlığı olmayan Rojavalı sayısı 350 bin civarıdır. Kürtlere yönelik soykırım politikalarından bir diğeri ise kültürel soykırımdır. Yıllardır Kürtçenin kullanımına ilişkin sınırlamalar hep var olmuş ve Kürtçe olan yer adları değiştirilmiştir.

Rojava'daki halkın büyük bir kısmı tarımla uğraşmaktadır. Afrin bölgesinde zeytin yetiştirilmektedir. Kürt nüfusunun yoğun olduğu Haseke Suriye'nin petrol kaynağı açısından tek ve en zengin bölgesidir. Ancak soykırım politikaları gereği bölgeye yatırım yapılmamış. Rojava dışında yaşayan pek çok Kürt metropollerde işçi olarak yaşamını sürdürmektedir. Bölgenin ekonomik potansiyeli bundan dolayı kullanılamamış, merkezi yönetimin tam tahakkümü geçerli olmuştur. Özellikle devlet tarım arazilerini mülkleştirmiş, kapitalistik anlamda da olsa üretime dö-

nük fabrika, işletme türü yatırım yapmadığı gibi özel yatırıma da izin vermemiştir.

Bölgenin sahip olduğu ekonomik değerlere yönelik uygulanan temel politika ise; bunların işletilmesi karşılığında devlet bölgeye diğer tüketim malzemelerini aktarmıştır. Uzun yıllar boyunca bu durum devam etmiştir.

Afrin bölgesinde oldukça yaygın olan zeytincilikte ve Derik bölgesindeki tarımcılıkta bu durumu net görebilmek mümkündür. Burada ortaya çıkartılan ürünler devlet tarafından alınarak, bunların yerine bölgenin ihtiyacı olanlar verilmiştir. Burada bölge insanının ticari faaliyetlerinde bu şekilde bir sınırlama uygulanmıştır.

Bölgenin bir diğer ekonomik kaynağı ise yer altı zenginlikleridir. Özellikle Suriye geneline tekabül eden petrol yatakları ve rezervleri Derik'te bulunmaktadır. Petrol yataklarında da devlet kontrolü ve denetimi yaygın bir şekilde kullanılmış bu tür ekonomik işletmelerde Kürtlerin çalışan olarak bile yer almasına izin verilmemiştir.

Rêber APO'nun yirmi yılı aşkın süre Rojava Kürdistan'ında yürüttüğü örgütlenme çalışması sonucu Rojava halkı zihniyet ve örgütlülük anlamında ciddi bir düzey yakalamıştır. Arap baharıyla birlikte tüm Ortadoğu'da oligarşik yapılara karşı başlayan toplumsal hareketlilik sonucunda ortaya çıkan uygun şartları değerlendirmiş, Rojava bölgesinin demokratik özerkliğini ilan ederek tarihi bir adım atmıştır. Ne uluslararası güçlerin istemlerinin kuyrukçuluğunu yapmış, ne de devletten taraf olmuştur. Üçüncü çizgi diye tanımlanan politik strateji hattında tüm bölgesel ve uluslararası güçlerin saldırılarına rağmen adım adım özerkliğini inşa çalışmalarını sürdürmektedir.

Yoğun saldırıların altında yürütülen bu çalışmalarda hem geçmiş örgüt deneyimi hem de herhangi bir farklı iktidarın yokluğu ciddi bir komün-meclis örgütlenmesi zemini sunmaktadır. Bu alanda da çıkan sorun büyük düşünceyi örgütleyememe sorunudur. Öncülük sorunlarıdır. Somutlaştıramama, derinleştirememedir. Öncünün iktidarcı zihniyeti aşamaması sorunları komün-meclis örgütlenmesinin önündeki temel etkenlerdendir. Ancak mevcut haliyle bile Ortadoğu ve Dünya halkları açısından önemli bir model rolü oynadığı şimdiden söylenebilir.

Maxmur

Kürt gerçeğini tanımlamaya çalıştığımız bu yazımızda Maxmur mülteci kampına özel olarak değinmek gerekiyor. Çünkü kamp halkı T.C.nin soykırım politikalarına karşı mültecileşmek zorunda kalmış ve yirmi yıla yakındır onca zorluğa rağmen net politik duruşunu sürdürmektedir.

Maxmur bir KCK birimi olarak yaşamını sürdürmekle birlikte, mülteciliğin vermiş olduğu sorunları yoğun olarak yaşamaktadır. Kalıcı olmayan bu yerleşimde ekonomik ve sosyal örgütlenme sorunları yaşanmaktadır. Binlerce kişi çevre kentlerde işçi olarak çalışmaktadır. Kürt halkına yönelik soykırım politikalarının birinci dereceden sorumlusu olan kapitalist sistemi aşacak çok yönlü, işlevli bir örgütlenme yaratılmış olduğu söylenemez. Bunun temel nedenlerinden biri bu çalışmayı yapmakla sorumlu olanların kampın sosyo-politik dengeleri bu mücadelenin önüne koyması ve örgütlenmenin kapitalist ideolojiye karşı gündelik yaşamda köklü değişiklik yaratmamasıdır. İskeleti yaratılmış bir örgütlenme sistemine sahip olmakla birlikte, belli bir politik ve ulusal bilince de sahip olan Maxmur kampı halkı tüm baskı ve farklı politikalara karşı direnişlerini sürdürmektedirler.

Çoğunluğu Avrupa'da olmak üzere çeşitli zamanlarda Kürdistan dışına göç etmiş milyonlarca Kürt vardır. Türkiye'de Metropoller ve çeşitli kentlerde, Rusya ve BDT'de yoğunlaşan Kürtler dünyanın dört bir yanına çeşitli gerekçelerle göç etmişlerdir. Bir kısmı geçen yüz yıl Osmanlı'nın ve T.C.nin çeşitli politikalardan, bir kısmı Avrupa ülkeleri ile T.C. arasındaki hem soykırım politikalarıyla ilgili hem de kapitalist ülkelerin emek gücü

ihtiyacını karşılamak için geliştirdikleri uygulamalar sonucunda diğer bir kısmı da 1980 yıllarında başlamış askeri-ekonomik-politik saldırılar sonucu gelişen göçlerdir. Yurtlarından koparılan Kürtler yaşadıkları yabancı diyarlarda çok farklı soykırım politikalarıyla karşı karşıyadırlar. Bir kısmı Kürtlüğünü unutmuş olsa da geri kalanlar için de özellikle yeni kuşaklar ciddi bir asimilasyon tehlikesi altındadır. Bu gerçeği engellemek ve tersine çevirmek için dünyanın dört bir yanında Kürt özgürlük hareketi öncülüğünde örgütlenen Kürtlerin durumunu da değerlendirmek gereklidir. Kültür merkezlerinden, derneklere, konfederasyonlara varan çeşitli kurumlar yoluyla örgütlenen Kürtler belli bir düzeyde demokratik ulus zihniyeti kazanmış olsalar da bunu somutlaştıracak, kapitalist sisteme alternatif demokratik ulusun cisimleşmesi olan işlevli örgütlenmeler yaratıldığı söylenemez. Genel eğilim "sivil toplumcu", sistem içi politik örgütlenmeler yönündedir.

Sonuç

Genel ve özel olarak ana hatlarıyla değerlendirdiğimiz Kürt gerçeğinin sonuç olarak değerlendirilmesi gereken boyutu, içinden geçilen politik süreçtir. Kürt gerçeğinin yerel boyutundan çok, yaşanan evrensel boyutla bağlantılı bir yapısının ve sorunsallığının olduğunu biliyor ve görüyoruz. Tüm dünyada kapitalizmin tüm kurumsal yapılarının sorgulandığı, alternatif arayışlarının yoğunlaştığı bir süreçten geçiliyor. Bu arayışlar ve yeniden yapılanmaların kilit noktası Ortadoğu'dur. Ortadoğu'da Kürtler en aktif politik güç olarak mücadelelerini sürdürmektedirler.

Özellikle vurgulanması gereken nokta kendi kaderi konusunda söz ve eylemde bulunmak için gereken hakikat algısının Rêber APO tarafından çok kapsamlı bir şekilde dile getirilmiş olması ve bunun kırk yıllık tecrübeye sahip bir örgütlülüğe sahip olma durumu vardır. Bu Kürtler açısından büyük bir avantajdır.

Ne siyasal durumun avantajı, ne en eski halk olma durumu, ne de kapitalizmin yaşadığı kaos tek başına sorunların çözümünün zeminidir. Hatta bunların hepsinin birlikte olması bile kendiliğinden bir çözüm yaratmaz. Büyük soykırım tehlikesi durumu devam etmektedir. Bu tehlike karşısında devrimci öncülük olmadan, aşkla, hırsla, ısrarla yürüyen bir hakikat yoldaşlığı olmadan başarı sağlanamaz.

Öncü, görevini doğru bir şekilde sahiplenirse kapitalist modernitenin yaşadığı kriz ortamında demokratik modernitenin yapısallığa kavuşmasının imkânı çok fazladır. İmkân fazladır ancak kolay değildir. Örgütsüz, mücadelesiz kazanılabilecek bir şey yoktur. Tüm anlattıklarımız Kürt gerçeğinin içinde bulunduğu çok yönlü kötü durumu ortaya koyuyor. Bu kötü durumu ortadan kaldırmak için örgütlenmek-örgütlemek ve aşkla mücadeleye yüklenmek şarttır.

"*Açık ki, tüm bu etmenler göz önünde tutulduğunda, Kürt sorunundan çok Kürt kördüğümünden bahsetmek daha gerçekçidir. Nasıl ki İskender'in Gordion kördüğümünü kılıçla da olsa çözmesi tüm Asya'nın fethini mümkün kıldıysa, Kürt kördüğümünün çözümü de başta Ortadoğu'da olmak üzere tüm toplumların demokratik fethini ve özgür yaşama şansını mümkün kılacaktır.*"

Kaynakça ve alıntılar:

Kültürel Soykırım Kıskacında Kürtleri Savunmak- Abdullah Öcalan

Komünal Ekonomi Broşürü- Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları

DEMOKRATİK ÖZERKLİK SİSTEMİNİN PRATİKLEŞMESİ, KOMÜN VE MECLİSLERDİR

Önderliğimiz Abdullah Öcalan'ın demokratik konfederalizmi gündemimize getirdiği günden bugüne anlamaya en fazla ihtiyaç duyduğumuz konu konfederalizmin nasıl gelişeceğine ilişkindir. Demokratik özerklik olarak somutlaşan demokratik konfederalizm projesinin temelinde komün ve meclisler vardır. Öz itibariyle de demokratik konfederalizm sistemi bir komün yaşamı ve meclisler sistemidir. Bu anlamıyla konfederalizm köy ve mahalle meclislerinden il ve eyalet meclislerine ve en son aşamada da genel halk meclisine kadar uzanan bir sistem olmaktadır. Yerelden, tabandan başladığı için devletçi merkeziyetçilik anlayışını aşan ve toplum doğasına uygun olan bir sistemdir. Demokratik komünal değerlerin yaşam bulacağı ilk kurum meclistir. Demokratik ulus anlayışı komünlerde zihniyetini oluşturur, yaşam bulur ve meclislerde de sistemselleşir. Eğer bir toplumun yaşamında demokratik değerler somutlaşıyorsa orada komünal yaşam ve meclis tarzı örgütlenmeler var demektir.

Toplumsal gerçeğin sürekliliğini sağlayan tek faktör, her şeye rağmen komünalitedir. Her şeye rağmen belirlemesi kapitalist modernitenin her türlü yok etme, parçalama ve tahrip etme saldırılarını anlatmaktadır. Bugün liberalizmin tüm saldırılarına ve parçalama eylemlerine rağmen insanlığın varoluşu komünalitenin henüz dağılmamış olmasına, oluş ruhunda olmasa da bir şekilde varlığını sürdürmesine bağlıdır. Sistemin parçaladığı kadar birleştirmeye çalıştığı, ayırdığı kadar bir araya getirmeye çalıştığı insanlık sistemin sürekliliğinin garantisi olmaktadır. Komünalite giderek zayıflamaktadır ama tümden yok olduğunda toplum diye bir gerçek de olmayacaktır.

Bugün birbirini tanımayan insanların futbol şölenlerinde ya da konser salonlarında sistem ritüellerinde yer alması, sistemi gerçekleştirirken kendilerini de gerçekleştirdikleri sanısına kapılmaları da öldürülen komünalitenin varlığına dair yanılsama üzerinden olmaktadır. Özünde bu tarz toplanmalar toplumsallık ya da komünalite değildir. Susayan insanın su içmeyip içiyormuş gibi yapmasını çağrıştırır bu tarz toplanmalar. Nihayetinde insanlar toplanmadan yaşayamazlar. Çünkü "*Yalnız birey yoktur. Toplumu yıkılmış birey olabilir, ama en azından bu birey bile yıkılmış toplumunun anılarıyla birlikte ayaktadır. O anılarla yeni toplumsallaşması da anlıktır. İnsan türünün güç kazanması tamamen toplumsal düzeyiyle kurduğu ilişkiye bağlıdır. Bireyi*

zayıf kılmanın, köleleştirmenin en vahşi tarzı, ona dayatılan yalnızlık düzeyidir, yaşadığı tecrittir. Sürüler halindeki köleler, köylü serfler, şehirli işçiler yine bir toplumdurlar." [1]

Toplum olmak su olmadan yaşayamamak gibidir. Su kirli de olsa bir süre yaşatır sizi. Susuzluk kadar çabuk öldürmez ama uzun süreli de yaşatmaz. Susuz olmak ise ölmek demektir. Toplumların varlığını sağlayan da bu komünalitedir. Komünalite parçalanmış, zayıflatılmış ve geriletilmiş olabilir ama tümden yok edilmiş bir komünaliteden söz edemeyiz. Kapitalist modernite sisteminde birbirinden yalıtılmış ve birbirini hiçbir şekilde tanımayan insanların birbirlerinin çöpleri, gürültüleri ya da farklı hizmet kapsamındaki ihtiyaçları yoluyla ilişkilenmeleri kaçınılmazdır. Yalnız bir insanın duyduğu gürültüler onun yalnızlığını giderir. Tüm insanlara küsmüş de olsa bir temizlik görevlisinin topladığı çöpler yoluyla kurduğu ilişki, belki de soykırım sistemine hizmet eden, asimilasyonunun uygulayıcısı olan ve çocuklarda yeni bir toplumsallık yaratma derdi olmayan, hatta mevcut toplumsallığı yıkan bir öğretmenin görevinden daha toplumsaldır. Biri yalnızlık adına az da olsa ruhsal bir bütünlük yaşarken diğeri toplumsallık adına parçalamaktadır. Bu anlamıyla toplumsallaşmanın ölçüsü toplum bireylerinin yaşamını oluşturan farklı edimlerin içinde bulunmakla, yaşamın anlamına yaptıkları katkıyla, başka insanların sevinçlerini, acılarını ve varoluşsal duyumsamalarını algılayabilmekle ölçülebilir. Tabi ki bu ölçüm bir yere kadar bizi toplumsallık algısına götürür.

Toplum olmanın doğasında komünalite vardır. Organize sömürü sisteminin adı olan devletin parçaladığı topluma yeni tarz bir kurumsal ilişki dayatılarak toplum kendi doğasından uzaklaştırılır. Bugün kendini toplumun ihtiyaçlarının giderilmesi işini yapıyormuş gibi gösteren devlet mekanizması olmadığında toplumun kendi ihtiyaçlarını daha rahat gidereceği gerçeği neredeyse sistemiçileşen çoğunluk tarafından unutulma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Okul, ekonomi, trafik, hastane, elektrik, su…derken toplum, tüm ihtiyaçlarını devlet olmadan gideremeyeceğine inandırılarak devlete zihinsel meşruiyet kazandırılmıştır. Hâlbuki devlet yokken de toplum vardı ve tüm ihtiyaçlarını gideriyordu. Devletin katlanılırlığı toplumsal ihtiyaçları giderme kurumlarını elinde bulundurmasıdır.

Oysa ki bugün sistemin kurumlaşmış yapısı yıkıldığında toplumun en kısa zamanda kendi kendine yeterlilik düzeyini açığa çıkaracağı ve devletten daha kolay ve daha ekonomik bir şekilde bu ihtiyaçlarını karşılayarak yaşamını sürdüreceği birçok denemede de ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu durum, demokratik özerk sistemin bugün yaşanmasının önemi kadar devlet dışı düşünebilmenin zorluğunu yenmeyi şart koyan devrimsel yanını da ortaya koymaktadır. Demokratik konfederalizm, devlete dayanmayı güç saymaz. Nasıl ki anlamın ve hissin yaşattığı insan en güçlü insan oluyor, birbirini anlamanın ve hissetmenin gerçekleştiği toplumlar da en güçlü toplum olacaktır. Bundan dolayı demokratik özerklik, Ortadoğu tarihsel kültür mirasını kendi temel gücü sayar ve PKK mücadelesinin yarattığı direniş mirasını da çağdaş güç dayanağı olarak esas alır.

Demokratik konfederalizm *"Demokratik siyasete dayanır. Ulus-devletin katı merkezli, düz çizgili, bürokratik yönetim ve idare anlayışına karşılık, tüm toplumsal gruplar ve kültürel kimliklerin kendilerini ifade eden siyasi oluşumlarla toplumun özyönetimini gerçekleştirirler. Çeşitli düzeylerde atamayla değil, seçimle başa gelen yöneticilerle işler görülür. Asıl olan meclisli, tartışmalı karar yeteneğidir. Başına buyruk yönetim geçersizdir. Genel merkezî koordinasyon kurulundan (meclis, komisyon, kongre) yerel kurullara kadar her grup ve kültürün bünyesine uygun, çok yapılı, farklılıklar içinde birlik arayan kurullar demetiyle toplumsal işlerin demokratik yönetimi ve denetimi gerçekleştirilir."*[2]

Demokratik özerkliğin ilk şartı doğrudan demokrasidir. Hiç kimsenin

iradesini başka bir insanın temsil edemeyeceği gerçeğinden yola çıkar bu şart. Bir grup, sınıf ya da rijitin, bir halk ya da toplum adına karar alamayacağı gerçeğini anlatır. Herkesin kendi adına, kendisi için karar alma ve uygulama hakkı olduğuna işaret eder. Özgür doğduğuna inanılan insanın özgür yaşaması, kendini özgürce kendisi olarak yönetmesi demek olan özerklik sistemi bir bütün olarak tüm yanlarıyla özgürlük ilkesiyle uyumludur. Kısaca demokratik özerkliğin ilkelerini maddeleştirirsek;

1- Demokratik özerklik devlet dışı toplumun kendini yönettiği bir yaşam projesidir.

2- Doğrudan demokrasiyi esas alarak herkesin kendini temsil ettiği bir özgür toplumsallaşmayı öngörür.

3- Demokratik öz yönetim ilkesi esas alındığından yöneten-yönetilen tarzında ikilem oluşmasına izin vermemektedir.

4- Kendini tek irade olarak dayatan devletçi merkeziyetçiliğin reddedildiği, meclisler yoluyla halkın aldığı kararların gerçekleşme düzeyini takip edecek bir iş ve rol koordinasyonunun esas alındığı bir sistemdir.

5- Demokratik özerklik toplumun kendi yaşamının gerekliliklerine göre yasa çıkarabilmesini öngörür.

6- Demokratik özerklik toplumun kendi ahlaki ilkelerine göre yargı gücü ve iradesi olabilmeyi öngörür.

7- Öz savunma gücü oluşturabilmek ve kendini savunabilmek, demokratik özerkliğin temel şartlarından biridir.

Temel demokrasi, özgürlük ve ahlaki politik toplum ilkelerine göre çoğaltacağımız bu maddeler yanında belirtilmesi gereken bir nokta da demokratik özerkliğin yaşamsallaştırılması için komün ve meclis örgütlenmelerinin geliştirilmesinin şart olduğudur.

Bu konulara ilişkin kısaca bazı noktalara değinelim.

Demokratik Özerklik Komünsüz İnşa Edilemez

Demokratik ulus yaşamı zihinsel ve kurumsal bütünlük taşır. Kurumları oluşturulan demokratik ulusun bireyleri eğer bu kurumların ruhuna göre yaşamıyorsa tabi ki demokratik ulus anlayışının yaşamsallaştığından söz edilemez. Demokratik ulus sisteminde yer alan bireyler özgür yurttaş olarak adlandırılır. Özgür yurttaşların özgür olmasının şartları da toplumsallıkla birlikte ortaya konulabilir. Kapitalist modernitenin tüm toplumları işgal ettiği bu çağda özgür olmanın ilk şartı liberalizmin kışkırttığı sahte özgürlükten kendini sıyırmaktır. Bununla birlikte dayatılan bireyciliğe karşı bireyciliğin panzehiri olan komünal yaşamı esas almak temel ilkelerdendir.

Komün, yaşamın kıyısında oluşacak bir dernek ya da benzer bir kurum değildir. Demokratik ulus yaşamının üzerinden kurulacağı bir temeldir. Aslında bir anlamda demokratik sistem ile komünler özdeştir de diyebiliriz. Çünkü komün yaşamı varsa bir yerde, demokratik yaşam da var demektir.

Komün, yaşamın kıyısında oluşacak bir dernek ya da benzer bir kurum değildir. Demokratik ulus yaşamının üzerinden kurulacağı bir temeldir. Aslında bir anlamda demokratik sistem ile komünler özdeştir de diyebiliriz. Çünkü komün yaşamı varsa bir yerde, demokratik yaşam da var demektir.

Komün deyince akla sadece ekonomik amaçlı ortaklıkların gelmesi eksikli bir algı biçimidir. Komün, öz-

gür yurttaşın her şeyiyle kendini ifade edebileceği, yaşamını idame ettirmenin tüm araçlarını yaratabileceği bir alt birim örgütlenmesidir. Komünler, kapitalizmin "toplum yoktur, birey vardır" yalanı karşısında *"birey ancak kendi toplumuyla vardır"* hakikatinin yaşam bulmasıdır. Çünkü komün oluşturmak, bireylerin kendi ihtiyaçlarını bir başka insanla birlikte gidermesini, başka bir insanın ihtiyacını da kendi ihtiyacıymış gibi hissederek giderme çabasına girmesini, bunu geliştirirken toplum bireylerinin birbirine karşı sorumluluğunu geliştirmeyi ve tabi ki simbiyotik ilişkiler yoluyla toplumsallaşmayı amaçlar. Komün olmazsa, bireyler egemen sistem içinde birbirini hissetmez. Ama komün olursa bireyler birbirini hisseder, birbirine karşı sorumluluk duyar ve kapitalist sistemin toplumu parçalaması karşısında bütünleşerek bir öz savunma oluşturur. Bu anlamıyla, komün, kapitalist sistem karşısında en güçlü öz savunmadır diyebiliriz.

Bugün kapitalist sistem tüm ilişkileri parçalamıştır. Aslında parçalanan gerçeklik, ilişkiler somutunda toplumsal bağlardır. Akrabalık ilişkileri en aza indirgenmiştir. İnanç ya da etnisite bağlarının ulus devletçi zihniyetle canlandırılması, aslında hortlatılması, özünde tahrik edilmesi çabaları sayılmazsa toplum bireylerinin kanbağı olmayan insanları hissetmesi için pek bir neden yokmuş gibi görünür. Yine ailenin parçalanması da toplumu parçalamanın bir yolu olarak ortaya çıkmıştır. Çocukların ana-baba karşısındaki duyguları, kardeşlerin birbirlerine yönelik duyguları, özünde duygusuzlukları bir bütün olarak kapitalist sistemin yaratmak istediği parçalanmış toplum gerçeğini anlatmaktadır. Toplum bu haliyle bir ceset durumuna getirilmektedir.

İnsanlar bu cesetleşme karşısında tabi ki direnmektedir. Bu bilincin en uzağında olan insanlar dahi buna direnmektedir. Yalnızlığı sevdiğini söyleyen birinin sokağa çıkıp bir dolaşması da toplumsallaşma isteminin bir dışa vurumudur. Bir insan, eğer hastalık düzeyinde toplumsallıktan kopuşu yaşamıyorsa, insan yüzlerine bakarak sıkıntılarından kurtulur, yaşam umudu yoksa edinir, kiminde bir insanın yüzüne bakarken insanlar için mücadele etme gerekliliğinin farkına varır. Kapitalizmin aptal kutusu olan televizyon seyretmek de sistemin kişiyi mahkûm ettiği kendi yalnızlığını tanımadığı insanlarla giderme çabasıdır.

Tüm bunlar insan gerçeğinin insan üzerindeki etkisini, toplumsallaşmanın önemini gösterir. Yine dernekler ya da benzer çeşitli kuruluşlar yoluyla yeni ilişki arayışları ortaya çıkmaktadır. Bunun en çirkin yanı da sanal ilişkilenmeler olmaktadır. Ama ne yazık ki insan olmanın getirdiği bir tuzak da diyebiliriz buna. İnsanlık böyle bir saldırıyla karşı karşıyayken topluma öncülük edenlerin, özgürlük hareketlerinin geliştirmesi gereken ilk ve vazgeçilmez kurum komün olmak zorundadır. Çünkü komün, demokratik modernite çağının yeni toplumsallaşmasının kökenidir.

Kapitalist hegemonyanın saldırıları karşısında komün örgütlenmesinin en büyük eylem olduğunu söylemek yanlış değildir. Çünkü insanlığın akrabalık bağları

Komün, özgür yurttaşın her şeyiyle kendini ifade edebileceği, yaşamını idame ettirmenin tüm araçlarını yaratabileceği bir alt birim örgütlenmesidir. Komünler, kapitalizmin "toplum yoktur, birey vardır" yalanı karşısında "birey ancak kendi toplumuyla vardır" hakikatinin yaşam bulmasıdır.

yeni manevi anlamlarla oluşacaktır. Sosyal akrabalıklar biyolojik akrabalıklardan daha fazla anlam yaratacaktır. Bu yeni anlamlar, insanlığın yeni toplumsallık ilke ve ölçülerini oluşturacaktır. Değişen insani değerler kan bağının ya da inanç-din-ulus bağının temel olmadığı kadar önemsiz de olmadığı bir zamana evrilmiştir. Bugün bir bölgedeki hayvanların neslinin tükenmesine karşı mücadele eden ya da bir şehrin bir bölümünü ormanlaştırarak orada bir yaşam yeşerten bir gruptaki bireyler arasında oluşan ilişki, yeni sosyal akrabalık olarak adlandırılabilir. Çünkü kökeninde aynı amaçta, aynı eylemde, aynı söylemde ve aynı anlamda buluşmak vardır. İnsanlar fikir, zikir ve eylem birliğinin oluştuğu toplanmaları kesinlikle yabana atamazlar. Bu da toplumsal hakikatin bir sonucudur. Bu buluşmalar yeni toplumsallığın nüveleridir. Komün yeni toplumsallığın nüvelerini yaratmanın en güzel örgütlenme biçimidir.

Komün meclis değildir. Meclisin küçültülmüş bir hali de değildir. Komün, işlevsel küçük bir topluluktur. Bireyin özgür ve demokratik ilkelerde yaşayacağı temel bir okul niteliğindedir. Komün tanımının mutlak olmaması, farklılıkların sınırlandırılamayacağı gerçeğine bağlı olarak komünlerin oluşturulması ilkesine dayanır. *"Önemli olan bireyin yeteneklerine, emeğine ve farklılıklarına uygun olarak komünal topluluk içinde yaşamayı bilmesidir. Birey komüne veya bağlı olduğu toplumsal birimlere karşı sorumluluğunu ahlâki olmanın temel ilkesi sayar. Ahlâk topluluğa, komünal yaşama saygı ve bağlılık demektir. Komün veya topluluk da bireylerine sonuna kadar sahip çıkarak onları korur ve yaşatır. Zaten insan toplumunun temel kuruluş ilkesi bu ahlâki sorumluluk ilkesidir. Komün*ün veya toplulukların demokratik karakteri kolektif özgürlüğü, diğer bir deyişle politik *komün veya topluluğu gerçekleştirir. Demokratik olmayan komün veya topluluk politik olamaz. Politik olmayan topluluk veya komün ise özgür olamaz. Komünün* demokratikliği, *politikliği ve özgürlüğü arasında sıkı bir özdeşlik vardır."* [3]

Komünleşme ve özgürleşme arasında sıkı bir bağ vardır. Çünkü toplumun doğasında özgürlük ve komünalite vardır. Komünleşmeyenin özgürleşmeyeceği gerçeği, özgürleşmeyenin de komünleşmeyeceği gerçeğiyle bağlantılıdır. Örneğin cömertlik ya da eliaçıklık olarak adlandırılan kimi toplumsal özelliklerin özgürlükle bağlantılı komünalite gerçeğine odaklanır. Bireyin mülkiyet anlayışına sahip olmaması, bunu kıracak cesarette ve vericilikte olması, başkalarının ihtiyaçlarını düşünebilmesi ve giderebilmesi o bireyin mülkiyet bağlarından kendini sıyırdığı için özgürleşme eğiliminde olduğunu ve komünal bir anlayışa sahip olduğunu gösterir.

KCK üyesi ya da yurttaşı olmanın şartı bireyciliği aşmak ve komün üyesi olmaktır. Bu şart komünal yaşamayanın birey de olamayacağı ahlaki ilkesine bağlıdır. Komün üyesi olmak demokratik ölçülere göre yaşamayı da getirmektedir. Birlikte yaşamanın ilkelerini kendi somutunda yaşamsallaştırmak demokrasinin bir şartıdır. Her komün bir ahlaki ve politik toplum birimi olarak ele alınmaktadır. Komün olmak işlevli bir topluluk olmak demektir. İşlevsiz ve iradesiz bir araya gelişler tabi ki komün olmaz, iktidar odaklı devlet zihniyetinin yarattığı sürü-yığın gerçeği olabilir ancak.

Demokratik ulus anlayışının ekonomik özerklik boyutu gerçek anlamına komün ekonomisiyle kavuşur. Komün ekonomisi *"Reel sosyalizmin kolektifleştirme çabalarına da benzemez. İnsan doğasına ve çevreye en uygun ekonomik birimlerden bahsediyoruz. Komünde angaryaya ve özgürleştirmeyen çalışmaya, emeğe yer yoktur. Toplumun tarih boyunca esas aldığı, onunla kendini var kıldığı, kutsal saydığı ve coşkuyla karşıladığı öz yaşam kaynağından, modelinden bahsediyoruz. Nerede verim, bereket ve coşku varsa, orada komün ekonomisi vardır. KCK, demokratik ulusun omurgası olarak ekonomik özerkliği ve komün ekonomisini en az toplumun öz savunması kadar gerekli görür ve esas alır. Nasıl öz savunma olmadan toplum*

varlığını sürdüremezse, ekonomik özerklik olmadan, toprağın korunmasına, ormanlaştırmaya, ekolojiye ve komüne dayanmadan da toplumun beslenmesi, dolayısıyla varlığını sürdürmesi mümkün olamaz."[4]

Reel sosyalizmin komün ekonomisi adıyla geliştirdiği özel kapitalizm devlet kapitalizmine iyi bir alternatif dahi oluşturamamış, bununla birlikte komün ekonomisi algısında çarpıklıklara da yol açmıştır. Yine bugün aile şirketlerinin kapitalist toplanmalar dayatmasını da liberalizmin bir tuzağı olarak görmek ve bu tekelleşmelerin derinleştirilmiş bir işgal ve sömürü sistemi olduğunu bilmek şarttır. Bu tarz toplanmalar komün değildir.

Komün ekonomisi toplumlara rağmen icat edilen bir şey değildir. Ahlaki ve politik toplum olmanın kökeninde komün ekonomisi vardır. Toplumun onsuz yaşayamayacağı, ki toplumsallaşma insanların birbirine tutunmasıyla gelişmiştir, bir toplum hakikatidir. Komün ekonomisini geliştirmek ve başat kılmak, kapitalizmi zayıflatmak için de temel bir mücadele biçimidir. Tekeller karşısında kurulacak komünlerin kapitalist sistem karşısında en büyük direnişi göstereceğini kimse inkar edemez.

Bir komün içindeki her bireyin komüne katılmak için komün faaliyetlerine katılma sorumluluğu vardır. Emek harcamak bir sorumluluk biçimidir. Emeğin niteliğini belirleyen ise ahlaki ilke olmaktadır. Komünde asalak tarzı yaşam kadar özgürleştirmeyen emek de kabul edilmez.

Komünü bir yerde herkesin gücüne göre para toplamak ve ihtiyaçlara göre dağıtmak olarak algılamamak gerekir. Komün ekonomisi dinamik bir ekonomik sistemdir. Tabi ki öncelikli olarak kapitalizmin yok ettiği, ezici bir üstünlükle tükenişin eşiğine getirdiği kıra dayalı yaşamı, köy ekonomisini geliştirmek, tarım kültürünü canlandırmak esas alınmalıdır. Bununla birlikte el sanatlarını da komün örgütlenmesinin önemli bir bölümü olarak belirlemek ve insan emeğini endüstriyalizmle yarıştıran zihniyete karşı mücadele etmek gerekmektedir. Aynı zamanda sanayiye, hizmet şeklinde ortaya çıkan (sağlık, temizlik vs.) ihtiyaçların giderilmesine ve bilimsel çalışmalara da aynı önem verilmek durumundadır. Kanserleşen kent ekonomisine karşı köy-kent ekonomisini geliştirmek, sistemin temel dayanaklarını ortadan kaldırmanın ilk adımları olabilir. Ki bu da komünal demokratik toplumun temel ve modern birimi olarak belirginleşmesi gereken bir model olmaktadır.

Neden komün olamıyoruz sorusuna kısa başlıklar halinde cevap verecek olursak;

1- Kapitalist sistemin mekanikleştirdiği bireyler olarak sistem dışına çıkmanın zorluklarını göğüslemek, önce zihniyetinde sistemi yıkmayı gerektiriyor ki bu devrim demektir. O şerbetten içmeyen kalmamıştır.

2- Tanımını doğru ve tam olarak bilmediğimiz toplumsallıktan korkuyoruz, çünkü bireycilik zihinlerimizi işgal etmiştir. Toplum olarak varolmak bizlerde yokolma algısı yaratacak kadar liberalizmin etkisinde kalmışız. Toplanmak bireyin yutulması değildir. "Toplum olmadan birey olmak, kişinin sistem tarafından yutulmasıdır" gerçeğinden uzaklaşmışız.

3- Sahip olduğumuzu sandığımız şeyleri kaybetmekten korkuyoruz, oysa devlet iktidarları varoldukça toplum kendisinin dahi olamaz. Ortada sahip olunan bir şey de yoktur, ki kaybetmekten korkalım.

4- *"Az olsun benim olsun"* anlayışı kapitalizmi besleyen, kapitalistleşemese de ona hizmet eden bir anlayıştır. Buna karşı "Çok olsun hepimizin olsun" diyebilmek zihniyet devrimi yapmaktır.

İnsanlar olarak bizler her hangi biçimde olursa olsun birbirimize muhtacız. Bunu kabullenmemek insan kimliğini bilmemektir. Birlikte yaşamasak da birbirimize muhtacız. Bu gerçeğin kökeninde komünalitenin bir insansal tanım olduğu gerçeği yatar.

Komün kurmak ve komün içinde yaşamını örgütlemeyi öğrenmek, demokratik ulusun bireyi olabilmekle özdeştir. Komün yaşamını süreklileştiren bireylerin

ancak demokratik moderniteyi kurabileceklerini, bu yaşamla demokratik bir kültür ve yaşam tarzı yaratarak yeni modernite anlayışımızı yaratabileceklerini bilmek gerekir. Bundan dolayı demokratik ulusu inşa ederken, komünsüz bireyin olmaması, her bireyin en az bir ya da birkaç komünün üyesi olması bir mücadele şartı olmaktadır.

"…yenilenmiş komün zihniyeti ve örgütlenmesi temelinde tarıma ve köye dönüş en değerli DEVRİMCİ FAALİYETTİR. Gerçek devrimcilik, tarihsel varoluşumuzu gerçekleştiren Komünal yaşamı, başta ekonomik alan olmak üzere tüm toplumsal alanlarda gerçekleştirmektir. Nasıl ki demokratik federalizm ve demokratik özerklik demokratik ulusun politik yaşam örgütlenmesi ve kurumlaşması ise, Komünal ekonomik birlikler federasyonu da ekonomik yaşamın örgütlenmesi ve kurumsallaşmasıdır. Komünal Ekonomik Birlikler Federasyonu yerel, ulusal ve bölgesel çapta Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nin ekonomik temelini ifade eder. Ayrıca dünya kapitalist hegemonyasından ve onun her türlü tekelci sömürüsünden kurtuluşun yolu da eşitliğin, özgürlüğün ve demokrasinin maddi temeli olan yeni Komünal ekonomiyi gerçekleştirmekten geçer. Kürdistan'da halen zorbela da olsa ayakta durmaya çalışan Komünal ekonomik gelenekler, ulus-devletin toplumu çökertmesiyle oluşan işsiz yığınlar, düşük ücret köleliğinden ve ırgatçılıktan ötürü yaşamın anlamını ve onurunu yitirenler için yenilenmiş Komünal ekonomik yaşam tek kurtuluş yoludur. Tarihin ve toplumun komünle oluştuğu topraklar günümüzde kapitalist moderniteye, onun ulus-devletçiliğine, endüstriyalist talanına ve azami kâr peşindeki yıkım faaliyetlerine karşı ancak demokratik modernitenin ve demokratik ulusun Komünal ekonomisi ve ekolojik endüstrisiyle en büyük devrimlerini gerçekleştirebilir. Böylece eşit, özgür ve demokratik bir toplumda barış içinde, güvenlikli, onurlu ve güzel yaşanacak alanlar haline gelebilir."[5]

Meclisler, Toplumun Devlet Dışı Örgütlenmesidir

Demokratik özerklik, devletçi sistemin en üstte meclis kurup bunu halk üzerinde farz kılmasının tersine, en alttan mahalle ve köylerden başlayarak meclislerin kurulmasını ve her bir bireyin kendi meclisinde kendi kararlarını almasını ve uygulama gücü oluşturmasını esas alır. İktidarlar toplumun kendi kendini yönetmesini hep anarşi, kaos ya da kriz olarak adlandırmışlardır. Devletçi sistemin yarattığı mutlak kabullenişin yansıması olan sükûneti ise huzur ya da mutluluk saymak erdem olarak görülmüştür. Tabi ki toplumların erdem ölçüsü devletçi iktidar zihniyetinin erdem ölçüsü değildir. Toplumun kendi kendini yönetmesi devletçi zihniyetin mutlak sessizliğinin dışına çıkarak çok sesli bir yaşam ahengi kurmaktır.

Meclislerin temel düsturu devletten beklememek olmalıdır. Örneğin ülkemizde devleti kabul etmiyoruz ama buna bağlı olarak devlet kurumlarını kabul etmememiz ve kendi kurumlarımızı geliştirmemiz gerekiyor. Buna karşı bizde gelişen devleti kabul etmemeye rağmen devletin tüm uygulamalarını kabul eden bir yaklaşımdır. Tüm kurumlara yaklaşım hem ideolojik olarak kabullenmeme ama hem de o kurumlarla birlikte yaşama şeklinde ortaya çıkıyor. Devletle ilişki bu pozisyonu aşan bir şekilde olmalıdır. Toplumun mecliste temsil bulması değil de, toplumun kendisinin mecliste bulunması doğrudan demokrasinin bir şartı olmaktadır. Her şeyiyle kendisinin üstünde kendisi için varolacak bir kurumun varlığını zihnine almamalıdır.

Mahalle meclislerinin kendi yerelliğine özgü yaklaşımları olmalı, her şeyi genele göre hazırlamak ya da ele almak olmaz. Köy ihtiyaçları ile kırsalın aynı olmaz. İlkeler de ona göre belirlenir. Meclisler arası koordinasyon önemli, birbiri üzerine karar alma değil ama ortaklıklar oluşturma önemlidir.

Örneğin mahalle meclisleri sakinlerin kredi, faizle borç alma gibi girişimlerini engellemeli, emeğin uzun vadeli sömü-

rüsü ve en nihayetinde bir tür kölelik anlamına gelen bu ekonomik sömürü kanalları kapatılmalıdır. Meclisler ve komünler üyelerin ekonomik ihtiyaçlarını bilme ve karşılama konusunda duyarlı olmalı, birbirine duyarlılık geliştirmeli, dayanışma ruhu birlikte yaşamanın ilk şartı olarak ortaya konulmalıdır.

Meclislerin geliştirmesi gereken bir diğer şey de yerel pazara yönelimi sağlamak ve yerel pazarı güçlendirmektir. Tekeller karşısında tavır almak, semt pazarları dışında marketler zinciri vs kullanmamak, finans kapitalizminin sınırlarına girmeyi kirlenmek olarak bilmek ve bunun yanında endüstriyalizmden mümkün mertebe kaçmak meclislerin örgütlenmesiyle geliştirilecek olan ekonomik tedbirler olmaktadır.

Meclisler anlayışında örgütlenmesi gereken bir diğer ihtiyaç da öz savunma örgütlülüğüdür. Öz savunma güçleri olmalı, bu güçlerin meclisle ilişkisi olmalı, toplum kendi güvenliğini kendisi sağladığı düşüncesinde olmalı, bunu hissetmeli, kendi güvenliğinin başkasına teslim edilemeyecek kadar önemli olduğunu bilmeli, nasıl ki kendi çocuklarını eğitme işini üstlenecekse, meclisler yoluyla kendini savunma işini de üstlenmelidir.

Yine meclislerin geliştireceği yaşam örgütlenmesinin ekonomik boyutu da vardır. Bugün AVM tekellerinin toplumun mahalle pazarlarındaki sıcak ilişkilerini öldürdüğünü, ortaya çıkan büyük sessizliğin de huzur olmadığını kim bilmez ki. Devletin yarattığı mekanize olmuş insan gerçeği insana bir makine gibi yaklaşarak nesneleri giderek özne haline getirmektedir. Oysa demokratik özerklik sistemi insanların bu ikilemli düşünüşten çıkarak yaşamın temel bir öğesi haline geldikleri ve yaşamı kendi zihniyetleriyle, kendi iradeleriyle ve kendi güçleriyle yeniden kurdukları, kararlarını kendileri verdikleri ve hiçbir biçimde irade tesliminin kabullenilmediği bir toplum biçimi öngörmektedir. Tabi bu her türlü kendine göreliğin, başkalarının özgürlüğünü kısıtlamaya yönelerek özgürlükler serbestisini istismar eden yaklaşımlara açık kapı bırakılacağı anlamına gelmemektedir. Çünkü demokratik konfederal sistem en örgütlü, komünal, birbirine kuralların cezai bağlayıcılığından öte saygı duyan insanların ahlaki politik zihniyetleriyle kurdukları ve korudukları bir sistem olmayı amaçlamaktadır. Demokrasiler en örgütlü ve disiplinli yaşam tarzlarını gerektirir. Aksi halde yaşanacak olan karmaşanın insan çeşitliliği ve farklılığını yutacak düzeye kadar geleceği bir sistemsizlik olacaktır.

Bunun yanında meclisler eğitim ve sağlık ihtiyaçlarının giderilmesinde söz, karar ve yürütme yetkisine sahiptir. Merkezi sistemin insan ihtiyaçlarını giderme adına insanları öğüttüğü ve ulus devlet değirmeninde tüm farklılıkların yok edildiği gerçeği karşısında meclisler inisiyatifinde geliştirilmesi gereken eğitim sistemi, hem homojenleşmeyi engelleyecek, hem soykırımlar karşısında yerelin tedbiri ola-

Meclislerin geliştirmesi gereken bir diğer şey de yerel pazara yönelimi sağlamak ve yerel pazarı güçlendirmektir. Tekeller karşısında tavır almak, semt pazarları dışında marketler zinciri vs kullanmamak, finans kapitalizminin sınırlarına girmeyi kirlenmek olarak bilmek ve bunun yanında endüstriyalizmden mümkün mertebe kaçmak meclislerin örgütlenmesiyle geliştirilecek olan ekonomik tedbirler olmaktadır.

cak hem de farklılıkların insan zihninde yaratacağı çeşitliliği daha da geliştirerek toplumu zihniyet anlamında zenginleştirecektir. Sağlık sorunları da devlet iktidarı gibi zalim bir sistemin eline verilemeyecek kadar önemli ve hassas bir konudur. Tıp adı altında geliştirilen sektör bugün tam bir sömürü sistemine dönüşmüş durumdadır. Hem hastalık yayan hem de derman olduğunu söyleyen kapitalist sistem özünde sağlığın değil sağlıksızlığın yaratıcısıdır. Toplumun sağlık ocakları gibi küçük, yerel imkanlarla, doğal tedavi yöntemlerini geliştirecek organlar kurabilmesi ancak meclisler yoluyla mümkündür.

Meclisler için belirtilecek çok şey vardır. Demokratik özerklik sisteminin somutlaşması olan KCK sistemi, sözleşmeyle belirlenen ilkeler çerçevesinde bunu önemli oranda ortaya koymuştur. Yaşamın nasıl şekillendirileceği kararı üst organlar tarafından verildiğinde, hakim devlet hegemonyasındaki toplumlarda yaşamdaki mekaniklik belirgindir. Oysa en alttan meclislerin karar gücü olduğu sistemlerde yaşamda mekaniklik yoktur. Tersine bir akışkanlık vardır. Statülerin dışında düşünmek, her en kendi yaşamını inşa etmenin canlı zihniyetini yaşamak canlı evren anlayışını anı anına yaşamayı da yaratacaktır.

Yine devletçi sistemlerde şehirlerin ve illerin birbirleriyle ilişkileri yok denecek kadar azdır. Bugün ticari ilişkiler yoksa pek fazla ilişki geliştirilmemektedir. Sistem bu kadar parçaladığı toplumları kentlerde toplayarak kent sınırlarında yaşamayı ibadet düzeyinde kutsallaştırmıştır ve bugün de kardeş kentler adı altında yeni icatlarla bütünleştirmeye çalıştığı gibi bir görüntü vermek istemektedir. Oysa meclis sisteminde ilçe meclislerinin birbirleriyle ilişkileri vardır ve kopmaz bağlar il meclislerinde de yansımasını bulmaktadır.

KCK sistemi dediğimiz Kürdistan Demokratik Topluluklar Birliği'nde esas karar yetkisi köy, mahalle, şehir, il ve eyalet meclislerinindir ve bu yetki en üstte Kürdistan Halk Kongresinde toplanmaktadır. Konfederal sistem öz itibariyle bir meclisler sistemi olmaktadır.

Demokratik toplum, rastgele her isteyenin istediğini yaptığı ve özgürlüklerin istismar edildiği toplumlar değildir. Demokratik toplum en örgütlü, disiplinli ve karşılıklı sorumluluk ilkesinin esas alındığı toplum biçimidir. Toplumun siyasal, ekonomik, kültürel, *özsavunma* başta olmak üzere toplumun ihtiyaç duyduğu her konuda örgütlenerek kendi yaşamını kurmasıdır. Partiler, sendikalar, sivil toplum örgütlenmeleri, kooperatifler ve bunlara benzer farklı bir araya gelişler toplumun kendi ihtiyaçları doğrultusunda kendini yönetme isteminin ürünleridir. Köylerdeki muhtarlıkların devlet memurluğundan çıkarılması köylerin özgürleştirilmesi ve komünal yaşamın kurulması için ilk şart olarak kendini göstermektedir. Devlet memurluğu şeklinde gelişen ve devlet ajanlığına dönüşen benzer kurumların demokratikleştirilmesinin ilk şartı da toplum iradesinin baskı olmadan açığa çıkmasıdır. Yine şehirleri oluşturan mahallelerde meclis örgütlenmesi yanında komünler toplumsal alt birimler olarak kendini dayatmaktadır. Tüm yerel iradelerin alttan üste doğru oluşturulduğu bu sistemde en üstte Genel Halk Kongresi oluşturulması halk demokrasilerinin vazge*çilmezidir.*

Devlet sistemi bireyi kullaştırdığı kadar bu kul zihniyeti tüm toplumu işgal ederek kullaştırır. Demokratik özerklik ise kul zihniyetini, nesneleştiren zihniyeti kabul etmez ve her bireyin özgür yurttaş olarak sistem içinde yer almasını öngörür. Bunun temelinde de her bireyin komünal, demokratik ve ekolojik yaşam ilkeleriyle buluşması gerçeği vardır.

Kendi yapılanması içinde demokratik ulus anlayışını, dışında da ulus üstü olmayı esas alan demokratik konfederalizm tarihsel ve güncel gerekliliklerin ortaya çıkardığı bir proje olmaktadır. Reel sosyalizmin eksik ve yanılgılı yanlarını aşarak demokratik sosyalizmin temelini oluşturmak tarihsel bir gereklilik olurken güncel

olarak da küresel sistem saldırıları karşısında kendiliğini korumanın temel yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır.

Demokratik özerklik toplum ihtiyaçlarının daha hızlı giderilmesini, ortak sorunların daha hızlı ve daha yaşamsal bir şekilde çözümlenmesini sağlar. Merkeziyetçiliği esas alan devlet sisteminin yığınla bürokratik işleme tabi tutarak başkentlere taşıdığı toplum sorunlarını yerinde çözerek hem ekonomik hem de zaman açısından ortaya çıkan bu külfetten toplumu kurtarır. Yerinden yönetimin en belirgin özelliklerinden biri de tüm toplum bireylerini kendine ve çevresine karşı sorumlu kılmasıdır. Tüm toplumu ilgilendiren sorumlulukların tüm toplum bireylerince paylaşılması, her bireyin kendi özgücünü açığa çıkarması anlamında da geliştirici olacaktır. Bu da doğalında toplumsallaşmayı derinleştiren ve komünaliteyi güçlendiren bir durum olmaktadır.

Demokratik özerkliğin önemi, ortak bir coğrafyada yaşayan farklılıkların ulus devlet tuzağına düşmeden bir arada yaşamaları gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Ulus devlet zihniyetinde homojenleşme dayatması ezen ezilen ikilemi yaratarak nihayetinde her ikisini de özünden uzaklaştırarak kendi sistemini kurmaktadır. Oysa demokratik özerklik bu farklılıkların homojenleşmesini kabul etmez. Tam tersine farklılıkların bir aradalığını evrensel çeşitlilik ilkesinin verimliliği ölçüsünde ele alır. Ayrışan, farklılaşan yanları reddetmemekle birlikte ortaklıkları da esas alarak buluşma noktaları oluşturmak demokratik özerkliğin bir ilkesidir. Farklı inançlar, etnik yapılar ya da siyasal düşünceler birbirini yok etmeden ya da birbirini eritmeden en güzel bir şekilde demokratik özerklik sistemi içinde kendi kimlikleriyle varlıklarını sürdürebilirler. Çünkü merkezi yönetimi esas almaz. Bundan dolayı da her bölge kendi ihtiyaçları temelinde oluşturduğu meclislerin kararları doğrultusunda yaşamını şekillendirir.

Örneğin Kürdistan'ın bir köyünde Ankara ya da İstanbul'da okutulan bir ders kitabının esas alınması o köydeki çocukların zihniyetinin katledilmesi demektir. Hem dil, hem kültür olarak kimlik yok edilmeden o ders kitapları öğrenilemeyecektir. Oysa özerk sistemde yerelde kendi eğitim ihtiyaçlarını toplum kendisi belirleyecek, eğitim dili kadar eğitim konuları müfredatı da yerelin kendisince belirlenecektir. Yine Kürdistan'da da anadilde eğitim demekle de bu sorun çözülmemektedir. Lehçelerin kendi ihtiyaçlarını belirlemeleri, demografyanın buna göre bilinmesi ve yerelin kimliğinin korunması temelinde eğitim sisteminin oluşturulması esastır. Ki buna imkan veren tek sistem de demokratik özerk sistemdir.

Güney Kürdistan'da gelişen özerk sistemi eleştirdiğimiz temel nokta bu sistemin de küçük bir devlet tarzında örgütlenmesidir. Özerklik tanımı bizim kabul ölçütümüz değildir. Kabullenmenin tek ölçütü demokratik özerklik olmaktadır. Kendi yerelinde küçük bir devlet kurmayı toplumsal özgürlük olarak kabullenmek mümkün değildir.

Demokratik konfederalizm içinde yer alan bir mahalle meclisinin merkezi her şeyden önce kendisidir, ama sonraki halkalarda il ya da eyalet meclisiyle ilişkilenir, en son olarak da Kongra Gel ile ilişkilenerek tüm diğer meclislerle bağını kurar. Kongra Gel a Kurdistan (Kürdistan Halk Kongresi) en üst karar (yasama) organıdır.

KCK sözleşmesinde kent, kasaba ve eyalet meclisleri şöyle tanımlanmaktadır:

*"Kent ve Kasaba Meclisi: Kent veya kasabaların karar organıdır. Kent veya kasabanın büyüklüğüne göre yeterli sayıda seçilmiş üyeden oluşur. Üyelerin yarısı örgütlü toplulukların demokratik temelde seçilmiş temsilcilerinden oluşurken, diğer yarısı da kent veya kasabadaki halkın yasayla belirlenmiş genel seçimle seçilmiş temsilcilerden olu*şur. Çalışmalarında eyalet ve halk meclislerinin uyguladığı sistemi esas alır. Ayda bir toplanır. Taban örgütlerinden gelen ve komisyonlar tarafından son şekli verilen proje ve önerileri karara bağlar. Kent ve kasabayla ilgili her türlü kararı alır.

Eyalet Meclisi: Ülkenin coğrafya, kültür, mezhep, etnik, lehçe farklılıklarına ve belli bir nüfus oranına göre belirlenen eyaletlerindeki toplumun karar organıdır. Eyalet meclislerinin yarısı örgütlü toplulukların demokratik olarak seçilmiş temsilcilerinden, diğer yarısı da eyaletteki seçme hüviyetine sahip halkın genel seçimle belirlediği temsilcilerinden oluşur. Seçim yöntemi yasayla belirlenir. Örgütlenme ve çalışma düzeninde Kongra Gel ve halk meclislerinin sistemini esas alır. Eyaletin büyüklüğü ve nüfus yoğunluğuna göre yeterli sayıda üyeden oluşur. Söz konusu eyalette demokratik toplum çalışmalarını örgütleyecek ve yönetecek eyalet yürütmesini görevlendirir ve denetler. Dört ayda bir toplanarak geçmiş faaliyetleri değerlendirir ve ileriki sürece ilişkin gerekli kararları alır."[6]

Yine parça örgütlenmelerine ilişkin meclisler de sözleşmede şu şekilde dile gelir.

"Genel Parça Örgütlenmesi

Halk Meclisi: Söz konusu Kürdistan parçasındaki halkın yasama organıdır. Parçanın büyüklüğüne, bölgelerin nüfus yoğunluğuna ve komün al örgütlülük durumuna göre yasayla düzenlenmiş seçimle belirlenen yeterli sayıda üyeden oluşur. Başta etnik topluluklar ve inanç toplulukları olmak üzere tüm toplumsal kesimlerin adil temsilini gözetir.

Halk meclisinin yarısı örgütlenmiş toplulukların demokratik temelde seçilmiş temsilcilerinden, diğer yarısı da tüm halkın katıldığı genel seçimlerle tespit edilen halk temsilcilerinden oluşur. Yılda bir toplanarak geçmiş faaliyetleri değerlendirir ve ileriki sürece ilişkin gerekli kararları alır. İç örgütlenmesinde ve çalışma düzeninde Kongra Gel sistemini esas alan yönetmeliği uygular. Kararları Kongra Gel kararları ile çelişemez. Bir parçanın halk meclisi kararlarını alırken diğer parçaların çıkarlarını da gözetir. Oluşturduğu proje ve yasaları Kongra Gel'e göndererek ulusal meclisin kararlaşma sürecine katılır."[7]

Tüm bu belirlemeler ışığında Önderliğimizin ortaya koyduğu meclis ve komün sisteminin birey olarak varolmak kadar özgür birey olmanın toplumsallıktan geçtiği bilincini yaratan bir kaynak olduğunu bilmek önemlidir. Önderliğimiz komün ve meclis çalışmalarını bir yeni yaşam coşkusuyla dile getirmektedir. Coşku kadar her an yaşama yeni başlayacakmış gibi bir ilk adım ruhunun, bir eskimemiş, yıpranmamış mücadeleci yüreğin olması gerektiğini bizlere göstermektedir.

Nuhun gemisinden inmişçesine sözü tam da bunu anlatmaktadır. Bugün Kürdistan toplumunda yaratılan bilinç azımsanmayacak düzeydedir. Bilinç ve verilen bedellerle oluşturulan değerler, demokratik özerklik sistemini yaratmak için fazlasıyla imkan sunmaktadır. Buna rağmen Önderliğimiz, Nuhun gemisinden inmişçesine derken hiçbir imkan yokmuş gibi, tufan ertesinden inşaya başlarmış gibi bir tazelik ruhuyla demokratik ulusun inşasına başlamamız gerektiğini bizlere söylemekte, bunun için de kendi hayalleriyle de bizlere ışık tutmaktadır.

Kaynaklar:

1- Abdullah Öcalan-Bir Halkı Savunmak

2- Abdullah Öcalan-Özgürlük Sosyolojisi

3- Abdullah Öcalan-Soykırım Kıskacında Kürtleri Savunmak

4- Abdullah Öcalan-Soykırım Kıskacında Kürtleri Savunmak

5- Abdullah Öcalan-Soykırım Kıskacında Kürtleri Savunmak

6- KCK Sözleşmesi

7- KCK Sözleşmesi

8- Abdullah Öcalan-Soykırım Kıskacında Kürtleri Savunmak

DEMOKRATİK İNŞA KOMÜN VE MECLİSLERLE BAŞLAR

'Komün', 'meclis', 'komünalite' gibi kavram ve konular birçoğunun sandığı gibi Önder APO'nun 2005'te Demokratik Konfederalizmi ilan etmesiyle gündemimize girmiş değildir. İnsanın insanlaşmaya, yani toplumsallaşmaya girişi ya da attığı ilk adımı komünal yaşamla başlamıştır. Toplumsallaşma, bugünkü Kürdistan'ın merkezinde yer aldığı Verimli Hilal'de tarım-köy devrimi komünal yaşamla mümkün olabilmiştir. Bu gelişmeler beraberinde komünal yaşamı da zirveye taşımıştır.

Toplumsallaşmanın başladığı mekânda, APOCU Hareket daha grup olarak ortaya çıkışından itibaren on binlerce yıllık tarihi güncellercesine komünal yaşamla varoluşunu gerçekleştirmiştir. Bu hareketin yaşam, mücadele, çalışma ve yönetim tarzı komünal ve demokratik ilkeler üzerine inşa edilmiştir. Kürdistan Özgürlük Hareketi için komünalite bir seçenek, bir tercih olmanın ötesinde, olmazsa olmaz kabilinden bir yaşam ve mücadele geliştirme olanağıydı. Komünal yaşam olmadan toplumsallaşma mümkün olmadığı gibi, komünal yaşam ve mücadele tarzı olmadan APOCU Hareket de var olamazdı. Hareketin ideolojik tercihi olan sosyalizm de komünaliteyi emretmekteydi. Bununla birlikte Kürdistan Özgürlük Hareketi ve kadroları için komünal yaşam, kolektif çalışma ve demokratik ilişki tarzı bundan fazlasıydı; belirtildiği gibi seçenek değil, biricik yaşam olanağıydı.

Bir avuç yoksul aile mensubu üniversite öğrencisi gencin devrimci mücadeleye atılmak için birbirlerine dayanmaktan, zaten kıt olan imkânlarını birleştirerek ortak komünal bir yaşam, kolektif bir çalışma ve mücadele ile demokratik ilişki sürdürmekten başka seçenekleri olamazdı. Yaşam ve mücadele geliştirmeleri buna bağlıydı. Tam da bu nedenle "Kürdistan Özgürlük Hareketinin mayası komünaldır" denildiğinde bir gerçeklik dile getirilmiş olur. Başka türlü bir yaşam, mücadele, çalışma ve yönetim tarzı APOCU bir militan için bırakalım kabul edilebilirliği, düşünülemezdi bile.

Bugün Türkiye ve Kürdistanlı birçok devrimci "komün" kavramını ya kabile öncesi toplulukların "ilkel komünal toplum/topluluk" olarak nitelendirilmesi ya da "Paris Komünü" tanımlaması sayesinde duymuştur. 12 Eylül 1980 askeri faşist darbe öncesinde birçok devrimci grup ve hareket komünal yaşamı esas aldığını belirtmesine karşılık, bugün komünün ne olduğu, nasıl bir örgütlenme ya da kurum olduğu konusunda bir netlikten söz edilememektedir. Özellikle de Önder APO'nun Mayıs 2005'te Demokratik Konfederalizmi ilanından bu yana öncelikli

inşa konusu olarak gündemimizde yer alan komün konusunda kafa karışıklığını gidermek öncelikli bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

Ansiklopedik bilgilere göre komün tanımlaması şöyle yapılmaktadır: *Aynı kentte yaşayan ve belli bir özerklikten yararlanarak yasasını kendi yapan ve kendi kendini yöneten halk topluluğu.* Komün kavramı tarih içinde çok farklı anlamlarda kullanılmıştır. Önceleri Fransa'da belediye yönetimine komün adı verilirken, daha sonra Fransa, İtalya, İsviçre ve diğer bazı Batı Avrupa ülkelerinde bir belediye meclisi yardımı ile belediye tarafından yönetilen idarî birim için kullanılmıştır. Yine Fransa'da 1792 ve 1871 ihtilallerinde kurulan geçici hükümetlere Paris komünü adı verilmiştir. Çin'de Mao zamanında toprak reformu çerçevesinde tarımı düzeltmek, sanayiyi geliştirmek ve toplumu kalkındırmak için birkaç köyü bir araya getiren sosyo-ekonomik teşkilata *"Halk Komünü"* denmiştir. Ayrıca üretim araçları*nın ortak mülkiyetine dayanan ve sosyal* sınıfların oluşma*sından önceki toplumsal ilkel hayat biçimi* de komün kavramı ile ifade edilmiş olup Marksist teoriye göre sosyal gelişmenin ilk devresini temsil etmektedir.

Ortaçağda komün, mahallî özerklik kazanmak amacıyla şehir derebeyine -senyöre-karşı ayaklanan bir grup halkın kurduğu mali, ekonomik ve siyasi alanda mutlak özerklik kazanan şehirlere denmiştir. Bu nitelikte şehirler az olmakla birlikte, komün hareketleri bütün Avrupa'yı etkilemiş ve derebeyleri halka sınırlı özerklik vermek zorunda kalmışlardır. Ortaçağ'da komün hareketlerinin baş göstermesi ortak hayatı paylaşmak isteyen burjuvaların senyörlerinden, bazı ayrıcalıklara sahip olduklarını belirten bir ferman alma amacına yönelikti.

Önce İtalya'da başarıya ulaşan komün hareketleri, ardından Fransa ve Hollanda'ya yayılmış olup pek çok yerde başarı sağlamıştır. Senyörlerden özerklik kazanan komünlerde belediyeler kurulmuş ve bu kentler bir belediye meclisi tarafından idare edilmiştir. Malî, idarî, kazaî, iktisadî ve siyasî yetkilere sahip komünler kısa zamanda birer senyörlük haline gelmişlerdir. Komünler arasında ortak nitelikler bulunmakla birlikte önemli farklılıklar da vardı. Şehir senyörlüklerine dönüşen İtalyan komünleri, en gelişmiş komünler iken Hollanda ve Fransız komünleri daha sınırlı muhtariyete sahiptiler. İtalyan komünleri zamanla kent devletlerine dönüşürken Fransa'da merkezî krallıkların gelişmesiyle eski gücünü yitirdiler.

Engels ünlü yapıtı Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni'nde eş anlamlı olarak klan, *"ilkel komünal topluluk"* örgütlenmelerinden uzunca söz etmektedir. İnsanlık tarihinin %98'ini oluşturan en uzun süre toplumsallık formunu "ilkel"lik olarak adlandırmak pozitivist bilimciliğin etkisiyle açıklanabilir belki. İlkelliği kentli, sınıflı, devletli ve sömürülü uygarlıkla tanışmamış, ilk olan, asıl, temel, ilke düzeyinde olmak biçiminde değerlendirirsek yanlış olmayabilir.

"İlkel topluma 'ilkel' demekten kurtulmadıkça, sosyal bilimin bütün tespitleri yanlış üzerine bina edilmekten kurtulamaz. Kök hücre benzetmesine yine başvurmalıyız. Tüm çeşitlilik kazanan hücrelere göre ana hücre ilkel olabilir. Ama bu ilkellik, gerilik aşılması gereken anlamda bir ilkellik olmayıp, ilke, esas anlamında bir ilkelliktir. Komünal toplum değerlerine bu yönlü bakmadıkça, diğer tüm kurumlarının analizi köksüz, kendi başına ciddi anlam yoksunluğu içinde değerlendirilecektir."

Aryen Kültürün kendisi gibi yarattığı yaşamsal kavramlar -komün örneğinde olduğu gibi- yerel ve otantik, aynı zamanda evrenseldir. Batı pozitivizmi tarihi kendinden başlattığı gibi, Batı uygarlığından binlerce yıl önce toplumsal yaşamın diyalektiği içinde oluşturulmuş kavramları da kendisine mal etmeye çalışmakta; bunda bir sakınca görmemektedir. İnsanlığın şafak vaktine ev sahipliği etmiş bir coğrafya ve üzerinde yaşayan toplulukların binlerce yıllık yaşam deneyimleriyle geliştirdikleri kavram ve bu kavramlara kaynaklık eden yapıları çalmakta beis görmemek-

tedir. Diğer birçok kavram gibi komün de Mezopotamya'da, Aryenik halk topluluklarının binlerce yıllık ortak yaşamlarının temeli olan kom'dan gelmektedir. Kom topluluk, grup, toplum, dolayısıyla bütün, bütünlük, bütünsellik anlamlarına gelen bir kök kelimedir. Kombûn toplanmak, komî toplu olan anlamlarına gelmektedir. Aryenik birçok kavram gibi kom ve komünün de Latinceye geçerken belli değişikliklere uğradığı söylenebilir. Komün Mezopotamya halk topluluklarının binlerce yıllık ortak yaşamını ifade eden toplumsal örgütlenme formu olmaktadır. Kavramın etimolojik ve filolojik incelenmesini dilbilimcilere bırakarak içeriğine bakmakta yarar vardır.

KCK Sözleşmesi'nde komünün tanımı şöyle yapılmaktadır: *"KCK sistemi komünal yaşama dayanır. Doğrudan demokrasinin en temel taban örgütleridir. Mahalle, sokak, köy ve çalışma biriminin temel karar organıdır. Komünler ahlaki ve politik toplum birimleridir. Herkes kendisini en az bir komünde ifade eder. Toplumsal yaşamın tüm alanlarında, siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel, güvenlik veya öz savunmayla ilgili sorunları* özgücüyle çözme anlayışı tem*elinde örgütlenir. Köy, mahalle, sokak, okul, fabrika komünleri, kooperatif, tarım ve ticari birlikler biçiminde örgütlenerek kendi* özgücünü *yaratır."*

Batı sosyolojisinde çekirdek aile toplumun kök hücresidir. Aryen halk toplulukları açısından toplumun ve toplumsallaşmanın kök hücresi klan-kabiledir. Kabile örgütlenmesi ve yaşamı komünaldır. İnsanlık tarihinin en uzun süresi bu örgütlenme ve yaşam tarzı altında gerçekleşmiştir. Toplumsal yaşam toplumun varlık bulmasının vazgeçilmezi, önkoşuludur. Genelde canlı türlerin, özelde insan türünün yaşamı doğal olarak toplumsal olmak zorundadır. Diğer canlı türlerinde yavru yumurtadan çıkar çıkmaz ya da doğar doğmaz genetik olarak ayakları üzerinde durabilme, yaşamını sürdürebilme yeteneğine sahiptir. İnsan yavrusu ise oldukça uzun sayılabilecek bir süre -yıllarca- dışarıdan destek alarak yaşayabilir ancak. Tek başına bu durum bile toplumsallığın insan türü için olmazsa olmaz, seçenek değil zorunluluk olduğunu tartışma götürmez biçimde açığa çıkarmaktadır.

İnsanın insanlaşmasının, yani toplumsallaşmasının bu olmazsa olmazının form kazanmış ilk örgütlenmesine klan-kabile, yaşam tarzına da komün diyoruz. Komünü sadece ortak mülkiyet, ürünlerin eşitçe paylaşılması, kimsenin aç ve açıkta kalmayıp refah içinde yaşamasını geliştiren bir ortaklık olarak tanımlamak eksik, dolayısıyla yanlışa açık bir tanımlama olur. Aynı zamanda ekonomik indirgemeciliğin tuzağına düşülmüş olur. Komün her şeyden önce doğrudan demokrasinin rahmidir. Yani tüm üyelerinin gerek kararların oluşturulmasına, gerekse bunların uygulanmasına katılarak belirleyici oldukları toplumsal bir modeldir. Günümüz açısından değerlendirirsek, insanların farlılıkları temelinde özgür iradeleriyle katıldıkları, ortak bir maddi yaşamın yanı sıra, ortak bir zihniyetle donandıkları, giderek bir ruhsal birlik oluşturdukları bir toplumsal yaşam formudur.

Bu forma ulaşmak kuşkusuz beraberinde ekonomik bolluk ve refah da getirir. Tarımdan başlayarak tüm üretim alanları en gelişkin teknolojik üretim araçlarıyla da donatılır. Azami kar amacıyla değil, toplumsal ihtiyaçların temin edilmesi hedeflendiğinde en gelişkin teknolojinin üretime koşulması emeğin üretkenliğini arttırır, insanın kendini geliştirmesi ve sosyal etkinlikler için daha fazla zaman ayırmasını sağlar.

Bir komün etrafında kolektif ekonomik faaliyetlerin yanı sıra komün üyelerinin ihtiyaç duydukları her türlü sosyal yaşam alanları; eğitim, sağlık, sanat, spor gibi toplumsal yaşamın her anı ve alanında köklü örgütlenmeler geliştirilebilir. Her alan bir komün biçiminde de örgütlenebilir. Bunun önünde hiçbir engel yoktur. Kendi toplumsallığıyla doğrudan demokrasi ve demokratik özyönetimin inşası anlamına gelir. Komün yaşamını

ilgilendiren hemen her konuda komün üyelerinin doğrudan katılımı ile kararların oluşturulduğu, oluşturulan kararların uygulanmasının planlandığı ve pratikleştirildiği bir toplumsal yaşam formundan söz ediyoruz. Çalışmanın zorunluluk olmaktan çıkıp özgürlük haline gelmesi de komünal yaşam ve demokratik özyönetimi örmekle mümkündür.

Burada demokrasi ve özgürlüğün içiçeliğini, biri olmadan diğerinin olamayacağı gerçeğini iyi kavramak gerekir. Özgürlüğün tanımlarından biri de, bireyin mensubu olduğu toplumla birlikte yaşamını ilgilendiren hemen her konuda söz sahibi olması, özgür iradesiyle kararlara katılarak bunların pratikleştirilmesinde de aktif olarak yer almasıdır. Özcesi, kendi yaşamının efendisi olması diye de tanımlanabilir. Bunun da yolu doğrudan demokrasiden geçmektedir. Toplum ve bireyin optimal dengede özgürlüğünün en iyi sağlandığı alan olan özyönetim ve demokrasi özgür yaşamı inşanın ve kalıcılaşmasının garantisi olmaktadır.

Ölümünün 90. yıldönümünde saygıyla andığımız sosyalizmin büyük önderlerinden Lenin, "Demokrasi sosyalizmin öğrenildiği ilkokuldur" derken, aslında demokrasi ve sosyalizm arasındaki diyalektik bütünlüğü çok yalın bir biçimde ifade etmektedir. Bu belirlemesiyle Lenin, Sovyetler Birliği ve Reel Sosyalizmin çözülüş nedenlerini de göstermektedir.

Ölümünün 90. yıldönümünde saygıyla andığımız sosyalizmin büyük önderlerinden Lenin, "Demokrasi sosyalizmin öğrenildiği ilkokuldur" derken, aslında demokrasi ve sosyalizm arasındaki diyalektik bütünlüğü çok yalın bir biçimde ifade etmektedir. Bu belirlemesiyle Lenin, Sovyetler Birliği ve Reel Sosyalizmin çözülüş nedenlerini de göstermektedir. Özgürlük ve demokrasi geliştirilmediği için reel sosyalizm çözüldü. Demokrasi, sosyalizmin yanı sıra özgürlüğün de gelişerek boy verdiği ve güvence altına alındığı, toplumsal yaşamın örüldüğü ilkokuldur aynı zamanda. Dolayısıyla komünal yaşam, özgürlük ve demokrasi birbirinden koparılamaz. Bu üçlü birbirini tamamlayan, güçlendiren ve ancak birlikte var olabilen toplumun zihinsel ve maddi formlarıdır. Sosyalizmin gerçekleşmesi de bu üçlünün biraradalığına bağlıdır.

Neden Komün ve Komünal Yaşam?

Kapitalizmin aşırı kâr amacına endekslenmiş tüketici toplum çılgınlığını aşmak, insanı insanın kurdu haline getiren bireycilik illetinden, açgözlülük, bencillik vb. çağın hastalıklarından kurtulabilmek ve yeniden toplumsallığımızı inşa ederek insanlaşabilmek için komünal yaşamı güncellemek durumundayız. İnsanların özgür iradeleriyle katıldıkları, gönüllü birliğe dayanan bir toplumsal örgütlenme ve ortak yaşamın en iyi formu olduğu için komün ve komünal yaşam gereklidir.

Tarihsel toplumun geçirdiği tüm evrelerde demokratik özyönetim toplumsal yaşamı sürdürmenin önde gelen koşullarından biri olmuştur. Başta küresel ve bölgesel hegemonik güçler olmak üzere iktidar sahipleri toplumları özyönetimsiz, dolayısıyla demokrasisiz kıldıkları oranda egemenlik altına alabildiklerini deneyimleriyle iyi bilmektedirler. Bu nedenle de toplumların özyönetimini gasp ederek, sömürü sistemlerini toplumsal yönetim gibi sunarak egemenliklerini

sürdürebilmektedirler. Bu soygun ve talan düzenini aşmak için toplumun doğrudan demokrasi ve özyönetim okulu olarak da değerlendirebileceğimiz komün örgütlenmesi ve komünal yaşam vazgeçilmez bir olanaktır. Ahlaki ve politik toplumun, bir başka deyişle demokratik uygarlığın temel taşlarından olduğu için komün ve komünal yaşam gereklidir.

Bireyin yaşamını anlamlı kıldığı, amaçlarını gerçekleştirme olanağı bulduğu toplumsal özgürlük alanı olduğundan komün vazgeçilmezimiz olmaktadır. Kapitalizmin kadını mahkum ettiği kölelikten, tüketim aracı olmaktan çıkarıldığı özgür eşyaşam ve gerçek aşk alanı olarak da değerlendirilebilir. Ahlaki ve politik toplumun özgür birlikteliği, farklılıkları içinde eşitliği, dayanışma ve paylaşımı esas alan tüm olumlu özelliklerini içinde barındıran devlet dışı toplumsal örgütlenme modeli olduğu için komün ve komünal yaşamı inşa ediyoruz.

Önder APO demokratik komünalizmi siyaset felsefesinin özü olarak değerlendirmektedir: "*Benim siyaset felsefemin özü demokratik komüncülüktür. Bunu bir nevi eski dönemlerdeki aşiret, kabile ve tarikatlara benzetiyorum, ancak demokratik komünlerin zihniyeti bunlardan farklıdır. Demokratik komünler, bir nevi modern aşiret, modern kabile, modern tarikat, modern ailedir. Bütün bunların modern gelişmiş halidir. Örneğin herkes bir komün içinde yaşamalı, herkesin birer komünü olmalıdır. Bireyci olmamalısınız, birbirinize destek olmalısınız. Kapitalizmin liberal, bireyci anlayışından kendinizi kurtarmalısınız. Bu anlayışa kapılmamalısınız. Çalışmalarınızda başarılı olmak için demokratik komün şeklinde örgütlenip, çalışmalısınız.*"

Toplumsal yaşamın ihtiyaçları temelinde yaşamın her alanında komünler örgütlemek özgür yaşamı inşanın temelidir. Pozitif görevlerin yerine getirilmesi demek, bir seferberlik ruhuyla komün, meclis, kooperatif, akademi ve Demokratik Kitle Örgütleri'nin örgütlenmesine yönelmek demektir.

Atina'da Agora Neyse, Kürdistan'da Harman Yeri Odur

Komünler komünü olarak meclisleri de ele almakta yarar vardır. Arapça bir kavram olan meclis birden çok anlamda kullanılmaktadır. En yaygın ve geçerli olanı yasama ya da karar organı olanıdır. Divan kelimesi de aynı anlamda kullanılmaktadır. Demokratik toplum örgütlenmesinin temel öğelerinden biri olan meclisler oluşturulmadan demokratik özyönetimin geliştirilmesi mümkün olmayacaktır.

İktidarların oyun alanı ve günümüzde temsili demokrasinin asma yaprağı haline getirilmeden önce, özü itibariyle, toplumun kaderini ilgilendiren hemen her konunun halka açık alanlarda ve herkesin katılımı ile enine boyuna tartışıldığı, kararlar alındığı ve bu kararların uygulanmasının planlandığı toplantılara ve bu toplantıların mekânına meclis denirdi. Semitik dillerin etkinlik alanlarında bu toplantılara Nedve, mekânlarına Nadi de denilmektedir. Toplantı ve mekânına ortak olarak meclis denir. Genelde Ortadoğu'da divan olarak da bilinir. İslam'ın Mezopotamya'ya da yayılmasıyla Arapça birçok kavram gibi meclis kavramı da Aryenik dillere girdi ve yaygınca kullanılmaktadır.

Büyük Türkçe Sözlükte divan, "Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis" olarak tanımlanmakta ve kavramın kaynağı olarak Farsça gösterilmektedir. Günümüz Farsçasında meclis yerine Şûra kavramı daha çok kullanılmaktadır. Divan kavramı, öncesi de olmakla birlikte kaynağını tarım-köy devrimi sürecinden alan ve toplumsal yaşamın sürdürülmesinde önemli rol oynayan kavramlardan biridir. Yüksek düzeydeki devlet adamları bir yana bırakırsak, topluluğun tüm yaşamsal alanlarda ihtiyaç duyduğu tartışmaları yapacak, gerekli kararları alacak halk toplantısı olarak değerlendirmek daha gerçekçi ve tarihsel özüne uygun olacaktır. Topluluğun en yüksek karar ve uygulama organı olduğu açıktır. Doğrudan demokrasinin de en yetkin uygulama alanıdır.

Topluluğun hangi ürünü ne oranda ekeceğinden, köyün büyütülmesi amacıyla ek ev, depo yapılmasına, komşu köy/topluluklarla hangi ürünlerin takas edileceğinden, köyün savunulması için geliştirilecek etkinliklere, şenlik ve dini törenlere kadar tüm yaşamsal kararlar köy divanında alınırdı. Divan kadın erkek, yaşlı genç, çocuk herkesin katılabildiği, söz ve oy hakkına sahip olduğu toplantılardı. Bu iş için köyün harman yeri en ideal mekân olarak öne çıkmaktaydı. Daha sonraları gelişen tapınak, ibadethane, köy odası gibi yerler divanın toplandığı alanlar olarak kullanıldı. Harman yeri, Atina Demokrasisinde Agora denilen meydanların, Medine döneminde Cami'nin oynadığı rolü Mezopotamya'da harman yeri oynardı.

Birçokları için meclis kurumlar da ancak kapitalist uygarlığın, özellikle "Batı'nın geliştirdiği demokrasi"nin bir ürünü olarak görülebilir. Pozitivist tarihle toplumlarda böylesine çarpık, her şeyi kendinden başlatan bir bilinç oluşturmaya çalışılmaktadır. Oysa ne demokrasi, ne de divan ya da daha çok bilinen adıyla meclis uygarlığın ürünüdür. Tersine, sistem olarak kapitalist uygarlığın gelişiminden çok önce Ortadoğu'da ortaya çıkmış orijinal oluşumlarıdır. Toplumu sarsan doğal felaketlerin yaralarının sarılması, yarattığı sorunların çözümünden komünal yaşamın örgütlenmesine, daha ileriki dönemlerde savaş ve barış kararlarının alınmasına kadar tüm yaşamsal konularda karar ve uygulama gücü olarak meclisler belirleyici rol oynamışlardır.

Çok da gerilere gitmeden, yazılı tarihin ortaya çıkışı gibi yakın geçmişe bakıldığında bile bu belirtilenleri doğrulayacak sayısız bilgi ve belgeye rastlamak mümkündür. Günümüzde Arap ve Kürt halklarında hala onlarca –belki de daha fazla- aşiret konfederasyonunun varlığı somut bir kanıt olarak önümüzde durmaktadır. Araplar Semitik toplumsal kültürün, Kürtler Aryenik toplumsal kültürün kök hücreleridir. Bu aşiret konfederasyonlarının hemen hepsinin de bir iç işleyişi, meclisi vb. vardır.

"*İlkel, geri, uygarlaşmamış*" denilen kabilesel, aşiretsel yapılar uygarlığın gelişmesine karşı en çok direnmiş, günümüzde de kültürel soykırıma, işgale, toplumsal dokuların dağıtılmasına karşı durduklarından bu sıfatlarla yaftalanarak toplumların hafızasına kazınmak istenmektedir. Uygarlaşmak toplumsallığından kopmak, geleneklerinden, ahlaki ve politik özünden koparak küresel ve bölgesel hegemonik güçlerin, kapitalist modernitenin "*uygar, özgür birey*" tasmasını boynuna geçirmek olduğundan, buna karşı direnen tüm topluluklar "ilkel" olarak yaftalanmayı hak etmiş sayılmaktadır. Tüm bozulmuşluklarına rağmen hala demokrasinin rahmi bu yapıların derinliklerindedir.

Uygarlaşmak toplumsallığından kopmak, geleneklerinden, ahlaki ve politik özünden koparak küresel ve bölgesel hegemonik güçlerin, kapitalist modernitenin "uygar, özgür birey" tasmasını boynuna geçirmek olduğundan, buna karşı direnen tüm topluluklar "ilkel" olarak yaftalanmayı hak etmiş sayılmaktadır. Tüm bozulmuşluklarına rağmen hala demokrasinin rahmi bu yapıların derinliklerindedir.

MED Konfederasyon Meclisi, Günümüz Parlamentolarından Daha Demokratik ve İşlevseldi

Tarihte MED kabile ve aşiret topluluklarının komşu halklarla birlikte Asur İmparatorluğuna karşı yaklaşık üç yüz yıl halklaşma mücadelesi sürdürdükleri söylenir. Dağınık, birbiriyle kavgalı, hiçbir toplumsal yönetim mekanizması olmayan bir sosyal yapıyla böylesine uzun süreli bir mücadelenin sürdürülmesi düşünülemez. Ne dün, ne de bugün için böylesi bir durum mümkündür. Dağınık toplumsal yapılar yutulmaya, başkalarının kölesi, işçisi, askeri vb. olmaya mahkûmdurlar. Ya dağınıklığı ortadan kaldıracak, toplumsal bütünlüğü ve örgütlülüğü sağlayacak bir önderliksel çıkışla bu durumdan kurtulur, ya da belirtilen son kaçınılmaz olur. Hele söz konusu olan tarihin tanıdığı en kanlı, en zalim köleci bir imparatorluksa, ona karşı direnmek ve giderek başarılı olmak dağınık bir toplumsal yapıyla mümkün olmayacaktır.

MED kabile ve aşiretleri hep uygarlığın kıyısında, köşesinde kalmış, uygarlığın gelişmesi için gerekli maddi manevi kültürel birikimi sağlamışlardır. Buna karşın uygarlığın içinde erimemek için sürekli bir direniş içinde olmuşlardır. Kabile ve aşiretler uygarlık tarafından yutulmamak, toplumsal varlıklarını ve çıkarlarını koruyabilmek, köleleşmemek için direnişin kaçınılmazlığını deneyimleriyle öğrendiklerinden, direnişi süreklileştirecek yol ve yöntemleri geliştirmeyi amaç edinmişlerdir. Buldukları en iyi çare ise kabile ve aşiretlerin bir araya gelmeleri, birlik kurmaları biçiminde olmuştur. Bunu da aşiretlerin özgünlüklerini koruyarak içinde yer aldıkları konfederasyonlarda gerçekleştirmişlerdir.

Aşiret konfederasyonları, günümüzde de yararlanılabilecek birçok değerli deneyim barındıran örgütlenmelerdir. Aşiretler, ya kabilelerin büyüyüp bölünerek ya da bir araya gelerek oluşturdukları ve kabilelerden oluşan toplumsal formlardır. Aşiretlerin birden çok kabileyi bünyesinde barındırması gibi aşiret konfederasyonları da birden çok aşiret ve aşiret federasyonunu bünyesinde toplayan daha gelişkin bir toplumsal formdur.

Aşiret konfederasyonları toplulukların toplumsal sorunlarını çözeceği, iç ve dış tehditlere karşı kendini koruyabileceği siyasi örgütlenmeler olarak gelişmiştir. Birliğe katılan aşiretler eşit haklara sahip olarak sorumlulukları paylaşmışlardır. Konfederasyonun tüm yönetsel işlerinin yürütüldüğü en üst organ olarak konfederasyon meclisi toplumsal sorunların çözümlendiği, savaş ve barış gibi yaşamsal kararların alındığı organdır.

Onlarca aşiret ve aşiret federasyonlarının içinde yer aldığı bu konfederasyonların işleyişi demokrasi örneği olarak değerlendirilebilir. En üstte konfederasyon meclisi, konfederasyona katılan tüm aşiretlerin lider ve rûsipîlerinden (aksakallılardan, yaşlılardan oluşan kanaat önderlerinden) oluşmaktadır. Bu meclisin aldığı her karar konfederasyon bileşeni tüm aşiret ve kabileler için bağlayıcıdır. Kararlar ağırlıklı olarak konsensüsle, bunun mümkün olmadığı zamanlarda nitelikli bir çoğunlukla -bugünkü anlamda üçte iki gibi matematiksel çoğunluk değil- alındığından, karara muhalif olanların bile uygulamaya katıldığı bir ahlakiliği vardı. Her aşiretin istediği zaman konfederasyondan ayrılma hakkı güvence altında olduğundan çok yaşamsal gördüğü konularda bile genel gidişata muhalefet az görülür. Bu nedenle de gönüllü birliği zorlayacak bir durum söz konusu değildir. Savaş, Barış, aşiret ve kabileler arasındaki anlaşmazlıkların çözümü gibi tüm yaşamsal kararlar bu mecliste alınırdı. Bu meclisin alacağı kararlara uymamak konfederasyondan ihraç nedeniydi. Ayrıca, kabile reisi ve rûspîlerinden oluşan kabile ve aşiret meclisleri vardı. Konfederasyon meclisinde kimlerin aşireti temsil edeceğini aşiret meclisi belirlerdi. Bu da genellikle en güçlü kabilenin reisi ve en güngörmüş rûsipîler olurdu. Bu işleyişi aşiret demokrasisi olarak adlandırmak yanlış olmayacaktır. Ayrıca bugünkü "temsili demokrasiden" çok daha demok-

ratik ve işlevsel olduğunu söylemek de abartı olmaz.

Konfederasyon meclisinin herhangi bir saldırgana -ki çoğunlukla uygarlık güçleri oluyordu- karşı savaşma kararı alması durumunda ikinci bir meclis daha devreye girerdi. Bu da her aşiret ve kabilenin savaşçı güçlerinin komutanları ve savaşta rüştünü ispatlamış savaşçı kişiliklerden oluşurdu. Bunlar da savaşçı güçlerin sayısını, nerelerde konumlandırılacaklarını, hangi savaş strateji ve ana taktiklerinin uygulanacağını; özcesi tam bir savaş strateji, taktik ve uygulama esaslarını tartışarak belirlerdi. Burada alınacak kararlar, konfederasyon meclisinin aldığı savaş kararının uygulanmasına ilişkin olurdu. Ve tüm savaşçı güçler için bağlayıcılığı vardı. Konfederasyon meclisinin kararının uygulama esasları dışında bir karar alınmazdı. Her kabile ve aşiretin askeri güçleri kendi komutanları komutasında savaşa katılırlardı.

Günümüzün çokça tartışılan vesayet meselelerini dikkate aldığımızda, aşiret meclisi-demokrasisi ile askeri meclis ve demokrasisi diyebileceğimiz bu güçlü geleneğin günümüzün en gelişkin demokrasilerinden daha ileri ve işlevli olduğu söylenebilir.

Aryenik topluluklarda tarım ve köy devrimi, Semitik topluluklarda ise daha çok göçebe-çobanlık temelinde gelişen kabile kültürü, uygarlık karşıtı direnişini hala sürdürmektedir. Aryenik toplulukların özyönetim organı meclislerini çok genel hatlarıyla ifade ettik. Semitiklerde erkek egemenliğinin belirginliği ve ataerkillik ağır basmasına rağmen Aryenik aşiret konfederasyonu meclislerine benzer bir işleyişe sahiptir. Sert göçebe yaşamı ve kabile-aşiret kavgaları ataerkil bir toplumsal yapılanmanın gelişmesinde başat rol oynamıştır.

Arap Kabileler 'Nadî' denilen meclisler eliyle kendi kendilerini yönetirlerdi. Ve bu yönetimi koruma, süreklileştirme ve onurunu temsil etme konularında titiz oldukları bilinmektedir. Daha gelişkin bir toplumsal form olan aşiretlerden oluşan Semitik aşiret konfederasyonları ise '***Dar'ül Nedve'*** denilen bir tür meclisle kendi kendilerini yönetirlerdi. Dar'ül Nedve bir tür meclisler meclisi olarak da değerlendirilebilir. Konfederasyon bileşeni tüm kabile ve aşiretler için bağlayıcılığı vardır. Mezopotamya'daki konfederasyon meclisi işlevini görürdü. Hem oluşumu, hem de görevleri yönünden benzer fonksiyonlara sahiptir. Cuburi, Şemmar gibi aşiret konfederasyonlarının bu gün de benzer meclisleri vardır. Aradaki temel fark, bugünkünün iktidara daha çok bulaşmış olmasıdır. Şêx El Şuyux denilen kabile şêxlerinin en büyüğü olanın başkanlığında, kabile liderlerinin de katılımıyla büyük aşiret meclisi oluşurdu. Dar'ül Nedve aşiret konfederasyonu düzeyinde en üst karar organı olarak işlev görürdü. Bugünkü "kuvvetler ayrılığı" gibi suni yöntemlerle toplumsal yönetim erki özyönetimler parçalanmadığından, meclisler aynı zamanda alınan kararların uygulamasının da planlandığı oluşumlardı. Tüm bileşenlerinin ortak katılımıyla da yaşama geçirilirdi. Böylece bütünlüklü bir özyönetim mekanizması oluşmaktaydı.

Hala çok güçlü olan Arap kabile ve Aşiret bilinci geleneğinin temelinde bu tarihsel köklerin derinliği ve güçlülüğü vardır. Küresel ve bölgesel hegemonik güçlerle işbirlikçilerinin tüm dayatma ve saldırılarına rağmen bu toplumsal formların dağıtılamamasının temelinde güçlü özyönetim deneyimi ve geleneği olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Başını ABD'nin çektiği Batı ittifakı ve bölgesel işbirlikçilerinin tüm saldırılarına rağmen Ortadoğu kültürü, toplumunun kök hücresi olan kabile gelenekleriyle direnişini sürdürmektedir.

Direnişçi Kimlikten Kurucu Kimliğe Geçiş Zorunluluğumuz Vardır

Öncesi de olmakla birlikte, özellikle de demokratik konfederalizmin ilanından beri yoğun olarak tartıştığımız, çeşitli örgütlenmelere kavuşturduğumuz ama istenilen başarıyı sağlayamadığımız

komün, meclis, akademi, kooperatif, DKÖ gibi inşa kurumlaşmalarını kavramsal ve kuramsal içeriğine uygun olarak neden işlevselleştiremiyoruz? Bu yakıcı soruları kendimize sormalı ve mutlaka doğru yanıtlarını bulmalıyız.

Tüm devrimsel süreçlerde, süreçleri geliştiren güçlerin negatif görevleri yerine getiren direniş kimliği ve kişiliğinden, pozitif dönemin görevlerini yerine getiren kurucu kimlik ve kişiliğe geçişte zorlandıkları dünya devrim deneyimlerinde çokça görülen bir durumdur. Böyle bir zorlanma anlaşılırdır. Ancak bunun da bir sınırı, bir zamanı vardır. Pratik deneyim ve eğitimle aşılabilecek hususlardır. Bizdeki zorlanmanın daha derin nedenleri olduğu anlaşılmaktadır. Önder APO yaşamını bir eğitim maratonu biçiminde yaşamış bir önderdir. PKK de varlığını ve sürekli gelişimini eğitime borçlu olan bir harekettir. Paradigma değişimiyle birlikte Önderliğin ve hareketin en büyük çabası eğitim, tartışma ve toplantılarla paradigmayı anlama, özümseme ve pratikleştirmeye dönüktü. Bu sürecin tüm kazanımlarına rağmen hala istenilen düzeyde bir başarıdan söz edemiyorsak, temelinde zihniyet sorununun olduğu açıktır. Kapitalist modernist yaşamdan kopmak da bir zihniyet işidir. Demokratik ulus da her şeyden önce zihniyette ifadesini bulması gereken bir formdur.

Demokratik ulus bedenleşmesi anlamına gelen kurumlarının başında ise Komün ve meclisler gelmektedir. Her sokağı, meslek, yaş ve kültürel grubu birer komün olarak örgütlemek, böylece komünsüz hiçbir Kürdistanlı bırakmamak, demokratik özyönetimin kurumsallaşması açısından yaşamsal önemdedir. Örgütlü topluma atılan ilk ciddi adım olmak durumundadır.

Yine köy, mahalle, belde, ilçe, kent meclislerine ulaşmak, demokratik özyönetimin ülke genelinde oturtulması ve doğrudan demokrasinin kaleleri haline getirilmesi de bir o kadar yaşamsal önemdedir. Bunları gerçekleştirmemek, koşullarının yokluğu ya da zayıf olmasından değil, paradigmaya tam olarak girememektendir. Kapitalist modernist yaşamdan kopmamanın sonucudur. Yarım kadro, yarım kurum vb. yarımlıklarla devrim süreçleri başarıya götürülemez.

Ortadoğu toplumlarının en güçlü ve aynı zamanda da en zayıf yanı köklü kültürel yapısı ve gelenekleridir. Köklü bir zihniyet devrimiyle dönüşür, örgütlenir ve doğru ittifaklara kavuşturulursa ahlaki ve politik toplumun, diğer bir deyişle demokratik uygarlığın kurucu gücü olması işten bile değildir. Aksi halde, en çok karşı olunan kapitalist hegemonik küresel güçler ve bölgesel işbirlikçilerinin değirmenine su taşımaktan, bir kör dövüşü içinde potansiyelini tüketmekten öteye gidemez. Mevcut haliyle devam etmesinin vebali kadar, zihniyet ve vicdan devrimi temelinde evrilerek dönüşmesinin onuru ve kıvancı da devrimci, demokratik, sosyalist güç ve hareketlerin olacaktır.

Önder APO'nun başlattığı "*Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa Süreci*"nin en temel çalışması, çok yaygın komün, meclis, kooperatif, akademi gibi kurumsallaşmayı geliştirerek demokratik ulusu bedene kavuşturmaktır. Yani ahlaki ve politik toplumu inşa etmektir. Yaşamın her anında ve alanında komün ve demokratik halk meclislerini geliştirmek dönemin başarı/başarısızlığının da temel ölçüsü durumundadır. Her söz ve eylem bu ölçüye vurularak değerlendirilecektir. Farklı ölçüler aramak boşunadır. Söylenen her söz ve eylem inşaya hizmet ettiği ölçüde değerli olacaktır.

KÜRDİSTAN KOMÜN VE MECLİS DENEYİMLERİNİN DERSLERİ

Newrozla Gelen Müjde

Kürdistan halkları açısından 2005 Newroz'unun özel bir önemi vardır. Çünkü Önder APO'nun yılları bulan yoğunlaşma ve çabalarıyla tanımladığı yeni toplumsal sistem "Demokratik Konfederalizm" adı altında ilk kez 21 Mart 2005 tarihinde Amed'deki Newroz kutlamasında ilan edilmiştir. Ortadoğu halklarının ve özelde de Kürt halkının özgürlük bayramı olan Newroz gibi önemli bir günde müjdeyle ilan edilen sistemin inşa çalışmalarında ne kadar yol alındığını çeşitli aşamalar şeklinde değerlendirebiliriz. Bu aşamalar önceden planlanmış olmayıp gelişmelerin seyrine göre bugün yapabildiğimiz bir değerlendirme olmaktadır.

Bir ön aşama olarak 2005 öncesi dönem, Uluslar arası komplo ve içteki uzantıları olan tasfiyeciliğe karşı mücadele süreci olmuştur. Tasfiyeciliğin bertaraf edilmesinden sonra bir yandan geride bıraktığı etkilere karşı mücadele edilmiş, bir yandan da örgütsel değişim ve dönüşüm gündemleştirilmiştir. Bu temelde PKK Yeniden İnşa Kongresi, Kongre Gel 3.Genel Kurulu ve KJB kuruluşu gerçekleştirilmiş; demokratik konfederalizm çizgisi ve yeni paradigma hâkim kılınmaya çalışılmıştır. Denilebilir ki 1 Haziran 2004 kararıyla başlatılan meşru savunma hamlesi kongrelerle taçlandırılarak örgüt zihninin dönüşüm süreci ve başarı ruhu yaratılmıştır. Bu çalışmaların, yetersiz de olsa zihniyet ve örgüt yapısında yarattığı değişim, halk ve mücadele tarihimizin en güzide sayfalarında yerini almış ve günümüzü de şekillendirmiştir.

Tasfiyeciliğin aşılması ve bunun tüm parçalarda yürütülen örgütsel çalışmalara yansıtılması önemli gelişmelere yol açmış, fakat sonuç alıcı düzeyde olmamıştır. Çünkü amaç iyi kavranmadığı gibi bunun gerektirdiği yapısallıklar da tam oluşturulamamıştır.

Komün ve meclis çalışmaları özetlendiğinde bu durum daha iyi görülecektir.

Birinci Aşama: Propaganda ve Örgütlenme

Özgür Yurttaş Hareketi

Toplumsal inşa çalışmalarında birinci aşamada Kongre çizgisi temelinde tasfiyeciliğin etkileriyle mücadele etme, yeniden örgütlenme ve inşa çalışmaları gündemleştirilmiştir. 2005-2009 arası dönem bu şekilde ele alınabilir.

Demokratik konfederalizmin ilanından sonra tüm parçalar ve yurtdışı alanlarında demokratik dönüşüm çizgisi ve toplumsal inşa temelinde bir mücadele gündemleştirilmesine rağmen gözler daha çok

Kuzey Kürdistan üzerinde olmuştur. Toplumsal inşa koşullarının diğer parçalarda yeterince oluşmadığı savıyla Kuzey'de hızlı bir gelişmeyle modelin ortaya çıkacağı düşünülmüştür. Bu düşünüş tümden temelsiz olmasa da sistemin her parçada uygulanamayacağını savunma konusunda devletçi zihniyeti aşmayan ve iddialı olmayan kadro duruşunu da göstermektedir. Oysa her parçanın avantaj ve dezavantajları vardır; koşullar ne olursa olsun önemli olan demokratik ulus zihniyetine girilmesidir. Bu konuda Kuzey Kürdistan öğrenci hareketinin henüz sistem ilanı yapılmadan geliştirdiği özgür yurttaş girişimi örnek olmuştur.

Gençliğin Öncülüğü

İlk etapta toplumsal inşa çalışmaları kısaca "Özgür Yurttaş" çalışması olarak adlandırılan Eşit Özgür Yurttaşlık Meclislerinin örgütlenmesi temelinde yürütülmüş ve bu çalışmanın sorumluluğunu, yerellerde de temsilini bulan merkezi bir koordinasyon ekibi üstlenmiştir. Bunun da bir ön aşaması olmuştur: Özgür Yurttaş çalışmasının temelleri 2000'li yıllardan itibaren yurtsever öğrenci gençlik tarafından "anadilde eğitim" kampanyasıyla atılmıştır. Bu kampanya sürecinde anadilde eğitim hakkı ilk kez Türkiye genelinde ciddi düzeyde gündemleşmiş, devletin asimilasyoncu ve kültürel soykırımcı yüzü deşifre edilmiştir. Buna karşın yüzlerce öğrenci tutuklanmış, sayıları binlere varan öğrenci ise okullarından uzaklaştırılmış, atılmıştır. Özellikle Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi başta olmak üzere üniversite öğrencileri en çok tahkikata uğrayan, okuldan uzaklaştırma ve tutuklama gibi saldırılara yoğunca maruz kalan ama yine de özgür kimliğinden, kültüründen, dilinden, direnişinden taviz vermeyen öğrenciler olmuştur. Kampanya Kuzey Kürdistan ve Türkiye genelindeki okullara yayıldığı gibi ilk "özgür yurttaş" girişiminin örneğini de oluşturmuştur.

Özgür yurttaş girişimi, bir siyasi parti ya da bir sivil toplum kuruluşu gibi doğmamış, bu tarzda hareket etmemiştir. Bir hareket öncülüğünde bilinçlenme ve örgütlenme çalışmaları yapılan ama doğrudan yurttaş girişimi olma özelliğiyle yeni bir mücadele tarzı, bilinci ve ruhunu yaratmıştır. Bu adımla radikal demokrasinin teorik olmaktan çıkıp halkın öz iradesiyle pratikleşmesi başlamıştır. Bu girişimin önemi, ana dilde eğitim hakkını yasaklamış olan rejimi nirengi noktasından deşifre etmesi kadar, kafalarda somutluk kazanmayan demokratik konfederalizm hakkında pratik bir fikir vermesidir. Devletçi paradigmadan kopuş, demokratik konfederalizme girişte toplumun ve bireyin rolünü göstermesi açısından özgür yurttaş girişimi ilham kaynağı olmuştur. Öğrenci gençliğin bu eylemliliğinin diğer kurum ve örgütlerce sahiplenilmemesi en büyük özeleştiri konusudur. Gerekli sahiplenmeyle tarihe yön verecek büyük bir halk hareketinin fırsatı kaçırılmıştır.

Hak ettiği sonucu alamamış olsa da gençliğin yarattığı ilhamla özgür yurttaş çalışmasının halk meclisleri ve komünler hareketi şeklinde sistemli olarak yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

Sistem Kurarken Sistem Tuzağına Düşmek

Önder APO demokratik konfederalizmi daha ilk başta "demokratik ulus ve kültür örgütlenmesi" olarak tanımlamıştı. Demokratik ulusun en temel ekonomik ve sosyal birimleri ise komün ve meclislerdir. Ahlaki-politik toplumun varoluşuyla bağlantılı, insanlığın en eski yaşam kültürü olan komünal yaşam anlayışı yeni bilinçle, demokratik nitelikte komün ve meclisler üzerinden inşa edilebilir. Günümüz sorunlarının esas kaynağı olan ulus-devlet anlayışına karşı demokratik uluslaşma tüm toplumun örgütlenmesiyle yaşam bulabilir. Fakat zihinsel yoğunlaşma demokratik uluslaşma konusundan çok örgütsel yapılanmaya odaklanınca sistem kurucu kadro şekilsel gelişmeler yaratmanın ötesine geçememiştir.

Sistem kurmanın doğal sonucu birbirleriyle bağlantılı ve etkileşim halinde

kurumlaşmaların oluşturulmasıdır; özgür yurttaş çalışmasının kurumsal bir kimlik kazanması bir yönüyle kuruculuk ve öncülük rolü açısından olumlu sonuçlar doğururken bir yönüyle de dar kalan ve giderek statik hale gelen, durağanlaşan bir yapılaşmaya yol açmıştır. Olumlu yönü, toplumun ahlaki-politik tutumunu geliştireceği, doğrudan demokrasi açısından örnek olabilecek ilk kurumlaşmaların geliştirilmiş olması; ayrıca güç birliğinin, sürekliliğin, temponun ve denetlemenin sağlanmasıdır. Olumsuz yönü ise örgütlü bireyi esas alan özgür yurttaş hareketinin bir hareket olmaktan çıkıp dar bir örgütsel yapıya dönüşmesi ve yerel kapanmacılığa yol açmasıdır. Demokratik ulus ve kültür örgütlenmesi yeterince anlaşılmış olsa kurulacak sistem de buna göre olur, bu derecede hatalara ve darlıklara düşülmezdi. Dar örgüt ve kuruma dayalı yapılanma milyonlarca halkın devrimci, radikal tarzda örgütlenmesi anlamına gelmiyor, esasen liberalizm ve devlet sınırlarını aşmayan, sivil toplumculuk anlamına geliyordu.

İlk başlarda Özgür Yurttaş Hareketi hızlı ve yaygın bir örgütlenmeyle mahallelere dayalı halk meclislerinin oluşumuna öncülük yapmayı esas almıştır. Kuzey Kürdistan'da halk örgütlenmesi açısından mahalle meclisleri bir ilkti. Daha öncesinde mahallelerde komisyon veya komite tarzında örgütlenmeler vardı. Meclis tarzı örgütlenme ise yeniydi.

Türkiye bölgeleriyle beraber yedi bölge temelinde bir örgütlenme esas alınarak meclis çalışmaları koordineli tarzda yürütülmüştür. Zamanla kent meclisi girişimleri ve ardından kent meclisleri kurulmaya başlanmıştır. Fakat mahalle meclisleri çok sınırlı düzeydeyken kent meclislerine atlayış gerçekleştirildiğinde ikinci bir hata ortaya çıkmıştır. Yani, toplum üstten örgütlenmeye çalışılmıştır. En yerelden üste doğru gideceğine en tepeden yerele doğru gitmek örgütlenmede eski Sovyetik piramidi tekrarlamak anlamına geliyordu. Ayrıca birçok alana girilmemiş olsa da daha örgütlü olunan alanlarda meclis inşaları gündemleştikçe beraberinde yeni sorunlarla da karşılaşılmıştır.

Gerçek bir halk örgütlenmesi doğuyordu. Devletin uzandığı her alanda devlete karşı radikal bir duruşla, ona muhtaç olmadan tüm sorunlarını kendi iradesiyle çözmeyi, öz yeterliliği, demokratik katılımcılığı esas alan halkın öz yönetim organları oluşuyordu. Böylece Öndelik paradigmasının pratikleşmesi açısından tarihsel önemde bir çalışma başlatılmış oluyordu. Yetersizlikler olabilir ve giderilebilirdi. Fakat yetersizliğin ötesinde zihniyete girmede yaşanan sorunlar başlangıç temellerinin yanlış örülmesine yol açmıştı. Bir inanç, bağlılık ve belli bir bilinç söz konusuydu. Burada art niyetli bir yaklaşımdan ziyade amacı iyi kavramama, amatörlük ve hızlı gelişmenin çekiciliğine kendini kaptırma vardı. Fakat hızla yaratılan örgütlenmelerin sivil toplumculuğu aşmadığının farkına varılmamıştır. Doğrudan halk iradesi esas alınacağına bir nevi toplumla devlet arasında bir ara kademe oluşturulmuştur. Ara kademeler ise radikal demokrasiye değil sistemle uzlaşmaya daha çok kapı aralama potansiyelini taşımıştır. Bunun radikal demokrasiyle ilgisi olmadığı halde kısmen sağlanan gelişmelere bakılarak doğru yapıldığı sanılmış ve bunda ısrar edilmiştir. Israr edildikçe de iktidar adacıkları üretilmiştir.

İkili Yapılanmanın Aşılamaması

Demokratik ulus örgütlenmesinde toplumun iradesi esastır. Tüm toplumsal farklılıkların kendini özgürce ifade edebileceği ve kendi adına tartışıp karar alabileceği bir sistemdir. Bu sistemin önünün açık olabilmesi için yapısal boyutunun da uyumlu olması gerekir. Devletçi kavram ve kurumlaşmalarla toplumsal örgütlenme sağlanamaz. Elbette en önemli husus zihniyette, ruhta demokratik ulusun özgür bilincine kavuşmaktır. Madde nasıl ki enerjiyi tutar ve enerji sürekli onu aşmaya çalışırsa zihniyet de bedeni aşma eğilimindedir; bu anlamda mükemmel bir beden veya yapılaşma tarifi yapılamaz fakat gelişmeye açık bir uyumluluk düze-

yi sağlanabilir.

Pratikte yaşanan aslında tam da madde-enerji kovalamacasına benzemektedir. Bu bir hareketliliktir ve belli düzeyde bir gelişme de sağlamıştır. Fakat yaşanan karmaşada enerjinin büyük bölümünün de yitip gittiği bir gerçektir. Yerelin –küçük olanın- daha iyi ve güzel olduğu iddiası kendisini en çok da "enerjinin korunması" teorisine dayandırır. Oysa korunduğu iddia edilen enerji içe dönerek yozlaşmaya da yol açabilir. Yerelin önemi fark edilmiştir. Fakat küçük olanın her koşulda iyi olmadığı, büyük olanın da her koşulda kötü olmadığı düşünülmemiştir. içinden çıkmıştır. Yerellere doğru bu anlayış kendini yüzlerce küçük iktidar adacıkları oluşturma şeklinde yansıtmıştır.

Meclislerin karar gücü olması için gerekli tartışmalar yürütülürken darkapalı yerelcilik anlayışının tedbirleri geliştirilmemiş; her meclis kendini her şeyin merkezine alarak siyasi parti başta olmak üzere diğer kurumsal yapılarla rekabet konumuna gelmiştir. Oysa Konfederal ilişkilerle hem tamamlayıcı olmaları hem politikaların belirlenmesinde kendi iradelerini yansıtmaları ve hem de denetleyici olarak demokratikleştirici bir rol oynamaları gerekirdi.

Pratikte yaşanan aslında tam da madde-enerji kovalamacasına benzemektedir. Bu bir hareketliliktir ve belli düzeyde bir gelişme de sağlamıştır. Fakat yaşanan karmaşada enerjinin büyük bölümünün de yitip gittiği bir gerçektir. Yerelin –küçük olanın- daha iyi ve güzel olduğu iddiası kendisini en çok da "enerjinin korunması" teorisine dayandırır.

Demokratik ulus ile yerelin bağlantısı doğru kurulmamıştır.

İkinci olarak bu karmaşada ikili örgütsel yapılanma rol oynamıştır. Bir yandan halkın doğrudan iradesi olan mahalle meclisleri oluşturulurken diğer yandan merkezi alan örgütüne veya koordinasyonuna bağlı olarak il-ilçe koordinasyon kurulları oluşturularak rol ve görev tanımları iç içe geçmiş halde karmaşaya yol açılmıştır. Halkın örgütlenmesinde öncülük yapan hareket akışını sağlamak yerine halkın üstüne çıkan bu yapılanma ile aslında iktidar alanları tarifi yapılmıştır. Halk örgütlenmelerinde öncülük yapan kadro da buraları basamak yaparak iktidar alanını ilan etmiştir. Yani ikili bir yapılaşmaya gidilmiş; iktidardan uzak durulması gerekirken ikili iktidar oluşturulmuştur. Aynı ikili durum meclis kuruluşlarına öncülük yapan kadronun, sonrasında da meclisin üstünde bir konumda kendisini tutması nedeniyle bizzat özgür yurttaş hareketi

Siyasi parti ve yarı resmi düzeydeki yerel yönetimler ise komün ve meclislerle bağını kurmakta zorlanmış ve zorlamışlar; komün ve meclislere sadece yararlanmacı tarzda yaklaşmış, kendi komisyonlarıymış gibi ele almayı aşamamışlardır. Oysa her Parti birimi ve her belediye komünal tarzda örgütlenmeli ve yurttaşlık meclislerine katılmalıydı. Bu noktada yapılan yanlış tartışma "siyasi devrim mi, toplumsal devrim mi?" şeklinde sürdürülmüş, Parti ve belediyeler bürokrasinin ve devletin alanlarıymış gibi sisteme dâhil edilmemiş, bir bütünlük oluşturması gereken alanlar birbirinin zıddı haline getirilmiştir. Siyaseti toplumdan ayrıymış gibi ele alan yaklaşım kendini siyaset dışı bıraktığının farkında olmamıştır. Yanlış diyalektik algılayış, yanlış pratiklere yol açmış, düşüncede pozitivizm ve dogmatizm, pratikte de devletçi-iktidarcı uygulamalar aşılamamıştır.

Yetkiler Halka Devredilmemiştir

Önder APO demokratik konfederalizmde "Asıl karar yetkisi köy, mahalle, şehir meclis ve delegelerinindir, dolayısıyla halkın ve tabanındır." diyerek temel prensibi ortaya koyduğu halde pratikte kadronun her şeyin belirleyicisi olma konumu aşılmamıştır.

Köylerde komün örgütlenmesi için komisyonlar görevlendirilmiş olsa da sınırlı kimi alanlar dışında sonuç alınmamıştır. Bunun esas nedeni kendini kentlerde konumlandıran, köyü geri plana bırakan kadro anlayışıdır. Buna rağmen kentlerdeki kurumlar da komünal tarzda dönüşüme uğratılmamıştır. Mahalle meclisleri belli düzeyde pratikleşmiş olsa da kadronun müdahaleciği ve kadrodan bekleme anlayışı yüzünden halkın kendi sorunlarına kendisinin çözüm geliştirmesi, öz yeterliliğini sağlaması neredeyse imkânsız hale getirilmiştir. Bilinç eksikliğini gerekçe göstererek halkın demokrasiye hazır olmadığını iddia eden yaklaşımlardan meclislere eylem ve oy deposu olarak bakan ya da kendisi için bir güç kaynağı olarak değerlendirip iktidar alanı haline getiren yararlanmacı yaklaşımlara kadar birçok yanlış dayatma yaygınca görülmüştür.

Meclislerin içinde değil üstünde bir konumda kalmayı yeğleyen kadro anlayışı sadece tek tek bireylerin tutumundan kaynaklanmamıştır. Burada daha köklü bir eğilimin varlığı açığa çıkmıştır. Bu da devletçi paradigmadan arınmayan örgütsel zihniyet ve yapılanmanın kendini sürdürme eğilimidir. Öz yönetim anlayışı daraltılarak sadece "yönetim" boyutunda bir gelişmeye devrimci rol atfedilmiş; öz gelişme ve öz yönetim anlayışı sekteye uğratılmıştır. Özellikle "meclisi kendi haline bırakınca dağılıyor" denilerek bu konum sürdürülmüştür. Oysa gerekli olan yaklaşım ne henüz kuruluş aşamasında olan meclisleri kendi akışına bırakmak ne de üstünde bir konuma girmektir. Esas olan, meclisin içinde yer alarak perspektif oluşturucu, ön açıcı ve eğitici rol oynamaktır. Bu tarzda yaklaşılmış olsa meclisin üstünde bir konuma gelinmeyeceği gibi tıkanma ve dağılmaların da tedbiri geliştirilmiş olunur. Fakat sürekli bahaneler bulunarak ve teorize edilerek yetkiler halka devredilmemiştir. Bu yüzden sayısal olarak yetersiz de olsa kurulan meclisler işlevsiz kalmış, bir örnek teşkil etmemiştir. Yine bu yüzden devletin yönelimlerine karşı süreklilik sağlanamamış, sıklıkla dağılmayla karşılaşılmıştır.

Serhıldan Çizgisi, Önderlik Referandumu ve Canlı Kalkan Eylemliliği

Halka dayalı örgütlenmeler yetersiz de olsa, yurtseverlik ve direniş kültürü sayesinde Kürt halkı bir serhıldan halkı olarak şekillenmiştir.

Önder APO'nun demokratik çözüm ve barış çabalarına karşın AKP Hükümeti henüz iktidarının ilk yılında tasfiyeci temelde yaklaşacağını belli etmiştir. İç tasfiyecilik yüzünden gecikmeli de olsa 2004 yılında meşru savunma hamlesinin başlatılması ve 2005'te demokratik konfederalizmin ilanından sonra Kürt halkı statüsünü kendi iradesiyle belirlemeye başlamıştır. Aynı süreçte Önderlik referandumu anlamına gelen imza kampanyası başlatılmış, bir serhildan tarzında yürütülmüştür. Yine Gemlik yürüyüşü ve canlı kalkan eylemiyle 500 gencin Kandil'e gidip bir açıklamayla topluca gerillaya katılması 2005 yılına damgasını vurmuştur.

Aynı yıl Erdoğan bilinen konuşmasıyla "*Kürt sorunu benim de sorunumdur*" diyerek siyasal çözüme yanaşacakmış görüntüsü vermiştir. Bu gelişmeler ardından 1 Ekim günü PKK ateşkes ilan etmiş fakat AKP hükümeti bunu da kendi iktidarını güçlendirme temelinde kullanmıştır. Nitekim 2006 Martında Muş kırsalında 14 gerillanın şahadetini Diyarbakır'da protesto eden halka Erdoğan'ın "*kadın da olsa çocuk da olsa gereği yapılacaktır*" sözü üzerine katliamla yanıt verilmiştir. Kürt halkı bu katliamları ülke genelinde serhildanla karşılamıştır.

2007 yılında AKP yine uzlaşma mesajlarıyla oyalama siyasetini devreye koymuştur. Özellikle genel seçimlerde AKP

bu ikiyüzlü siyasetinin meyvelerini toplamış ve "*70 Kürt milletvekilim var*" diyerek Kürt sorunu diye bir sorunun olmadığını vaaz edecek kadar ileri gitmiştir. Erdoğan'ın Kürt sorununu ima ederek söylediği "*düşünmezsen yoktur*" sözü bu şekilde hafızalarda yer etmiştir. Buna karşı serhildan çizgisinde sürekliliğin sağlanmaması sürecin temel handikabı olmuştur.

Halkı dar kurumsal çalışmalara mahkûm eden sivil toplumcu anlayış serhildan çizgisinin de özyönetimlere dayalı olarak süreklileşmesini, kapitalizm ve devletçilik karşısında radikal, sonuç alıcı tarzda gelişmesini önlemiştir. Fakat pratikleşen boyutuyla da serhildan hareketi gücünü mevcut halk meclislerinden almıştır. Özgür yurttaşlık bilincinin ve örgütlülüğünün sınırlı da olsa geliştiği alanlarda halk hareketi kendi yaratıcı eylem tarzlarını ortaya çıkarmayı bilmiştir.

Halk refleksi dikkatle incelendiğinde demokrasi kültürünün geliştiği alanlarda hak bilinci, haksızlığa karşı durma ve hakkını aramak, radikal eyleme dönüşmüştür. Tartışan, karar alan, denetleyen, öz yönetim gücü haline gelen toplum kendini her konuda savunmayı da bilmektedir. Tartışma ve karar gücü olamayan halk kesimlerinin demokratik ulusunu sahiplenme konusunda beklenen refleksin sahibi olmadığı, savunmasız kaldığı görülmüştür.

Toplumsal refleksin yetersiz kaldığı yer ve zamanlar değerlendirilirken sadece kadronun çalışması, cesareti gibi konuları ele almak sosyolojik bir yaklaşım olmamakta ve çözüm de getirmemektedi. Toplumun demokrasi gücü haline gelip gelmediği eylemlerin imza toplama, miting, boykot vb. ağırlıklı olarak legal alana dayanan ve sistem sınırlarında dolaşan eylem türlerini aşarak demokratik konfederal yaşamını radikal demokrasi esaslarıyla kurmaya ve savunmaya yönelip yönelmediğiyle ölçülebilir. Talep ve eylem tarzındaki uyum belirleyici husustur ve kadro sorgulaması da öncelikle bu konuda ne kadar zihniyete kavuştuğu ve demokrasinin inşasında ne kadar rol oynadığı şeklinde ele alınırsa çözüm gücü de o kadar geliştirilir.

Demokratik Özerklik ve DTK'nin Kuruluşu

Halk örgütlenmesinin dar bir koordinasyon kurulu etrafında merkezleştirilmesini aşmak, sistemin kurucu meclisini oluşturmak kendini bir ihtiyaç olarak dayatınca genel halk meclisi DTK'nin bir öncülü olarak ilk kez 2006 yılında "Türkiye Meclisi" adıyla toplanmıştır. Halk meclislerinin, demokrat şahsiyetlerin ve diğer tüm kurumsal yapıların temsilini bulduğu genel halk meclisi ortaklaşmayı sağlamak ve ikili yapının aşılması için de bir fırsat olmuştur. Fakat toplantı sürerken polis baskını gerçekleşmiş, gizli bir çalışma yapılıyormuş gibi tutuklamalar gerçekleştirilmiştir. Ele geçtiği iddia edilen hiçbir belge yasa dışı olmadığı halde olay tamamen kriminalize edilmiş, suç örgütü kapsamında değerlendirilerek genel halk meclisi sabote edilmek istenmiştir. O sıralar Türkiye genelinde sağ-sol yelpazeden birçok kesimin oluşturduğu en az yedi yüz civarında koordinasyon, meclis girişimi gibi örgütlenme olduğu halde genel halk meclisine karşı tutum Kürt halkının statüsüz, örgütsüz bırakılması, tasfiye edilmesi ve olası herhangi bir siyasi çözümün önünün alınması konseptinin bir parçası olarak sert düzeyde olmuştur. Yaşanan bu gelişme daha fazla içe büzülme veya ilegaliteye çekilmekten ziyade ısrarla meşru zeminde kalma kararlılığını perçinlemiş; DTK kuruluş süreci başlatılarak buna yanıt verilmiştir.

2007 yılına gelindiğinde bir ön aşama olan, el yordamıyla oluşturulan "Türkiye Meclisi" pratikte aşılmış, Demokratik Özerklik projesi temelinde DTK kuruluşu gerçekleştirilmiştir. Demokratik özerklik yerelin en büyük insiyatife kavuştuğu ama genelle bağını esnek, konfederal düzeyde koruduğu bir sistemdir. Prensip olarak demokratik konfederalizmden ayrı olmasa da demokratik özerklik bir siyasal statü olarak tanımlanmış; demokratik

özerk yapılar arasındaki ilişkiler ise yine konfederal prensiplerle tanımlanmıştır. Böylece Kürt halkı öz yönetim organlarıyla kendi statüsünü belirlemiş, meşru ve açık zeminde halk örgütlenmesine dayalı çalışma kararlılığına kavuşmuştur. Fakat burada da güncel pratik ihtiyaçların yönlendirmesi altında ikili durum tam olarak aşılamamıştır. Bu nedenle taban örgütlenmesi DTK dışında yürütülmüş, şeklen DTK ile bağı varmış gibi görünse, hatta delegelik üzerinden tüm yerel meclislerin temsili sağlanmış olsa bile esasen DTK'den kopuk, onun dışında örgütlenmiştir. DTK hem ulusal perspektifini geliştiremeyerek Kürdistani birçok sivil toplum ve siyaset çevresini kapsamına alamamış hem de toplumsal örgütlenmeyi geliştirmede rol üstlenmemiştir. Neden bu yanlışa düşüldüğü sorgulandığında devletin yönlendirmeleri kadar iktidarcı, devletçi siyaset eğilimi, orta sınıf anlayışları ile dogmatizmi ve alışkanlıkları aşmayan kadro gerçekliğiyle karşılaşılmıştır.

Yeni bir sistem kurulurken kadronun belirleyici bir rolü olur. Kuzeyde sistemin örülmesini engelleyen, hatta sabote eden anlayışlar gündemleşmiştir. Bu yanlış gidişata sebebiyet veren eğilimlerle mücadele etme konusunda yoğun bir çaba gösterilmiştir. Burada Şehit Cihan Deniz ve Hüsnü Ablay yoldaşları anmak gerekir çünkü hem DTK kuruluşunda hem de bir bütün olarak alandaki ideolojik ve örgütsel mücadelede öncü katılımları ve emekleri belirleyici olmuştur. Cihan ve Hüsnü yoldaşlar toplumsal inşanın, demokratik özerkliğin büyük şehitleri olarak hiç eskimeyecek, hep yaşayacak olan özgürlük ruhunu temsil etmektedirler. Erken şahadetleri sistemin oturtulmasını önleyici düzeyde olan arkadaşlarımızdır.

DTK Üstte Kalmıştır

Demokratik ulus örgütlenmesinin tüm boyutlarda hayat bulması ancak her örgütlenmenin birbiriyle demokratik ilişkisinin sağlanmasıyla mümkün olur. Demokratik uluslaşmanın yereli, yerelin de demokratik uluslaşmayı esas alması şarttır. Aksi halde yereli esas almayan ulus demokratikleşmez, demokratik ulusla bağını kuramayan yerel ise ayakta kalıp varlığını sürdüremez.

Kuzey pratiğinde sıklıkla eleştirilen "kurumculuk" anlayışı esasen kendini demokratik ulustan koparma anlayışıdır. Fakat hiçbir zaman bu netlikte ele alınıp mahkûm edilmediğinden bu eğilim kendisini sürdürmüştür. Öte yandan demokratik ulus örgütlenmesinde en üstte rol oynayacak olan genel halk meclisi de yerellere dayanmadığından üstte kalmıştır.

DTK tamamen açık, meşru zeminde çalışma yürütürken DTK dışında yarı-illegal olan, kadroya dayalı dar örgütsel yapılanma biraz da devlet baskısı nedeniyle varlığını her şeyin üstünde bir konumla sürdürmek durumunda kalmıştır. Konum ve misyonu esasen DTK üzerinde olmayıp, toplumsal örgütlenmede öncülük yapma şeklinde tanımlanmıştır. Fakat kadro yapısı toplumsal örgütlenme sorumluluğunu adeta bir başına DTK dışında üstlenmiştir. Bu sistemden kaynaklı olarak demokratik ulus örgütlenmesinde ara kademeler oluşmuş; yerel ile genelin, genel ile yerelin bağları koparılmış veya ara kademeler üzerinden dolaylı hale getirilmiştir. Üstüne bir de yer yer kendini her şeyin üstünde tutan kadro yaklaşımları eklenince krizli durumlara sebebiyet vermiştir. Devlet de bu durumu koz olarak kullanmış, sayısı onlarla ifade edilebilecek kadro örgütlenmesini binlerce kişinin tutuklanmasına vesile yapmış; Hayali KCK şemaları çıkararak herkesi illegal konumda göstermiştir. Bu nedenle halk buna yerinde bir adlandırmayla "siyasi soykırım" demiş; zindanlara alınan binlerce Kürdün bu saldırılara karşı en anlamlı yanıtı "anadilde savunma" tavrı olmuş ve mahkemeler işlemez hale gelmiştir.

Belediye Deneyimleri Kan Kaybettirmiştir

"Beledi" yerel anlamına gelmektedir. Yerel yönetimler kapsamında halk meclisleri ve komünler ile beraber belediyelerden bahsedilebilir. Belediye deneyimlerimiz

demokratik komünal yerel yönetim anlayışımızın pratikleştiği alanlar olmalıyken yaşanan sorunlar modeli pratikleştirmenin önüne geçmiştir.

İnsanlık kültürüne kaynaklık eden Kürdistan ekosistemi ve paradigmamıza dayalı gelişen derin yurtseverlik bilinciyle, alternatif öz yönetim modeli olması gereken belediyeler önemli bir deneyim kazandırdığı gibi bağrında birçok yetmezliği de taşımıştır.

Kürdistan tarihinde yüzyılları bulan öz yönetim yitiminin ardından halkımız ilk kez PKK mücadelesi sayesinde Hilvan, Batman gibi yerlerde öz yönetim deneyimini yaşamıştır. 1999 yılında ise Türkiye sistemi içindeki yerel yönetim seçimlerinde 36 belediyede seçim kazanılarak yerel lerine dönüştürüldüğünde parlamenter sistem ve devlet gücü karşısında yıkılmaz bir komün gücü haline gelebilir. Fakat genel seçimler ve parlamenterlik, orta sınıf anlayışı olarak daha çok önemsenmiştir. Yerel yönetimlere basit yaklaşılmıştır. Bu nedenle yaşanan pratik devletçilik karşısında radikal bir nitelik taşımamıştır.

Yüz yıllar hatta bin yıllar boyunca Kürt halkının güçlü siyasal organizasyonlardan yoksun oluşunun getirdiği gelenek ve tecrübe sorununa iktidarcı anlayışlar da eklenince belediyelerde ilk beş yıllık dönem, bir yönüyle öz yönetim gücü olmada deneyim kazanma, bir yönüyle de kişisel rant ve tasfiyecilik dönemi olmuştur.

2004 sonrasındaki ikinci dönemde to-

Kürdistan tarihinde yüzyılları bulan öz yönetim yitiminin ardından halkımız ilk kez PKK mücadelesi sayesinde Hilvan, Batman gibi yerlerde öz yönetim deneyimini yaşamıştır.

yönetim deneyimimiz açısından yeni bir dönem başlatılmıştır. 2004 seçimlerinde 56 belediye, 3 il genel Meclisi; 2009'da ise 98 belediye ve 12 il genel meclisi kazanılmıştır.

Genel seçimlerin parlamenter sisteme ve devletçiliğe prim verdiği iddia edilebilir ve bunun ne kadar aşıldığı tartışılabilir. Fakat yerel seçimlere büyük bir önem vererek girmenin kaynağında belediyelerin devlet karşısında halkın radikal demokratik kurumları haline gelmeye yatkınlıkları yer almaktadır. Üstelik yerel seçim süreçleri gerçek bir halk eğitim okuluna dönüşebilir. Bu nedenle seçim kampanyası, seçimi kazanmak kadar önemli sonuçlara yol açabilir, yeter ki bu süreç demokratik özerkliğin en yaygın propaganda ve eğitim süreci olarak ele alınabilsin.

Belediyeler halkın yüz yüze tartışarak kendi ekonomik, sosyal, kültürel yaşamı hakkında karar alabileceği halk meclis- parlanma sağlanmış, prensipler temelinde demokratik yerel yönetimler pratiği belli ölçüde geliştirilmiştir. Kişisel rant ve çıkar tartışmalarının en az olduğu dönem olması da sağlanan kısmi demokratik dönüşüm sayesindedir.

2009 sonrasındaki son beş yıllık dönem ise ne 2004 öncesi gibi tasfiyeci, ne de 2009 öncesi gibi doğrultunun oturtulduğu bir dönem olmuştur. İkisinin arasında seyreden doğrularla yanlışların iç içe geçtiği bu dönemde yüzlerce meclis üyesi ve başkanının tutuklanmasının yarattığı boşluklar da olumsuz durumların yaşanmasında etkili olmuştur. Fakat esas sorun halka dayalı demokratik yerel yönetim anlayışının oturtulamamasıdır. Bununla birlikte her kurum ve örgütlenmenin bu alana müdahalede bulunma hakkını kendinde görmesi meclislerin işlevsiz kalmasına, ayrıca rant ve yolsuzluk tartışmalarına yol açmıştır.

15 yıllık belediye deneyiminde kadın

belediyeciliği de önemli bir aşama kaydetmiştir. Fakat kadın bakış açısıyla proje ve hizmet üretmede sağlanan gelişme demokratik katılım ve yönetim düzeyinde tam başarılamamış; erkek egemen zihniyetin ve devletin çizdiği sınırlar fazla aşılamamıştır. Buna rağmen önemli bir deneyim kazandırmış, kadın bakışıyla yürütülen çalışmaların paradigmaya hayatiyet kazandırmada daha sonuç alıcı olduğu açığa çıkmıştır.

Belediyelere verilen önemin il genel meclislerine verilmemesi bu dönem çalışmalarının temel yetmezliklerinden biri olmuştur. Resmi kuruluşlar olan il genel meclisleri yasal olarak valiliklerle birlikte çalışmanın zorluklarını yaşasa da köylere hizmet götürme görevi nedeniyle çok önemli alanlardır. Bu alanlarda valinin insafına kalan adaletsiz, eşitsiz, yanlı hizmet politikalarını aşma ve AKP'ye endeksli yerel politikaları deşifre etmede belli bir başarı sağlanmıştır. Fakat kendi yereliyle sınırlı kalma, hatta kendi kasaba ve köy civarını aşmama, il geneliyle ortaklaşmama gibi darlıklar nedeniyle bu alanda Konfederal birlik mantığı hâkim olmamış, diğer bileşenler de hak ettiği değer ve desteği sunmadığından sınırlı bir demokrasi gerçekleşmesi olarak kalmıştır.

Yerel yönetimlerin demokratik özerklikte nasıl bir yerinin olduğu neredeyse hiç tartışılmamış veya yüzeysel bir yaklaşımla ele alınmıştır. Oysa işin püf noktası da burasıdır. Belediyeler demokratik Konfederal anlayış ve ilişki sistematiğinin dışında kalmıştır. Belediyeler etrafında geliştirilen küçük çaplı bazı kooperatif, yardım kuruluşu gibi denemeler de kapitalizmi aşma gücünde olmamıştır. Kent planlamalarıyla ilgilenilirken toplumsal düşünüş geri planda kalmıştır. M.Bookchin'in ifade ettiği gibi "*kent plancısı sorunları çözer, ortadan kaldırmaz.*" Çünkü toplumsal dönüşümle ilgilenmez. Halkçı belediyecilik adına ise popülist yaklaşımlar aşılmamıştır. El yordamıyla, bilinçsizce ve sistemsizce yürütülen çalışmalarda rüşvet almamak, hırsızlık yapmamak nerdeyse temel ölçü haline gelmiş, gerisi düşünülmemiştir. Bu nedenlerle belediyeler devletçi sistemi besleyen bir konumun ötesine geçememişlerdir. 15 yıllık deneyimin özeti, demokrasiye gönülsüz katılım nedeniyle devletçi sistemin bekçiliğini yapmak konumuna düşüldüğüdür.

Devlet yasalarının getirdiği sınırlamalara rağmen yerel yönetimler komünal tarzda bir örgütlülüğe kavuşturulabilir. Halk meclislerine bağlanmayan, özgür yurttaşlık meclislerinde yer almayan, etrafı yüzlerce komün ve kooperatifle örülmeyen, doğrudan demokrasinin uygulanmadığı veya seçilen temsilcilerin halk meclislerinin kararlarını uygulamak dışında ek yetkilerinin olduğu, geri çekme ilkesinin işlemediği bir sistem devletçiliği doğurmaktan başka sonuç vermez.

Devlet yasalarının getirdiği sınırlamalara rağmen yerel yönetimler komünal tarzda bir örgütlülüğe kavuşturulabilir. Halk meclislerine bağlanmayan, özgür yurttaşlık meclislerinde yer almayan, etrafı yüzlerce komün ve kooperatifle örülmeyen, doğrudan demokrasinin uygulanmadığı veya seçilen temsilcilerin halk meclislerinin kararlarını uygulamak dışında ek yetkilerinin olduğu, geri çekme ilkesinin işlemediği bir sistem devletçiliği

doğurmaktan başka sonuç vermez.

Bu temelde yerel yönetimlerin yasallığa takılmadan özgür yurttaş meclisleri ve komisyonlarında yer alması, etraflarının komün ve kooperatiflerle örülmesi; belediye meclislerinin mahalle meclislerinin seçilmiş temsilcilerinden oluşturulması, tüm yetkilerin meclislere devredilmesi, son kararların halk meclislerinde verilmesi seçenekleri tartışılmalıdır. Önemli olan, sistemin halk meclisi mantığıyla kurulmasıdır.

İkinci Aşama: **Direniş Süreci**

"Varlığını Korumak-Özgürlüğünü Sağlamak"

Siyasi soykırım operasyonunun altında yatan gerçek neden Kürt sorununun siyasi çözümü için doğabilecek her türlü ihtimali ortadan kaldırmak, Türk-Kürt savaşını körüklemek, Kürt halkını ve Türkiye demokrasi güçlerini tasfiye etmektir. İlk günlerde 2009 Yerel seçimlerinde Kürt halkının başarısını hazmetmeyen AKP'nin tutumu olarak okunan bu tutuklamaların kapsamı ve süresi genişledikçe bunun gizli bir NATO-Gladio Konsepti olarak devreye konulduğundan kuşku kalmamıştır. Devletin her kademesine yuvalanmış olan Gülen Cemaati ile AKP Hükümetinin oluşturduğu ittifak kol kola bu siyasi tasfiyenin uygulama gücü olmuşlardır.

Siyasi soykırım operasyonlarına rağmen DTK öncülüğünde demokratik özerklik için zihinsel ve pratik çalışmalar yapılmış; fakat bir süre sonra inşa çalışmasını esas almak yerine devletin yönelimlerine siyasi bir cevap verme adına *"devletten kopuş"* mesajı verilmiştir. Bunun şekli de "*inşa mı ilan mı?"* tartışması yürütülerek adeta tüm özel savaş yönelimlerini üzerine çeken ilan etme kararıyla somutlaşmıştır. Üstelik Silvan olayına denk geldiği halde hazırlıklar ve zaman unsuru gözetilmeden ilan etme yoluna gidilmiştir. Öte yandan ilan etmenin zaten 2005 Newroz'unda demokratik konfederalizm adıyla, 2007 yılında ise demokratik özerklik adıyla gerçekleştirildiği göz önüne alındığında bir tutarsızlık olduğu görülmektedir. Diğer bir tutarsızlık ise ilanın hemen akabinde DTK adına yanlış yaptıklarını açıklamaları olmuştur. İlanın reddi anlamına gelen bu tutum düzeltici olmaktan ziyade bir zayıflık belirtisi olarak okunmuş ve bu durum hem psikolojik saldırılara hem de tutuklamalara vesile yapılmıştır. Bundan sonrası deyim yerindeyse el yordamıyla önünü görmeye çalışma, daha çok da dağılmayı önlemeye dönük bir kaba direnişçilik süreci olmuştur.

Her şeye rağmen Önder APO süreci "varlığını korumak, özgürlüğünü sağlamak" şeklinde adlandırarak özgürlüğü sağlayacak bir mücadele çizgisini geliştirmeye çalışmıştır. Bunun yolu da en başta sistem inşasını gerçekleştirmekten geçiyordu. Ortada kaba direnişi aşmayan bir pratik vardı. Başarılmayı bekleyen görevlerin tümü adeta gerillanın omuzlarına yüklenmiş, toplumsal inşa temelindeki direniş görevleri başarılmamıştı. Mücadelenin serhıldan ayağı rolünü oynamadığı için kaba direnişçilik bile yerini pasifizme terk etmiş oluyordu.

2011 yılı Türk devletinin ABD, İran ve KDP'nin de içinde olduğu bölgesel ve uluslar arası ittifaklarla imha saldırılarını gerçekleştirdiği, kimyasal silah dâhil her türlü tekniği kullandığı, Roboski köylülerini uçak bombardımanına tutmaya varıncaya dek hukuki, insani ve ahlaki ölçüleri sınırsız çiğnediği bir yıl olmuştur. 2012 yılına ise gerillanın başarılı direnişi damgasını vurmuş, Türk ordusu adım atamaz hale gelmiştir. Aynı zamanda Rojava'da halk devrimi gerçekleştirilmiştir.

Bu sürecin en yaman çelişkisi serhildan hareketinin öncülük sorunu yüzünden rolünü yeterince oynamaması olmuştur. Bu açığı zindanlarda başlatılan açlık grevi direnişleri kapatmaya çalışmış, fakat toplumsal hareket kendini devrimci bir niteliğe kavuşturmadığından zindan direnişini devralmakta da gecikmiş; açlık grevleri risk sınırının çok üstünde olan altmışlı günlere dek devam ettirilmiştir. Tüm bu gelişmeler toplumsal inşada ne kadar geri kalındığını gözler önüne sermiştir. Bu

aşamada açlık grevlerinin bitirilmesi için Önder APO devreye girmiş ve eylemler sonuçlandırılmış, bu da yeni bir diyalog sürecinin başlatılması için ön tartışmalara vesile olmuştur.

Güney Kürdistan'ın HDK'si Yaratılmalı ve Özgür Yurttaş Örgütlenmes**inde Israr Edilmelidir**

Rojhılat alanı ve Maxmur deneyimi ayrı bir yazının konusu olduğundan burada değerlendirmeyeceğiz. Güney Kürdistan'da yaşanan deneyim ise henüz yeni olmakla birlikte bu alanın temel sorunları ana hatlarıyla ortaya çıkmıştır. Güney Kürdistan'da hâkim milliyetçi çizgi karşısında toplumun kendini savunabileceği hiçbir örgütlülüğü bulunmazken sadece siyasi parti çalışmalarıyla sonuç almak mümkün değildir. Bu anlamda Özgür Yurttaş Hareketinin geliştirilmesi alternatif toplumsal örgütlenme için önemli bir başlangıç olmuştur.

Özgür Yurttaş çalışmasının demokratik ulus inşasında esas bir çalışma olarak ele alınmak yerine daha çok pratik ihtiyaçların dayatmasıyla gündemleştirilmesi ilk başta gelen hatalı yaklaşım olmuştur. Kuzey'deki *"siyasal devrim mi toplumsal devrim mi?"* tartışması Güney Kürdistan'da *"toplumun siyasete ilgisi yoktur, siyasal çalışmayla toplumu örgütleyemeyiz"* şeklinde gündemleşmiştir. Toplumsal ile siyasal olanı birbirinin karşıtıymış gibi ele alan bu tartışmalarda toplumun zaten ahlaki-politik bir karakterde olduğu göz ardı edilmiştir. Öte yandan neredeyse her ailenin ve her bireyin ister aşiret bağı isterse ekonomik ve siyasal bağ temelinde olsun bir Partinin tarafı olduğu ya da Partilerin yarattığı hayal kırıklıklarıyla tepkiyle dolu olduğu Güney'de halk gerçekliğini görüp görmemekten ziyade demokratik ulus perspektifi yeterince anlaşılmadığından uygulaması da çok zayıf olmuştur.

Bu yüzden Parti örgütlenmesi de zayıf kalmış, klasik particilik aşılamamıştır. Fakat öte yandan özgür yurttaş çalışmasına da çoğunlukla bir siyasi parti mantığıyla yaklaşılmış, darlıklar aşılmamış, hatta yer yer Güney halkına inançsız yaklaşımlar kendini göstermiş, halkın düşüncesine başvurmama ve halkın eleştirilerine kapalılık kendini göstermiştir. Ne parti çalışması klasik olmayı aşmış ne de özgür yurttaş kimliği netleşmiştir.

Durum böyle olunca parti ve özgür yurttaş çalışması bir birine karışmış, bir kimlik oluşturma sorunu yaşanmıştır. Kültürel, sosyal, dinsel birçok çalışma alanı bulunmasına rağmen toplumsal bağların zayıflığı nedeniyle bu alanlarda da istenen gelişme sağlanamamıştır. Oysa sivil toplum örgütlenmesi için bu alanda belli olanaklar bulunmaktadır. İhtiyaca göre işlevsel kılınarak sivil toplum alanında gelişme yaratmak zor değildir. Önemli olan işlevsel olmaları ve oluşturacakları zeminin halk meclislerinin örgütlenmesi için değerlendirilmesidir. Kuzey'de olduğu gibi burada da kadronun benmerkezciliği aşılamamış veya '*kadro müdahaleciliği olmasın'* derken alanlar örgütsüz bırakılabilmiştir.

2012 yılında özgür yurttaş hareketi öncülüğünde Güney kentleri ve kasabalarında yerel meclis konferansları yapılmış, ardından genel konferansa gidilerek hamlesel bir çıkış gerçekleştirilmiştir. Fakat meclis kuruluşlarına üstten başlanarak Kuzey'in tekrarına düşülmüştür. Yine meclisler ya komisyonlarını kurmamış ya da kurulan komisyonlar işlevsiz kalmış; çözüm kapasitesi zayıf kalınca toplumun ilgi ve heyecanı sürekli kılınmamıştır. Meclisler bir aşamadan sonra yasal statüye kavuşunca sivil toplum kuruluşu görünümüne bürünmüştür. Aynı düzeyde olmasa da Kuzey kentlerinde, mahallelerinde de özgür yurttaş meclisleri dernek formatıyla belli bir yasallık taşımaktadır. Önemli olan "sivil toplumcu" yani doğrudan geniş halk kitlelerinin örgütlenmesine dayanmayan, kurumculuğu aşmayan anlayışa düşmeden çalışmaların sürdürülmesidir.

Öte yandan Türkiye'deki HDK benzeri daha esnek örgütlenme tarzlarıyla milliyetçi, ulus-devletçi sistem karşısında büyük bir demokrasi gücü oluşturulabi-

lir. Bunun da temel dayanağı halk meclisleri olacaktır. Bu anlamda demokratik uluslaşma perspektifiyle özgür yurttaş çalışmasında veya öz itibariyle halk meclislerinin örgütlendirilmesinde ısrarlı olmak gerekir. İsim ve biçimler farklı da olsa sonuç almak için toplumun farklı kesimlerini demokratik ulus ve özgür yurttaşlık bilinciyle bir araya getirmekten vazgeçilemez.

Rojava Devrimi Demokratik Uluslaşmanın Önünü Açmıştır

Rojava Kürdistan'ında devlet müdahaleciliğini ortadan kaldıran, toplumsal sistemi tamamen devlet dışında örmeye imkân sunan fırsatlar yaratılmıştır. Fakat Temmuz devriminden sonra komün ve meclis inşalarına başlansa da alan özgünlüklerini gerekçe yaparak demokratik ulus perspektifini uygulanamaz bulan yaklaşımlar zorlayıcı olmuştur. Bunun esas nedeni paradigma ekseninde düşünmemek, Önder APO'nun son savunmasını özümsememiş olmaktır. Yürütülen tartışmalar neticesinde yaşanan savaşın zorluklarına rağmen komün ve meclis örgütlenmeleri geliştirilmeye başlanmıştır. Halk meclisleriyle birlikte sayısı 200 civarında olan belediyeler de demokratik komünal tarzda dönüşüme tabi tutulmaya başlanmıştır. Burada devletçi el koyma mantığıyla üstten dayatmacı, halk ve inanç kesimlerini dışlayan bir yaklaşıma düşülmemiş olması önemlidir. Ayrıca Rojava zemininde 20 yıldır çalışma yürüten ekoloji hareketlerine de alan açılmış, savaşın ortasında bir yerel yönetimler konferansı düzenlendiği gibi bir de ekoloji konferansı yapılması kararı alınmıştır.

Savaş ortamındayken toplumsal inşa pratiğine dünya genelinde pek rastlanmamıştır. Genellikle savaşlar ardından inşalar gündemleştirilmiştir. Fakat Rojava'da izlenen siyaset çizgisi demokratik uluslaşmayı esas aldığından savaş öncesi-sonrası gibi yaklaşımlardan ziyade toplumsal çalışmanın sürekliliği esasıyla toplumsal inşa gündemleştirilmiştir. Güvenliğin temelindeki en büyük güvence de demokratik toplumsal örgütlenmedir. Bu bilinçle Rojava halk devrimi komün ve meclislere dayanmıştır.

Siyasal meclis olarak "Desteya Bilind", toplumsal meclis olarak da "TEV-DEM" Rojava halkını en üst düzeyde temsil etmektedir. Ayrıca üç bölge temelinde halk meclisleri oluşturularak demokratik özerkliğin temeli döşenmiştir. Cizre, Kobani ve Afrin'den oluşan bölge halk meclislerinin kuruluşunda azınlık-çoğunluk, din, mezhep, dil, kültür farkı gözetilmemesi demokratik uluslaşma doğrultusunda atılmış en önemli adım ve yaklaşımdır. Aynı yaklaşımla en yerele varıncaya dek örgütlenildiğinde Ortadoğu kaosuna çare olabilecek yaklaşım bu şekilde pratik bir örneğe dönüşecektir.

Yerelin örgütlenmesi sabırla gerçekleştirilmelidir. Aksi halde üstte kalan genel ve bölge meclisleri kurucu rol oynamaktan ziyade toplumun tümünü yönetme arzusu süreklilik kazanarak iktidar alanı haline gelebilir. Bu riskleri ortadan kaldıracak olan yerel yönetimlerdir. Bu kapsamda belediyelerin halk meclislerine dönüşmesi, ilk etapta da bu alanlara bağlanması, mahalle meclislerinin ve komünlerin yaygınca örgütlenmesi ve eğitimin sürekliliştirilmesi önemlidir.

Rojava Kürdistan'ı siyasette temsil ettiği üçüncü çizgiyle, devlet yıkmaya-kurmaya dayanmayan toplumsal devrim anlayışıyla, toplumsal farklılıkların birliğini esas alan uluslaşma yaklaşımıyla, komün ve meclislere dayalı ekonomik ve sosyal yapılaşmasıyla Ortadoğu'da yeni bir örnektir. Bu anlamda Rojava deneyiminden diğer tüm Kürdistan parçalarının ve Ortadoğu'nun öğreneceği daha birçok ders olacaktır.

Üçüncü **Aşama: "Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa" süreci**

2013 Newroz bayramında Kürdistan halkı, 2005 ilanını aşacak şekilde yeni bir tarihsel sürecin ilanını bayram coşkusuyla karşılamıştır. Önder APO'nun Newroz bildirisiyle açıkladığı çatışmalı sürecin sonlandırılıp siyasal mücadele ve çözüm

sürecinin başlatılması yönündeki kararının ardından ateşkes ilan edilmiş ve gerillanın geri çekilmesi başlatılmıştır. Önder APO süreci "demokratik kurtuluş ve özgür yaşamı inşa süreci" olarak adlandırmıştır. Bu tanımla demokratik mücadelenin ve toplumsal inşa çalışmalarını stratejik düzeyde öne çıkarmıştır. Buna karşın hiçbir adım atmayan devleti çözüme getirmeye dönük toplumsal bir baskı oluşturma ve kendi sistemini örme hususunda hamlesel düzeyde gerekli bir duyarlılık gösterileceğine ilk başlarda rehavete girilmiş; adeta izleyici konumuna düşülmüştür. "*Bekle gör*" yaklaşımı AKP hükümetinin çözümsüzlük ve oyalama yönündeki politikalarına cesaret vermiştir.

2013 yılı hiçbir yılla kıyaslanamayacak kadar inşa çalışmaları açısından büyük avantajlarla dolu bir yıl olmuştur. Önder APO'nun geliştirdiği diyalog süreci ve ateşkes ortamının yarattığı olumlu hava bile yeterince değerlendirilememiştir. Bekle gör yaklaşımı, toplumsal inşayı da vasat hale getirmiştir. Yıla damgasını vuran diğer gelişme ise Hareketin gerçekleştirdiği kongreler olmuştur. Aynı yıla sığdırılan Kongre Gel ve PKK kongreleri ile HPG ve YJA konferansları sürecin, inşa çalışmalarının ve kadro sorununun kapsamlı değerlendirmeleriyle başarıyla gerçekleşmiştir.

Kongrelerin mahkum ettiği en temel yaklaşım toplumsal inşanın yeni paradigma temelinde ele alınmaması, bunun zihniyetine girilmemesi ve kadro duruşunun halk meclisleri karşısında demokratik bir duruş olmamasıdır. Bu konuda yapılan değerlendirmeler demokratik dönüşümün tam sonuca götürülmediğinin göstergesi olmuştur.

Gelinen aşamada tam başarıya gidememenin sebebini Önder APO *dogmatizm ve tutuculuk* olarak açıklamıştır. Demokratik dönüşümü kesinlikli kılacak zihniyete, yaratıcılığa ve esnekliğe kavuşmayınca toplumsal inşa pratiğimiz, özellikle inşanın omurgasını oluşturan komün ve meclis pratiğimiz darlığı, yüzeyselliği ve tekrarı aşmamıştır.

Aşamalar şeklinde ifade ettiğimiz kronolojiden de görüleceği gibi Kürdistan'da bir bütün olarak komün ve meclis çalışmalarını değerlendirdiğimizde en temel sorun olarak devletçi-iktidarcı zihniyetin etkileri ve buna göre şekillenmiş örgütsel yapılanma ve kadro gerçekliğiyle karşılaşmaktayız. Bu anlamda yaşanan sorunları üç ana başlık altında değerlendirebiliriz.

1-Zihniyet Sorunu
2-Sistem ve Yapılanma Sorunu
3-Kadro Sorunu

Komün ve meclislerin inşa edilmesinde zihniyet sorununun özünü "Devlete dayalı ulusçuluk anlayışı" oluşturmaktadır.

1-Zihniyet Sorunu:

Komün ve meclislerin inşa edilmesinde zihniyet sorununun özünü "*Devlete dayalı ulusçuluk anlayışı*" oluşturmaktadır. Kendini sürekli olarak inanç, kararlılık, bağlılık düzeyinde sorgulayan kadro, zihniyeti sorun yapmadan kör bir pratiğe dalmış ve esas sorunu gözden kaçırmıştır. Zihniyet çalışması için belli düzeyde akademi çalışmaları başlatılmış olsa bile, akademiler yaygınlık ve süreklilik kazanmamış; kadro ve halk eğitimi adeta ikinci planda bir iş olarak görülmüştür.

Devletçi zihniyet ve kapitalist moderniteye dayalı yaşam tarzını çözümlemeden, onun taklidinden öteye gidilemeyeceği açıktır. Toplumun ahlaki-politik özünü çürüten, yaşamı maddiyatçılığa indirgeyen, hakikatleri perdelemekten başka işlevi olmayan bilgi yapılanmaları ve yaşam tarzları liberalizmin etkisini taşıyan çalışmalarla aşılamaz.

Devletçi Zihniyet İflas Etmiştir

Liberalizmin etkilemesinin sonucunda devletçiliği aşmak konusu, temel gündem yapılmamıştır. Bunun Kürdistan'daki karşılığı sömürgeciliği ve devletçi sistemi kanıksamaktır. Yani sömürgecilik veya devletçi-milliyetçi sistem altında da yaşanabileceği gibi çarpık bir sonuca ulaşılmıştır. Sömürgeciliğin ve devletçiliğin zihinlerde yer etmesi, kanıksanması soykırım rejiminin asıl hedefidir. 40 yıl önce sömürgeciliğe zihinlerde vurulan darbeye rağmen bugün demokratik dönüşüm temelinde alternatif sistem örülmediğinden kanıksama gibi tehlikeli bir konuma gelinmiştir. Bu zihniyet iflas etmiş bir zihniyettir ve sadece halka zarar verir.

Zihniyette değişimin kökleşmemesinin ikinci sonucu ise halktan kopmadır. Zihinlerde yer etmiş olan devletçi gelenek toplumun üstten yönetilmek istenmesi gibi bir sonuç doğurmakta ve halka yabancılaşma kaçınılmaz olmaktadır. Pratikte yaşanan gelişmeler bunu doğrulamıştır. Böylelikle halk iradesine dayalı çare olma arayışı yerine devletten, örgütten, kadrodan bekleyen anlayış öne çıkmıştır.

Yapmak İçin İnanç Şarttır

Zihniyet sorununun bir yönünü devletçi bilinç ve ondan edinilen alışkanlıklar oluştururken bir yönünü de inançta yaşanan kırılmalar ve iddiasızlıklar oluşturmaktadır. Dönüşüme yetkince cevap verilmeyince pratik gelişmemekte ve kurulmak istenen sisteme inançsız yaklaşılmaktadır. İnsan inanmadığını yapamaz. Yapılmayan, yerine getirilmeyen görevler karşısında sürekli başkasını suçlamaktan tutalım tam bir barış ortamı olmadan bu sistemin geliştirilemeyeceğini iddia etmeye kadar iddia ve inançtan düşüş anlamına gelen savunma mekanizmaları devreye konulmaktadır.

Zihniyette dönüşüm yaratmak yerine sadece örgütsel sistem sorunu üzerine yoğunlaşan ve yapısal değişimlerle sonuca gitmeye çalışan ya da sadece kadro değişiklikleriyle konuyu ele alan yaklaşımlar da yeterince denenmiştir. Ne örgütsel model, ne de kişilerin değişmesi sonucu değiştirebilmiştir. Zihniyette değişim sağlayıp diğer alanlarda yenilikler yapmamak da aynı şekilde kısır döngüye yol açar. Zihniyet ve yapılanma birlikte ele alınarak çözüm üretilebilir.

2-Sistem ve Yapılanma Sorunu:

Komün, meclis, akademi, kooperatif pratiklerini geliştirmek bütünlüklü bir sistem oluşturmakla mümkündür; bu mekanizmalardan birinin olmadığı koşullarda sistemin kurulduğundan bahsedilemez. Eski bilgiyle ve eski örgütlenme tarzıyla yeni hedeflere ulaşılamaz. Yeni zihniyet ve paradigmanın hayat bulması için de uygun formların oluşması zorunludur. İktidar mantığıyla demokratik kurumlaşmalar geliştirilemez. Demokratik olmayan kurumlaşmalar ise özgürlüğü değil egemenliği üretir.

Demokratik kurumlaşmanın özü halk iradesini esas almasıdır. Halk iradesinin üstüne çıkan bürokratizme ve otoriter hiyerarşiye yol veren her türlü yapılanma oldukça dikeydir ve anti demokratiktir. Bu tarz örgütlenmede birlik sağlanamaz; iktidarcılık, rekabet, parçalılık, dağınıklık hâkim olur. Oysa Önder APO piramidi tersine çevirdiğini belirtmişti, yani siyaset üstten değil tabandan belirlenecekti, buna göre toplumsal örgütlenme de üstten değil tabandan gerçekleştirilecekti. Burada eski zihniyet kendisini dayatmış; toplum hiyerarşiden arındırılmamıştır.

21. Yüzyıl Paradigmasına Marjinallik Dayatılamaz

Farklılıkların birliği temelinde demokratik ve özgür bir sistem kurmak yerine herkesi aynı kalıba sokan veya farklılıkları dışlayan yaklaşım da birçok çalışma alanını daraltmış, marjinal hale getirmiştir. Emekçiler, köylüler, esnaflar, sanatçılar, farklı inançlar, etnisiteler, kültürler, kadın ve gençlik, özcesi tüm toplumsal kesimler komün ve meclisler etrafında örgütlenebilecekken kendine yakınlığı esas alan çok ince bir egemenlikçi tarz nedeniyle topluma marjinallik dayatılmıştır. Örgütlenme tarzı da bu çerçevede geliştiğinden kendini ifade etmek isteyen birçok toplumsal kesim dışında kalmış, adeta

ötekileştirilmiştir. Bu pratiğin anlamı, demokratik uluslaşma perspektifini anlamamak, esas almamaktır.

Demokratik Olmayan Örgütlenmeye Kimse Hesapsız Çıkarsız Gelmez

Toplumun birçok kesimi örgütlenmeye yanaşmazken bir kesimi ise halkın kurumlarına menfaatçi temelde adeta kene gibi yapışmıştır. Bunun için kimseyi suçlamaya gerek yoktur; buna yol açan sistemi değiştirmek gereklidir. Her isteyen istediği gibi yaşayarak ve istediği gibi kendini dayatarak sistemin altını oyarken buna seyirci kalmak demokrasinin ölümüdür. Demokrasi halkın çıkarını esas alır; bireylerin kendini halkın üstünde tutabileceği bir sistemin adı da demokrasi olmaz.

Bir yandan Kürdistan'da yeni elitler oluşmasına yol açılırken öte yandan halkın gerçek örgütlenme alanları daraltılmakta, savunmasız, güçsüz bırakılmaktadır. Benmerkezci, dar ve dikey örgütlenme mantığı aşılmadıkça halk meclisleri karşısında bir baskı gücü haline gelinmesi kaçınılmazdır. Komün ve meclislere üstten yaklaşıldığı için sınırlar çizilmekte, delegelerini kendilerinin belirlemesinin önüne geçilmekte, karar gücü haline gelmeleri engellenmektedir.

"Halk için demokrasi, birey için özgür yurttaşlık" prensibi işletildiğinde bu sorunlar aşılır.

Mevcut örgütlenme tarzında doğrudan demokrasinin sadece lafzından bahsedilebilir. Halk meclisinin, komününün üstünde bir güç yoktur; bu anlayışın içselleştirilmesi ve örgütlenme tarzının bu esasla değişime tabi tutulması kaçınılmazdır. İrade haline gelmeyen komün ve meclisler kendi içinde denetleme görevini de göremediğinden bu alanların kişisel menfaat temelinde kullanılmasının önüne geçilememektedir. Örneğin halk meclislerine bağlanmış ve kendi denetim sistemini kuran tek bir belediye komününden bahsedilemez. Çünkü sistemsel karmaşa söz konusudur ve kimse bu sistemsizlik içinde sorumluluk üstlenmemektedir. Denetlenebilirlik, şeffaflık, hesap sorulabilirlik yoktur. Kurumların birbirinin iç işlerine karışmasına varıncaya dek yaşanan yanlışlar büyük bir boşluğa sebebiyet vermekte ve boşluklar da devlet ve çıkar odaklarınca doldurulmaktadır.

Komün ve meclisler, topluma karşı geliştirilen "maddiyatçılık, çıkarcılık, gözü doymazlık, bencillik" gibi tüm para eksenli saldırılara karşı manevi-ahlaki yükseliş alanlarıdır. Fakat demokratik olabildiği ölçüde böyledir.

Komün ve meclisler, topluma karşı geliştirilen "maddiyatçılık, çıkarcılık, gözü doymazlık, bencillik" gibi tüm para eksenli saldırılara karşı manevi-ahlaki yükseliş alanlarıdır. Fakat demokratik olabildiği ölçüde böyledir. Egemenlik aklının ve ilişkilerinin girdiği bir komün veya meclis kolayca rantçılığın ve yozlaşmanın basamağı haline gelebilir. Sistem karmaşası bunun önünü açmaktadır.

Bu sistemsizliğin sorumlusu olan örgütsel yapılarımızın halk kurumlarında rantçı, menfaatçi odaklaşmaların oluşmasından yakınması hiçbir sorunu çözmez. Kendi elimizle kurduğumuz yanlış sistemi düzeltmek dışında bir seçenek yoktur.

Toplumsal Sorunlar Çığ Gibi Büyümüştür; Komün ve Meclisler Toprağa Kök Salmalıdır

Toplum kendi ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflerken devlet sürekli olarak toplumu kendine bağımlı hale getirmenin arayışı içinde olmuştur. Fakat toplumsal sorunlar

göz önüne getirildiğinde komün ve meclis pratiklerinin devlete muhtaç olmaktan çıkacak kadar ilerletilemediği açıktır. Üstelik devletin ve çıkar odaklarının toplumu çürütücü uygulamaları sınırsız düzeyde uygulanmaktadır. İşsizlik, hırsızlık, fuhuş ve uyuşturucu başta olmak üzere birçok yozlaştırıcı kurumlaşma yaygınca geliştirilmiş, akıllara durgunluk verecek kadar boyutlanmıştır. Dincilik, mezhepçilik adı altında geliştirilen uygulamalar ve kent yaşamından kaynaklı sorunlar da buna eklenince bu işin vardığı boyutlar on tane ülkeyi çökertecek kadar kapsamlı hale gelmiştir. Komün ve meclislerin ekonomik, sosyal, kültürel tedbirlerine bakıldığında ise bu sorunların % 1'ine bile yanıt oluşturabilecek düzeye gelinmediği görülmektedir. Durumun vahameti karşısında genel politik söylemler çözüm üretmekten çok uzak kalmaktadır. Halkın gündeminden uzaklaşıldıkça dar örgütsel sorunlar öne çıkmakta ve gündem sapmasına yol açmaktadır. Zihniyet, model, sistem tartışmaları yüzeysel geçilmiş, esası gözden kaçıran pratik tartışmalar gündemleşmiştir. Bu yüzden tekrar aşılmamıştır. İç sorunların tespiti önemlidir fakat sorun tespitinde de darlıklar yaşanmıştır. Günümüzde kapitalizmden ve devletten kaynaklı sorunları tespit etmek o kadar zor değildir. Önemli olan radikal demokrasiyi uygulayacak olan hareketlerin iç sorunlarını doğru tespit edebilmektir. Gelişmeyi yaratacak olan duruş budur.

Sistem doğru uygulanmayınca karşıt propagandalara da malzeme sunulmuş; kasıtlı olarak, komün ve meclislerin toplum üzerinde baskı kuracağı korkusu yayılmıştır. Toplum tüm savunma mekanizmalarından yoksun kılınmak istenmektedir. Buna karşı komün ve meclisler ne kadar demokratik muhtevaya kavuşturulursa o kadar da toplumsal savunmayı gerçekleştirecektir.

Mahalle meclisleri, köy komünleri, mesleki komünler, sanatçı komünleri, okul-öğrenci komünleri, inanç, kültür, kadın, gençlik, sağlık, fabrika ve iş yeri komünleri, sokak komünleri, apartman komünleri, ekonomi kooperatifleri, akademiler vb. yaygınca örgütlenip somut toplumsal çareler üretmek gerekiyor.

Sivil Toplumculuk Aşılmalıdır, Milyonlarca Halk Örgütlenmelidir

Komün ve meclisler devlet sistemi içerisindeki sivil toplum örgütlenmeleri değildir. Devletin dışında, sivil toplumculuğu aşan bir niteliktedir. Sivil toplum devlet ile geleneksel toplum arasında bir kademedir. Bizim sistemimiz ara kademeler oluşturmayı değil tüm toplumun örgütlenmesini esas alıyor. Dolayısıyla devlet dışı tüm toplumsal alanın halkın öz iradesiyle örgütlenmesi hedeflenmektedir.

Sivil toplum örgütlenmeleri gereklidir ve ihtiyaçlara göre işlevsel olacak tarzda ne kadar geliştirilirse yerindedir. Sorun halk meclislerini de aynı mantıkla ele alıp temsili demokrasiyi aşmamaktır. Burada değişmesi gereken sistem, devletçi mantıkla kurulmuş olan ve halk örgütlenmelerinin dışında, üstünde kalan ya da ara kademeler oluşturan örgütsel yapılanmadır.

Halkın öncülerinin konumlanma sorunu olamaz; alt-üst ilişkileri, ayrıcalıklı konumlar oluşturmadan halkın öz örgütlülükleri içinde, komün ve meclislerdeki her üye gibi yer almak sistemsel düzenlemenin ilk şartıdır. Nerede dikey, nerede yatay örgütlenmenin gerektiği netleştirilmeli, birbirine karıştırılmamalıdır. Bir örgütte hiyerarşinin olmasıyla toplumda hiyerarşinin olması aynı şey değildir. Toplumda hiyerarşiyi üreten her türlü anlayış ve yapılanma aşılmalıdır. Bunun yanında toplumsal sözleşme gereği her örgütlenmenin birbirine karşı bağlılığı ve sorumluluğu vardır. Hiçbir yapı diğerinin iç işleyişine, karar alma süreçlerine müdahalede bulunamaz fakat karşılıklı tamamlayıcılık ve denetleyicilik esastır. Bunlar zaten tanımlanmıştır. Tanım veya sözleşme dışı olan bir yapılanma varsa o da denetim ve sistem dışı kalan elit bürokratik yapı ile kadro örgütünün kendini her şeyin üstünde tutan toplumsal örgütlenme içinde tamamen dikey olan

konumudur. Düzeltmeye buralardan başlamak gerekir.

3-Kadro Sorunu:

Toplumun komün ve meclislerle örgütlenmesi binlerce kadroyu gerektirir. Damardaki kan işlevini gören kadro olmadan sistemin örülme şansı yoktur. Her alanda yeterli sayı ve nitelikte hazır kadro bulunamayacağına göre kadro politikasında da değişime gidilmesi, her alanın kendi kadrosunu yeterli düzeyde hazırlamasının esas alınması gerekir. Bunun için her komün ve meclis birer akademi rolünü oynamalıdır.

Kadronun nicel yetmezliği yanında bir de mevcut kadronun kendisinden kaynaklı sorunlar bulunmaktadır. Yaşanan pratiğe bakıldığında komün ve meclislerin en başta kadrodan kaynaklı sorunlara takıldığı belirtilebilir. Bu sorunların kapsamı çok geniş olmakla birlikte genelde üç ayrı kadro şekillenmesi sorun olarak gündemleşmiştir: Bunlar benmerkezci, liberal ve vasat kadro duruşlarıdır.

Benmerkezci, Liberal ve Vasat Kadro Dönemi Bitmiştir

Benmerkezci kadro duruşu, aşırı yetkicilikle her şeyi kendi ekseninde ele alması ve sekterliğiyle gündeme gelmiş, sürekli olarak kutuplaşma, guruplaşma, baskıcılık, kendini dayatma, popülizm, kariyerizm, her şeyi kendisiyle başlatıp kendisiyle bitirme gibi anlayışlarıyla demokratik sisteme iktidarcılık hastalığını bulaştırmıştır.

Liberal kadro duruşu, "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" anlayışının temsiliyle ideolojik, siyasal, örgütsel kaygılardan uzak, disiplinsiz, kendini yaşamaya dönük bir pratiğin sahibi olmuştur. Kadro ölçülerini muğlâklaştırmış, maddiyatçı arayışlara yönelmiş, düzen içi bir mücadele ve yaşam anlayışını dayatarak halk içinde kadronun saygınlığını ve güvenini zedelemiştir.

Vasat kadro anlayışı ise kendi önüne konulan görevlerin dışında sorumluluk duymamış, mücadeleci, yaratıcı, insiyatifli, çözüm gücü olan kadro ölçülerini kendi şahsında dondurmuştur.

Ayrıca hesabına geldiğinde kadro olduğunu iddia eden ve bunu çıkarları doğrultusunda kullanan, hesabına gelmediğinde ise "kadro değilim" diyerek hesap vermekten kaçan, kadroluğu rant aracı gibi kullanmaya kalkan kişilikler ile örgütten koptuğu ve kadroluğu düştüğü halde kendini kadro gibi yansıtan, hak iddia eden ve maddi olanakları olan kurumlarda yöneticilik yapma arayışına giren kişilikler de salgın hastalık gibi toplumu sömürmeye çalışmışlardır. Bunun sebebi de ideolojik mücadele yürütmesi gereken öncü kadroların rolünü oynamamasıdır. Böylece muğlâklıklar normal hale gelmiştir.

Başarıyı Büyük Düşüncenin Kadrosu Yaratacaktır

Muğlâk, sıradan, yetkici düzeyde seyreden kadro profili "*yanılan ve yanıltan kadro*" olarak tanımlanmış mahkûm edilmiş, daha doğrusu kadro olarak kabul edilmemiş olmasına rağmen özellikle yoğun tutuklamalar ortamında kendini adeta vazgeçilmez kılma yaklaşımları görülmüştür. Bu derecede zayıflamış, ciddiyetsiz, disiplinsiz, ölçüsüz olan kadroyla sistem inşası gerçekleştirilemez. Önder APO'nun başlattığı yeni süreci kendi keyfi duruşuyla ve çizgiye gelmeyen özellikleriyle karşılayan kadro aşılmak durumundadır.

Küresel kapitalizmin ve sömürgeci devlet saldırılarının karşısında demokratik uluslaşmayı örgütlemek dışında bir seçenek yoktur. Demokratik ulus kadrosu olmayı başaramayan aşılacaktır. Demokratik ulus kadrosu olmak milyonlarca halkı radikal demokrasinin hayat bulacağı kurumlarda örgütlemek demektir. Dolayısıyla dar kadro yaklaşımları aşılarak halkın kendi içinden kadrolarının çıkarılması esas alınmak zorundadır.

Önder APO süreci "*büyük düşünceyi örgütleme süreci*" olarak tanımlamış ve "*ne eskisi gibi savaşacağız ne de eskisi gibi yaşayacağız*" diyerek sürecin keskin karakterini ortaya koymuştur. Düşünce gücünü, zihniyetini, yaşamını ve anlayışını demok-

ratik ulus ölçülerinde dönüşüme uğratmayan kadro dönemi bitmiştir. Dönem büyük düşünce kadrosunun dönemidir ve başarıyı yaratacak olan da budur.

Sonuç:
Komün ve Meclisler Devrimi İçin:

Yeni sürecin tüm parametreleri toplumsal inşanın temel stratejik çalışma olarak ele alındığını ve başarının buradan geçtiğini göstermektedir. Bu da demokratik siyasetin zaferi anlamına gelmektedir.

Komün ve meclis çalışmalarından daha demokratikleştirici başka bir çalışma yoktur; hem kişiliği ve zihniyeti hem de siyaseti demokratikleştirmede en önde gelmektedir. Devletçi-iktidarcı zihniyet siyasetin elit bir kesimin elinde toplanmasına yol açıp her türden sömürü, rant, kutuplaşma ve kirlenmişliğe kapıyı aralar. Daha da önemlisi toplumu siyasi iradeden yoksun bırakarak ahlaki çürüme, sürekli kriz ve çatışma halini doğurur. Kapitalizmin ve devletçi sistemin bundan başka vereceği bir şey yoktur. O halde demokratik ulus inşası için zorunlu olan komün ve meclis çalışmaları demokratik bir içerikle yeniden ele alınmak ve bu görev mutlaka başarılmak zorundadır.

Bugüne kadarki deneyimler ve mücadele birikimleri demokratik kurtuluşu ve özgür yaşamı sağlamaya muazzam olanak sunmaktadır. Bunun için yapılması gerekenler özetlenirse:

1-Demokratik ulus perspektifinin doğru kavranması için tüm alanlarda eğitim seferberliğinin başlatılması,

2-Demokratik ulusun tüm boyutlarının birlikte ele alınması ve birlikte örgütlenmesi,

3-Merkeziyetçilik ve parçalılığın aşılarak konfederal örgütlenmenin geliştirilmesi, hiçbir yapılanmanın sistem dışında bırakılmaması,

4-Köylerde komün ve kooperatif çalışmalarının ilk sıraya alınması; yerelden genele doğru örgütlenme tarzının oturtulması,

5-Halk meclislerinin ve tüm kurumların öz yeterlilik temelinde karar gücüne kavuşturulması,

6-Sivil toplum ve sendikal örgütlenmelerin demokratik dönüşüme tabi tutulması ve Konfederal ilişki sistematiğine göre birbirleriyle bağının kurulması,

7-Orta sınıf, bürokrasi ve elit kesimleri üreten siyaset tarzına son verilmesi. Parlamenter sisteme girilebilen alanlarda milletvekilliğinin, devletle olan demokratik özerklik hukukunun oluşturulması için değerlendirilmesi yanında bu konumun rolünün ve öneminin abartılmaması; demokratik halk meclislerine bağlanmayan siyasi partilerin klasik particiliği aşamayacağı gerçeğinden hareketle partilerde demokratik dönüşümün gündemleştirilmesi; aksi halde toplumsal bir rolünün olmadığının kavratılması.

8-Yerel yönetimlerin, halk meclislerince yönetilen komün birimleri haline dönüştürülerek sistemimizin odağına alınması, demokratik özerkliğin inşasındaki belirleyici rolünün tanımlanması, radikal demokrasi uygulamasının önde gelen vazgeçilmez alanları sayılması,

9-Komün Birliklerinden başlayarak her birimin bir birliğe bağlı olmasının zorunlu hale getirilmesi; halk meclislerini konfedere hale getirecek demokratik özerk bölge meclislerinin oluşturulması,

10-Genel koordinasyon rolünün inşa temelinde yeniden tanımlanması; dikey ve yatay örgütlenme alanlarının ayrıştırılması şeklinde belirtilebilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

-Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü (A. Öcalan)

-Ekolojik Bir Topluma Doğru (Murray Bookchin)

TOPLUMSAL İNŞADA KOMÜNARCILIK 21. YÜZYIL DEVRİMCİLİĞİDİR

"Toplumsal gerçeklikler inşa edilmiş gerçekliklerdir". Bu temel ilkeden toplumsal tarihe baktığımızda toplumun önemli tarihsel süreçlerinde ortaya çıkmış belirleyici olmuş kimi örgütleme, idari ve yönetimsel biçimler altında şekillendirildiğini başka bir ifade ile form kazandırılarak var edildiğini görürüz. Bu temel toplumsal inşa ilkesini toplumsal var oluşa yol açmış komünalik, ekolojiklik, demokratiklik gibi diğer ilkelerin öz ve biçimlerine yakın tarzda ele alanlar başarılı olmuşlar, toplumsal değişimlere yol açmışlardır. Toplumsallık insanlığın var olma biçimidir. Bu biçim kendi içinde sürekli değişip dönüşmektedir. Toplumsallığın bir canlı organizma gibi sürekli değişmesi ve dönüşmesi ona hareket kazandırmaktadır. Bu hareket ise toplumda kültür veya kurumlar da diyebileceğimiz maddi ve manevi yaratımların hep inşa edilmesini ortaya çıkarmıştır. Özcesi toplumsal değişim ve dönüşüm dediğimiz olgu toplumsal inşaların ifadesidir. Bu ilke gereği insan bireyi de toplumuyla sürekli bir değişimi yaşamaktadır.

Toplumsal İnşa Toplumu Sıfırdan Yeniden Yaratmak Değildir

Toplumsal inşa daha çok, toplumsal sorunlar baş gösterdiğinde, eski yapılardan kurtulmanın temel bir ihtiyaç olarak kendisini dayattığı zamanlarda hissedilir. Hatta zorunlu hale gelir. Tam da böylesi zamanlarda neyi nasıl değiştirmek gerekir konusu en önemli sorun olur. Bu tür zamanlarda ihtiyaçtan kaynaklı topluma "reçete" sunanlar çoğalacağı için bu "reçeteler" içinden doğru olanını seçmek hayati olmaktadır. Birden çok veri ile gösterilebileceğimiz gibi günümüzde de bir toplumsal krizin ötesinde toplumsal kaos içinde olunduğu bilinmektedir. Bunun anlamı günümüzde de esaslı bir toplumsal inşaya ihtiyaç duyulduğudur. Bunun için günümüzde de neyi nasıl aşmamız gerektiği konusu toplumsal sorunların çözümü ile ilgilenen hemen herkesin birinci gündemidir.

Toplumsal inşada önemli olan bir diğer konu da sorun olan temel yapıyı ya da yapıları doğru tespit etmektir. PKK olarak Önderliğimizin tarih ve toplum analizlerinden öğrendiklerimiz sorunlu olan yapının iktidar kültürü ve bu kültürün ürünleri olan ve sürekli kendisini değişik kılıflar altında sunan kurumlar olduğudur. Toplumsal tarih içinde ortaya çıkmış, büyük amaçlar uğruna bedel ödemiş mücadelelerin sonuçlarını da göz önünde bulundurduğumuzda bunu daha iyi bilince çıkarıyoruz. Bunun için iktidar kül-

türünün somutlaşıp yapılara dönüştüğü adına merkezi uygarlık dediğimiz özünde maddi olan toplumsal biçimi tanıyarak işe koyulmanın en sağlam başlangıç olacağını da yine Önderlik belirtmektedir. İlk adımın böyle atılmasının ne kadar önemli olduğunu PKK pratiğinde de ispatlanmıştır. Dolayısıyla günümüz toplumunun yaşadığı kaostan kurtulması için gerekli olan yeni inşanın somut adımları, merkezi uygarlık gerçeği iyi tanındıkça daha çarpıcı bir şekilde ortaya çıkmaya başlayacaktır.

Toplumsallık her şeyden önce akıl yaratarak gerçekleşmiştir. Bu da her toplumsal inşanın beraberinde zihinsel bir inşa sürecine yol açtığı anlamına gelir. Yani her toplumsal inşa aynı zamanda bir akıl yaratmış, o akıl da toplumsal inşada rol almıştır. Merkezi uygarlık dönemi de bir akla dayanmaktadır. Toplumsal akıl en bariz olarak ideolojik kimliklerde izlenir. Buradan bakınca merkezi uygarlığın çok güçlü bir ideoloji kimlik ve bu kimlik etrafında da sayısız yapıyı kendince inşa ettiğini rahatlıkla görebiliriz. Günlük yaşam alışkanlıklarından, yaşamın basit ihtiyaçlarının karşılanmasına, normal düşünüş tarzından bilimsel, sanatsal yaratımlara ve siyasal kararların alınacağı kurumlara kadar olan yaşam örgüsüne yeni eklemeler ve biçimler vermiştir. Kısacası merkezi uygarlığın kendisini var eden aklı, kendi kurumlarında kendi ideolojisiyle somutlaşmış toplumsal yapı ve kimlik kazanmıştır. Buna karşı yeni bir inşadan bahsediyorsak bunun anlamı sistemin ideolojik kimliğini iyi tanımak ve ona karşı olan ideoloji ile somut kurumlar yaratarak toplumsal yeniden inşayı başarmaktır. Bunun da yolu yeni toplumsal yaşamı nerede ve nasıl yaratacağımızı doğru tespit edip oradan işe koyulmaktan geçer.

Kuşkusuz ki toplumsal inşa derken toplumu sıfırdan yeniden yaratmaktan bahsetmiyoruz. Toplumsallık bir var olma tarzı olarak zaten gerçekleşmiştir. Toplumsal İnşa; toplumun sorunlardan kurtulmak için özünün aktığı mecraya girmesi demektir. İnşacılar bu mecraya girmedikçe niyet ve istemleri ne kadar doğru ve iyi olursa olsun sonuç alamazlar. Böylece toplumsal sorunlar ne kadar derin olursa olsun onlara çözüm bulmak da mümkün olamaz. Bu, tarihten alabileceğimiz en önemli toplumsal derstir. Uygarlık denilen devletçi mekanizma, toplumun toplumsallığını dağıtarak kendisini inşa etmiştir. Dolayısıyla günümüzdeki inşa, topluma onun toplumsallığını yeniden kazandıracak organizasyonları geliştirmeyi şart koşar. Bunun içindir ki Önderlik günümüz sorunlarını aşmak için işe komünleri örgütlemekten başlamak gerektiğini belirmiştir. Komün, merkezi uygarlık ideolojisinin yarattığı toplumsal hastalıklardan köklü kurtuluşu gerçekleştirecek reçetedir. Komün mevcut toplumsal sorunların çözümünü sağlayacak en köklü yani radikal ve devrimci birimdir. Bunun için günümüz devrimciliği komünleri örgütleyerek geliştiren komünarcılıktır.

Komün Örgütleyememenin Kaynağında İdeolojik Sorunlar Vardır

Bilindiği gibi parti olarak Önderliğin Demokratik, Ekolojik Ve Kadın özgürlükçü toplum paradigmasıyla, yeni bir toplumsal inşa için komünlere dayalı bir toplumsal biçimi geliştirmeyi hep tartışmaktayız. Bu konuda özellikle 2005'den sonra sistem kurmaya dönük daha yoğun bir tartışma sürecine girdiğimiz bilinmektedir. Ancak ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında siyasal olarak KCK biçiminde formüle edilmiş olan toplumsal sistemimizin temelinde olması gereken komünlerin yeterince inşa edilememiş olduğunu görürüz. Birçok yerde adı komün olan ancak tanımlandığı işlevsellikte olmayan, olsa bile bir tarafından aksayan yapılara dayandırılmıştır. Bu sonuçlar en başta da yukarıda giriş mahiyetinde ortaya koymaya çalıştığımız temel noktalarda yetmezliklerin olduğunu göstermektedir. Alanlardaki pratiklere bakıldığında komün örgütlemeye dönük yaratıcı yol ve yöntemlere başvurulmadığını, birçok yerde komün örgütlemenin gerektiği kadar gündem dahi yapılmadığını göre-

bilmekteyiz. Bundan çıkan sonuç kadrolarımızda toplumsal inşaların dayandığı ideolojik derinliğin henüz olması gerektiği kadar içselleşmediğidir.

Komünleri örgütleyememedeki temel sorunlarımız ideolojiktir. Önderlik paradigmasının yaşamsallaştırılması için komünler pratiğinde ortaya çıkmış sonuçları daha yakından ele aldığımızda yeni bir toplumsal inşa noktasında yaşadığımız ideolojik sorunlar daha net ortaya çıkmaktadır. Bunun için şimdiye kadar özellikle imkânların olduğu belli başlı alanlarda "neden yeterince komünleşme ortaya çıkarılmadı?" sorusunu daha rahat cevaplayabiliriz.

Komünler örgütleme pratiğimizde başta kuzey Kürdistan olmak üzere, yine Avrupa ve Maxmur mülteci kampında yaşananlar irdelenerek somut bazı sonuçlara gidilebilir. Benzer durum Rojava'daki son iki yıllık pratik ele alınarak da değerlendirilebilir. Bu sonuçlardan alınacak dersler temelinde de yeni adımlar atılabilir.

Önderlik "21.yy devrimciliği yeni sosyal bilimciliktir" dedi. Bunun en sade anlamı her devrimcinin bir sosyolog olması gerekliliğidir. Toplumu maddi ve manevi yanları ile iyi tanımak çağ devrimciliğinin özelliklerindendir. Çağımız toplumsal inşayı demokratik modernite kültürü ile yeniden dayattığı için mümkün olan en ince ayrıntısına kadar toplumu tanımayı gerekli kılmaktadır. Bu özelliklere sahip olmak, günümüz toplumsal kaosundan kaynaklı bir gerekliliktir. Bir devrimci için gereken bu özelliklere sahip olunmadan, toplumsal sorunları aşıp inşa işini başarıyla yerine getirmenin istediği incelikte analizler yapılamaz. Doğru analiz olmadan da topluma doğru öncülük yapılamayacağı bilinmektedir.

Toplumsal Zihniyeti Oluşturacak Olan Başlıca Alan Eğitim Alanıdır

Doğru analiz her şeyden önce sistemin "bilme sınırlarını" aşmak için gereklidir. Zaten devrimcilik de bu sınırların aşıldığı yerden başlar. Çünkü herhangi bir dönemde yaşamıyoruz. Her açıdan toplumsal yaşamın allak bullak edildiği kapitalist modernite dönemini yaşamaktayız. Merkezi uygarlığın toplumun zihniyetini ve vicdanını bozduğunu, insana asla layık olamayacak bir kültürü yaşamda normalleştirdiğini, hemen her gün yeni örneklerine tanık olarak görüyoruz. Bu saldırıların bir kesimce normalleşmiş gibi algılanması en başta da toplumsal dağılmanın vardığı boyutları göstermektedir. Toplumsal dağılma demek toplumsal ahlakın zayıflaması bazı alanlarda ise hiç kalmaması demektir. Bu da kendisiyle beraber başlıca ahlak kurumları olan eş, dost, arkadaşlık, akrabalık, komşuluk gibi yapıları ve dayanışma, paylaşma, sahiplenme, sorumluluk duyma gibi toplumsal zihni dağıtmak demektir. Bu durum aynı zamanda toplumsal zihniyetin ve vicdanın dumura uğratılmasıdır. Bunun içindir ki yeni bir toplumsal inşa, toplumsal ahlak geliştirilirse anlamlı olacaktır. Önderlik paradigmasının ahlaki ve politik topluma dayanarak gelişmesinin de temelinde bu gerçekliğin yattığını gün geçtikçe daha iyi kavramaktayız.

Önderlik "21.yy devrimciliği yeni sosyal bilimciliktir" dedi. Bunun en sade anlamı her devrimcinin bir sosyolog olması gerekliliğidir.

Bu anlamda günümüz inşası yeni bir zihniyet yaratarak işe koyulmak durumundadır. Çünkü toplumsal her gelişme önce zihniyete kurulmuştur, kurulur. Sonra pratik adımlarla bu zihniyet maddi yapılara dönüşür. İşe bu açıdan yaklaştığımızda son on yıllık pratiklerimizin pek fazla bu gerçekliğe göre gelişmediğini rahatlıkla görebiliriz.

Aşılması gereken zihniyeti eleştirip yeni

bir toplumsal zihniyeti oluşturacak olan başlıca alan eğitim alanıdır. Ancak bizim özellikle eğitim alanında sıkça dile getirdiğimiz demokratik toplum, demokratik ulus gibi toplumsal biçimleri geliştirip kurumsallıkları ile işlevselleştirecek örgütlülüğümüz henüz oluşmuş değildir. Var olanlarsa çok yetersizdir. Önderliğin yıllardır bahsini ettiği sosyal bilimler akademilerini toplum içinde yaygınlaştıramadık. Önderlik ideolojisini ve felsefesini toplum içinde yayacak kurumları geliştirmediğimizin en bariz örneği akademileri örgütlememekte görülmektedir. Bu da komünlerin neden kurulamadığının başlıca sebebidir. Çünkü en başta olması gereken zihniyet kurumunu yeterince hayata geçirmemişken maddi bir toplumsal organ olan komünün diğer pratik alanlarından bahsetmek zor olacaktır.

Akademileşme ya da halk eğitimi alanında pratiklerimizde ortaya çıkmış olan sonuç, kadrolar olarak önemli oranda bilince çıkardığımız genel doğrularımızla toplumsal inşayı da başarabileceğimizi sanma yanılgısına düşmüş olduğumuzdur. Bu büyük bir yanılgıdır. Oysaki yeni zihniyeti kazandırmak için eğitim yoluyla topluma genel doğrularımızı nasıl vereceğimizi, en ince ayrıntılarına kadar tartışıp bir müfredata ulaştırmamız gerekirdi. Maalesef bunu henüz tam anlamıyla başarmış olmaktan uzağız. Kitle çalışmalarındaki kadrolar olarak en temel sorunumuz halkı yeni bir zihniyet temelinde yeterince eğitememememizdir. Bunu yapamayınca toplum, komün denildiğinde tam olarak neyin kast edildiğini bilmemekte, bununla nasıl bir toplumsal ilişkinin kast edildiğini anlamakta güçlük çekmektedir.

Eğitim ortamları tartışma ortamlarıdır. Halkın kendi sorunlarını en açık tartışacağı bu ortamlar yaratılmayınca, toplum bireyleri kendi iradesiyle sorunlarını da çözecek olanakları bulamamaktadır. Komün her şeyden önce toplumun ortak bir ruh ve dayanışma duygusunu kazanmasıdır. Bunun için ortak alanları eğitim ortamlarından başlatarak geliştirmek en doğrusuyken bu henüz tam olarak başarılmamıştır.

Kendi Sistemini İnşa Eden Değil Başkasından İsteyen…

Maxmur kampı gibi bir alanda dahi yıllardır verilen okul eğitimi ve halk eğitiminde bile bu gerçeklik neredeyse hiç gözetilmemiş eski alışkanlıklara, günlük propagandalara ve ezbere dayalı bir eğitim ve tartışma kültürü esas alınmıştır.

Kuzey Kürdistan'da birkaç ev ortamında dahi demokratik ulus inşası için anadilde eğitim şimdiye kadar pratikleştirilmemiştir. Bu iş için devlet okullarından istifa etmeye hazır bir grup eğitmen bile örgütlendirilememiştir. Komünleri örgütlendirememememizin temeline eğitimsizliği almadıkça doğru ve yeterli adımlar atılmayacaktır. Kuşkusuz ki toplumsal inşada teori ve pratik iç içedir. Toplumun eğitimini birinci derecede ele alırken önce oturup eğitim görüp sonra pratik yapalım denilmek istenmemektedir. Halk platformlarında yapılmak istenenin önce tartışılması ve kararlaştırılması ve hemen pratik adımların atılması kastettiğimiz temel noktadır.

Toplumu eğiten ve toplum içinde sosyal dayanışma duygularını geliştiren sanat ve spor gibi alanları da tam olarak devreye koyamadığımızdan, yeni toplumsal

Eğitim ortamları tartışma ortamlarıdır. Halkın kendi sorunlarını en açık tartışacağı bu ortamlar yaratılmayınca, toplum bireyleri kendi iradesiyle sorunlarını da çözecek olanakları bulamamaktadır

inşa için söylemlerimiz çoğu kez güncel gelişmelerin havasına göre duygusal ajitasyonlar sınırında kalmaktadır. Bunu yapamayınca da bireyleri sistemden tümüyle koparmak güçleşmektedir. Bu realite, halk içinde dil ve üslupta sürekli devletten isteme gerçekliğinin sürmesinin de belli başlı nedenlerindendir. Kendi sistemini kuran, inşa eden değil başkasından isteyen, yaratan değil hazıra konmak isteyen bir durum, bundan dolayı ortaya çıkmaktadır. Bu da en başata komün kurmaya öncülük eden kadroların pratiğinde yansımaktadır.

Komünde "Ben Yapıyorsam Herkes Yapsın" Darlığı Ve Bencilliği Yoktur.

Komünleşme önündeki diğer bir sorunsa zeminin olduğu yerlerdeki yanlış örgütleme biçimleridir. Bu konuda, toplumu demokratik komünal sisteme katmaktan anlaşılan şey herkesi adeta yirmi dört saat çalışma yürüten bir çalışan (eskinin cephe çalışanı ya da milisi gibi) olarak ele almak olarak anlaşılmaktadır. Oysaki komünler sisteminde az sayıdaki seçilmiş görevliler dışında bir memur gibi yirmi dört saat resmi örgüt işinde çalışmak yoktur. Zaten yaşam bir bütün örgütlendirildiği için herkesin "benim işim" dediği toplumsal işler olmaktadır. Aksi yaklaşım reel sosyalizmin bürokrasisidir. Kaba eşitlikçiliktir. "Ben yapıyorsam herkes yapsın" darlığı ve benciliğidir. Komünün oluşturulduğu alanda ortaya çıkan ihtiyaçlara göre herkesin tartışmalara ve kararlara katılması esastır. Bir kere karar alındıktan sonra seçilmişler bu kararları komün adına uygulamaktan sorumlu olurlar. Yirmi dört saat resmi dediğimiz meclis işlerinde çalışması gerekenler seçilmişlerdir. Yer yer bu bir birine karıştırılmaktadır. Durum bu olunca halkta yaşamın diğer maddi ihtiyaçlarını karşılamaya zaman kalmamakta, bu da halkın karar alma zeminlerine karşı soğuk davranmasına yol açmaktadır.

Kendini Merkeze Koyan, İşleri Kendinde Kilitleyen Ama Halka Yaptıran Kadro Gerçeği Kaybettirmektedir.

Bir komüne bağlı olmakla her hangi bir yürütücü kuruma veya birime bağlı olmak arasındaki fark henüz yeterince kavranmamıştır. Buna yol açan kadro tarzını irdelediğimizde komünü eski cephecilik, ERNK örgütleme modeli gibi anlayan kavrayışların henüz tümden etkisini kaybetmediğini görebiliyoruz. Bu tarz, toplumda bilinçlendirme yaratarak herkesin kendi işini kendisi yapar duruma getirmek yerine, kadronun kendisini merkeze koyup tüm işleri kendinde kilitleyip sonra da bu işleri halka yaptıran bir tablo ortaya çıkardığını pratikte örnekleri ile bolca görebilmekteyiz. Adeta kendisini bir toplumsal gurup yerine koyarak davranan, işveren gibi iş dağıtan ya da iş ortamlarında kendisini denetlemekle görevlendirilmiş biri gibi gören bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Durum bu olunca da bütün bir halkı örgütleyen değil, yanında birkaç halktan yerel kadro insanla yetinen bir yöneticilik gerçekliği ortaya çıkmaktadır.

Komüncü yerine idarecilik olan bu katılım ve öncülük biçimi, kadronun halkın hemen her konuda kapsını çaldığı biri haline getirmektedir. Sonuçta kadro olmayınca hiçbir işin yapılmadığı bir ortam yaratılmaktadır. Bu binlerce yıllık merkezi uygarlığın iktidar kültürü ile ortaya çıkmış devlet yönetme tarzıdır. Ve emir talimatla işlerin döndüğü idareciliktir. Bizde de hemen hemen buna benzer durumlar ya-

Bir komüne bağlı olmakla her hangi bir yürütücü kuruma veya birime bağlı olmak arasındaki fark henüz yeterince kavranmamıştır.

şanabilmektedir. Kendini merkez görme, her şeyi kendisine göre ele alma, etkiyle değil yetkiyle iş yapma komün örgütleme çalışmalarında böyle yansımaktadır. Bu katılım tarzı ile kadro farkında olmadan sürekli propagandasını yaptığı komünü kendi eliyle saf dışı etmektedir.

Seçilmiş Yürütme, Karar Alanların Emrinde Olduğuna Kendini İkna Etmelidir

Demokratik komünal sistemde öncünün temel işi halkın ortak karar alacağı ortamları yaratmaktır. Çok ters ve yanlış bir dayatma varsa çizgi mücadelesini en keskin biçimde veren, bu yoksa da ortama sadece yön vererek düzeltici rolünü oynamak doğru olandır. Mevcut pratiklerde ortaya çıkan sonuçlar yürütücülerle karar alıcılar arasındaki farkı yeterince ayrıştırmamıştır. Halen seçilmiş yürütme kendisini karar alanların emrinde olduğuna tümüyle ikna etmemiştir. Bu kadroların iktidar kültürü ile hareket etmelerinden kaynaklıdır. Dolayısıyla bu kadro tarzı ve katılım biçimi toplumsal işlerde kendilerine eşlik edecek, görevlerine ortak olacak, sorunların çözümünde öncüler olacak kadrolar eğitip örgütlendiremiyor. Bunun yerine talimat dinleyen astlar yaratılıyor. Kuşkusuz bu çok bilinçli yapılmıyor. Ancak yeni paradigmanın öngördüğü toplumsal inşa üzerinde yoğunlaşma az olunca niyetten de bağımsız ortaya çıkan pratik tablo ana hatlarıyla böyle bir sonuç ortaya çıkarıyor. Toplumu komünlere sevk etme önündeki bir diğer anlayış sorunu da budur.

Yeni toplumsal inşanın olmazsa olmazlarından biri de ekonomik alanın örgütlendirilmesidir. Daha doğru bir ifade ile toplumun ekonomik alanını da örgütlemektir. Ancak en zayıf bıraktığımız alanda bu oluyor. Ekonomi maddi yaşam gereksinimlerini karşılama faaliyetidir. Her alanda komünleşmeye adım atıldığında karşılaşılan ilk ciddi engel ekonomik sorunlar oluyor. Aşmak için üzerinde en az yoğunlaşılan alan da maalesef ekonomik alan olmaktadır. Ekonomiyi demokratik toplum felsefesi ile örgütlemeden komünal ekonomi gelişemez. Bu da olmayınca açlık ve yoksulluk sorunu yanında işçileşme sorunları da ortadan kaldırılamaz. Oysaki komünleşme en başta da açlık ve yoksulluk sorunlarını ortadan kaldırmak demektir. Birçok arkadaş komünal ekonomiyi kendi işi görmemektedir. Görenler de ciddi yanılgılar içindedirler. "Komünlerin ekonomik alanını örgütle!" denildiğinde birçoğumuzun aklına bir sermayedar gibi iş alanları açmak gelmektedir. Oysaki bu toplumu işçileştirmeye yol açmaktadır. Komünal ekonomi demek toplumu işçilikten kurtarıp kendi işinin sahibi yapmaktır. Sadece çalışan değil, çalışınca ne ürettiğini bilen bir çalışma hayatını yaratmak olması gerekendir. Çok detaylı olan ekonomik alanın örgütsüzlüğü komünleşme önünde eğitimden sonra en büyük sorun olmaya devam ediyor. Bu sorunlarımızı çözmedikçe halkımızı en fazla örgütlü işçiler halinde bir araya getirmiş olacağız. Bu da klasik sol anlayışın tekrarı olur ki sonuçları sendika denilen örgütlenme alanları içinde ortaya çıkmıştır.

Demokratik komünal sistemde öncünün temel işi halkın ortak karar alacağı ortamları yaratmaktır.

Komün Örgütlemek İçin Toplum Gündemini Bilmek Şarttır

Toplumu komünler biçiminde örgütleme önündeki bir diğer engel ise halkın gündemini doğru tespit etmeme ve gündem sapması yaşamaktır. Kuşkusuz

ki toplum içinde siyasal gelişmelerin dışında belki de ondan çok daha etkili gündemler de vardır. Bunun gibi toplumsal yaşamın zenginliği ve farklılığı içinde hemen her an birden fazla sorun ve taleple karşılaşmak mümkündür. Bu gündemlerden ve sorunlardan hangisinin çözümü daha çok toplumu yeniden inşaya hizmet edeceğini tespit etmek bir inşa kadrosunun temel görevidir. Komün örgütleyen kadronun bir de bu tür durumlarda sonuç alıcı olması gerekir. Sorunları toplumsal inşa tarzında ele alarak çözmek demek derinlikli bir sosyolojik bilinç ve sabırla hareket etmek demektir. Toplum tedir. Bu temelde yaklaşıldı mı gündelik yaşamın karmaşası içinde komünleşme için gerekli olan noktalar yakalanamamaktadır. Ve halkın demokratik iradesi günlük işletilememektedir.

Kurumlardan Çok Komünlerin Olması Gerekirken Bu Başarılmamıştır

KCK etkisi altındaki yerlerde birçok kurum ile işler yürütülmeye çalışılıyor. Çok fazla kurumun bir nedeni de birden fazla komünün olmamasıdır. Kurumlardan çok komünlerin olması gerekirken bu başarılmamıştır. Kurumlar da önemli ve gereklidir. Ancak kurumlar daha çok

Kurumlar da önemli ve gereklidir. Ancak kurumlar daha çok yürütüme görevi yaparlar. Oysaki komün inşacıdır. İnşadaki zayıflık da birçok soruna yol açmaktadır. Böylece sorunların çözümünde kurumlar çok rahatlıkla komünlerin yerine geçebilmektedir. Bu tür durumlarda da yaşanan daha çok her kurumun sorunları bir başka kuruma devretmek istemesi olmaktadır.

içinde yaşanan sorunların iki temel yöntemle çözüleceğini biliyoruz:

1- Binlerce yılık iktidar kültürü ile yaklaşmak ve çözüm adı altında muhatapları bastırıp sindirmek ve sorunu ertelemektir. Ki bizim bu tarzın karşıtı olduğumuz bilinmektedir.

2- Köklü demokratik çözüm tarzıdır. Emek ve çaba isteyen bu tarzla sorunları çözmek demokrat olmanın da bir şartıdır. Bu tür durumlarda da tıpkı eskiden Önderliğin gerillanın savaş tarzına ilişkin yaptığı "eşkıya tarzı, babanızdan dedenizden öğrendiğiniz neyse öyle savaşıyorsunuz" eleştirisinin siyasi karşılığına denk düşen durumlar yaşanmaktadır. Örgütsel ortama yansımış toplumsal sorunları kitleye eğitici temelde mal etmek ve toplumun gücü ile çözmek yerine kestirip atma daha hâkimdir. Burada da kişi kendisini hem örgüttün yerine hem de karar verebilecek halkın yerine koyabilmek- yürütüme görevi yaparlar. Oysaki komün inşacıdır. İnşadaki zayıflık da birçok soruna yol açmaktadır. Böylece sorunların çözümünde kurumlar çok rahatlıkla komünlerin yerine geçebilmektedir. Bu tür durumlarda da yaşanan daha çok her kurumun sorunları bir başka kuruma devretmek istemesi olmaktadır. Yetki alanı tartışmasında her kurum kendisini başat ve en geniş yetkili görürken iş sorunların çözümüne gelince tam tersi bir durum ortaya çıkmaktadır.

Alanlardaki bu durum bazen bir karmaşaya da yol açmaktadır. Halkın iradesini tanımamaya kadar varan kurum merkeziyetçiliği bazı durumlarda halk ile karşı karşıya gelmelere de neden olabilmektedir. Bu da kendi kurumlarımızla halkımızın karşı karşıya gelmesine yol açmaktadır. Komünlerin anlamını bilmeyen kadro ve çalışanlarca halk, özgürlük mücadelesi ile hedeflenenin komünal demokratik ve ka-

dın özgürlükçü toplum olduğu yönünde değil de dernek, belediye parti gibi siyasi birimler yaratmak olduğuna alıştırılmaktadır. Bunun özellikle kuzeyde giderek etkili olmaya başladığını ve özgürlük mücadelesini düşmanın da etkisiyle alttan kemirdiğini bilmek durumundayız.

İnsan işleri içinde en zor olanı yeni bir toplumsal yapı yaratmaktır. Şayet bu konuda işe nereden ve nasıl başlanacağı da bilinmiyor ya da doğru yerden işe başlanmıyorsa yöntemde de sorunlar var demektir. Bunun da pratikteki karşılığı işi çok daha zorlaştırmaktır. Yaşanan pratiklerden ortaya çıkmış bir diğer sonuçsa her alanın hata her toplumsal kesimin komünleşmesi için nereden başlanacağının yeterince tespit edilmemiş olmasıdır. Örneğin Kürt toplumunda çok güçlü dayanışma duyguları ve kültürü vardır. Köylerde canlı komşuluk ilişkileri ve ortak üretime yakın bir dayanışma bilinci vardır. Yine devletin baskı ve zulmünden şehirlere göç etmek zorunda kalmış yurtsever kitlenin ihtiyaçlarından doğan komünleşme zemini güçlüdür. Maalesef şimdiye kadar bu yeterince değerlendirilmemiştir.

Bu konuda Kürt halkının komünleşmeye yatkınlığını şehirlere göçen kitlenin hep yan yana kalmasından ve Maxmur kampının çok zor koşullarda kendisini ayakta tutarak bugüne kadar gelmiş olmasında da görüyoruz. Yine yurtsever kitlenin kendi içinde oldukça demokratik ve paylaşımcı olduğunu, özellikle zor koşullarda dayanışma içinde olduğunu biliyoruz. Yurtseverler içinde karşılıklı güven duygusunun güçlü olması gerçeği tek başına birçok işi başarmamıza yeterken bu yeterince değerlendirilmemiştir. Özellikle son otuz-kırk yılık toplumsal değişimin sonuçlarını daha derin bir sosyolojik bakış açısıyla ele aldığımızda Kürt toplumsallığının bugün komün olarak tanımladığımız toplumsal örgütleme modeline ne kadar yatkın olduğunu çok rahatlıkla görebilmekteyiz. Ancak bu alandaki analizlerimizin zayıflığı işe nerden başlamamız gerektiğini tam ve net olarak ortaya koymamıza engel olmaktadır. Doğru yöntemle doğru yerden başlamayınca ekten zorluklar çıkmakta bu da sorunların sürekliliğine ve tekrar etmesine yol açmaktadır. Bunun süreklileşmesi komüne karşı inançsızlığa kadar gidebilmektedir.

Kürt Kültür Mirası, Komünal Demokratik Kültürdür

Kürt toplumunda bazı alanlarda isimlendirilmemiş de olsa komün yaşamı ve işleyişi adeta ilk şekillendiği haliyle yaşanmaktadır. Alevi cemlerinin amacı, örgütlenme biçimi, içindeki iş bölümleri ve aldığı kararların aynı zamanda bir komünalite olmadığını kim iddia edebilir. Zaten komün toplumsal ahlaka dayanarak iş görür. Komün hukukla değil ahlakla işlevselleşir. Yine halk içinde özellikle ihtiyacı olanlara yardım noktasında çok canlı bir kültürün olduğunu görmekteyiz. Bu çok esaslı kültürler yanında toplumdaki barış kültürü ve küskünleri barıştırma, birlikleri büyütme gibi daha birçok gelenek ve görenek güçlü bir komünleşme kültürünün var olduğunu göstermektedir.

Kürtlerde akrabalık ve komşuluk kültürünün güçlü olduğuna dikkat çektik. Özcesi özellikle Kürt halkı içinde komün örgütlemek için üzerinde çalışılacak çok güçlü bir tarihsel-kültürel miras vardır. Bu noktada genelde ortaya çıkmış olan tarz, bu komünal mirası görerek güncelleştirmek yerine bu mirasa reel sosyalistçe ya da kapitalist modernite sosyolojisiyle yaklaşarak bunları geri ve zamanı geçmiş olarak görmek olabilmektedir. Toplumdaki güncelliğin tarihselliğini görmeden güncelliği sadece siyasi gelişmelere indirgeyerek ele alma gibi çok tehlikeli bir anlayışın da olduğunu belirtmek gerekir. Bu da eğitsel olarak kafa yormamak ve güncel ile tarihselliği ortak ele almama kolaycılığından kaynaklanmaktadır. Güncel analizlerin rutin siyasi gelişmeleri aşacak düzeyi yakalayamaması, günceli doğru yorumlarla tarihi ile buluşturmamak toplumu örgütleyip dönüşüme uğratmaktaki bir diğer zayıflık olmaktadır. Bu da komün yaratmak

için gerekli olan günlük teorik ve yol açıcı enerjiyi üretmemek demektir.

Komün Örgütlenmesinde Yaşadığımız Sorunlarımız İdeolojiktir.

Komün örgütlenmesinde yaşadığımız sorunlarımız ideolojiktir. Anlayış ve tarzda kendisini dışa vuran yetmezliklerin komünarlar olmada yaşadığımız ideolojik zayıflıkla direkt bir bağı vardır. Bunun için kuracağımız demokratik komünal toplum ya da demokratik ulus gerçeğinin komünle direkt ilişkisini her açıdan kavramadıkça yaşadığımız sorunları aşamayız. Yaşadığımız sorunları aşamadığımız müddetçe sistem olarak öngördüğümüz KCK'yi kurmamız güç olacaktır. Bu anlamda yapılan eleştirilerin daha iyi anlaşılmasına, yapılacak özeleştirilerinse kurucu kadro misyonuyla verilmesine her zamandan daha fazla ihtiyaç vardır.

Konumuzu Önderliğin "Kürt Sorunu Ve Demokratik Ulus Çözümü" adlı savunmasından bir alıntıyla tamamlayalım. Bu alıntıyla yaşadığımız sorunların ne anlama geldiğini ve aşılmasıyla kurulacak sistemin neyi ifade ettiğini daha çarpıcı görebiliriz.

"Her KCK üyesi-yurttaşı, kapitalizmin bireycilikle bir hiç durumuna indirgediği bireyini aşmak ve komün üyesi olarak yaşamak durumundadır. Komünal yaşamı olmayanın bireyselliğinin de mümkün olmayacağını temel ahlaki bir ilke olarak bilmek ve benimsemek durumundayız. Komün veya topluluk üyesi olmanın aynı zamanda demokratik bir yönü olduğunu daimi olarak göz önünde bulundurmak gerekir. Komün veya topluluk ancak demokratik işleyişle politik, dolayısıyla özgür olabilir. Böylece her komünün veya topluluğun aynı zamanda ahlaki ve politik bir toplum birimi olduğu kavranmış olur. KCK'nin her komünü ve topluluğu aynı zamanda ahlaki ve politik bir birim konumundadır. Birey-yurttaşları da ahlaki ve politik birey-yurttaşlardır. Komün veya topluluklardan söz ederken, toplumun her alanında işlevsel olan insan gruplarını kastediyoruz. Örneğin komün şartlarını taşıyan bir köy bir komün veya topluluk olduğu gibi, bu tanımı mahalle ve kent düzeyine kadar taşırabiliriz. Bir kooperatif, fabrika, vakıf, dernek ve sivil örgütlenme de komün olabilir. Aynı zamanda demokratik olmaları gerektiği için bunlara demokratik komünal düzen de diyebiliriz. Komünü yaşamın tüm alanlarına, eğitsel, kültürel, sanatsal ve bilimsel alanlara taşımak mümkün olduğu gibi, sosyal ve politik yaşamı da hem komünleştirmek hem de demokratikleştirmek mümkündür. Özgür birey-yurttaş ancak bu demokratik komünal yaşam içinde gerçekleşebilir. Genelde demokratik ulus birey-yurttaşlığı, özelde ve daha somutlaşmış biçimi olarak KCK birey-yurttaşlığı sorumlu, ahlaki ve politik yaşamın bir gereğidir. Bu gereklilik aynı zamanda temel hak ve görevimiz olarak da anlaşılmalıdır. Ulus-devletler bu temel hak ve görevlerimizi kabul ettiklerinde, Kürtler de o devletlerin temel yurttaşlık hak ve görevlerini kabul edebilirler."

Anlayış ve tarzda kendisini dışa vuran yetmezliklerin komünarlar olmada yaşadığımız ideolojik zayıflıkla direkt bir bağı vardır.

XWEBÛN YOLUNDA KOMÜN VE MECLİSLER

Demokratik-komünal değerleri temsil etme, bunu bedenleştirme iddiasında olup da hiyerarşik devletçi sistemin içinde eriyen, hatta yer yer onun değirmenine su taşıyan o kadar çok örnek var ki! Acaba öncüllerimizin ve çağdaşlarımızın çok yoğunca yaşadığı bu trajik duruma düşmemek için almamız gereken tedbir ne? En az bizim kadar özgürlük ve eşitlik değerlerine bağlı olan ve bunlar için mücadele eden pek çok toplumsal gücün yaşadıklarını nasıl yaşamayacağız? Özce belirtirsek, sistemiçileşmekten nasıl kurtulacağız?

Çok yoğun arayışlar sonucunda şu tespit yapıldı: Toplum da tüm varlıklar gibi farklılıkların birliğiydi. Yine tüm oluşlar gibi toplum da ruh-beden, enerji-madde, anlam-yapı ikiliğinden oluşuyordu. Yani oluş hem ruhtu hem de beden. Toplumun ruhu da birbirini tamamlama, birlikte yaşam ve komünallikti. Bunun adı günümüzde demokratik ulus idi, yani toplumun ruhunu demokratik ulus kavramıyla tanımlıyorduk. Bu demokratik ulus ortak zihniyeti paylaşanların birlikteliği anlamına geliyordu. Zihni bir oluşumdu. Buna göre esas olan ne sınıf, ne cins, ne etnisite, ne din, ne de coğrafyaydı. Esas olan toplumun doğasına göre olmaktı, eş deyişle komünal zihniyetin paylaşımı idi. Özgürlük arayış**ının** götürdüğü nokta ruhsallığı böyle kuruyordu.

Şimdi sıra bu ruha uygun bir bedenleşmenin inşasına gelmişti. Çünkü ruhun şeyleşmesi, cisimleşmesi gerekiyordu; ruh bedenine, enerji maddesine, anlam da yapısına kavuşmalıydı. Aksi halde hiçlikten kurtuluş mümkün olmayacaktı. Bu bedenleşme yolunda pek çok benzerimizde yaşandığı gibi doku uyuşmazlığı yaşanmamalıydı. Yani beden ruha, madde enerjiye, yapı da anlama uygun olmalıydı. Aksi halde ortaya bir ucube de çıkabilirdi. Nitekim özü demokratik olan pek çok ruh kendisiyle uyumlu bir bedene kavuşamadığından devlet gibi bir ucubeye varmıştı, devletleşmişti. Sonuç ise hüsran olmuştu. O nedenleydi ki Önderliğimiz hep 'özgürlük amacı kadar araçlarının da temiz olması gerekir' diyordu. Yani ruh ile beden birbirine uygun olmalıydı.

Şu kavranmıştı: egemenlerin yol ve yöntemleriyle toplumun amaçlarına ulaşmak mümkün değildi. Bu tarih boyunca olmamıştı, güncelde de mümkün olmuyordu. Toplumsallığı, komünalliği, birbirini tamamlamayı, paylaşmayı, geliştirmeyi, özü bencillik, eşitsizlik olan iktidarcı

ve devletçi yöntemlerle inşa edemiyordu insanlık. Pek çok deneme ne yazık ki kötü sonuçlanmış, egemenlere benzeşme, ruhsal yozlaşma gerçekleşmişti. Onların ruhu öze uygun bir bedenleşmeyi oluşturamamıştı. Aynı amaçları gerçekleştirmeyi isteyen bizler, öncüllerimizden gerekli dersleri çıkararak, kendimize ruhumuza en uygun beden hangisi diye sormuştuk. Bulduğumuz cevap alışılagelmişin dışındaydı, şaşırtıcıydı ve devlet dışılığa davet ediyordu. Yolumuzu değiştirmemiz gerektiği kaçınılmaz hale geliyordu. Artık biz devlete götüren yolda ilerleyemezdik, ilerlememeliydik, onun tersi yolda gitmeliydik. Mademki toplum ve egemenler birbirinden farklıydı, o halde onların organizasyonları da farklı olmalıydı. Tarih boyunca egemenlerin kendi özlerine uygun geliştirdikleri organizasyon devlet idi, peki toplumun özüne uygun organizasyonu ne olmalıydı?

Mademki devlet ontolojik olarak herkesin değildi, sadece birilerinindi, halk (toplum) tümden devletleşmiyordu, o halde toplumun özüne uygun örgütlülük ne olmalıydı? Bu nedenle eski ama günümüz için yeni yolda ilerlemeye karar verdik ve ilerledik. İşte bu yol demokratik konfederalizm yoluydu. Çok farklı bir yoldu ve ilanı ezberi devlet olan herkesi şaşırtmıştı, kafaları karıştırmıştı. Demokratik ulus olan ruhumuz demokratik konfederalizm olan bedenini belirlemişti. Bu sadece Kürtler için değil tüm toplumlar için bir model anlamına geliyordu ve ontolojik olarak zaten devlet dışı olan toplumun devlet dışı organizasyonu oluyordu. Artık toplumsal örgütlenmeye dair arayışlar sonuçlanmış ve toplumsal doğaya uygun, onunla doku uyuşmazlığı yaşamayacak bir bedenleşmeye ulaşılmıştı.

Beden Olarak Komün-Meclis

İnsan ve toplum doğasının sistemi olan demokratik konfederalizm, bu doğanın kendisini gerçekleştirmesine olanak sunan olmak durumundadır. İnsan varoluşsal olarak politiktir. Bu canlılık, aktiflik, toplumun güzelleşmesi için katılım anlamına gelir. Devletçi sistemde bunun olanağını bulamayan insan, demokratik konfederal sistemde söz söyleyeceği, karar alacağı, katılım sergileyeceği mekanizmalarla buluşturulmak durumundadır. Bu, Önderliğimizin deyimiyle örgütsüz tek bir kişiyi bırakmamak anlamına gelir. Bunun için yapılması gereken kurumlaşmaların sayısını arttırmaktır. İnsanların olduğu yerde onların ortaklaşacakları, paylaşacakları kurumları da olmalıdır. İşte toplumsal doğanın organizasyonu olan demokratik konfederalizm en küçük kurumlaşmalar olan komünden tutalım en üst organ olan halk meclisine kadar bir meclisler sistemidir. Devletler böyle değildir. Devletlerde en fazla birkaç meclis vardır ve meclisi birkaç yılda bir seçilen temsilciler oluşturur. Bu çerçevede hem niceliksel hem de niteliksel olarak devletçi sistemdeki meclislerle, demokratik konfederal sistemdeki komün ve meclisler farklıdır.

İnsan ve toplum doğasının sistemi olan demokratik konfederalizm, bu doğanın kendisini gerçekleştirmesine olanak sunan olmak durumundadır.

Demokratik konfederal örgütlenmede doğrudan demokrasinin temel birimi komündür. Toplum açısından en küçük yerleşim alanı olarak köy ve sokak örgütlenmesi komün olduğundan doğrudan demokrasinin dolayısıyla da demokratik konfederalizmin en küçük birimi oluyor. Burada kastedilen komün aynı zamanda bir meclistir. Yani en küçük meclisimize komün demekteyiz. Herkesin kendisini ifade edebileceği bir mekanizmanın, örgütlenmenin olmasını komünler kurarak

karşılamış oluyoruz. Köylerde ve şehirlerde de sokakta komünler kurarak insanların meclissiz kalmaması sağlanmış oluyor böylelikle.

Komün demokratik ulusun örgütlenmesi olduğundan bu zihniyete bağlı tüm insanların katılımıyla oluşur. Burada delege usulü katılım yoktur, doğrudan herkesin üye olduğu bir meclisten bahsediyoruz. Komün, oluşturulduğu yerleşim yeri hakkında alınması gereken tüm kararları kendisi alabilecek bir konumdadır. Burada söz konusu yerleşim yerindeki yaşam hakkında söz söylemek, tartışmak ve kararlar almak komünün tüm üyelerinin bizzat işidir. Bu nedenledir ki doğrudan demokrasinin yapıldığı kurumdur. Böylelikle komün köyün ve sokağın en üst organı olmuş oluyor.

Komün toplantılarını seçilmiş eşbaşkanlar ve yardımcılarından oluşan komün başkanlık divanı örgütler. Gerekli hallerde komünü toplamak, gerekli tartışmaları yaparak, alınması gereken kararların alınmasını sağlamakla görevlidir. Toplumsal adaleti sağlamakla görevli adalet divanlarının oluşumu da yine komün bünyesinde oluşturulması gereken temel bir kurumdur. Bu kurum bir mahkeme değildir, yaşanan sorunları toplumsal adalet çerçevesinde ve en uygun yol-yöntemlerin kullanılması suretiyle çözmekle yükümlüdür.

Komünün yerleşim yeri hakkında aldığı kararları uygulamak ve pratikleşmesini koordine etmekle yükümlü olan bir yönetim oluşturulur. Komün yönetim üyeleri komünün üzerinde değildir, komünün memurlarıdır, çalışanlarıdır. Öyle sınırsız ve kendine göre bir inisiyatif kullanma hakları yoktur. Komünün tartışmaları, çizdiği çerçeve ve aldığı kararlar, komün yönetiminin içinde hareket etmek durumunda olduğu sınırlar oluyor. Bu konuda herhangi bir keyfiyetten bahsedilemez. Böylesi bir durumda yapılacak olan komün yönetiminin komün tarafından direkt görevden alınmasıdır. Bu anlamda otorite toplumun kendisidir, yani komündür. Komün yönetimi komüne yani topluma karşı sorumlu olduğundan faaliyetleri hakkında düzenli olarak komünü bilgilendirmek, ona rapor sunmak durumundadır.

Genel komüne bağlı olarak ihtiyaç kadar özgün komünlere de gidilebilir. Kadının, gençliğin, çiftçinin, çobanın özgün komünleşmeleri de olabilir. Yine kültür, ekonomi, öz savunma, eğitim gibi toplumsal yaşamın her alanına dair alt komünler de kurulabilir. Bunlar genel komünü güçlendiren, yaşamı daha da kolaylaştıran ve özüne uygun gerçekleşmesini sağlayan kurumlaşmalar olur.

Demokratik konfederal sistemde hiçbir meclis ve komün tek başına değildir. Örneğin 'Bir köy veya sokak komünü kendi kararlarını alsın, yaşamını örgütlesin ama diğer komün ve meclislerle de hiçbir alakası olmasın.' diyemeyiz: Çünkü yaşam öyle değildir. Oluş birbirine bağlıdır, salt bağımsız olan herhangi bir şey yoktur. Örneğin bir köyü ilçeden, bir ilçeyi bölgeden, bölgeyi ülkeden, ülkeyi çevre ülkelerden, onu da dünyadan ayrı ele alamazsın. Her şey birbirine son derece bağlı halde ve her yönüyle etki etmektedir. Sorunlar ortak olduğu gibi, çözüm yolları da ortak olmak durumundadır. Deyim yerindeyse her şey birbirine dolanık olduğundan bu sınırsız sayıdaki meclisi birbirine dolanık kılmak bir gerekliliktir. Bu, toplumun bir bütün olduğu şeklindeki algının, toplumsal kurtuluşun ancak birlikte olabileceği görüşünün götürdüğü kaçınılmaz sonuçtur. O nedenle de köy ve sokak komünlerini hem birbirleriyle hem de diğer büyük yerleşim yerlerindeki meclislerle bağlamak, dahası oraları da aynı köy ve sokak gibi örgütlü kılmak gereklidir. Ancak bu genel bağlantılılığın dışında her köy veya sokak komünü, bulunduğu yerin tüm sorunlarını çözmek, yaşamını daha da güzelleştirmek için var gücüyle çalışır. Komün şeklinde meclisin devleti sistemin meclisinden farkı da zaten budur. Bu tip meclisleşmede herkes aktiftir, herkes yaşamın öznesidir. Başkasından bekleme yoktur. Nasıl bir yaşamı kurmak istediğini kendisi kararlaştırmak-

tadır, yaşamını bizzat kurarak, politik insan tanımına uygun davranarak, özgürleşmektedir. Politikanın özgürleştiriciliği bu tarz örgütlenme ve katılımda kendini açığa vurur, gösterir.

Özgür Toplum Meclisleri

Mahalle, kasaba ve şehir meclislerine özgür toplum meclisleri demekteyiz. Doğrudan demokrasiyi esas aldığımızdan ve meclissiz tek kişinin bile kalmaması amaçlandığından köy ve sokağın dışındaki daha kalabalık yerleşim yerlerindeki meclisleşmeler oluyor bunlar. Yerleşim yerlerinin kalabalık oluşu doğrudan demokrasiden vazgeçerek temsili demokrasiye geçmemizi gerektirmez. Burada da en önemli husus yine doğrudan demokrasiyi inşa etmek oluyor.

tüm sokakların komün temsilcileri ve mahallede varsa sivil toplum örgütü, onun temsilcilerinden oluşur. Bu mahalle meclisi mahalle hakkında her türden karar alma inisiyatifindedir.

Bir kasaba meclisi, kendisine bağlı köylerin komün temsilcilerinden, kasabada yaşayan halkın öz yönetim kurumları olan komün-meclis temsilcilerinden ve kasabadaki sivil toplum örgütü temsilcilerinden oluşur. Aynı perspektif temelinde bu meclis de kasabanın öz yönetim kurumu olmuş oluyor.

Bir şehir meclisi de kendisine bağlı kasaba komünlerinin temsilcilerinden, mahalle komünlerinin temsilcilerinden, şehirdeki sivil toplum örgütü temsilcilerinden ve mevcut devletli koşullarda demokrat olan yerel yöneticiden oluşur.

Bir kasaba meclisi, kendisine bağlı köylerin komün temsilcilerinden, kasabada yaşayan halkın öz yönetim kurumları olan komün-meclis temsilcilerinden ve kasabadaki sivil toplum örgütü temsilcilerinden oluşur. Aynı perspektif temelinde bu meclis de kasabanın öz yönetim kurumu olmuş oluyor.

Önceki bölümde köy ve sokak örgütlenmelerine değinmiş ve bu örgütlenmelerle bu yerleşim yerindeki herkesin en az bir komüne dâhil olduğunu belirtmiştik. Tüm köylerin komününün olması demek herkesin doğrudan demokrasinin aktif bireyi haline gelmesi demektir. Aynı şeyi kasaba ve şehirlerde sokaklara uyguladığımızda kasaba ve şehirlerde de herkes en az bir komüne üye olmuş, dolayısıyla da doğrudan demokrasiyle kendisini yönetmiş olur. Dolayısıyla bir kasabayı, mahalleyi veya şehri örgütlerken elimizde zaten tüm köyleri ve sokakları komünlerine kavuşmuş halde örgütlü bir toplum bulunuyor demektir. Bu en küçük komünlerin üstünde oluşturulacak ikinci tür meclis ise kasaba, mahalle ve şehir meclisleri oluyor.

Bir mahalle meclisi, mahalleye bağlı

Bu meclis de söz konusu kent hakkında her türden kararı alma, sorunları çözme inisiyatifinde olup, kentin kendi kendisini yönetmesini sağlar.

Tıpkı köy ve sokak komünlerinde olduğu gibi özgür toplum meclislerinde de alınan kararları uygulamakla görevli bir yürütme kurulu, toplumsal adaleti sağlamakla yükümlü bir adalet divanı oluşturulur. Tüm bu kurumlaşmalar meclise karşı sorumludur.

Özgür toplum meclisinin görevlendirdiği yürütme kurulları sistemin ilgili organlarının genelgelerini pratikleştirir, çalışmaları hakkında da eyalet-bölge yürütmelerine düzenli bilgilendirmelerde bulunur. Eğer yerleşim yerinin yerel yöneticisi bu sistemin içinde yer alabilecek demokrat biriyse misyonundan dolayı bu kişi de yürütme kuru-

lunda yer alır.

Eyalet-Bölge Meclisleri

Bir bölge veya eyaletteki tüm kentlerin belirtilen çerçevede oluşturduğu özgür toplum meclislerinin ardından onların bir üst meclisi olarak eyalet-bölge meclisleri gelir. Burada da önemli olan herkesin komün ve meclisler temelinde örgütlü kılınmasıdır. Meclislerin isimlerinin ve yerleşim yeri bölümlemelerinin bu şekilde belirlenmesi bir zorunluluk olmayıp, her yörenin özgünlüklerine göre farklılıklar gösterebilir. Ancak belirttiğimiz gibi önemli ve taviz verilmeyecek olan herkesin aktif kılınmasını sağlamaktır.

Söz konusu eyalet-bölgede meclis eyalette yaşayan halkın bizzat belirlediği delegelerden, sivil toplum örgütü temsilcilerinden ve eyalete bağlı kentlerin özgür toplum meclisi temsilcilerinden oluşur. Oluşan meclis eyaletin tüm sorunlarını çözme, alınması gereken kararları alma ve bunları uygulamakla yükümlüdür. Eyalet meclisi de halk meclisinin aldığı kararlarla uyumlu bir şekilde hareket eder, kararlarını bu çerçevede alır.

Bu meclislerin aldığı kararları uygulamakla yükümlü eyalet-bölge yönetimi oluşturulur. Bu yönetim meclise karşı sorumlu olduğu gibi bir üst meclis olan halk meclisi yürütmesine karşı da sorumludur. Her icra organı önündeki işleri daha iyi yapabilmek, kararları etkili bir şekilde yaşamsallaştırabilmek için ihtiyaç duyduğu kadar işlevsel kurumlaşmaya gidebilir. Benzer şekilde yine adalet divanlarının oluşumu da yerine getirilmesi gereken bir görev olmaktadır.

Halk Meclisi

Bir halkın en üst temsil organı halk meclisidir. Halk meclisi köy-sokak komünlerinden başlamak üzere tüm yerleşim yerlerindeki meclislerin örgütlülüklerine dayanarak bir halk için alınması gereken kararların alındığı en üst organdır. Yeter sayıda seçilmiş temsilciden oluşur. Meclisler sisteminde sürekli çalışır ve toplantı halinde olan köy ve sokak komünleri olduğundan üst meclislerin toplanma periyotları da farklılaşır. Halk meclisi daha çok yıllık toplanır, yine ara dönem toplantıları yaparak halk adına yıllık yapılması gerekenleri belirler, kararlar alır. Yaşamın her alanına dair gerekli kararların alınmasını sağlamak için komisyonlar halinde çalışmalar yürütür.

Burada 'halk' kavramıyla kastedilen etnik bir unsur değildir. Buradaki 'halk' tabirini 'toplum' şeklinde okumak gerekir. Halk meclisinin örgütlü olduğu yerleşim yerinde etnisitesine, dinine bakılmaksızın bu meclisleşmeyi kabul eden herkestir tartışan, karar alan. Özellikle farklı etnik, dini ve kültürel unsurların kendi öz yönetimlerini oluşturmaları, kendileri olmaları önemlidir. Bir yandan kendi öz yönetimlerini oluştururlar, diğer yandan birlikte yaşadıkları farklılıklarla ortaklaşmak için halk meclisinde yeterli düzeyde kendilerini temsil ederler. Bu farklılıklar misafir, dayanışmacı, korunması kollanması gerekenler değildir, bizzat toplumun kendisidirler. Toplum ve halk algımız demokratik ulus olduğundan, bu da 'tek'e dayanmadığından herkes demokratik ulusun örgütlenmesinden aynı düzeyde sorumlu-

Halk meclisinin örgütlü olduğu yerleşim yerinde etnisitesine, dinine bakılmaksızın bu meclisleşmeyi kabul eden herkestir tartışan, karar alan. Özellikle farklı etnik, dini ve kültürel unsurların kendi öz yönetimlerini oluşturmaları, kendileri olmaları önemlidir.

dur.

Halk meclisinin çalışmaları seçilmiş eş-başkanlar ve yardımcılarından oluşan başkanlık divanı tarafından yürütülür. Halk meclisinin toplantı halinde olmadığı dönemlerde komisyonlarla birlikte halk meclisini temsil eder. Halkı temsilen siyasi, diplomatik faaliyetlerde bulunur.

Halk meclisi toplumsal adalet çalışmalarını ahlaki-politik toplum anlayışına uygun olarak örgütleyip yürütmekle görevli yüksek adalet divanını seçer.

Halk meclisi icra görevlerini yürütmesi için yeter sayıda üyeden oluşan demokratik ekolojik toplum yürütmesini seçer. İhtiyaç ölçüsünde komiteleşmelere ve örgütlenmelere gider.

Buraya kadar belirttiğimiz hususlar, toplumun politika yapmasını nasıl mümkün kılabiliriz hususuna verilen cevaplar oluyor. Yani toplum nasıl kendi kendini yönetecek, öz yönetimini hangi mekanizmalarla gerçekleştirecek buna bakmaya çalıştık. Bir yerleşim yerindeki tüm insanların kendilerini nasıl yöneteceklerine komün ve meclisle cevap verirken, aynı şeyi yaşamın her alanında yapmak da gerekir. Yani yaşamın her alanı ve her zamanı aktiflik, katılım, politik olma gerçeğine uygun olmalıdır. Bir fabrikada, bir akademide, bir birlikte, bir ailede; kültürel, ekonomik, siyasi, sosyal çalışmalarda komünal demokratik yaşamın inşası, her şeyin bu temelde yürütülmesi, komün ve meclisleri tamamlayacak asıl unsur olacaktır. Komünaliteye, toplumsallaşmaya, aktif bir katılıma, demokratik bir yaşama dayanmayan, sadece karar alma süreçlerinde herkesin katılımını sağlayan bir sistemin toplumun doğasına uygun olması mümkün değildir. O nedenle oluşturulan onca komün ve meclisin gerçekten de işlevine uygun olabilmesi için yaşamın kendisinin kom/komün halinde olması gerekir. Bu bağlamda komün ve meclislerin inşa çalışmalarında sadece yerleşim yerindeki insanların bir araya getirilmesi yetmez, insanları yaşamda bir araya getirmek gerekir. Yaşam ortaklaşa, özüne ve doğasına uygun yaşanmalı. Bu da toplumsallık, birliktelik, birbirini tamamlama oluyor.

Dikkat Edilmesi Gereken Kimi Hususlar

- Toplumun örgütlü kılınması, öz yönetim gücü haline gelmesi için oluşturulan bu sistemde meclisleşmenin işlevsel olabilmesi için meclisin komünlere, köy-sokak meclisi anlamında komün de dahil olmak üzere yaşamın her alanında kurulacak olan komünlere dayanması gerekir. Komünlere dayanmayan meclislerin öngörülen işlevde olması mümkün değildir. Köy ve sokak komünlerinin de tamamlayıcı, demokrasiyi yaşamın detaylarına yayıcı alt komünlere dayanması gerekir. Aksi halde karar alma süreçlerinde demokratik, ama yaşamda demokrasiyi kurumsallaştıramamış, özümseyememiş bir gerçeklik ortaya çıkar.
- Meclisler değişik dönemlerde çalışmalarımızda yer alan insanların bir araya getirilmesiyle oluşturulacak bir yapı değildir. Yani salt geçmişin komite, komisyon üyelerinden oluşan bir meclisleşme olamaz. Örgütsüz insan bırakmama perspektifi esastır. Toplumun özü olan politik olma gerçeğini açığa çıkarmaktır. Herkesin katılımını gerektirir.
- Meclis ve komün, kadronun danışma organı veya bizzat yöneteceği bir kurum değildir. Bu meclisler bir yerleşim yerinin tüm üyelerinin bizzat katıldığı, tartışmalarını birlikte yaptıkları, alınması gereken kararları birlikte aldıkları ve alınan kararları uygulamakla görevli yönetimi belirlediği bir bedendir. Kadronun buradaki misyonu komünün bu biçimde işlemesini sağlamaktır. Komünü bizzat yönetmek değildir.
- Komün ve meclisler yaşamı devletin dışında örgütlemeyi öngören bir sistemi esas aldığından yaşamın sadece siyasi alanına dair değil öz savunma, ekonomi, eğitim, kültür-sanat, sağlık, spor, dil, diplomasi … gibi yaşamın bütünlüğünü oluşturan alanlarda da örgütlendirilmek durumundadır.
- Komün ve meclisler içinde bu-

lunduğumuz devletli çağda sadece devlete karşı toplumun siyasi çıkarlarını savunmak, toplumun iradesini değişik eylemselliklerle göstermek amaçlı değildir. Özellikle devletin görünür baskısını yaşayan, kendi olma yolunda hakları önemli ölçüde elinden alınmış toplumlar eylemsellik yönü elbette ki çok önemlidir ve devlete toplumun özerkliğini kabul ettirinceye kadar bu eylemsellik sürmelidir. Yanı sıra halkın her türden edimini demokratik eylem yani demosu (halkı) güçlendiren eylemler olarak gördüğümüzden meclisleşme, komünleşme temelinde atılacak her inşa çalışması beraberinde devlete karşı toplumun özerkliğini getirecektir. Devlete karşı etkili eylemsellikler geliştirmenin yolu da zaten yine devlet dışı örgütlenmeyi geliştirmek oluyor. Devlet yaşamda işlevsizleştirildikçe, bu da ancak toplumun kendisini yönetir ve kendine yeter hale gelmesiyle mümkündür, o zaman daraltılmış, yok oluşa doğru yol almış olur.

Ortak İlkeler

- Komün ve meclisler demokratik ulusun bedeni olduğundan demokratik ve komünal değerlere bağlı olan herkese açıktır. Özsel bakımdan (kastedilen toplumsallığı ve düzeyi farklılaşsa da demokratik komünal değerleri esas almadır) aynı, fakat biçimi farklı ideolojilerden tutalım, kültürel, etnik farklılıklara açıktır. Kurumlaşmada yerleşim yerinin bu özellikleri gözetilir. Etnik veya dinsel bir oluşum olmayıp, demokratik ulusun çapı oranında herkesindir.
- İdeolojik hegemonyaya dayanmadığından herkese açıktır. Toplumsal doğaya bağlı olmak kaydıyla herkes kendini burada ifade edebilir, etmelidir.
- Meclis üyeleri yasama faaliyeti dışında demokratik toplum örgütlenme çalışmalarında yer alır.
- Meclis eyalet-bölge, eyalet-bölge özgür toplum meclisleri, özgür toplum meclisleri köy ve sokak komünleri hakkında karar aldıklarında söz konusu yerel meclisin görüş ve önerilerini dikkate alarak karar alır.
- 'Alt' meclislerin aldığı kararlar 'üst' meclislerin kararlarıyla çelişmemelidir. Buradaki 'üst-alt' durumu hiyerarşik bir kategori olmayıp, temsil edilen çerçeveyi ve sınırı belirtmek için kullanılmıştır. Bir köyün dolayısıyla köy komününün sorumluluk alanı ve çözmesi gereken sorunlarla ile bir şehir veya eyalet meclisinin sorumluluk alanı ve çözmesi gereken sorunları farklıdır. Bu kapsamda daha kalabalık yerleşim yerlerinin meclisleri için 'üst', daha küçük yerleşim yerlerindeki meclisler için de 'alt' tabiri kullanılmıştır. Amaç karşısında mücadele yürüttüğümüz merkezi uygarlık sisteminin bir hastalığı ve doğurucusu olan hiyerarşiye kendi sistemimiz içinde yer vermek değildir.
- Bütün meclisler ve komünler öz yeterlilik ve karşılıklı bağımlılık temelinde çalışır. Halk meclisi, eyalet-bölge meclisleriyle, eyalet-bölge meclisleri özgür toplum meclisleriyle, özgür toplum meclisleri köy ve sokak komünleriyle düzenli bir ilişki içinde olurlar. Tüm üst meclisler bir alt meclisin aynı işle uğraşan kurumuyla ilişki içinde olur, birbirini tamamlamayı, örgütlenmeyi sağlar.

Bu temelde oluşturulacak komün ve meclisler demokratik uluslaşmanın bedenleşmesini sağlayarak xwebûn olmanın temel örgüsünü oluşturacaktır.

MECLİSSİZ DEMOKRASİ, MABETSİZ DİNE BENZER

Demokrasi çalışması toplumun bizzat yürüttüğü politik bir çalışmadır. Kürt halkının yürüttüğü çalışmalar da, öz itibariyle demokrasi çalışmasıdır. Tartışma ve örgütlenme olmadan demokrasi olmaz. Bir pazaryerinde, meydanda, köy odasında, parkta, bir dükkânda da olsa demokrasinin kendi yerel tartışma mekânları, kendi meclisleri olmak zorundadır.

Bu mekânlardaki konuşmaların ve tartışmaların özgürce yapılması, toplumsallığın bir gereğidir. Hedef, laf yarıştırmak ya da sadece siyaset yapmak değildir; halkın karar gücünün ve iradesinin açığa çıkarılmasıdır. Kürt halkının özgür örgütlenme, kendini ifade etme, geliştirme ve eylemleştirmesi, demokratik ülke ve ulus gerçeğine ulaşması bu temelde gerçekleşmektedir.

Meclisler ve Komünler Demokrasinin Hem Mekânı Hem Eylemidir

Demokrasi, kapitalist modernitenin saldırılarına karşı ancak toplumun doğrudan katılımına dayanan tarihsel geleneğini canlandırarak hayatta kalabilir. Bu gelenek, çok sesli, topluma konuşma ve karar verme, eylemde bulunma gücü veren, insanların konuşarak-tartışarak kendilerini keşfettikleri platformlar olarak komünler ve meclislerdir.

Halk meclisleri tarihsel demokrasinin doğrudan uygulandığı meşru toplumsal zeminlerdir. *Meclissiz demokrasi, mabetsiz dine benzer*. Meclis sistemi, devlete bulaşmamış toplumsal-kültürel-dinsel gelenekler şeklinde karşımıza çıkar. Tarihin tüm aşamalarında farklı biçimlerde meclisleri görmek mümkündür.

Köy odası aynı zamanda köyle ilgili sorunların tartışılıp karara bağlandığı köy meclisidir.

Tapınaklar, kiliseler ve camiler yalnızca ibadet mekânı olarak vücut bulmamışlardır. Toplumsal sorunların tartışıldığı, çözüme götürüldüğü meclisler olarak ortaya çıkmışlardır.

Cemler, Aleviliğin meclisleridir.

Eskinin esnaf birlikleri, Ahi ocakları birer meclis niteliğindedir.

Bir yerleşim biriminin ya da toplum biriminin önde gelen saygın kişileri, oranın meclisi sayılırdı.

Ulus-devletin özünden boşaltarak kendine mal ettiği belediyeler, tarihsel bakımdan bilinen en kapsamlı halk meclisleridir.

Tarih boyunca toplum, kendi meclislerini büyük bir çeşitlilik ve zenginlik içerecek biçimde yaratmış ve buralarda karşı-

lıklı rıza ve ahlaki normlar temelinde sorunlarını çözmüş, ihtiyaçlarını gidermiş, varlığını devam ettirmiştir. Toplum hiçbir zaman meclissiz olmamıştır.

Meclis, politikanın asli unsuru olan yurttaşlar tarafından fikir birliği ile oluşturulur. Elbirliği ile hayata geçirilir ve bu sürece herkes doğrudan katılır. Bu anlamıyla meclis bir demokrasi mekânı ve eylemidir.

Gerçek Politika

Günümüzde halkı aldatma sanatı olarak algılanan politika, özünde toplumsal sorunların en uygun yol ve yöntemlerle aşılmasının, toplumun ekonomik, ekolojik ve demokratik yeniden üretiminin en kutsal yoludur. Politikanın kapsamına bir sokağın içme suyu sorunundan tutalım temizliğine, kimlik sorunundan tutalım trafik sorununa, sağlığa, eğitime, ekonomiye, savunmaya kadar toplumsal yaşamı ilgilendiren tüm konular girer.

Temsili demokraside hakim yaklaşım ise toplumsal sorunların çözümünü devlete havale etmedir. Ancak doğrudan demokraside devreye gerçek politika yani halkın doğrudan politik etkinliği girer. Toplumun sorunları devlete havale edilmez. Toplumun tartışmasıyla sorunlar hem tespit edilir hem de çözümü için plan ve program yapılır. Sorunun çözümü için plan ve program yapanlar bu plan ve programların da aktif uygulayıcısı olurlar.

Komün ve Meclis Tarzı Örgütlenme Esas Aldığımız Demokratik Siyasetin Gereğidir.

Doğrudan politikanın asıl yürütücüsü, demokratik ulusun üyeleridir. Halk meclisleri ve komünler hem bu politikaların oluşturulduğu mekânlar, hem de eylemselleştirildiği mekanizmalardır. Meclisler çeşitli dernek ve platformlar şeklinde örgütlenebileceği gibi, yurttaş inisiyatifi olarak da örgütlenebilir. Temelde mahalle meclisleri şeklinde örgütlenebilir. Bu mahalle meclislerinde mahallenin sorunları tartışılarak halkın kolektif aklı oluşturulabilir. Devletin geliştirdiği soykırım amaçlı uyuşturucu, hırsızlık ve fuhuş gibi sorunlar öncelikli olmak üzere birçok sorunu çözme temelinde adımlar geliştirilebilir. Sorunları çözme temelinde gelişecek adımlar yanında ihtiyaçları giderme temelinde de adımlar geliştirilir. Mahalle meclisleri elektrik kesintilerinden tutalım Kürt kimliği etrafında biriken sorunlara kadar bir çok sorunu gündemine alıp, demokratik etkinliğe dönüştürebilir. Meclis tarzı örgütlenme modeli Kürt Özgürlük Hareketinin esas aldığı demokratik siyaset anlayışının gereğidir. Bu meclislerin güncel görevlerinden biri de Önder Apo'nun demokratik siyasal çözüm hamlesine destek verecek planlar ve projeler geliştirmek ve pratikleştirmektir.

Meclis, politikanın asli unsuru olan yurttaşlar tarafından fikir birliği ile oluşturulur. Elbirliği ile hayata geçirilir ve bu sürece herkes doğrudan katılır. Bu anlamıyla meclis bir demokrasi mekânı ve eylemidir.

"Demokratik Kurtuluş Ve Özgür Yaşamı İnşa"

Kürt halkı demokratik çözümü devletten beklememektedir. DTK, Kürdistan'da siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel, inanç ve etnisite temelli, kadın özgürlüğü, ekoloji alanları başta olmak üzere her alanda kendini örgütleyen bir demokrasi meclisidir. Doğrudan demokrasiyi esas aldığı için, toplumun tüm kesimlerinin her alanda örgütlenmeye kavuşmasını ve bu örgütlenmenin bir yaşam biçimi haline gelmesini amaçlamaktadır.

Kürt Özgürlük Hareketi'nin değişim ve

çözüm arayışları Türkiye zemininde onlarca sivil toplum kuruluşu, meclis tarzı örgütlenme ve çalışmayı doğurmuştur. Yaygın bir şekilde her toplumsal alan ve grup örgütlenmektedir. Bunlarla ilişki ve iletişim Kürt Özgürlük Hareketinin en temel çalışmalarından biridir. Bu tip örgütlenmelerin yaygınca geliştirilmesi, sorunlarını demokratik yollarla çözmek isteyen tüm kesimlerin meclisleşme-komünleşme biçiminde örgütlenmesine destek sunulması son derece önemlidir. Kürt halkı çözümü devletten beklememektedir. Çözümün demokratik olacağının ve bunun da kendi eseri olacağının bilincindedir. Bunu Türkiye toplumuna da taşırma sorumluluğu vardır. Kürt halkının halklarımızın demokrasi ve özgürlük arayışına yanıt olacak adımlar ve yaklaşımlar geliştirmesi, bunların pratikleşmesi için çaba harcaması değişen paradigmal zihniyetinin ve gelişen demokrasi anlayışının gereğidir.

Ne tür engel çıkarılırsa çıkarılsın Kürt halkı ve dostları bunun önünü açmalı ve gerek Kürt sorununun çözümünde gerekse de Türkiye'nin demokratikleşmesinde katılımını bu temelde güçlendirmelidir. Çözüldüğünde tüm toplumsal sorunları çözüme taşıyacak demokrasi sorunu ancak bu biçimde çözüme götürülebilir.

Önder Apo'nun başlatmış olduğu "*Demokratik Kurtuluş Ve Özgür Yaşamı İnşa*" süreci bu temelde ele alındığında anlaşılabilecek ve halklarımız için büyük bir şans olduğu görülecektir.

Kürt halkının halklarımızın demokrasi ve özgürlük arayışına yanıt olacak adımlar ve yaklaşımlar geliştirmesi, bunların pratikleşmesi için çaba harcaması değişen paradigmal zihniyetinin ve gelişen demokrasi anlayışının gereğidir.

Çözüm Kendi Eserimiz Olacaktır

Her yeni örgütlenme modeli, eskinin eleştirisi üzerinde yükselir. Ulus-devlet sistemi çözülmekte, çökmektedir. Tekleştirici-inkarcı-ötekileştirici-baskıcı ve sömürgeci yapısıyla olduğu kadar merkezi-hiyerarşik ve bürokratik örgütlenmesiyle de toplumsal sorunları ağırlaştırmaktadır.

- Toplumun çoklu kimliğini yok saymaktadır,
- Kadını siyasetin ve yaşamın dışına itmektedir,
- Doğayı tahrip etmektedir,
- Kentleşmeyi azmanlaştırarak tüm bir ülkeyi yutan kör kuyular haline getirmektedir,
- Tarım-köy toplumunu ve kültürünü yıkmaktadır,
- İnançsal, kültürel, etnik kimlikleri tekleştirmektedir,
- En geri zihniyet yapıları ve kurumlarını hakim kılmaya çalışmaktadır,
- Toplumsal alanları tahakkümüne alıp toplumu politikanın dışına itmektedir,
- Milliyetçi algılar yaratarak ve bunları körükleyip, ön yargıları derinleştirerek halkları ve toplumları düşmanlaştırmaktadır,
- 3S'ler başta olmak üzere birçok yol ve yöntemle toplumsal ahlakı parçalamakta ve maneviyatı öldürmektedir,
- Kârcı, hazcı, mülkiyete ve iktidara endeksli birey gerçeğini azdırarak günün 24 saati toplum kırım yürütmektedir,

Ulus devletin toplum ve doğada yol açtığı yıkımlara karşı yoğun direnişler gösterilmiş, kimi kazanımlar da sağlanmıştır. Farklı örgütlenme modelleri ve toplumsal sistem arayışları denenmiştir. Çeşitli deneyimler de açığa çıkmıştır. Doğrudan

demokrasiye geçmenin yolları hep aranmıştır.

Modelimiz olan Demokratik konfederalizm, bu çabalardan kopuk değildir. Kendine özgü yanları olmakla birlikte bu geleneğin takipçisidir. Ulus-devlet yerine "Demokratik Ulus" yaklaşımının esas alınması demokratik konfederalizmin yaşamsallaşmasında güçlü bir temel oluşturmuştur. Zira demokratik ulusun bağrında değişik etnisiteleri, kültür gruplarını, farklı inançsal yapıları, değişik toplumsal kategorileri ve kimlikleri zenginlik olarak görmektedir. Örgütlenmesi bunların üzerinden gelişmektedir. Bu örgütlenme çalışmaları içinde en önemli olanları meclis halk karar gücü haline gelir, politik nitelik kazanır. Halkın karar süreçlerine katılması başlangıçta elbette ki birçok hatayı, yanlışı gündeme getirecektir. Demokratik yurtsever kültür ve bilincin yetersizliği, düşman güçlerin müdahaleleri vb. nedenlerle halkın karar mekanizması olması gerektiği gibi işlemeyebilir. Bu eğitim çalışmalarıyla ve zaman içinde giderilebilir. Dolayısıyla meclislerimizin daha kurulurken bu noktaları dikkate alan bir yaklaşım içinde olmaları gerekir.

Eğitim yeni toplumsallığımızın inşasında, sistemimizin kurulmasında stratejik çalışmalarımızın başında gelmektedir. Diğer tüm çalışmalarımız eğitim çalış-

Eğitim yeni toplumsallığımızın inşasında, sistemimizin kurulmasında stratejik çalışmalarımızın başında gelmektedir. Diğer tüm çalışmalarımız eğitim çalışmalarını yürüttüğümüz ölçüde başarılı olmaktadır.

ve komün çalışmalarıdır

Demokratik konfederalizmin ideolojik-felsefi temeli buralarda öğrenilecek, öğretilecek ve geliştirilecektir.

Politika buralarda oluşturulacak ve geliştirilecek, demokrasi buralarda yaşam bularak, halkın kendi kendisini yönetme biçimi haline gelecektir.

Halkımızın özgürlük ve eşitlik arayışının okulları ve eylem mekânları olan meclisler ve komünler aynı zamanda halkımızın bu taleplerine dönük saldırıların da kırıldığı öz savunma kaleleri olarak rol oynayacaklardır.

Mahalle ve köylerde komünler, Kent ve kasabalarda meclisler demokratik dönüşümü gerçekleştirerek demokratik toplumsallığımızı inşa edeceklerdir.

Meclisler Politika Oluşturma Alanlarıdır

Mahalle-sokak ve beldelerdeki halk meclisleri politika oluşturma yetkisine sahiptir. Ve bu meclisler doğrudan demokrasinin uygulama alanlarıdır. Bu şekliyle

malarını yürüttüğümüz ölçüde başarılı olmaktadır. Dolayısıyla meclislerimiz ve komünlerimiz daha en başından kendini bir eğitim kurumu, bir özgürlük akademisi gibi de ele alabilmelidir. Sadece toplanıp kararlar alan değil, toplanıp tartışmalar yürüten, süreci, sorunları, gelişmeleri değerlendiren, toplumun ortak aklını oluşturan, zihniyet gücünü geliştiren mekanlar olmalıdırlar. Bu nedenle her fırsatta toplumsal bilinci yükseltecek, duyarlılığı ve sorumluluğu geliştirecek, sorunlar karşısında doğru çözümler üretebilen, demokratik ve direngen bir irade sergileyebilen birey-yurttaş gelişimini sağlatacak bir yaklaşım içinde olunmalıdır. Halkın bilgeliği ortak tartışmanın yaratıcılığıyla açığa çıkarıldıkça ve ortaklaştırıldıkça toplumsal bilinç yükselecektir. Pratikleştikçe, halkın kendine güveni ve doğru karar alma iradesi geliştikçe, bu meclisin karar süreçlerine pozitif olarak yansıyacak ve isabetli kararların alınmasına yol açacaktır.

Meclislerimiz bir eğitim mekanı gibi ele

alınmalıdır. Günlük olarak yürütülecek tartışmalar dışında belli konulara ilişkin sohbetler, tartışmalar, toplantılar, panel ve seminerler, okuma ve görsel malzemelerle çeşitli konularda halkı da kapsayan bilinçlendirme çalışmaları yürütülebilir. Dünyadan olduğu gibi Kürdistan ve Türkiye'nin farklı bölgelerindeki meclis ve komün çalışmalarına, sivil toplum örgütlenmelerine, parti sendika dernek gibi siyasal yapılara ait deneyimler incelenebilir. Karşılıklı ziyaretler ve ortak etkinlikler temelinde deneyimler paylaşılabilir. Bu tür çabalar hem zihinsel düzeyi yükseltecek hem de karşılıklı ortaklaşmayı ve ilişkilenmeyi güçlendirecektir.

Bunların yanında halkımızın bilincinin gelişeceği, zihniyet dünyasının sıçrama yapacağı esas eğitim alanı eylem alanıdır. Kendi kararlarını alan bunun eylemini geliştiren bir meclis bileşeni en büyük eğitimini eylem alanında gerçekleştirecektir. Halkın esas okulu eylem alanıdır. Eylemlerinin sonuçları üzerinde yürüteceği tartışmalar temelinde kendi öz bilincini yaratmasını bilecektir.

Meclislerimiz ve komünlerimiz arasındaki ilişkilerin sistem oluşturma doğrultusunda nasıl olacağı, olması gerektiği çokça tartışıldı. Meclisler doğrudan demokrasiyle, ***yerelden merkeze doğru*** gelişir. En alttan emekçiler kadınlar, gençler, inanç-kültür ve etnik topluluklar, farklı uluslar; partiler, sendikalar, dernekler komünler biçiminde örgütlenerek halk meclisleri içinde yer alırlar. Kasaba, ilçe, mahalle ve kentlerdeki halk meclisleri tabandan örgütlenerek gelişirler. Halkın öz yönetimi meclis içinden çıkar. Halk meclisleri için illa da yasal bir zemin gerekmez. Kararlar alttan alınarak üst koordinasyona iletilir. Koordinasyon bu kararlar temelinde sadece uygulama ve koordine etme görevinden sorumludur; yetkisi bununla sınırlıdır.

Yönetimler **eşbaşkanlık** esasına göre oluşturulur ve görevden almalar meclis bileşenlerinin kararıyla gerçekleştirilir. Kent meclisleri, en ücra köşelerdeki yerel meclisleri de kapsar.

Kararlar üstten dayatma yoluyla değil, tabanda tartışılarak oluşturulur.

Her küçük birim bu meclisler yoluyla ekonomik, kültürel, sosyal, siyasal, sorunları oradaki halkla tartışarak çözer. Tüm yurttaşları ilgilendiren bir sorun var ise referandum yöntemine başvurulur. Söz gelimi bir fabrika yapılacaktır; sadece mimarların, mühendislerin "şurada yapılmalıdır" demesiyle olmaz. Önemli olan oradaki halkın iradesine başvurup, katılımını sağlayarak karara ortak etmektir. Burada esas önemli olan küçük bir topluluk da olsa, onun refahı, mutluluğu ve özgür kararıdır.

Mahalle meclislerinin bileşiminden oluşan Kent meclisleri, komünal-toplumsal ruhun kentlerdeki örgütsel ifadesidir. Kent meclisleri, kentte yaşayan yurttaşların ve sivil toplum örgütlerinin delegasyon sistemiyle gelmiş delegelerinden ve mahalle meclislerinin delegelerinden oluşur. Kent meclisi ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla da en üst çatı meclisi kurulur. Kürdistan'daki çatı meclisi Demokratik Toplum Kongresi (DTK) dir. Türkiye'de halkın çatı meclisi ise Halkın Demokrasi Kongresidir (HDK)

Yapı taşını komünlerin oluşturduğu sistemimiz tabandan tavana doğru bir gelişim seyri izliyor. Komünleri her yerde ve her soruna dönük örgütleyebiliriz. Kalıcı olduğu gibi geçici, dar olabileceği gibi geniş, uzun süreli-kısa süreli komünler kurabiliriz. Komün deyince sadece ekonomik birimler gelmemeli aklımıza. Komün, ortak anlayış ve amaçlar etrafında buluşan ve kimi sorunları çözmek; kimi amaçları gerçekleştirmek için harekete geçen insanların birliği ve örgütlenmesidir. Dolayısıyla sosyal, siyasal, ekonomik, askeri, eğitsel, sağlık vb. tüm alanlarda kurulabilir. İşte bu özelliği nedeniyledir ki tüm toplumsal kesimlerle ve alanlarla ilgili ve ilişkili olmak durumundadır. Burada karşımıza meclis ve komünlerimizin hangi ilkeler ve esaslar temelinde ilişkileneceği sorunu çıkar. Bu noktada dar, katı, tutucu olmamak kadar ilkesiz, gelene geç yaklaşımı içine de girilmemelidir. Örneğin

farklı bir siyasal partiye oy vermiş birisi veya bir kesim köy komünü ya da mecliste yer almak isteyebilir. Halkın çıkarlarına, komün ya da meclisimizin amaç ve ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla yer alması önünde bir engel yoktur. Ancak benzer bir durum örneğin, düşmanla birlikte hareket etmiş, halka karşı suç işlemiş, halkın kanına girmiş, malına-namusuna el atmış kesim ve kişiler için geçerli değildir.

Yine dışımızda demokratik, sosyalist, yurtsever olduğunu dile getiren kimi örgütsel yapılar mevcuttur. Bunlar örgütsel kimlikleriyle meclislerimizde ve komünlerimizde yer almak isteyebilirler. Bu guruplar ve kesimlerin farklılıklarına, örgütsel özgünlüklerine ve iradelerine (sayılarının azlığına çokluğuna bakmadan) saygılı olmak esastır. Meclis çatısı altında ya da komün içinde ortaklaşacak alanları artırmak, ortak yanları büyütmek, komünün-meclisin amaçları ve kararları kapsamında dayanışmacı ve ortaklaşmacı bir tutum almak son derece önemlidir.

Unutulmamalıdır ki toplum çoklu bir yapıdadır. Birçok farklılığı içermektedir. Toplum aynılıklarından ziyade farklılıklarıyla var olan bir gerçekliktir. Onun örgütlenmeleri de benzer özellikler içerecektir. Toplumun çoklu yapısını temsil gücünde olacaktır. Bunu başaramayan örgütsel yapılar devamlılık kazanamazlar. Temsil güçleri ve kabiliyetleri sınırlı ve dar kalır. Tek yanlı ve güdük olurlar. Bu nedenle meclislerimiz ve komünlerimiz kuruluş amaçlarıyla bağlı olarak toplumun tüm farklılıklarına *(burada toplum dışı ve karşıtı çevreleri bu farklılıklar içinde değerlendirmiyoruz)* açık olmalıdır. Farklı kesimler meclis ve komünlere kendi örgütleri üzerinden de katılabilirler. Bireysel ve grupsal olarak da katılım sağlayabilirler. Grupsal-örgütsel-bireysel katılım önünde bir engel yoktur. Önemli olan halkın karar ve uygulama süreçlerine sorumlu, ciddi, samimi bir katılım göstermeleridir.

Meclislerimiz ve komünlerimiz arasındaki ilişkiler de önemli diğer bir boyuttur. Ortak zihniyet esaslarında buluşmak en öncelikli konudur. Toplumsal sorunlara yaklaşırken, geleneksel, kapitalist modernist değil demokratik modernite esaslarına göre doğru bir tutum geliştirebilmek, bunda ortaklaşmak, bu temelde dayanışmak önceliklidir ve her şeyin başıdır. Her meclisin farklı bir telden çaldığı değil, ortak melodide buluştuğu bir yaklaşım elbette zihniyet ortaklığı üzerinde yükselecektir. Bu zihniyetin esasları Önder Apo'nun savunmalarında ortaya konulmuştur. Hareketimizin kırk yıllık direnişi, örgütsel kültürü bunun nasıl gerçekleştirileceğine dair ciddi örnekler sunuyor. Geriye farklı eğilim ve akımlara kapılmadan, bir araya gelmeyi engelleyen yanlış anlayışlara düşmeden, özgürlük çizgisinde derinleşmek ve ortaklaşmak kalıyor. Bu da önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi vicdanlı bir katılım yanında düzenli ve gittikçe derinleşen bir eğitim çalışma-

Toplumsal sorunlara yaklaşırken, geleneksel, kapitalist modernist değil demokratik modernite esaslarına göre doğru bir tutum geliştirebilmek, bunda ortaklaşmak, bu temelde dayanışmak önceliklidir ve her şeyin başıdır. Her meclisin farklı bir telden çaldığı değil, ortak melodide buluştuğu bir yaklaşım elbette zihniyet ortaklığı üzerinde yükselecektir. Bu zihniyetin esasları Önder Apo'nun savunmalarında ortaya konulmuştur.

sını şart kılar.

Komünallik Eşitlik, Özgürlük İdealimizin Somutlaşmasıdır

Halkımızın soykırıma karşı direnişinde komünal örgütlülüğün rolü her gün birçok deneyimde görülmektedir. Yine mahalle meclisleri, köy komünleri, mesleki komünler, sanatçı komünleri, okul-öğrenci komünleri, sokak komünleri gibi komünal örgütlenmeler halkımızın demokratik temeldeki uluslaşmasının ve özgür toplumsallığının yapı taşlarıdır. Asgari düzeyde gerekleri yerine getirildiğinde bile büyük bir bilinç patlamasına ve direnişe yol açtıkları görülmüştür.

Kentlerde, kasabalarda, beldelerde, köylerde, mahalle ve sokaklarda hatta bir toplu konut alanı ya da apartmanda yani birden fazla insanın yaşadığı her yerde komünler geliştirebiliriz. Kadın, genç, çocuk komünleri, inanç, kültür, eğitim, meslek ve spor komünleri gibi birçok alanda ve konuda halkımızın komünal örgütlülüğünü yaygınlaştırmak ve kendi yaşamını bunlar üzerinden yönetir hale getirmek mümkündür.

Toplumsal yaşamın her alanında komün anlayışı temelinde örgütlenmelere gitmek istediğimizde bunu sadece biçimsel olarak kurgulamanın yeterli olmadığını görürüz. Komünalite her şeyden önce zihni bir yenilenmeyi gerekli kılar. Buna paralel olarak demokratik siyaset anlayışını şart koşar. Etkili ve özüne uygun örgütlülükler oluşturabilmek, bu temelde soykırıma karşı halkın direncini ortaya çıkarmak her şeyden evvel bir komünar gibi yaşamayı gerektirir.

Bu anlamda demokratik uluslaşma ve soykırıma karşı direniş en başta özgürlük militanlarında ve bu temelde mücadele yürütenlerin yaşamında temsilini bulmak durumundadır. Eğer böyle yaklaşılırsa siyasi partiler, çeşitli konularda açılan akademiler, kooperatifler, yerel yönetimler, belediyeler, dernekler, vakıflar, mesleki örgütlenmeler hepsi birer komün haline gelecektir.

Toplumsal yaşamın komünal değerler etrafında özgürce geliştirilebilmesi örgütlülük düzeyinin gelişkinliğine bağlıdır. Örgütlülük demek toplumun parçalı gücünün bir araya getirilmesi ve ortak değerler etrafında ruh, düşünce ve irade kazanması demektir. Bu temelde örgütlenmiş ve kimlik kazanmış komünler demokratik Kürt uluslaşmasının olduğu kadar soykırıma karşı direnişin de başarı ve zafer teminatıdır.

Genelde toplumu özelde halkımızı devlete muhtaç olmaktan çıkarıp öz güç ve öz yeterlilik ilkesiyle özgür yaşama yoluna koymanın başka biçimi yoktur. Demokratik özerkliğin içini demokratik komünal örgütlülüklerle doldurmadan, bir statü olarak kabulünü sağlayamayız. İçini seferberlik tarzında bir komünleşme ile doldurduğumuzda açığa çıkan Kürt ulusal bilinci ete kemiğe kavuşmuş olacaktır. Ancak o zaman bir hayal ya da talep olmaktan çıkıp bir yaşam biçimine dönüşmüş olacaktır.

Komün denilince ekonomik ortaklaşma ve paylaşma akla gelmektedir. Hâlbuki komün ekonomik bir kavram değildir. İdeolojik, siyasi, kültürel, toplumsal bir kavramdır. Komünler temel örgütlenme alanlarıdır. Komün, demokratik konfederalizmin zihniyet ve kültürünün öğrenildiği, geliştirildiği, uygulandığı zemindir. Demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü kültürün hayat bulması, toplumsal yaşamın bu temelde biçim kazanmasıdır.

Komün bir eşitlik, özgürlük, paylaşım birimi olarak, özgürlük mücadelesini yürüten insanlar için canlı ütopya oluşturmuştur. Komün; eşitsizliği, köleliği, sömürüyü topluma reva gören üst toplum yaklaşımlarına karşı, alt toplumun mücadele umudu, örgütlenme ve direniş kalesi olmuştur.

Komünlerde gönüllü çalışma, ahlaki bir sorumluluktur. Gönüllü çalışan insan ihtiyaçlarının giderilmesi dışındaki bir maddiyatı benimsemez. Bununla birlikte çalışmaktan manevi huzur alır. Özellikle hiçbir ekonomik modelin ekolojiyi yok edecek anlayışa sahip olmamasına dikkat edilir. Ekonomik faaliyet bu anlamda

komünün sadece bir yönünü oluşturur. Dolayısıyla komün eşitlik, özgürlük idealinin kendisidir. Bu ideal, sömürü sistemi devam ettiği sürece, sürekli olacaktır.

Meclisler ve Meşru Savunma;

"Barış istiyorsan savaşa hazır olmalısın" sözü belki de en çok günümüz için geçerlidir. Hiç bir savaş sadece silahla ve cephelerde yürütülmediğine göre toplumun öz savunmasını yapabilmesi şarttır. Örgütlü olmayan bir kent kendini savunamaz, örgütlü olmayan bir köy kendini savunamaz, örgütlü olmayan bir insan da kendini savunamaz. Savunmasız olan bir toplumla kimse barış yapmaz, sadece ezmeye, bastırmaya, tasfiye etmeye çalışırlar. Bu anlamda her şey sadece çözüme endeksli olamaz, aynı zamanda direniş gücünün yükseltilmesi ve toplumsal inşaya yansıtılması zaruridir."-Önder Apo-

Meşru savunma tüm biçimleriyle demokrasinin bir bileşenidir; demokrasi meşru savunmasız tanımlanamaz. Gerektiğinde direniş iradesi göstermeyenler demokratik olamaz. Demokrasi diğer tüm yöntemler sonuca götürmüyorsa, zor kullanımını meşru sayar.

Demokrasi ile bu bağı nedeniyle meşru savunma dönemsel bir tercihten ziyade, stratejik bir yaklaşımdır. Bir yaşam duruşudur. Bu nedenle kendi başına bir stratejidir ve ilkesel bir tutumdur. İster bir birey ister bir toplum yada halkın yaşamını eşitlik ve özgürlük çerçevesinde sürdürebilmesi için olmazsa olmaz bir ilkeselliktir. Tüm canlılar yaşamlarında bir savunma mekanizmasına sahiptirler. Bireyler ve topluluklar da varlıklarının, değerlerinin korunması için meşru savunmaya ihtiyaç duyarlar. Yaşamak, birey veya halk olarak varlığını korumak sonsuz bir olgu olduğu için meşru savunma da sonsuz olmak zorundadır. Gerektiğinde aktif, gerekmediğinde pasif öz savunma mekanizması olarak hep var olmak durumundadır. Meşru savunma, bu biçimiyle taktik değil, stratejik bir duruştur.

Kürt Halk Önderliği tarafından "Demokratik, Ekolojik, Kadın Özgürlükçü Toplum Paradigmasında" mücadelenin olmazsa olmazı olarak tanımlanmaktadır. Yani meşru savunma yaşamsal ve doğal bir olgu olduğu kadar ideolojik bir tercihtir. Mücadele anlayışımızın merkezindedir ve temel esaslarından biridir. Zaman ve koşullar içerisinde içerik ve kapsamı değişebilir; genişleyebilir, daralabilir veya taktik hamlelere dönüşebilir. Fakat her değişimin esas alacağı ölçü ideolojik-felsefi olarak meşru savunmaya biçilen anlamdır. Hiçbir gerekçe meşru savunma anlayışını ekarte edemez ve hiçbir gerekçeyle meşru savunmadan vazgeçilemez.

Meşru savunma tüm biçimleriyle demokrasinin bir bileşenidir; demokrasi meşru savunmasız tanımlanamaz. Gerektiğinde direniş iradesi göstermeyenler demokratik olamaz.

Meşru savunma onurlu, özgür insan/toplum açısından vazgeçilmez stratejik yaşam duruşudur. Ancak KCK bu anlayış içerisinde şiddeti en son kullanılabilecek bir araç olarak görmektedir. Yine kullanılan şiddetin meşru savunma kapsamında olması tek kabul edilebilir ölçüdür. Bu da KCK'nin özgürlük ahlakından kaynağını alır. Özgürlüğü, ahlakı ve insanlık vicdanını gölgeleyip yaralayacak her türlü şiddet reddedilir ve yine bunlara yönelen her türlü şiddete karşı direnme hakkı meşruiyete dayalı olarak saklı tutulur.

Komün ve meclislerin birçok alanda devletle ve devletçi güçlerle karşı karşıya geleceği açıktır. Devlet iktidar ve sömürü alanlarını kolay bırakmayacak, halkın

demokratik iradesinin şekillenmesine kolay göz yummayacaktır. Yasal olarak kabul etse bile komün ve meclisler üzerinden gelişen demokratik halk iradesini saptırmak, engellemek, sınırlamak, etkisizleştirmek ve tasfiye etmek için tüm olanaklarını seferber edecektir. Gerektiğinde şiddet aygıtlarını devreye sokacak gerektiğinde ideolojik aygıtları kullanacak ama en yoğun olarak yasal olmayan yöntemlerle iktidara meşruiyet sağlamayı sürdürecektir.

Bu bizi meclisler ve komünlerde meşru savunma sorunuyla karşı karşıya getirir. Öncelikle belirtmek gerekir ki komün ya da meclis canlı bir organizmadır. Canlı bir yapıdır. Kendisini oluşturan insanların sayılarından öte bir güce ve etkiye sahiptir. Kendini koruyacak bir yapılanması mutlaka olmak durumundadır. Çetelerden, sömürgeci kontrgerilla güçlerinden, bizzat devletten gerek üyelerine, gerek kendilerine, gerekse de bölge halkına dönük her saldırı girişimi, karşısında direnişi bulmalıdır.

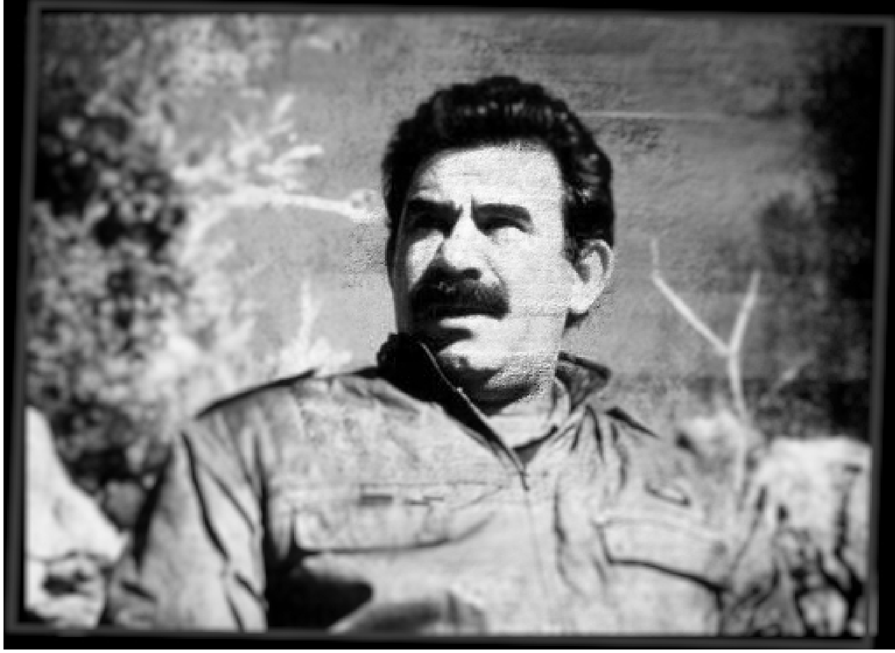
Bunun için halkımızın yerelde örgütlediği öz yönetim organlarının kendini çeşitli saldırılara karşı örgütleyecek, harekete geçirecek, ihtiyaçlarını giderecek bir kurumsallaşması olmadır. Bu yeri gelir bu konularda yetenekli, deneyimli bir birim tarafından, yeri gelir birkaç kişi tarafından üstlenilebilecek bir görevdir.

Devletin iktidar odaklarının, güç merkezlerinin cemaat ve hükümet arasında bölündüğü, bütünlüğünü yitirdiği böylesi bir süreçte tüm meclislerimiz ve komünlerimize büyük bir sıçrama yaptırabileceğimiz gibi öz savunma sistemini de geliştirebiliriz. Halkın özgürlük iradesinin merkezileştiği ve eylemselleştiği böylesi zaman ve mekanlarda komün ve meclisleri halkımızın savunma mekanizmaları olarak da ele almamız gerekir. Yaygın meclisleşme ve komünleşme aynı zamanda yaygın bir öz savunma anlamına gelmelidir.

Şu bir gerçektir ki uluslararası bir sömürge olan ve amansız bir soykırım sistemine tabi tutulan Kürt halkının öz savunması her zaman kendine özgü yanlar taşıyacaktır. Halkımız özgün savunma yöntemlerini geliştirmeyi ve kendi değerlerini her koşulda savunmasını ve korumasını bilecektir. Komün ya da meclis bulunduğu alanın öz savunma örgütüdür. Halkın gelişebilecek saldırılar karşısında direnişini, halkın kendi öz savunmasını yapar hale gelmesini örgütlemek temel görevlerinden biridir. Nasıl ki eğitim sürekli yürütülmesi gereken, ertelenemez, başkalarına bırakılamaz bir toplumsal görev ise öz savunma da öyledir. Ertelenemez, başkalarına havale edilemez ve sadece profesyonel birimlerle yerine getirilemez. Bunların dışında ve ötesindedir. Bizzat halkın örgütleyeceği, amaç, gerekçe ve yöntemini halkın belirleyeceği bir meşru savunma duruşu esastır. Öz savunmamızın özgünlüğü de işte bu temelde gelişecektir. Komün ve meclislerimiz halkın güvenliği içine yedirilmiş bir güvenlik yaklaşımıyla hem halkın güvenliğini hem kendi güvenliklerini almak, savunmalarını her şart ve koşula karşı geliştirmek zorundadırlar.

Doğru bir yaklaşımla ele alındığında ve yaklaşıldığında komünler ve meclisler halkımızın binlerce yıldır koruduğu özgürlük umudunun, büyük bir yaratıcılık ve zenginlikle bilince, örgüte ve eyleme dönüştüğü mekânlar olacaktır.

***

Bir mahalle veya kent komünü, konseyi oluşturmak ve çalıştırmak ne kadar yaratıcı ve özgürleştirici olurdu! Kentte bir akademi, bir kooperatif, bir fabrika komünü oluşturmak nelere yol açmazdı ki! Halkın genel demokrasi kongrelerini, meclislerini oluşturmak, bu kurumlarda söz söylemek, iş yürütmek ne kadar kıvanç ve onur verici olurdu! Görülüyor ki, özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde ciddi bir engel de yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!